

Post-Covid Exportné príležitosti vo vybraných teritóriach

Úvod

TÁTO PUBLIKÁCIA PREDSTAVUJE PREHĽAD POST-COVID PRÍLEŽITOSTÍ VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH, PREHĽAD VPLYVOV NA SVETOVÉ EKONOMIKY A ZMENY PONUKY A DOPYTU.

Výkonnosť svetového hospodárstva smerovala už pred príchodom pandémie vírusu COVID-19 do recesie a práve globálna pandémia ho umocnila do ešte negatívnejších čísel, čo zapríčinilo najväčší prepád od čias hospodárskej krízy z 30 rokov 20. storočia. Svet ochromili reštrikcie spojené s uzatváraním ekonomík formou lockdownu a obmedzením mobility. Zdravotníctvo zažilo najväčší nápor od čias druhej svetovej vojny a kríza z nemocníc sa veľmi rýchlo pretransformovala na krízu ekonomického charakteru. Na strane dopytu bol najbezprostrednejším obchodným dopadom novej pandémie náhly nárast globálneho dopytu po zdravotníckych potrebách súvisiacich s COVID-19, ktorý prekročil súčasnú úroveň domácej výroby, čo malo za následok zvýšený dopyt po dovoze a súčasne rast cien. Aj exportné obmedzenia zavedené hlavnými ekonomikami, ktoré čelia nedostatku, ďalej viedli k zvýšeniu cien (v prípade lekárskeho masieku napríklad až 20,5%). Dopad pandémie z pohľadu globálnej výmeny tovarov smeroval k prepádu 7 až 8 %. V neposlednom sa pod celé toto dianie podpisuje aj narastajúci protekcionizmus v snahe zabezpečenia dostatku potravín a ochranných zdravotníckych pomôcok.

Každá kríza so sebou však prináša rôzne príležitosti, konsolidáciu stratégií, ako aj implementáciu nových ekonomických modelov. Obdobie krízy zapríčinenej pandemiou vírusu COVID-19 bude navždy spojené s prudkým rozvojom digitalizácie a masívnym využívaním jej nástrojov pre zachovanie fungovania obchodu vo všetkých sférach. Vlády jednotlivých štátov prehodnocujú svoje doterajšie ekonomické stratégie a dynamicky musia pristupovať k štrukturálnym zmenám podpory a stanovenia prioritných strategických sektorov za účelom obnovy národného hospodárstva. Každá krajina sa snaží svojim vlastným prístupom vyhodnotiť, ktoré zo sektorov budú v dlhšom časovom horizonte perspektívne a do ktorých bude investovať. Rôznorodosť prístupov k riešeniu tejto otázky umocňuje dôležitosť prísunu informácií pre exportérov v daných sektoroch. Je preto veľkou snahou tvorcov publikácie upozorniť čím skôr na strategické exportné príležitosti pri tvorbe obnovy národných hospodárstiev a priniesť slovenským exportérom aktuálne informácie o príležitostiach vo vytýpaných zahraničných teritóriách.

Publikácia poskytuje údaje získané a spracované konzultantmi Odboru zahraničného obchodu (OZO) agentúry SARIO na základe individuálnych skúseností a informácií z daných teritórií, podkladov od viacerých renomovaných inštitúcií a agentúr, dôležitú súčinnosť pri ich získavaní poskytla zložka ekonomickej diplomacie MZVEZ SAR zo zastupiteľských úradov priamo v teritóriách.

Odbor zahraničného obchodu agentúry SARIO poskytuje komplexné služby pre podporu exportu slovenských spoločností a dôležité informácie o zahraničných trhoch. V prípade akýchkoľvek otázok ohľadom publikácie alebo záujmu o využitie našich služieb nás môžete kontaktovať na trade@sario.sk

Zoznam krajín

AZERBAJDŽAN
BELGICKO
BOSNA A HERCEGOVINA
BRAZÍLIA
ČÍNA
FRANCÚZSKO
HOLANDSKO
CHORVÁTSKO
INDIA
INDONÉZIA
IRÁN
ÍRSKO
IZRAEL
JAPONSKO
JUHOAFRICKÁ REPUBLIKA
JUŽNÁ KÓREA
KANADA
KAZACHSTAN
MEXIKO
NEMECKO
NÓRSKO
PERU
POĽSKO
RAKÚSKO
RUSKO
SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY
SINGAPUR
SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO
SRBSKO
ŠVÉDSKO
TURECKO
UKRAJINA
USA
UZBEKISTAN

Azerbajdžan

Azerbajdžan je sekulárny štát rozprestierajúci sa v oblasti Južného Kaukazu s hlavným mestom Baku, ktoré má cca. 2 mil. obyvateľov. Na západe a severe krajiny vystupujú výraznejšie horstvá (pohorie Kaukaz). Centrálna časť je prevažne rovinatá, obmývaná Kaspickým morom na východe. Krajina hraničí s Ruskou federáciou, Gruzínskom, Arménskom a Iránom. Súčasťou Azerbajdžanu je aj tzv. Nachičevanská autonómna republika, ktorá je jeho exklávou a hraničí s Iránom, Tureckom a Arménskom. Krajina získala nezávislosť po rozpade Sovietskeho zväzu v roku 1991. Má rozlohou 86 600 km² a celkový počet obyvateľov je okolo 10 mil. Krajina je bohatá na nerastné suroviny a prírodné zdroje. Štátnym zriadením je unitárna prezidentská republika s voleným prezidentom.

Najväčšie mestá ležia na pobreží Kaspického mora, resp. v povodí väčších riek – Sumgait, Ganja, Lankaran. Väčšina obyvateľstva sa hlási k šiitskemu islamu. Oficiálnym jazykom je azerbajdžanský jazyk. Obyvateľstvo krajiny ďalej tvoria: Lezgíni, Talyšovia (iránsky kmeň), Rusi, Arméni, Avari a iné národy. Krajina má dlhodobu nevysporiadanú teritoriálnu otázku s Arménskom, v dôsledku čoho vypukla aj v priebehu roku 2020 vojna o sporné a medzinárodne neuznané územie tzv. Náhorného Karabachu.

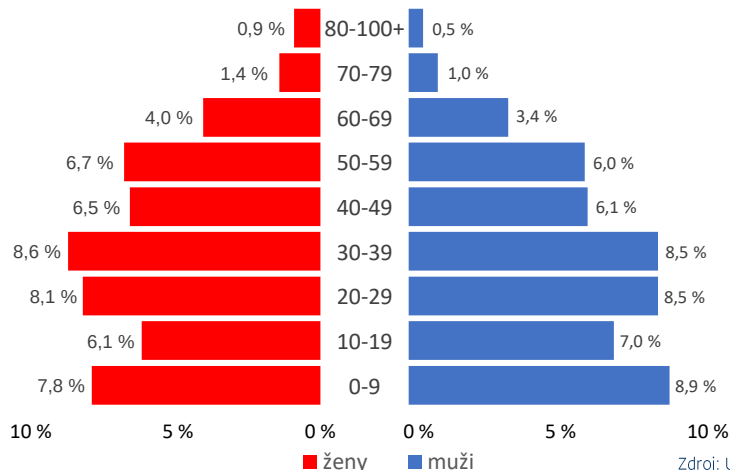
Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Populačná krivka Azerbajdžanu od rozpadu ZSSR zaznamenávala pozitívne hodnoty ročného prírastku obyvateľstva na úrovni 1 % až 2 %. Nedávna história konfliktov a vojen (s Arménskom) a utrpenie vyvolané týmito udalosťami v podobe úmrtí, problematiky utečencov či osirelých detí, posilnilo predstavu kolektívnej identity azerbajdžanského národa a istým spôsobom aj prispelo k nárastu počtu obyvateľov. Azerbajdžan sa nevyhol ani globálnej pandémie spôsobenej vírusom COVID-19. Krajinu pandémie zasiahla najviac v priebehu mesiacov november a december 2020. Doposiaľ sa nakazilo viac ako 330 000 obyvateľov a chorobe podľahlo vyše 4 500 ľudí. Berúc do úvahy počet obyvateľov je tak Azerbajdžan v porovnaní so Slovenskou republikou oveľa menej zasiahnutou krajinou. Tento jav potvrdzuje aj postupné sploštenie krivky počtu nakazených, keďže momentálne sa eviduje denný prírastok v počte menej ako 1 000 prípadov.

		
	86,60 tis. km ²	49,03 tis. km ²
	111.	126.
	10,02 mil.	5,45 mil.
	90.	116.
	+0,84 %	+0,13 %
	Baku	Bratislava
	azerbajdžanský manat (AZN)	euro (EUR)
	+3 +2	CET CEST

Zdroj: WB

Demografická pyramída

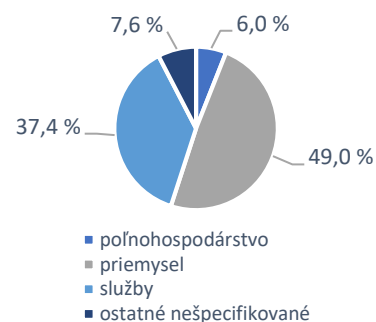
Hospodárstvo

Azerbajdžan sa po rozpade ZSSR dokázal pretransformovať z centrálne plánovanej ekonomiky na modernú trhovú ekonomiku s rozvinutým kapitalizmom. Začiatky nezávislosti sprevádzal ozbrojený konflikt s Arménskom o územie tzv. Náhorného Karabachu, ktorý negatívne vplýval aj na národné hospodárstvo, keďže krajina musela vynakladať nemalé finančné prostriedky na zbrojenie a obranu. Turbulentné obdobie 90. rokov, kedy HDP krajiny klesal (v roku 1993 klesol až o 21 %) vystriedalo obdobie prosperity najmä začiatkom nového milénia (rast HDP v roku 2006 na úrovni neuveriteľných 34 %). Hospodárstvo dokázalo rásť aj počas globálnej hospodárskej krízy v roku 2009 a od tohto obdobia pokračuje viac-menej v stabilnom raste (s občasnými obdobiami prepadu). Napriek významnému rozvoju dopravnej, cestnej a inej infraštruktúry v krajine vďaka príchodu zahraničných a miestnych investorov, zostáva nemalým problémom v krajine pretrvávajúca korupcia, otázka vymožitelnosti práva, klientelizmus, transparentnosť vládnych zákaziek, strata dôvery vo verejné inštitúcie, tieňová ekonomika či nezávislosť médií. Čo sa týka hospodárstva, poľnohospodárska výroba predstavuje zhruba 6 % HDP. Najvýznamnejším sektorom je ťažba ropy a zemného plynu, ktorej export tvorí viac ako 75 % celkového exportu krajiny. Medzi významné suroviny patrí zlato, striebro, železo, titán, meď, mangán, kobalt, molybdén a chróm. K ďalším dôležitým priemyselným odvetviám patrí chemický, strojársky a obranný priemysel. Najrozvinutejším sektorom sú služby (cca 37 % HDP). V súčasnosti dochádza k rozvoju najmä bankových a telekomunikačných služieb, dopravnej infraštruktúry či turizmu. V poslednom období vláda vynaložila nemalé finančné prostriedky aj na vedu a výskum, inovácie či informatizáciu spoločnosti.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	1,5	2,2	-4,0	2,0	1,7
HDP na obyvateľa (tis. USD)	4,8	4,8	-4,1	4,4	4,6
Miera inflácie (%)	1,6	2,7	3,0	3,1	3,2
Nezamestnanosť (%)	4,9	4,8	6,5	5,8	5,7
Výmenný kurz EUR/AZN (1.12.)	1,94	1,87	2,03	-	-

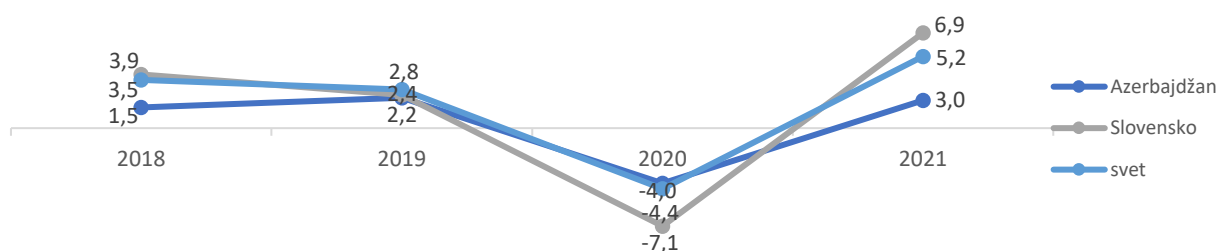
Zdroj: IMF, National Bank of Azerbaijan

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	2	1	3		
Ease of doing business	34.		45.		
Global Competitiveness Index	58.		42.		
Human Development Index	87.		36.		
World Happiness	89.		37.		

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Napriek priaznivej výhliadke agentúry Moody's z roku 2019, ktorá ohodnotila Azerbajdžan ratingom na úrovni Ba2, sa hodnotenia krajiny v priebehu roku 2020 zhoršili. Agentúry S&P a Fitch uverejnili v roku 2020 rating Azerbajdžanu na úrovni BB+ (negatívne výhliadky). Čiastočným dôvodom zhoršenia hodnotenia a nelichotivých správ bol aj ozbrojený konflikt a s tým súvisiaca vnútropolitická nestabilita.

Zahraničný obchod

Azerbajdžan sa orientuje predovšetkým na vývoz ropy, ropných olejov, ropných produktov a derivátov ropy, plynu či plyných uhľovodíkov. Významným vývozným artiklom je tiež zlato a iné drahé kovy. Polopúštny charakter krajiny a suché stepné podnebie s miernymi zimami a suchými horúcimi letami prospieva kultivácii niektorých druhov plodín, akými sú jahody, maliny, černice, ríbezle, egreše, oriešky, marhule, čerešne, broskyne, nektárinky a slivky, ktoré tvoria významnú súčasť exportu krajiny. Dôležitými položkami sú tiež paradajky, čaj, čokoláda, ovocné šťavy, zemiaky či rastlinný olej.

Vývoj zahraničného obchodu Azerbajdžanu v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	11,39	12,09	13,55	16,50	17,54	12,04
Import	8,30	7,66	7,76	9,70	12,19	9,40
Saldo	3,09	4,43	5,79	6,8	5,35	2,64

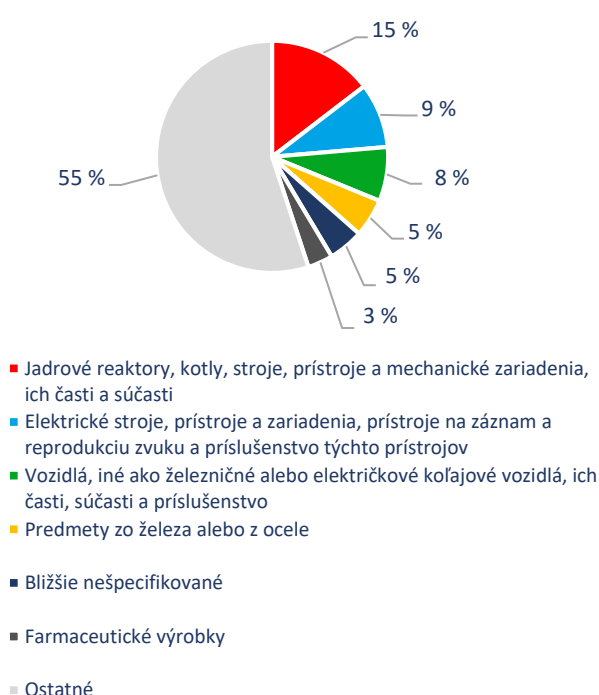
Zdroj: ITC

Najväčšími obchodnými partnermi Azerbajdžanu sú Taliansko, Turecko, Ruská federácia, Čína, Nemecko, krajiny EÚ a niektoré krajiny Spoločenstva nezávislých štátov (SNS). Do krajín EÚ smerovalo v roku 2020 takmer 50 % azerbajdžanského exportu. Krajiny Ázie a Blízkeho Východu tvoria viac ako 40 % exportu v rámci teritoriálnej štruktúry krajiny. Ropa, ktorá sa ťaží v oblasti Kaspického mora, je prepravovaná ropovodom cez územie Azerbajdžanu do Ruskej federácie (ropovod Baku - Novorossijsk) s jeho vyústením na pobreží Čierneho mora. Druhým, nie menej dôležitým ropovodom, je viac ako 1 700 km dlhý ropovod Baku – Tbilisi – Ceyhan. Plyn, ktorý sa ťaží v pobrežnej oblasti Šach Deniz, je ďalej transportovaný cez územie Gruzínska na územie Turecka prostredníctvom cca 700 km dlhého plynovodu Baku – Tbilisi - Erzurum. Napriek tomu, že Azerbajdžan od r. 1997 pôsobí v pozícii pozorovateľa v rámci WTO a bolo vytvorených niekoľko expertných skupín, krajina ešte stále nie je riadnym členom tejto globálnej ekonomickej organizácie. Dôvodom sú pretrvávajúce rokovania a nezhody v oblastiach, akými sú clá na poľnohospodárske výrobky, liberalizácia obchodu so službami, otázky dotácií poľnohospodárskych plodín a zmeny vo vnútroštátnych právnych predpisoch. Krajina je od roku 1993 riadnym členom SNS.

Tovarová štruktúra exportu Azerbajdžanu 2020

Tovarová štruktúra importu Azerbajdžanu 2020

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Azerbajdžanom

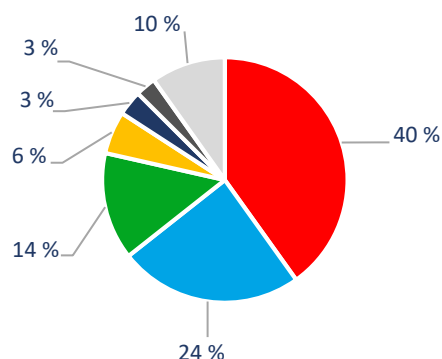
Slovenský export do Azerbajdžanu je ovplyvnený najmä zvýšenými transportnými nákladmi a nákladmi v súvislosti so štandardizáciou produktov. Problémom ostáva aj menové riziko (volatilita meny), finančné riziko (nesolventnosť) či politické riziko (najmä v súvislosti s bojmi o územie tzv. Náhorného Karabachu). V prípade bilaterálnych vzťahov s Azerbajdžanom je potrebné prioritne venovať pozornosť dokončeniu rozpracovanej dohody o podpore a vzájomnej ochrane investícií a pripraviť na podpis zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia. Tieto kroky budú stimulovať vzájomnú bilaterálnu obchodnú výmenu a zlepšiť vzájomné obchodné vzťahy medzi SR a Azerbajdžanom.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Azerbajdžanom v mil. EUR

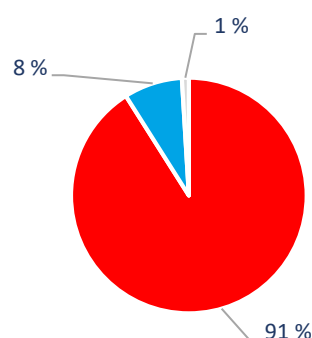
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	15,32	19,95	57,05	24,81	13,25	12,18
Import	1,23	6,39	0,75	0,15	0,86	9,73
Obrat	16,55	26,34	57,80	24,96	14,11	21,91
Saldo	14,09	13,56	56,30	24,66	12,39	2,45

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do AZ 2020

Tovarová štruktúra importu SR z AZ 2020

- Vozidlá, iné ako železničné alebo električkové koľajové vozidlá, ich časti, súčasti a príslušenstvo
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia, ich časti a súčasti
- Nástroje a prístroje optické, fotografické, kinematografické, meracie, kontrolné
- Hnojivá

- Rôzne výrobky

- Železo a oceľ

- Ostatné

- Nerastné palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie, bitúmenové látky, minerálne vosky
- Jedlé ovocie a orechy, šupy citrusových plodov alebo melónov
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Program celoplošného očkovania čínskou vakcínou CoronaVac bol v Azerbajdžane spustený už v januári 2021, čím sa Azerbajdžan stal de facto prvou krajinou na Kaukaze a v Strednej Ázii, ktorá tak učinila. Od februára 2021 sa očkovanie zameralo na starších obyvateľov nad 65 rokov a v marci 2021 Azerbajdžan povolil používanie vakcíny Sputnik V. V krajine je úplne zaočkovaných 8 % obyvateľstva.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Nové príležitosti pre slovenské firmy sa naskytujú nielen v súvislosti s obnovou hospodárstva postihnutého pandémiou, ale aj vďaka obnove území, ktoré boli zasiahnuté v dôsledku bojov o územie tzv. Náhorného Karabachu. V súvislosti s tým sa očakáva, že na obnovu dobytých území sa vyčlení

väčšie množstvo finančných prostriedkov za účelom zlepšenia infraštruktúry a dobudovania inžinierskych sietí.

Doprava a infraštruktúra

Azerbajdžan aktuálne realizuje projekt výstavby dvoch ciest do mesta Šuša. Po projektoch výstavby ciest by mala nasledovať výstavba a spustenie do prevádzky medzinárodného letiska v meste Fizuli. Azerbajdžanské úrady plánujú v budúcnosti vybudovať letiská aj v mestách Lachin a Zangilan, ktoré sa nachádzajú na území tzv. Náhorného Karabachu. Práve pri týchto veľkých infraštruktúrnych projektoch sa očakáva intervencia slovenských spoločností, ktoré môžu realizovať dodávky jednotlivých strojov a zariadení na výstavbu rozličných typov objektov cestnej, železničnej či inej infraštruktúry.

Obnoviteľné zdroje

Približne 92 % výroby elektrickej energie Azerbajdžanu pochádzala zo spaľovania zemného plynu. Krajina má obrovský potenciál na výrobu solárnej, veternej a čiastočne aj geotermálnej energie. Rozvoj odvetvia obnoviteľnej energie súvisí aj so snahou Azerbajdžanu plniť svoje medzinárodné záväzky týkajúce sa zníženia emisie skleníkových plynov v rámci Parížskej klimatickej dohody či z dôvodu rastúcej domácej spotreby, ktorá ovplyvnila aj rast dopytu po elektrickej energii pochádzajúcej zo spaľovania plynu. Výroba elektrickej energie zo spaľovania plynu je totiž dlhodobou neudržateľná.

IKT

Azerbajdžan sa snaží zefektívniť, zmodernizovať, informatizovať a inovovať štátnu správu či verejný sektor. O tom svedčí aj projekt tzv. vládneho cloudu, na ktorý bolo v roku 2021 vyčlenených približne 19 mil. azerbajdžanských manatov (cca 11 mil. USD). Tento projekt počíta so štátnymi tendrami na nákup licencovaných počítačových programov pre vládne agentúry, čo následne umožní lepšie prepojenie verejnosti so štátnymi inštitúciami, zefektívni komunikáciu a odbúra byrokráciu.

Vodné a odpadové hospodárstvo

Krajina ponúka príležitosti aj pre slovenské podniky aktívne pôsobiace v oblasti vodného hospodárstva. Hoci je Azerbajdžan dostatočne bohatý na vodu a disponuje zásobami vodných zdrojov, problém vypúšťania odpadových vôd do mora generuje veľké množstvo otázok ohľadne toho, ako sanovať tieto environmentálne záťaž. Zlepšeniu situácie s dostupnosťou pitnej či úžitkovej vody neprospievajú ani dlhé obdobia sucha počas teplých letných mesiacov. Práve v tejto oblasti sa naskytujú nové príležitosti pre slovenské podnikateľské subjekty, ktoré môžu pomôcť s dodávkami zariadení a technológií na čistenie vody, spracovanie splaškových vôd a na celkové zefektívnenie kanalizačného systému či systému hospodárskych a úžitkových vôd.

Zdroje: www.aa.com.tr (2021), www.eurasianet.org (2020), interfax.az (2020), az.sputniknews.ru (2020), MZVEZ (2021)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Belgicko

Belgické kráľovstvo je menšia európska krajina, ležiaca v západnej časti Európy, pri pobreží Severného mora. S počtom obyvateľov 11,5 milióna, uzatvára prvú desiatku najľudnatejších krajín v EÚ. Belgicko je konštitučná monarchia na čele s kráľom a kráľovnou a zároveň federálny štát, ktorý sa skladá z 3 regiónov: Flámska, Valónska a Brusel. Krajina má federálnu vládu a federálny parlament, ale zároveň aj regionálne vlády a parlamenty. Úradnými jazykmi sú holandčina, francúzština a nemčina. Krajina nie je viazaná na žiadne náboženstvo, najväčšou náboženskou skupinou sú však kresťania. Belgicko je 24. najväčšou ekonomikou sveta a v EÚ mu patrí 9. priečka.

Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

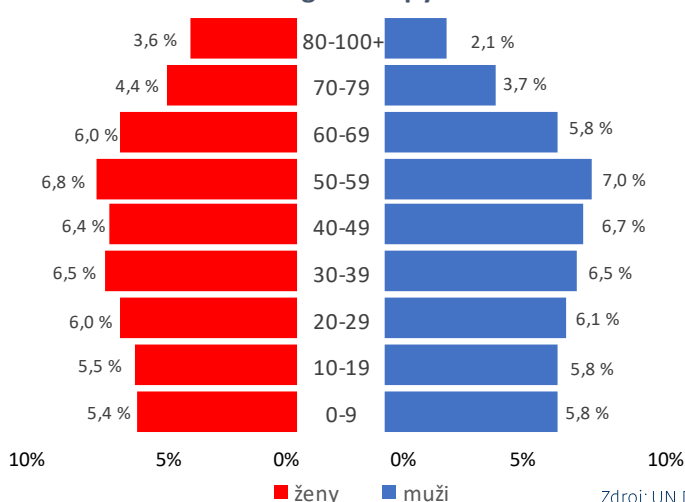
Populácia Belgicka rastie, i keď pomalším tempom. Priemerný ročný prírastok predstavuje 0,5%, v priemere teda nárast o 60 tisíc obyvateľov ročne. Do tohto počtu sa zarátavajú novo narodení občania (11%) ale aj imigranti (89%). Natalita prevyšuje mortalitu, avšak počet novonarodených detí každým rokom klesá. Nemalým problémom ostáva aj starnutie obyvateľstva.

Krajina bola najsilnejšie zasiahnutá pandemiou COVID-19 v apríli 2020 a opätovné zhoršenie nastalo v novembri toho istého roku. Doteraz sa vírusom nakazilo cez milión obyvateľov a nákaze podľahlo cez 25 tisíc ľudí v krajine. Aktuálne je takmer 1,5 milióna obyvateľov plne zaočkovaných a takmer 4 milióny dostali prvú dávku vakcíny. Belgicko rovnako ako väčšina ostatných krajín v EÚ obmedzilo mobilitu obyvateľstva, nariadilo nosenie rúšok, dodržiavanie sociálnych odstupov ako aj limitovanie hromadných podujatí. Odporúča prácu z domu a pri príchode do krajiny kontroluje negatívny test na COVID-19. Otvorené ostali len prevádzky, ktoré sú nevyhnutné pre život a aj tie musia dodržiavať prísne pravidlá dané federálnou vládou. Počas mája má nastať postupné uvoľňovanie pandemických opatrení.

		
	30,53 tis.	49,03 tis.
	140.	126.
	11,54 mil.	5,45 mil.
	79.	116.
	+0,5%	+0,13%
	Brusel	Bratislava
	euro (EUR)	euro (EUR)
	CET CEST	CET CEST

Zdroj: WB

Demografická pyramída

Hospodárstvo

Ťahúňom belgickej ekonomiky je sektor služieb spoločne s priemyslom. Hospodárstvo je vysoko diverzifikované a silne závislé od medzinárodného obchodu. Väčšina odvetví v krajine je zameraných na export. V rebríčku top exportných krajín sa radí na 12.miesto, avšak v prepočte na HPD na obyvateľa,

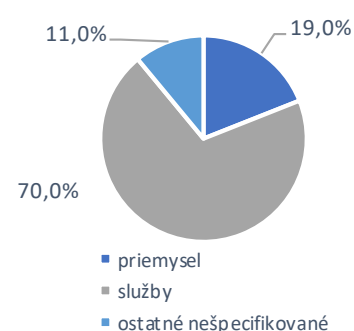
Zdroje: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020), Business Belgium (2021), L'Istitut géographique national (2021), Statbel - L'office belge de statistique (2020), Les Echos (2021), www.info-coronavirus.be (2021),

by s prehľadom predbehlo aj Nemecko, ktoré si stabilne drží 3. priečku. Poľnohospodárstvo tvorí minimálnu položku v hospodárstve krajiny, iba 0,43% HDP a zamestnáva necelé 1% populácie. Presným opakom je sektor služieb, ktorý zamestnáva skoro 79% obyvateľstva a predstavuje najväčší podiel na HDP krajiny až 70%. Priemysel značne zaostáva, avšak stále prezentuje takmer pätinu celkového HDP a poskytuje prácu viac ako 20% obyvateľov. Kľúčovými odvetviami sú farmaceutický a chemický priemysel a hlavne odvetvia s vysokou pridanou hodnotou a veľkým podielom inovácií. Netreba však zabúdať na diametrálnu odlišnosť medzi jednotlivými regiónmi, Flámsko oproti Valónsku, hrá ekonomický prím.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	1,5	1,4	-7,9	5,8	1,4
HDP na obyvateľa (tis. USD)	47,2	46,1	43,4	45,9	-
Miera inflácie (%)	2,3	1,3	0,5	1,0	1,7
Nezamestnanosť (%)	6,0	5,4	7,5	6,9	6,1

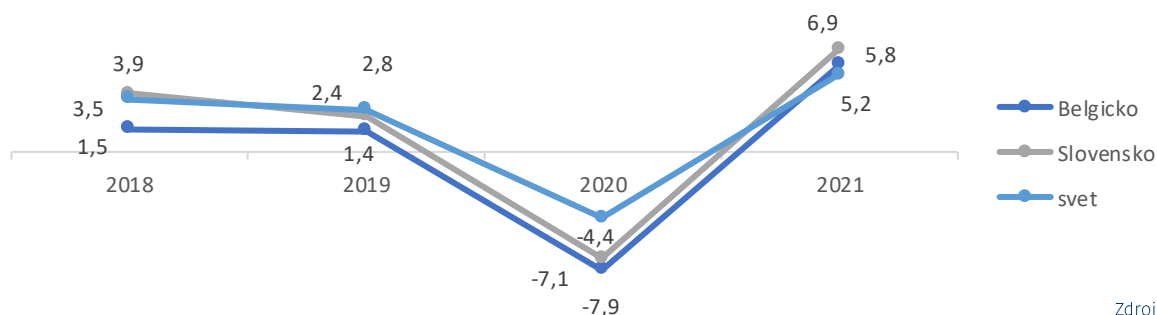
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	46.	45.
Global Competitiveness Index	22.	42.
Human Development Index	14.	36.
World Happiness	20.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Podnikanie ako také je v Belgicku jednoduché, vzhľadom na otvorenosť ekonomiky. Tento fakt však komplikujú vysoké dane, odvody, sociálne zabezpečenie a platy, ktoré dosahujú maximá v EÚ. To však nahráva obyvateľom a zvyšuje World Happiness index v krajine. Rating Belgicka je podľa agentúry Fitch AA- s negatívnym výhľadom (marec 2021). O niečo optimistickéjšie vyzerá hodnotenie Moody's AA3 so stabilným výhľadom (december 2020) a Standard & Poor's taktiež AA so stabilným výhľadom (marec 2021).

Zahraničný obchod

Proexportné zameranie krajiny potvrdzuje saldo zahraničného obchodu Belgicka, ktoré je aktívne. Hlavné exportné komodity sú automobily a motorové vozidlá, lieky, ropné oleje ale aj ľudská a živočíšna krv, spolu s diamantami. Podiel najviac importovaných a exportovaných komodít je takmer totožný.

Zdroje: La Banque nationale de Belgique (2020), Európska komisia (2020), World top exporters (2019), Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020), Statbel - L'office belge de statistique (2020),

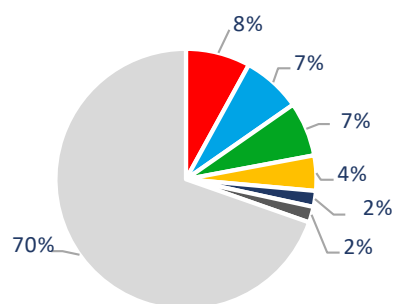
Vývoj zahraničného obchodu Belgicka v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	358,3	359,9	380,7	396,8	397,7	367,9
Import	334,3	342,7	362,1	385,0	381,0	346,7
Saldo	24,0	17,2	18,6	11,8	16,7	21,2

Zdroj: ITC

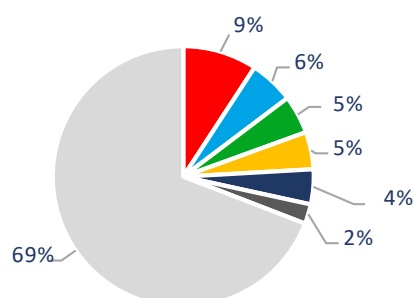
Najväčšími obchodnými partnermi Belgicka, sú práve jeho susedia, Nemecko, Francúzsko a Holandsko. V prvej desiatke sa umiestnili aj ďalšie členské štáty spoločenstva. Tieto obchodné väzby v rámci EÚ potvrdzuje fakt, že až 76% exportu Belgicka smeruje práve do EÚ. Mimo EÚ, sú kľúčovými partnermi USA a Veľká Británia, spoločne s Čínou.

Tvarová štruktúra exportu Belgicka 2020

- Osobné automobily a motorové vozidlá
- Lieky
- Ľudská a živočíšna krv
- Ropné oleje a oleje získané z bitúmenových nerastov (okrem surových)
- Diamanty
- Heterocyklické zlúčeniny len s dusíkatým heteroatómom
- Ostatné

Tvarová štruktúra importu Belgicka 2020

- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Lieky
- Ľudská a živočíšna krv
- Ropné oleje a oleje získané z bitúmenových nerastov (okrem surových)
- Ropné oleje a oleje získané z bitúmenových nerastov (surové)
- Diamanty
- Ostatné

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Belgickom

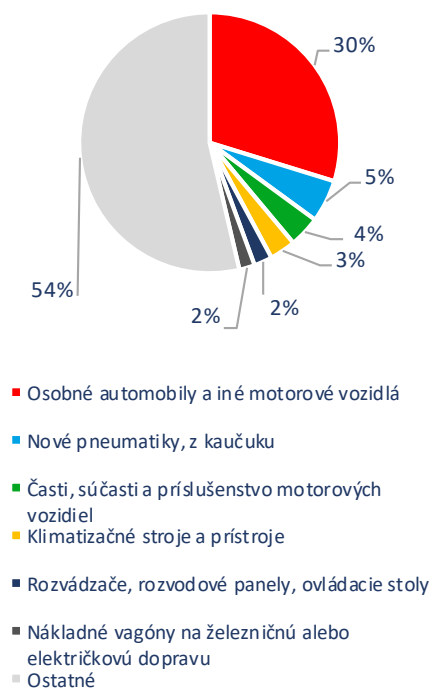
Obchodná bilancia SR s Belgickom je dlhodobá aktívna, avšak len podľa štatistík zo slovenských zdrojov, tie belgické ukazujú presný opak. Vďaka členstvu v EÚ je vzájomný obchod zjednodušený, netreba ale zabúdať na presýtenosť belgického trhu, obrovské regionálne rozdiely a fakt, že obe krajiny sú proexportne orientované, s podobnou štruktúrou exportných komodít. Rok 2020 priniesol značný nárast importu liekov z Belgicka, spôsobeného pandemiou a tiež rapidne zníženie salda zahraničného obchodu.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Belgickom v mil. EUR

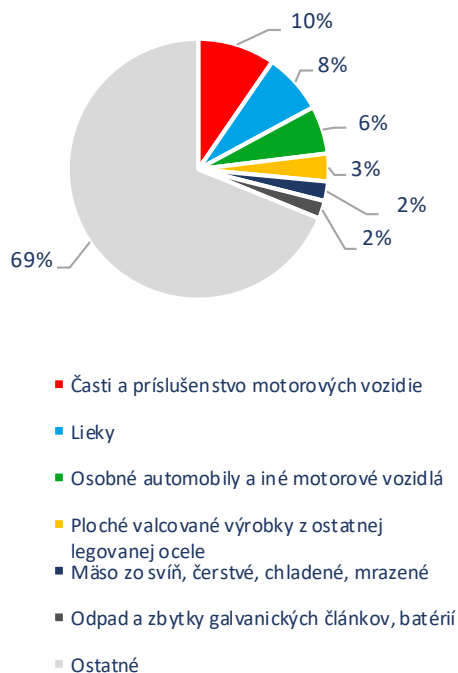
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	912,8	1 016,3	976,7	1 050,9	1 078,1	1 063,0
Import	729,5	724,0	734,4	725,1	692,0	1 012,5
Obrat	1 642,3	1 740,3	1 711,1	1 776,0	1 770,1	2 075,5
Saldo	183,3	292,3	242,3	325,2	386,1	50,5

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra **exportu** SR do Belgicka 2020

Tovarová štruktúra **importu** SR z Belgicka 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Belgická ekonomika si posledné roky udržiavala stabilné postavenie a konštantné HDP. Pandémia COVID-19, však ovplyvnila nie len chod krajiny, ale aj vývoj ekonomiky. Prepád HPD do záporných čísel, na úroveň takmer -8% počas roka 2020, bol zapríčinený najmä poklesom dopytu po tovaroch a službách, ale aj znížením celkového exportu krajiny. Na ekonomiku v súčasnosti vplývajú ochranné opatrenia, prijaté koncom roka 2020. Aj keď sa ich súčasná úroveň zmierni, očakáva sa, že opatrenia, v istej forme, budú pokračovať i naďalej, ako ochrana pred sporadickým vírusovými epidémiami, až do času vakcinácie väčšiny obyvateľstva. Optimistický pohľad Belgickej národnej banky (BNB) na HDP krajiny, predpokladá návrat na pred pandemickú úroveň najskôr v polovici roka 2022. Takýto scenár je však možný iba v prípade, ak príde k nárastu HDP aspoň o 3,5% v roku 2021 a o 3,1% v roku 2022, ako odhadujú terajšie analýzy. Reálne čísla ukáže až situácia v nasledujúcom období, ktorá je stále veľmi neistá. Federálna vláda zaviedla balík fiškálnych opatrení na riešenie krízy, s odhadovaným dopadom na rozpočet 17,5 miliárd EUR (3,9 percenta HDP) na roky 2020 – 21, ktorý je doplnený o približne 52 miliárd EUR (12% HDP) cez úverové záruky. Medzi kľúčové opatrenia patrí: zvýšenie výdavkov na zdravotníctvo a financovanie nemocníc; zvýšenie podpory pre dočasne nezamestnaných a SZČO; podpora likvidity prostredníctvom odloženia platieb sociálneho zabezpečenia a daní; podpora solventnosti prostredníctvom rôznych daňových opatrení a dodatočná podpora postihnutým firmám a domácnostiam, poskytovaná samosprávami na nižšej ako národnej úrovni.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Možnosti exportu do Belgicka sú relatívne limitované, najmä pre vysokú diverzifikáciu hospodárstva a sebestačnosť krajiny. Nastavenie ekonomiky, ako aj vývozný potenciál, je veľmi podobný tomu slovenskému, čo značne obmedzuje, avšak úplne nezamedzuje, exportu slovenských spoločností do krajiny. I napriek týmto faktom, existujú odvetvia, kde je potenciál obchodnej spolupráce značne vyšší.

Zdroje : Banque National De Belgique (2020), Statbel - L'office belge de statistique (2020), RTBF (2020), Bureau Fédéral du Plan (2021), L'avenir (2021), L'Echo (2020), Office National de l'Emploi (2021), Servis Publique Fédéral Finance (2021), International Monetary Fund (2021), Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020)

Najlepšia možnosť ako nadviazať obchodné partnerstvo v Belgicku je cez spoluprácu medzi MSP, prípadne ako dodávateľ veľkých výrobných spoločností, hlavne vo Flámsku. Zdravotníctvo, farmaceutický sektor ale aj strojárstvo, sú stále relevantné odvetvia pre slovenských exportérov, avšak vzniklo aj viacero nových príležitostí v iných sektoroch.

Energetika

Sektor energetiky bude v najbližšom období kľúčový. Nie len na federálnej, ale aj regionálnej úrovni. Či už pôjde o rozvoj "energetického ostrova" v Severnom mori, vytvorenie vodíkovej siete, spoločne so systematickými zmenami za účelom znižovania emisií a produkcie CO₂, alebo premeny budov (súkromných ako aj štátnych) a miest na uhlíkovo neutrálne, alebo aspoň energeticky úspornejšie. Spoločne so zmenami v priemysle na nízko uhlíkový model a novou sieťou nabíjajúcich staníc, ide o komplexné predimenzovanie celého sektora. V každej oblasti tohto sektora je veľký potenciál pre slovenské spoločnosti, ako sa dostať na belgický trh so svojimi technologickými riešeniami, inováciami, prípadne službami a tovarom, ktorý bude potrebný na tieto zmeny. Ako na federálnej tak aj na regionálnej úrovni, sa čoraz viac dostáva do popredia udržateľnosť, klimatická zodpovednosť, ochrana biodiverzity a cirkulárna ekonomika, zdroje obnoviteľnej energie, odbúranie jadrových elektrární spoločne s využitím jadrového odpadu a prechod na zelenšie technológie.

Doprava

Na základe plánov obnovy celej krajiny (na všetkých úrovniach), sa tento sektor radí k top prioritám. Bude sa týkať najmä modernizácie siete železníc, vybudovania nových cyklotrás, ako aj úpravy tých už existujúcich. Vo Flámsku sa plánuje cez 30 projektov so zameraním na cyklistickú infraštruktúru. Valónsko má v pláne cieľiť na vysokorýchlostné spôsoby prepravy, ako sú železnice a cesty pre nákladnú dopravu, električkové trate a trate metra, ale aj moderné autobusové spojenia. Všetky tieto projekty sú výbornými príležitosťami pre slovenské spoločnosti v rámci subdodávateľských sietí, ale aj možnosti pre spoločnosti, poskytujúce riešenia v doprave, stavebné spoločnosti, či firmy vyrábajúce potrebný materiál.

IKT

Digitalizácia, je jedným zo základných stavebných kameňov rozvoja Belgicka a ďalšia z príležitostí pre slovenské spoločnosti. V prípade Belgicka pôjde o širokospektrálnu digitalizáciu vládnych, regionálnych a lokálnych inštitúcií. Nepôjde len o nákup hardwaru, ale zahrnutý je aj výskum a vývoj, spolu so vzdelávaním v IT sektore, pre učiteľov a štátnych zamestnancov. Transformácia médií, ako aj softwaru na preverovanie spoľahlivosti informácií pre občanov. Celoživotné IT vzdelávacie kurzy, digitálne zdravotníctvo, nové platformy vzdelávania, hospodárenia, prechodu na cirkulárnu ekonomiku. Dalo by sa povedať, že ide o komplexný prerod krajiny v IT sfére. V tejto oblasti by sa mohli uplatniť všetky slovenské spoločnosti, ktoré obhospodarujú softwarové riešenia, poskytujú inovatívne prístupy, ponúkajú nové nápady a spôsoby digitalizácie ako takej.

Zdroje : Flanders news (2021), Flemish Advisory Council for Innovation & Enterprise (2020), Le site officiel de la Wallonie (2020), Gouvernement de la Wallonie (2020), Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020), La Libre (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Bosna a Hercegovina

Bosna a Hercegovina je krajina ležiaca na západnej časti Balkánskeho polostrova s rozlohou 51,21 tis. km². Z celkovej rozlohy krajiny tvorí pobrežie Jadranského mora iba 20 km. Za vznik Bosny a Hercegoviny sa považuje rok 1992, avšak jej súčasná podoba bola vytvorená po ukončení občianskej vojny v roku 1995 na základe Daytonskej mierovej zmluvy. Krajina sa rozdelila na tri entity - Federáciu Bosny a Hercegoviny (obývanú najmä Chorvátmi a Bosniakmi), Republiku srbskú (obývanú prevažne Srbmi) a dištrikt Brčko. Zo samotného rozdelenia krajiny vidíme, že národnostná štruktúra je veľmi rôznorodá. Religiózná štruktúra je odrazom národnostnej štruktúry. Najvyššie percento tvoria Moslimovia (51 %), nasledujú ortodoxní kresťania (31 %), katolíci (15 %) a iné náboženstvá, ktoré však v krajine nemajú také významné zastúpenie. Bosna a Hercegovina je parlamentnou republikou, ktorej úradnými jazykmi sú bosniančina, srbčina a chorvátčina. V júni 2003 bola spolu s ďalšími krajinami západného Balkánu Bosna a Hercegovina identifikovaná ako potenciálny kandidát na členstvo v EÚ.

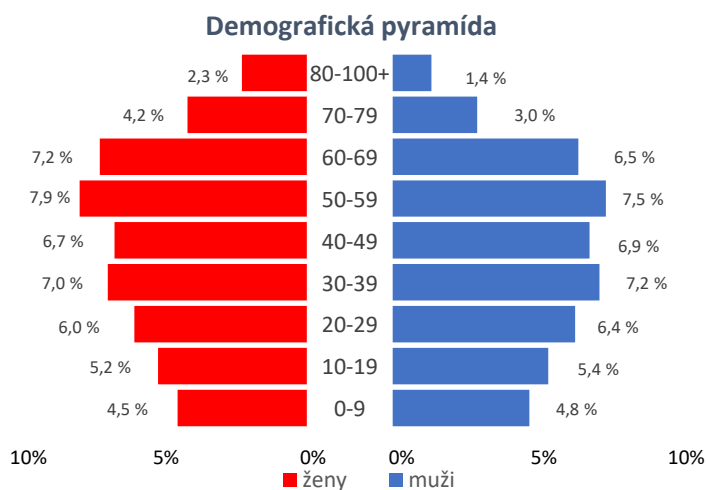

Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

S celkovým počtom obyvateľov presahujúcim 3,3 mil. sa Bosna a Hercegovina (ďalej BaH) umiestnila na zozname krajín podľa počtu obyvateľov na svete na 132. priečke. Avšak populačná krivka BaH dlhodobo zaznamenáva záporné hodnoty. Najväčším dôvodom toho bola vojna v 90. rokoch, kedy prirodzený úbytok presahoval 3,5 %. Situácia v krajine sa postupne zlepšuje a v roku 2019 bol zaznamenaný prirodzený úbytok na úrovni 0,7 %. Od začiatku pandémie BaH zaznamenala najvyššie počty nakazených v novembri 2020, kedy denný počet infikovaných presahoval 1 900 ľudí. Celkový počet nakazených obyvateľov v máji 2021 sa pohyboval okolo 203 tis., čo je takmer o polovicu menej v porovnaní s epidemiologickou situáciou na Slovensku. V BaH prijali opatrenia na zamedzenie šírenia koronavírusu, najmä na úrovni kantónov, entít, obcí alebo miest. Tým pádom sa opatrenia môžu líšiť v závislosti, v ktorej časti štátu sa nachádzate.

		
	51,21 tis.	49,03 tis.
	124.	126.
	3,30 mil.	5,45 mil.
	132.	116.
	-0,7 %	+0,13 %
	Sarajevo	Bratislava
	konvertibilná marka (BAM)	euro (EUR)
	/	/

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

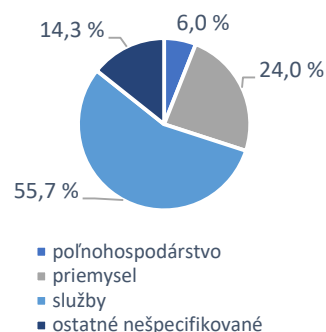
Hospodárstvo

BaH je krajina s nedostatočne rozvinutým priemyslom a poľnohospodárstvom. Priemyselná výroba pred občianskou vojnou využívala obrovské prírodné bohatstvo, ale v súčasnosti je pomerne nízka. Taktiež veľmi vážnym problémom je emigrácia mladých pracovníkov do zahraničia. Pokiaľ ide o tvorbu HDP, najviac sa na ňom podieľa sektor služieb (55 %), avšak priemysel je stále najdôležitejším sektorom bosnianskej ekonomiky. Priemysel sa na tvorbe HDP podieľa 24 %. Zameriava sa na ťažbu a spracovanie rudy a energetických surovín, výrobu energie a chemické výrobky. Energetický priemysel je sebestačný, pri výrobe elektrickej energie sa využíva hlavne vodná energia, potom sa využívajú tepelné, solárne či veterné elektrárne. Strojárstvo je tiež zastúpené, nachádza sa tu niekoľko závodov zameraných na výrobu komponentov pre automobilový priemysel, výrobu elektromotorov, kompresorov, poľnohospodárskej techniky a pod. Starú tradíciu má drevársky, papierenský, odevný, kožiarsky a obuvnícky priemysel. Poľnohospodárstvo predstavuje 6 % HDP. Hlavným odvetvím je živočíšna výroba. Chovávajú sa hlavne ovce, dobytok a kozy, ako aj hydina, ošípané a pstruhy. Živočíšne výrobky sa stali základom pomerne veľkého potravinárskeho priemyslu. Rastlinná výroba sa sústreďuje na produkciu obilnín, kukurice, ovocia a krmív. Produkcia ovocia (slivky, marhule, broskyne, hrušky) je veľmi rozšírená a obľúbený je zber a spracovanie lesných plodín.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	3,7	2,7	-6,5	5,0	4,0
HDP na obyvateľa (tis. USD)	6,1	6,0	5,8	6,5	6,9
Miera inflácie (%)	1,6	0,7	-0,7	0,4	1,1
Nezamestnanosť (%)	18,4	15,7	19,0	17,5	16,8
Výmenný kurz EUR/BAM (1.12.)	1,95	1,95	1,95	-	-

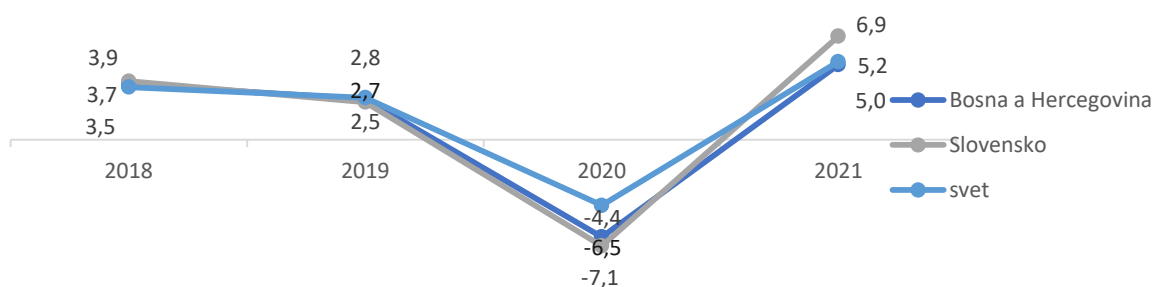
Zdroj: IMF, Central Bank of Bosnia and Herzegovina

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	90.	45.
Global Competitiveness Index	92.	42.
Human Development Index	75.	36.
World Happiness	69.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Podnikateľské prostredie v BaH nie je jednotné. Dôsledkom čoho je, že v rôznych entitách BaH a ich regiónoch platia rozdielne daňové, colné a pracovno-právne predpisy. Známe ratingové agentúry v roku 2020 napriek tomu priniesli pozitívnejšie správy. Rating agentúry Standard & Poor's (z augusta 2020) pre BaH je B so stabilným výhľadom, Moody's (august 2020) Baž so stabilným výhľadom.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod BaH má dlhodobu pasívne saldo. V roku 2019 sa zahraničný obchod orientoval najmä na vývoz produktov zo železa a ocele, strojov, výrobkov z dreva, nábytku, obuvi a chemických výrobkov. Z hľadiska dovozu dominovali komodity ako sú nerastné palivá, stroje, vozidlá, elektrické stroje, prístroje, zariadenia a ich súčiastky či farmaceutické výrobky.

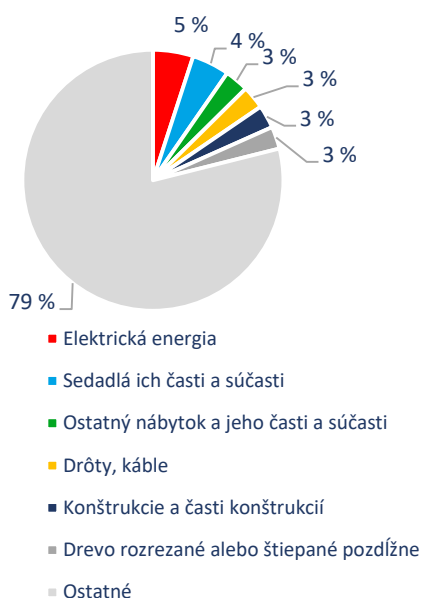
Vývoj zahraničného obchodu BaH v mld. EUR

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Export	4,4	4,6	4,8	5,6	6,1	5,8
Import	8,2	8,1	8,2	9,2	9,8	9,9
Saldo	-3,8	-3,5	-3,4	-3,6	-3,7	-4,1

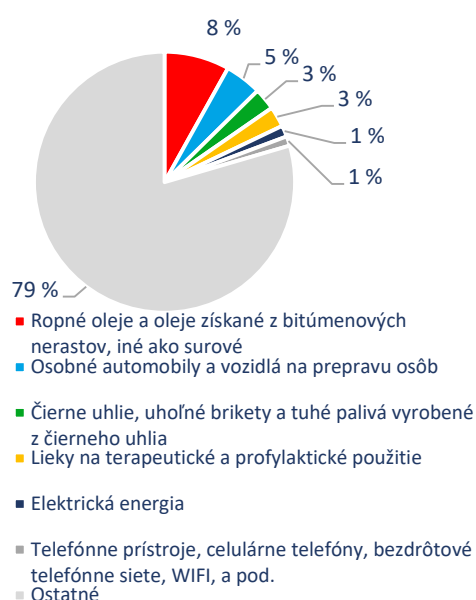
Zdroj: ITC

Najväčším obchodným partnerom BaH je Európska Únia (EÚ). Obchod s EÚ v roku 2019 predstavoval 66 % celkového obchodného obratu BaH. Najväčším obchodným partnerom z hľadiska importu aj exportu je Nemecko. Ďalšími dôležitými obchodnými partnermi z hľadiska exportu a importu sú Chorvátsko, Taliansko, Srbsko a Čína. BaH podpísala dohody o voľnom obchode s krajinami CEFTA, EFTA a Tureckom, kým obchod s členskými krajinami EÚ je riadený na základe Stabilizačnej a asociačnej dohody, ktorá vstúpila do platnosti v roku 2015. Aj napriek tomu, že od roku 1999 je na území BaH platný jednotný colný sadzobník, nepodarilo sa zjednotiť dovozné podmienky na celoštátnej úrovni.

Tovarová štruktúra exportu BaH 2019

Tovarová štruktúra importu BaH 2019

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s BaH

Bilaterálna obchodná spolupráca medzi Slovenskom a BaH má rastúci trend, pričom si Slovensko dlhodobo udržiava aktívne saldo obchodnej bilancie. Za posledných päť rokov sa celkový vývoz Slovenských tovarov do BaH zvýšil o približne 30 %. Obchodná bilancia Slovenska s BaH v roku 2019

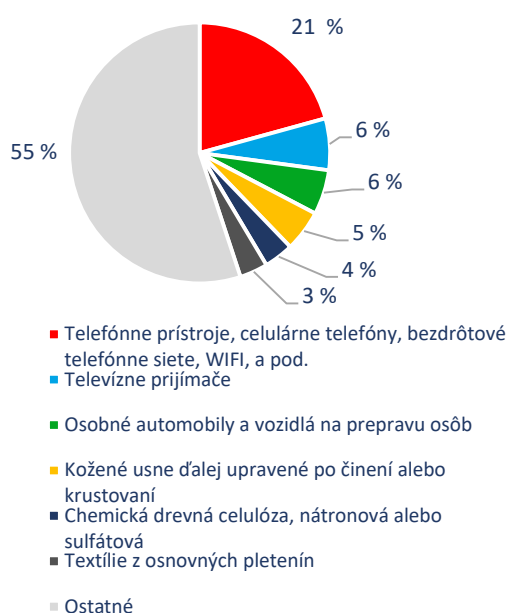
dosiahla najväčší obrat, takmer 180 mil. EUR. Napriek tomu Slovensko nepatrí medzi desať najdôležitejších zahraničných obchodných partnerov BaH. V roku 2019 sa do BaH vyvážali najmä elektrické prístroje vrátane telefónnych zariadení, televízne prijímače či osobné automobily. Z BaH sme na Slovensko dovážali najmä časti obuvi (stielky, usne) a hygienické výrobky z papiera (vreckovky, toaletný papier, detské plienky, a pod.)

Vývoj zahraničného obchodu SR s BaH v mil. EUR

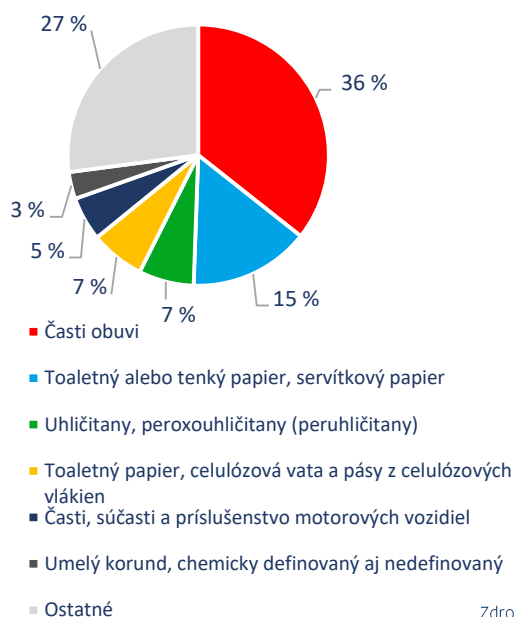
Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Export	76,4	87,5	86,0	100,7	101,6	107,9
Import	58,1	64,7	70,1	73,5	78,0	66,4
Obrat	134,5	152,2	156,1	174,2	179,6	174,3
Saldo	18,3	22,8	15,9	27,2	23,6	41,5

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do BaH 2019

Tovarová štruktúra importu SR z BaH 2019

Zdroj: ITC

COVID-19

Rovnako ako väčšinu krajín sveta aj hospodárstvo BaH zasiahla kríza vyvolaná pandémiou COVID-19. Bez ohľadu na súčasnú pandémiu rok 2020 podľa predchádzajúcich trendov nebol perspektívny pre rast ekonomiky BaH. V poslednom kvartáli 2019 bol zaznamenaný rast HDP iba 1,6 %, čo je najnižšia miera rastu za posledných päť rokov. Aj keď rozpočtový potenciál krajiny nie je veľký, konsolidácia verejných financií a stabilný bankový sektor sú schopné čeliť účinkom pandémie. Výhodou pre BaH v tejto situácii je nízka závislosť na cestovnom ruchu oproti susedným krajinám ako sú Chorvátsko a Čierna Hora. Kvôli decentralizovanej štruktúre krajiny je problémom pomalšia implementácia prijatých opatrení. Niektoré opatrenia boli prijaté na úrovni entít, regionálnej úrovni alebo dokonca aj na úrovni kantónov či obcí. Pokiaľ ide o vyhradenú výšku pomoci, BaH nezaostáva za ostatnými krajinami v regióne. Z hľadiska finančnej pomoci štátu, BaH získala pôžičku od Svetovej banky vo výške

56 mil. EUR. Tieto prostriedky budú využité na podporu malých a stredných podnikoch a na posilnenie systému verejného zdravia poskytovaním sociálnej pomoci najzraniteľnejším skupinám postihnutým pandémiou. Federácii Bosny a Hercegoviny bolo pridelených 60 % prostriedkov, čo predstavuje 33,6 mil. EUR a 40 % bolo vyhradených pre Republiku srbskú, čo predstavuje 22,4 mil. EUR.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Nakoľko v dôsledku pandémie môžu byť niektoré z proexportných sektorov dočasne oslabené, perspektívu v rámci post-kovidového oživenia by mohli mať spoločnosti z odvetví ako sú obnoviteľné zdroje energie, energetika, doprava, potravinárstvo a IKT. Vzhľadom na to, že v dôsledku pandémie sme donútení svoje služby pretransformovať do tzv. online priestoru, veľký dôraz je kladený práve na digitalizáciu, ktorá je v BaH na nízkej úrovni. Digitalizácia je potrebná v štátnom sektore, ale takisto aj v malých a stredných podnikoch, aby pretransformovali svoje služby a vedeli čeliť konkurencii.

Energetika

Bosna a Hercegovina je najväčším vývozcom elektriny na západnom Balkáne. Najväčšia časť výroby elektriny pochádza práve z tepelných elektrární. Štátne energetické firmy v nasledujúcich rokoch plánujú investovať do obnovy tepelných a vodných elektrární a do výstavby nových. Jedná sa najmä o náhradné zariadenia za existujúce bloky, ktoré musia byť zastavené z dôvodu uplynutia životnosti a obmedzení stanovených predpismi EÚ o prevádzke tepelných elektrární po roku 2017. V začiatkovej fáze je stavba 7. bloku tepelnej elektrárne v Tuzle a 8. bloku tepelnej elektrárne Kakanj. Výška investícií iba do týchto dvoch predstavuje takmer 3 mil. BAM, čo v prepočte predstavuje približne 1,5 mil. EUR.

Obnoviteľné zdroje

Vzhľadom na to, že EÚ si stanovila cieľ, že do roku 2030 bude podiel obnoviteľnej energie na celkovej konečnej spotrebe predstavovať 32 %, bude BaH určite musieť zvýšiť svoj pôvodne stanovený cieľ, čo znamená nové investície a hospodársky rozvoj. V Republike srbskej je plánovaná výstavba viacerých vodných a veterných elektrární. V období 2020 – 2029 sa plánuje vybudovať okolo 30 veterných elektrární s inštalovaným výkonom 1,8 GW a okolo 40 vodných elektrární s novým inštalovaným výkonom 2 GW.

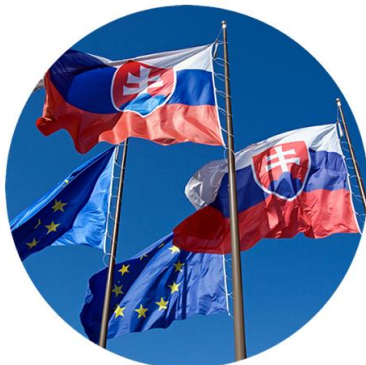
Potravinárstvo

Najdôležitejšie odvetvia potravinárskeho priemyslu BaH sú výroba mlieka a mliečnych výrobkov, mäsa a mäsových výrobkov, spracovanie obilnín a výroba múky a mlynské a pekárske výrobky, výroba ovocia a zeleniny a nealkoholických nápojov. Ako môžeme vidieť, potravinársky priemysel BaH má potenciál, ktorý, žiaľ, nie je dostatočne využitý. Musíme spomenúť, že BaH dlhodobo zápasí so závislosťou od dovozu potravín (až 90 % spotreby). Vzhľadom na dopady zahraničného obchodu spôsobené pandémiou, sa vzbudil záujem vedúcich štátnych predstaviteľov o zvýšenie sebestačnosti vo výrobe potravín. V rámci toho sa naskytuje príležitosť pre slovenských podnikateľov, aby ponúkli svoje služby v oblasti modernizácie výroby.

Banský, ťažobný a ropný priemysel

Krajina disponuje rozsiahlym lesným nerastným bohatstvom (uhlie, bauxit, železná ruda, olovo, zinok). Ťaží sa aj kamenná soľ, čierne uhlie, lignit a vápenec, ktorý je vhodný na výrobu stavebných materiálov. V súčasnosti prebieha prieskum nálezísk zemného plynu a ropy. Podľa Zákona o prieskume a využívaní ropy a plynu vo Federácii Bosny a Hercegoviny po určení zdrojov a kvality ropy je plánovaná výstavba moderných zariadení a energetickej infraštruktúry s vysokým stupňom energetickej účinnosti. V prípade priaznivého rozvoja tohto odvetvia sa naskytuje príležitosť pre slovenských podnikateľov.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Brazílska federatívna republika

Brazílska federatívna republika bola v minulosti portugalskou kolóniou, dnes je však politicky stabilnou, prosperujúcou krajinou, so silnou trhovou ekonomikou. Brazília sa radí na 8. priečku z hľadiska najvyššieho HDP vo svete. Je jednou z najväčších a najľudnatejších krajín Latinskej Ameriky. Člení sa na 26 federatívnych štátov. Na severe susedí s Francúzskou Guyanou, Surinamom, Venezuelou a Kolumbiou. Na západe s Peru, Bolíviou a Paraguajom, na juhu s Argentínou a Uruguajom. Najväčším mestom Brazílie je São Paulo. Oficiálnym jazykom je portugalčina, ale používa sa aj španielčina a angličtina. V krajine primárne prevláda kresťanské vierovyznanie.

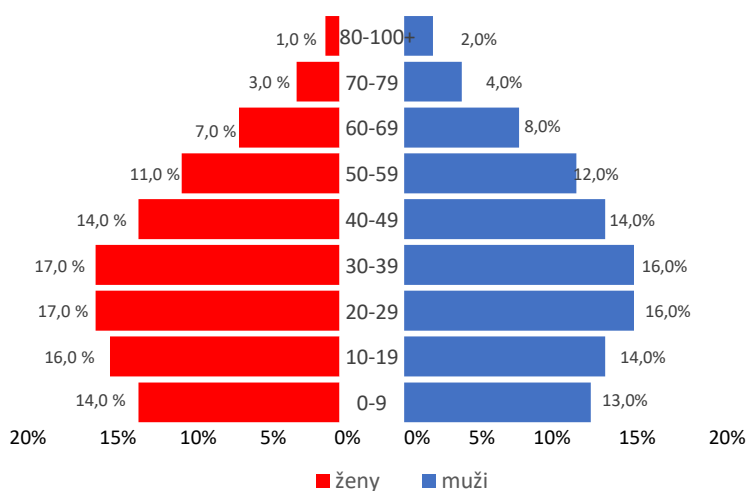
Informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Brazília ma rozmanitú štruktúru obyvateľstva, tvorenú imigračnými vlnami z celého sveta. Markantné odlišnosti je možné sledovať v jednotlivých federatívnych štátoch a subregiónoch. Rozmiestnenie obyvateľstva v rámci teritória je nerovnomerné, v mestských aglomeráciách (cca. 38 % rozlohy) žije v priemere 84,6 % populácie. Pandémia COVID-19 spôsobila v krajine ekonomické problémy ako aj kolaps zdravotníctva a pre to Brazília zaviedla sociálne opatrenia na spomalenie šírenia koronavírusu. Najviac postihnutou, z krajín Latinskej Ameriky, pandémiou COVID-19, bola práve Brazília. Vzhľadom na malý počet testovaných osôb, sa odhaduje počet nakazeným k máju 2021 na cca. 15,5 miliónov a 436 tisíc obetí podľahlo tejto chorobe. Brazílska vláda sa snaží o reštart ekonomiky, avšak zástupcovia federatívnych štátov sa usilujú znížiť počet infikovaných obetí formou sociálnej izolácie. Momentálne sa čaká na zlepšenie situácie spojennej s koronavírusom, kedy sa budú odhadovať ekonomické straty a na základe týchto informácií sa bude zostavovať harmonogram reštartu ekonomiky (spustenie miestnych tovární, obnovenie pozastavených projektov atď.).

	8,5 mil. km ²	49,03 tis. km ²
	5.	126.
	211 mil.	5,45 mil.
	6.	116.
	+0,77%	+0,13%
	Brazília	Bratislava
	Brazílsky reál (BRL)	euro (EUR)
	-5 / -2 -7 / -4	CET CEST

Zdroj: WB

Demografická pyramída

Zdroj: UN DESA

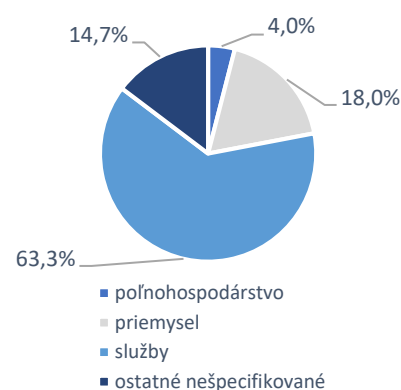
Hospodárstvo

Brazília je 8. najväčšou ekonomikou sveta a najväčšou ekonomikou v rámci krajín Latinskej Ameriky. Brazílske hospodárstvo je veľmi rozmanité, zasahuje do viacerých priemyselných odvetví ako sú textilný, obuvnícky, chemický, strojársky, hutnícky priemysel ako aj výroba dopravných prostriedkov. Priemysel v roku 2019 vzrástol o 0,5 %. Podiel služieb vzrástol v roku 2019, aktuálne je najvyššou položkou v rámci HDP. Komunikačné technológie napr. 4,1% HDP služieb, činnosti v oblasti nehnuteľností 2,3%. Pandémia COVID-19 zasiahla Brazíliu v ťažkých časoch recesie z rokov 2014-2016 a spôsobila prudký pokles dopytu po výrobkoch a službách, v druhom štvrtí roku 2019 sa dopyt znížil o 9,7 %, avšak od roku 2021-2022 sa následne začne celé hospodárstvo oživovať. Výhľad domáceho dopytu v krajine bude aj naďalej oslabený. Slabý trh práce a neisté ekonomické vyhliadky môžu ovplyvniť dôveru spotrebiteľov a teda aj výdavky.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	1,3	1,1	-7,5	4,0	3,0
HDP na obyvateľa (tis. USD)	9,0	8,8	6,7	7,1	-
Miera inflácie (%)	3,7	4,3	1,6	3,1	3,6
Nezamestnanosť (%)	11,6	11,0	16,7	12,6	-
Výmenný kurz EUR/BRL (1.12.)	4,388	4,578	6,144	6,490	-

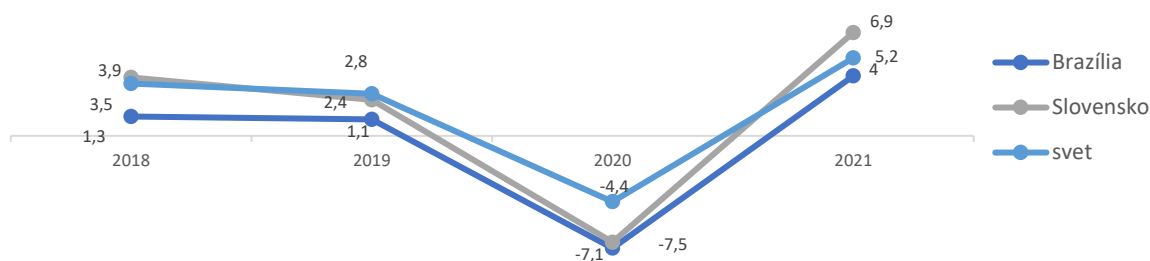
Zdroj: ECB, MZV ČR, NBS

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	124.	45.
Global Competitiveness Index	71.	42.
Human Development Index	84	36.
World Happiness	32.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Rating agentúry Standard & Poor's (z decembra 2020) pre Brazíliu, je pozitívny so stabilným výhľadom, Moody's (z apríla 2018) Ba2 so stabilným výhľadom a Fitch BB- s negatívnym výhľadom (z mája 2020). Úverový rating Brazílie je nemenný od roku 2001 aj napriek tomu, že Brazília patrí do štátov BRICS a je celkovo jednotnejšia a silnejšia.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Brazílie je zameraný primárne na export poľnohospodárskych výrobkov ako aj nerastných palív, minerálnych olejov atď. Brazília je najväčším vývozcom cukru a kávy. Zaujímavosťou je pestovanie cukrovej trstiny, ktorá sa používa v Brazílii ako palivo do motorových vozidiel. Vo vývoze kukurice a pomarančovej šťavy je 2. najväčším

exportérom. Medzi ďalšie komodity patrí aj kuracie, bravčové a hovädzie mäso. Brazília je zakladajúcou krajinou zoskupenia Mercosur a taktiež sa snaží o zlepšenie vzťahov s krajinami Tichomorskej aliancie.

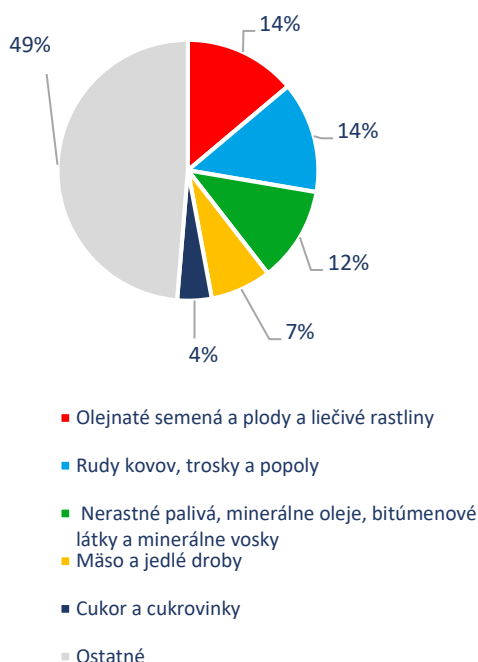
Vývoj zahraničného obchodu Brazílie v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	172,19	167,37	192,74	203,12	200,08	183,82
Import	154,45	124,28	133,44	153,45	158,41	139,24
Saldo	17,74	43,09	59,3	49,67	41,67	44,58

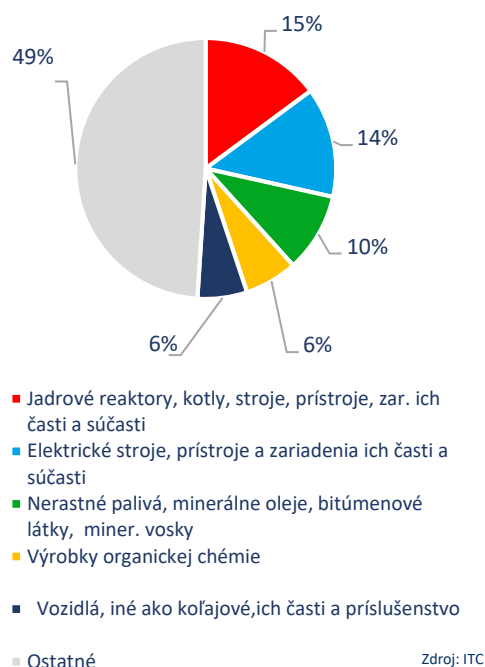
Zdroj: ITC

Najväčšími obchodnými partnermi Brazílie v rámci exportu sú Ázijské krajiny (42%) Európska Únia (20%) a Latinská Amerika (17%) v rámci importu sú to krajiny ako Čína, USA, Nemecko, Španielsko, Čile, Mexiko a Japonsko.

Tovarová štruktúra exportu Brazílie 2020

Tovarová štruktúra importu Brazílie 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Brazíliou

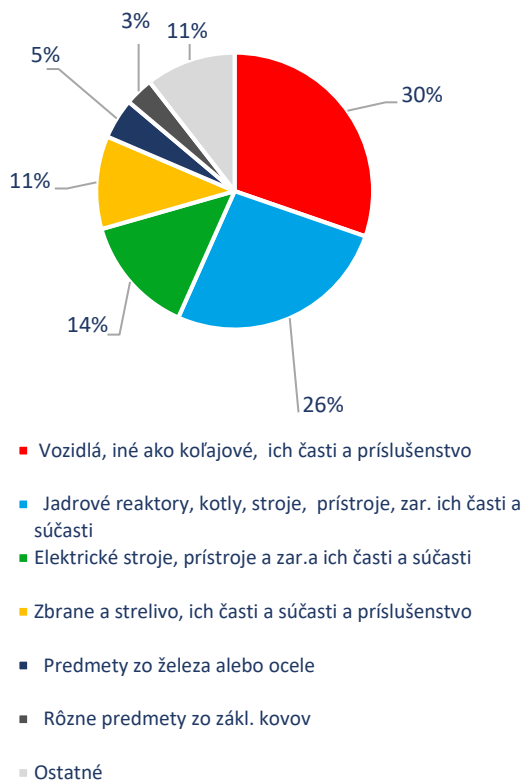
V roku 2020 bola obchodná bilancia medzi SR a Brazíliou (BR) pozitívna. V oblasti ekonomickej spolupráce je EÚ 2. najvýznamnejší obchodný partner Brazílie. Primárnym exportným artiklom zo SR boli motorové vozidlá. EÚ je najdôležitejším exportérom a investorom v rámci rozvoja technológií v BR. Významnou dohodou, ktorá je aktuálne v štádiu rokovaní a schvaľovaní, je dohoda medzi EÚ a krajinami Mercosur. V prípade podpisu, dohoda zjednoduší proces regulácií na niektoré importné produkty, čo umožní jednoduchší export slovenských produktov do krajiny.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Brazíliou v mil. EUR

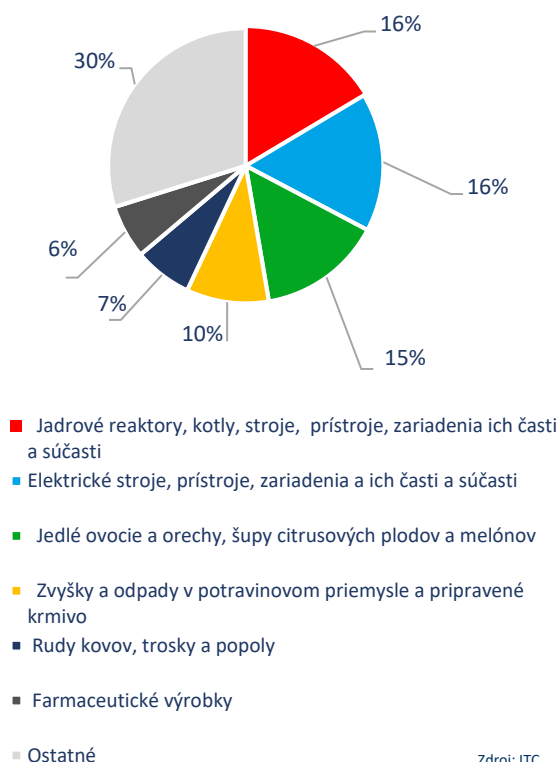
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	74,15	61,46	72,32	72,66	114,17	98,68
Import	90,10	80,60	61,98	92,89	72,43	52,35
Obrat	164,25	142,06	134,3	165,55	186,6	151,03
Saldo	-15,95	-19,14	10,34	-20,23	41,74	46,33

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra **exportu** SR do Brazílie 2020

Tovarová štruktúra **importu** SR z Brazílie 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Pandémia COVID-19 ako aj politické napätie zhoršujú dôveryhodnosť investorov. Jedným z hlavných problémov súčasnej ekonomickej situácie v Brazílii je technologická stagnácia, nedostatočné dlhodobé strategické plánovanie a nedostatok investícií do infraštruktúry, ktoré vedú krajinu ku strate konkurencieschopnosti. Brazílska vláda sa snaží podporiť prílev priamych zahraničných investícií do infraštruktúrnych projektov. Súčasná situácia priťahuje pozornosť aj v zahraničí, pretože brazílska ekonomika napriek problémom, stále patrí medzi najsilnejšie ekonomiky sveta a jej vplyv na globálny trh je aj v tejto situácii významný. Nakoľko je Brazília 8. najväčší producent ropy na svete, pokles cien ropy určite negatívne zasiahne bilanciu zahraničného obchodu krajiny. Pandémia COVID-19, spôsobila vyšší dopyt po regionálnej kooperácii. Ako jednou z možností pre slovenských podnikateľov, bude vytváranie joint ventures alebo zapojenie sa do projektov primárne na regionálnej úrovni. Oživenie hospodárskej činnosti sa odhaduje v treťom štvrtroku 2021. Tak ako aj v iných štátoch, bude hospodársky výhľad krajiny závisieť od vývoja pandémie. Prognóza domáceho dopytu v krajine bude aj naďalej komplikovaná.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Brazílsky trh je trhom neobmedzených možností. Avšak je veľmi dôležité podotknúť, dôležitosť dostatočnej finančnej stability spoločnosti, keďže etablovanie sa na tomto trhu je procesne veľmi náročné a zdĺhavé. Úspešnou cestou etablovania sa na trhu Brazílie je kvalitný miestny poradca, právnik ako aj daňový poradca a správne nastavený biznis plán. Potrebné licencie na produkt alebo službu sú naviazané na miestneho zástupcu, nie na exportujúcu spoločnosť.

Zdroje: International Trade Administration (2020), The World Bank (2021)

Elektronický a elektrotechnický priemysel

Ďalším zaujímavým sektorom pre SK spoločnosti, okrem spolupráce v oblasti poľnohospodárstva a lesníctva, je elektrotechnický priemysel, ako sú dodávky elektro materiálu pre stavebníctvo, zariadenie na výrobu elektrickej energie a realizáciu malých vodných elektrární. Taktiež je dopyt po produktoch pre rozvoj infraštruktúry zemného plynu a spojovacieho materiálu. Napriek rastúcej konkurencieschopnosti domácej výroby je priestor aj pre export elektrických strojov a zariadení, prístrojov na zaznamenávanie zvuku a TV obrazoviek.

Automobilový priemysel

Významnou príležitosťou pre slovenské spoločnosti je aj automobilový priemysel. Globálne automobilky ktoré pôsobia v Brazílii, neustále hľadajú nových dodávateľov zo sveta, cca. 32 % SK exportu do Brazílie tvorí automobilový priemysel, vyvážajú sa vozidlá ako aj ich časti a súčasti. Vzhľadom na vytváranie nových modelov áut a postupné rozširovanie výrobného portfólia domácich výrobcov bude automobilový priemysel určite perspektívnym exportným sektorom. Či už sa jedná o dodávku komponentov, častí alebo súčastí.

Odpadové hospodárstvo a recyklačný priemysel

Oblasť ekologickej likvidácie odpadov a čistenia vody je prioritou brazílskej vlády. V krajine je deficit domácich technológií na tento typ služieb a produktov a pre to sa pre slovenské spoločnosti naskytuje výborná príležitosť napr. na export recyklačných technológií odpadov a plastov. Krajina registruje aj vysoký dopyt po čističkách odpadových vôd. Vzhľadom na tak veľmi zaľudnenú krajinu je dopyt miest a municipalít v krajine vysoký. Je potrebné však počkať na zotavenie finančných rozpočtov krajiny po pandémii a následne využiť túto možnosť.

Zdroje: International Trade Administration (2021), FINCYTE (2021), APEX Brazil (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Čína

Čína, celým názvom Čínska ľudová republika je rozlohou najväčší štát východnej Ázie a štvrtým najväčším na svete. V krajine žije približne 1,4 miliardy obyvateľov (odhad z roku 2019), čo robí z Číny najľudnatejší štát sveta. Súčasným štátnym zriadením je republika, pričom do roku 1911 bola krajina cisárstvom. Úradným jazykom je čínština (mandarínčina). Čína je najväčšou ekonomikou východnej Ázie a druhou najväčšou ekonomikou sveta.

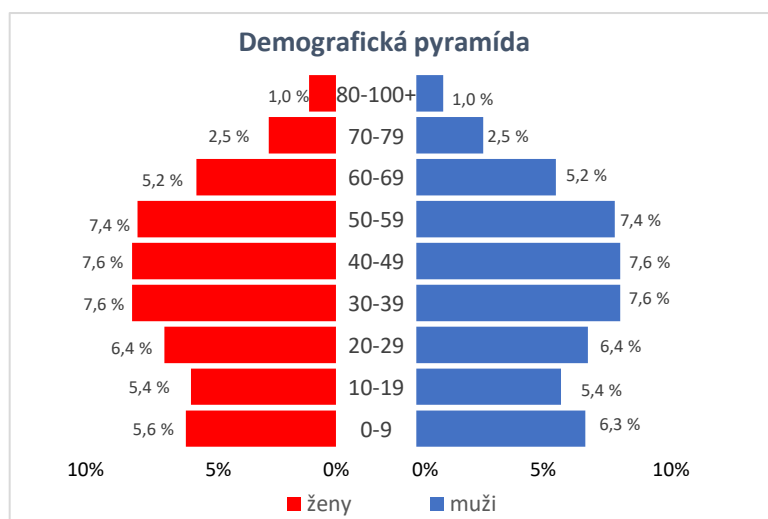

Základné informácie

Počet obyvateľov Číny v roku 2019 stúpil o 4,99 milióna, čo predstavuje postupné spomalenie rastu populácie. Podľa údajov, ktoré zverejnil národný štatistický úrad, dosiahol v roku 2019 počet obyvateľov Číny 1,39 miliardy. Vláda odhaduje, že čínska populácia dosiahne svoj vrchol v roku 2029 s počtom 1,44 miliardy obyvateľov a zároveň predpokladá pokles počtu obyvateľstva od nasledujúceho roka. Zrušenie politiky jedného dieťaťa viedlo k nárastu populácie v rokoch 2016 - 2017 o viac ako 17 miliónov obyvateľov, pričom sa v nasledujúcom období tento trend nezachoval. COVID-19 zasiahol Čínu najsilnejšie vo februári a marci 2020, no zavedením striktných opatrení centrálnej vlády sa podarilo pandémie rýchlo dostať pod kontrolu a celkovo sa nakazilo len 90 726 obyvateľov, pričom je evidovaných len 4636 úmrtí. Čínska vláda zaviedla opatrenia ako uzatvorenie štátnych hraníc pre cudzincov, povinná karanténa pri vstupe do krajiny, monitorovanie ohnisk nákazy a iné, s cieľom ochrániť domáce obyvateľstvo pred rizikom šírenia nákazy vírusu spoza hraníc Číny.

	9600,01 tis.	49,03 tis.
	4.	128
	1,398 mld.	5,45 mil.
	1.	116.
	+0,36%	+0,13%
	Peking	Bratislava
	jüan (CNY)	euro (EUR)
	+6/+7	CET/CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

Hospodárstvo

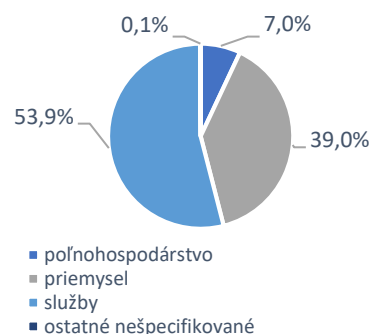
Čínska ľudová republika si udržiava pozíciu druhej najväčšej ekonomiky sveta, tesne po USA podľa úrovne nominálneho HDP. Čínska ekonomika za posledných tridsať rokov rástla vysokým tempom, aj v časoch ekonomickej krízy. Od r. 1989 sa rast HDP držal priemerne na úrovni 9,4% a najvyššiu úroveň rastu 15,4%

dosiahla v prvom štvrtroku 1993. Primárny sektor (výroba 7,1% podiel z celkového HDP) zaznamenal medziročný rast o 3,1%, pričom Čína patrí k najväčším producentom bravčového mäsa na svete. Sekundárny sektor (priemysel 39% podiel z celkového HDP) zaznamenal medziročný rast o 5,7%. V rámci sektoru dominuje výroba elektroniky, textílií a automobilov. Terciárny sektor (služby 53,9 % podiel z celkového HDP) zaznamenal medziročný rast o 6,9%. V poradí štvrtý rok za sebou tvoril sektor služieb viac ako 50 % z celkového podielu HDP. V sektore služieb dominujú predovšetkým finančné služby, služby v IKT sektore, dopravné a cloudové služby.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	6,7	6,10	1,9	8,24	5,8
HDP na obyvateľa (tis. USD)	9,84	8,44	3,01	10,30	8,10
Miera inflácie (%)	2,11	2,9	2,92	2,68	2,6
Nezamestnanosť (%)	3,8	3,62	3,8	3,64	3,6
Výmenný kurz EUR/CNY (1.12.)	7,80	7,76	7,86	-	-

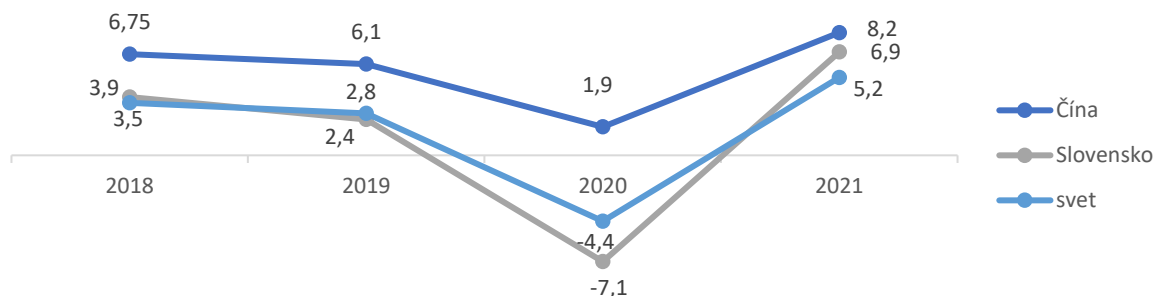
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	31.	45.
Global Competitiveness Index	28.	42.
Human Development Index	85.	36.
World Happiness	94.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Čína ako jedna z najvýznamnejších ekonomík sveta zohráva dôležitú úlohu v medzinárodnom obchode. Postupným otváraním ekonomiky sa v súčasnosti začínajú eliminovať rôzne tarifné a netarifné prekážky. Jasným ukazovateľom je zlepšenie hodnotenia *Doing Business*, podľa ktorého sa krajina za posledných 10 rokov posunula z 89. na 31.miesto. Rating agentúry Standard & Poor's (z júna 2020) pre Čínu je A+ so stabilným výhľadom, Moody's (september 2020) taktiež A1 so stabilným výhľadom a Fitch (z júla 2020) rovnako potvrdil rating Číny na úrovni A+ so stabilným výhľadom.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Číny sa dlhodobo orientuje najmä na vývoz ocele, elektroniky, textilu, obuvi a nábytku, teda tradičné odvetvia čínskej ekonomiky. V posledných rokoch možno pozorovať postupnú transformáciu ekonomiky krajiny v zameraní sa na výrobky s vyššou pridanou hodnotou. Čína ako

Zdroje: WORLD BANK (2020), WORLD ECONOMIC FORUM (2019), Ministry of Commerce of P.R.C. (2021)

najľudnatejšia krajina a druhá najväčšia ekonomika sveta je závislá na dovoze komodít ako sú obilniny, ropa, železné rudy, meď a pod.

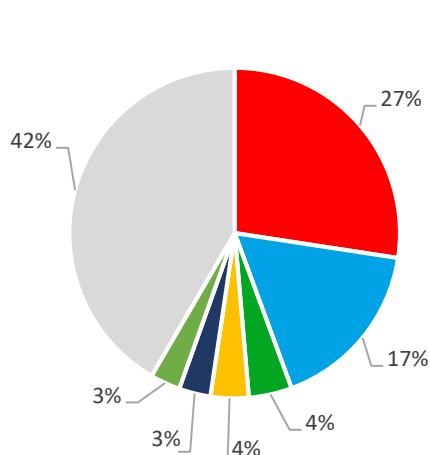
Vývoj zahraničného obchodu Číny v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	2055,74	1914,63	2010,97	2112,00	2231,87	2269,74
Import	1515,03	1435,49	1629,60	1807,82	1848,11	1800,99
Saldo	540,71	479,14	381,37	304,18	383,76	468,75

Zdroj: ITC

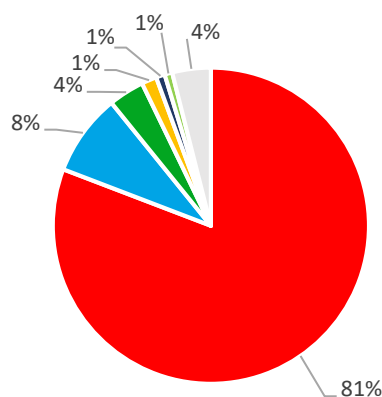
Najväčšími obchodnými partnermi Číny sú dlhodobo USA, Hong Kong, Japonsko, Južná Kórea a Vietnam. V novembri 2020 Čína podpísala so 14 krajinami ázijsko-pacifického regiónu celosvetovo najväčšiu dohodu o voľnom obchode pod označením RCEP (Regionálne komplexné ekonomické partnerstvo). Signatármi dohody sú Čína a desať členov Združenia národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN) Vietnam, Singapur, Indonézia, Malajzia, Thajsko, Filipíny, Mjanmarsko, Brunej, Laos a Kambodža. Pripojili sa aj Austrália, Južná Kórea, Japonsko a Nový Zéland.

Tovarová štruktúra exportu Číny 2020

- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia a ich časti
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Nábytok; posteľoviny, matrace, matracové podložky, vankúše a podobné
- Plasty a výrobky z nich
- Nástroje a prístroje optické, fotografické, kinematografické, meracie, kontrolné a ich časti
- Vozidlá, iné ako železničné, a ich časti
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu Číny 2020

- Vozidlá, iné ako železničné, a ich časti
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti
- Drevo a výrobky z dreva
- Obuv, gamaše a podobné predmety
- Nábytok; posteľoviny, matrace, matracové podložky, vankúše a podobné
- Ostatné

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Čínou

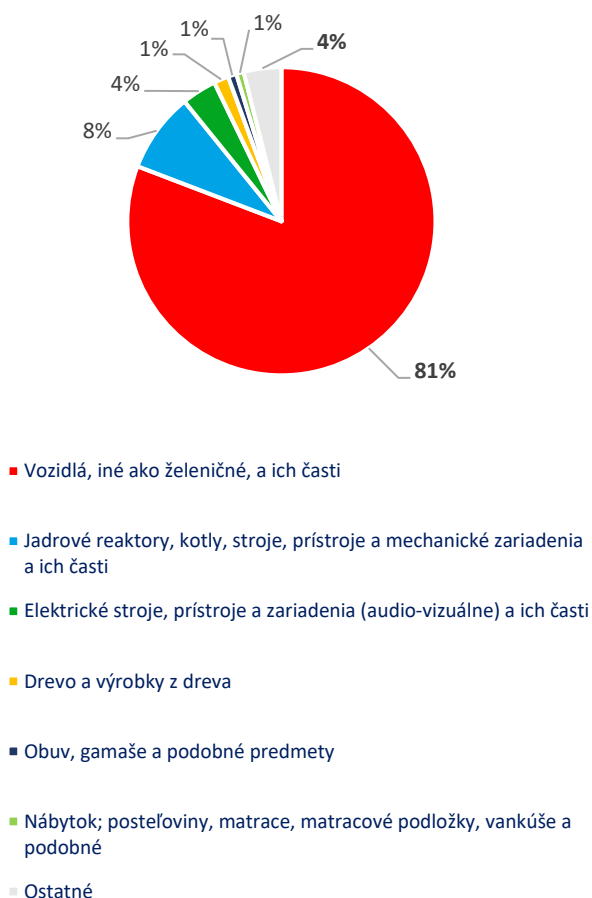
Čína je od roku 2017 najväčším obchodným partnerom SR v Ázii, potenciálny zdroj priamych zahraničných investícií (PZI) a perspektívneho partnera pre všestrannú hospodársku spoluprácu. S ďalším posilňovaním hospodárskeho vplyvu Číny v globálnom meradle bude stúpať jej význam aj pre SR a EÚ. Avšak Slovensku chýba jednotná stratégia podpory exportu malých a stredných firiem, keďže v súčasnosti takmer 90% slovenského exportu spadá do automobilového priemyslu a odvetvia elektroniky, vyrobeného nadnárodnými spoločnosťami. Zmena tohto stavu je možná len väčšou aktivitou slovenských subjektov v oblasti vývozu (produkcia MSP), ako aj postupným strácaním nákladových výhod čínskych výrobcov. Preto by bolo vhodné upriamiť pozornosť na rozšírenie komoditnej štruktúry slovenského exportu do krajiny. Jedným z možných riešení by mohlo byť zintenzívnenie podpory malých a stredných firiem so slovenským kapitálom.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Čínou v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	2,02	2,18	2,29	4,44	5,33	5,63
Import	2,52	2,59	2,41	2,17	2,58	2,66
Obrat	4,54	4,77	4,70	6,61	7,91	8,29
Saldo	-0,50	-0,41	-0,12	-2,27	2,75	2,98

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Číny 2020

Tovarová štruktúra importu SR z Číny 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

V priebehu posledných 20-tich rokov rástlo HDP druhej najväčšej ekonomiky sveta v priemere ročne o 9,9%. Táto skutočnosť podnietila transformáciu ekonomiku krajiny, ktorej rast bol do tej doby relatívne málo významný, na jeden z najsilnejších motorov celosvetového rastu. Medzi rokmi 2000 až 2009, rast čínskej ekonomiky vzrástol zo slabých 3,7% celkového HDP (v nominálnej hodnote USD) až na 8,1%. Dôsledkom vypuknutia svetovej pandémie COVID-19 zaznamenala Čína v prvom štvrtroku 2020 medziročný pokles HDP až o 6,8%. Dôvodmi poklesu boli klesajúci dopyt v zahraničí, narušenie dodávateľsko-odberateľských vzťahov, obmedzená logistika, ale hlavne rozsiahle reštriktívne opatrenie zo strany centrálnej vlády, ktorá takmer uzavrela celú krajinu pred vonkajším svetom a zaviedla tvrdé opatrenie ako zákaz pohybu osôb, uzavretie obchodu, uzavretie a ukončenia výroby, lokalizácia nakazených osôb, výstavbu poľných nemocníc a pod.

Aby utlmili negatívny vplyv na ekonomiku krajiny, vláda začala vo februári 2020 uvoľňovať fiškálnu aj monetárnu politiku. Prvý fiškálny "balík" sa zameriaval na posilnenie prevencie a kontrolu šírenia epidémie. Ďalšie balíčky, ktoré nasledovali rýchlo po sebe (február-marec) sa zamerali na obnovu produkcie, zníženie daňového zaťaženia a povinných odvodov zamestnávateľov, hlavne MSP, neskôr na podporu exportu a najmä na stabilizáciu pracovných miest. Renomovaní ekonómovia a medzinárodné inštitúcie predikovali Číne veľmi náročný proces oživenia ekonomiky po prekonaní pandémie spôsobenej vírusom COVID-19, avšak opak sa ukázal byť pravdou. Vďaka rýchlej reakcie čínskej centrálnej vlády pokračuje hospodárstvo krajiny v obnove. Medziročný rast hrubého domáceho produktu Číny v treťom štvrtroku zrýchlil na 4,9% z 3,2% v druhom kvartáli. Za zdroj oživenia čínskeho hospodárstva možno považovať strednú príjmovú skupinu, čo potvrdzuje aj pracovný návrh 14. päťročného plánu (2021-25), podľa ktorého sa Čína nebude spoliehať na zahraničné trhy. Zároveň uplatní „nový model rozvoja“, pozostávajúci najmä z domáceho dopytu a medzinárodného hospodárstva.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Čínska ekonomika sa pomaly zotavuje z pandémie COVID-19. SR by mala využiť túto skutočnosť a začať hľadať možnosti prehĺbenia spolupráce s najľudnatejšou krajinou sveta. Krajina má veľký potenciál byť v najbližších rokoch motorom oživenia svetovej ekonomiky. Vzhľadom na rozmanitosť a rôznorodosť odvetví a sektorov spolupráce, je potrebné, aby sa SR zameriavala na nadviazanie spolupráce v oblastiach, ktoré sú perspektívne pre obidve strany.

IKT

Čína sa v posledných rokoch usiluje o transformáciu ekonomiky so zameraním na sektory s vyššou pridanou hodnotou, ku ktorým IKT sektor rozhodne patrí. S rastúcim napätím v dôsledku technologickej konkurencie medzi USA a Čínou vzniká príležitosť pre slovenské spoločnosti dostať sa do pozornosti Číny. IKT sektor je jedným z najrýchlejšie rastúcich sektorov Slovenska, ktorý má podporu aj v kontexte stratégie digitálnej transformácie Slovenska 2030. Špecifickjšími oblasťami spolupráce by mohli byť umelá inteligencia, blockchain, superpočítače, kvantové technológie a inteligentná mobilita.

Celosvetová pandémia urýchlila proces digitalizácie, či už v oblasti školstva, zdravotníctva, bankovníctva, výroby, logistiky, online predaja, obchodu a medzinárodného výstavníctva. Napríklad 127. ročník medzinárodnej výstavy China Import Export Fair (Canton Fair) v Guangzhou sa prvýkrát v 63-ročnej histórii konal online za účasti vyše 25-tisíc domácich a zahraničných vystavovateľov. Firmy využívali na propagáciu výrobkov živé vysielanie zo štúdií. Odstránili sa časové, jazykové, logistické bariéry, znížili sa náklady a zefektívnila komunikácia.

Potravinárstvo

Čína je stále najľudnatejšou krajinou sveta s populáciou takmer 1,4 mld. obyvateľov, čo z nej robí jedného z najväčších dovozcov potravín na svete. Fluktuujúce vzťahy medzi Čínou, USA a Austráliou vytvárajú príležitosť pre európske firmy (vrátane slovenských) zvýšiť podiel vývozu potravín do Číny, navyše v kontexte rastúcej životnej úrovne strednej triedy zastúpenej viac než 300 mil. obyvateľov. V sektore potravinárstva stojí za zmienku úspešný krok SR z roku 2019 a to podpis protokolu, ktorý umožňuje export slovenského mlieka a mliečnych výrobkov do Číny.

Drevárstvo

Čína ako jedna z najväčších ekonomík na svete má silné postavenie v odvetví drevospracujúceho priemyslu a nábytkárstva. V Číne existuje takmer 80-tisíc, ktoré pôsobia vo výrobe nábytku a zamestnávajú 5 miliónov obyvateľov. V predošlých rokoch smerovala značná časť produkcie na export do zahraničia, ale v súčasnosti je viditeľná orientácia na vnútorný trh dôsledkom rastu disponibilného príjmu čínskeho obyvateľstva. Veľkosť domáceho trhu v roku 2018 dosahovala úroveň až 45 miliárd USD s potenciálom ďalšieho rastu. Slovensko patrí medzi najľahšie krajiny Európy, môže teda využiť svoje prírodné bohatstva a znalosti na nadviazanie spolupráce s Čínou. Nasvedčuje tomu aj fakt, že v dôsledku pandémie COVID-19 prudko klesli tržby slovenských nábytkárskych spoločností, pričom niektoré sa dostali do straty. Výrobná kapacita čínskeho nábytkárskeho priemyslu predstavuje pozoruhodných 40% svetovej produkcie nábytku, čím je zároveň veľkou príležitosťou pre slovenské spoločnosti, ako vstupovať do dodávateľských reťazcov čínskych spoločností.

Zdroje: Chinese center for Disease Control and Prevention (2021), State Council of the P.R.C. (2021), Ministry of Commerce of P.R.C. (2021), XINHUANET (2021), The Economist (2021)

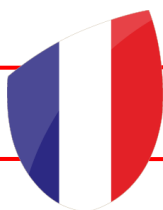

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Francúzsko

Francúzska republika je krajina, ktorej metropolitná časť leží v západnej Európe, avšak jej súčasťou sú aj zámorské územia a departmenty ležiace v Karibiku, Severnej a Južnej Amerike, v Indickom oceáne a Oceánii. Vďaka svojmu rozsiahlemu teritóriu, je najväčšou krajinou v rámci EÚ a ekonomicky sa radí na 7. miesto najsilnejších krajín na svete. Z demografického hľadiska jej patrí tretia priečka najľudnatejších krajín v EÚ, s počtom obyvateľov prevyšujúcich 67 mil. Najväčšia časť populácie sa hlási ku kresťanstvu, avšak krajina je striktnie sekulárna. Úradným jazykom je francúzština a štátnym zriadením je republika prezidentského typu.

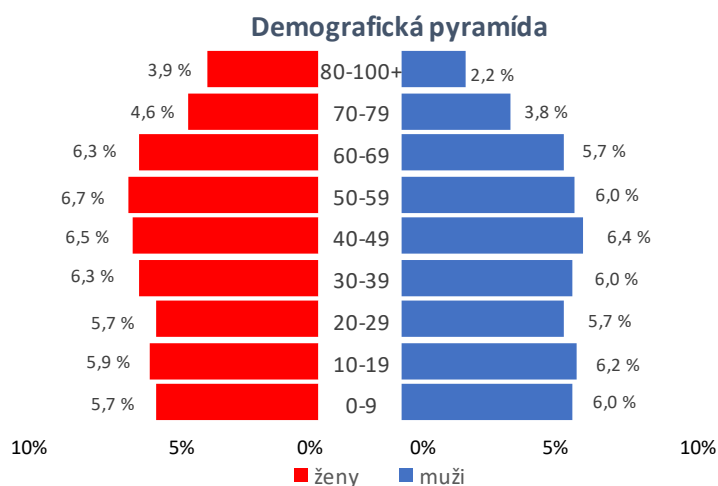
Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Populácia Francúzska každým rokom rastie a v priebehu pätnástich rokov sa francúzska populácia zvýšila o takmer päť miliónov obyvateľov. Vplyv na rast obyvateľstva má aj migrácia do krajiny, ktorá si posledné roky drží stabilný nárast o 46 tisíc obyvateľov ročne. Natalita prevyšuje mortalitu avšak ako väčšina krajín v EÚ má problém so starnutím obyvateľstva.

Krajina bola najsilnejšie zasiahnutá COVID-19 v októbri a novembri 2020, aktuálne má krivka skôr klesajúcu tendenciu. Doteraz sa nakazilo takmer 6 miliónov obyvateľov a cez 100 tisíc ľudí nákaze podľahlo. Takmer 10 miliónov ľudí je kompletne vakcinovaných a prvú vakcínu absolvovalo cez 20 miliónov obyvateľov. Opatrenia týkajúce sa zamedzenia šírenia vírusu, obmedzujú pohyb obyvateľov medzi jednotlivými regiónmi. Vstup do krajiny je možný pre vybrané krajiny bez obmedzenia, prípadne sa cestujúci testujú na letiskách a v prístavoch, odporúča sa však obmedziť cestovanie cez viaceré krajiny, tieto nariadenia majú veľmi veľa výnimiek. Opatrenia by sa mali uvoľniť koncom júna 2021, bude však záležať od aktuálnej situácie v krajine a vo svete.

		
	643,80 tis.	49,03 tis.
	49.	126.
	67,08 mil.	5,45 mil.
	21.	116.
	+0,1%	+0,13%
	Paríž	Bratislava
	euro (EUR)	euro (EUR)
	CET CEST	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

Hospodárstvo

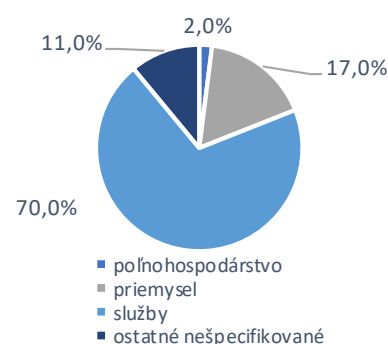
Francúzsko patrí k vyspelým ekonomikám sveta a je jednou z najsilnejších v EÚ. Je najväčšou poľnohospodárskou silou v Európskej únii a predstavuje jednu štvrtinu celkovej poľnohospodárskej výroby EÚ. Napriek tomu odvetvie poľnohospodárstva tvorí iba veľmi malú časť HDP krajiny (1,6%)

a zamestnáva 2,4% obyvateľstva. Francúzsky výrobný priemysel je veľmi diverzifikovaný. Krajina v súčasnosti prechádza procesom de industrializácie, ktorý vyústil do outsourcingu mnohých činností. Priemysel predstavuje 17,1% HDP a zamestnáva pätinu aktívnej pracovnej sily. Kľúčovými priemyselnými odvetviami vo Francúzsku sú telekomunikácie, elektronika, automobilový priemysel, letecký priemysel a obranný priemysel. Terciárny sektor predstavuje približne 70% francúzskeho HDP a zamestnáva 77,7% aktívnej pracovnej sily. Francúzsko je vedúcou turistickou destináciou na svete a v priemere túto krajinu ročne navštívi 90 miliónov turistov.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	1,7	1,5	-10,4	7,1	4,1
HDP na obyvateľa (tis. USD)	36,3	37,3	34,0	36,5	-
Miera inflácie (%)	2,1	1,3	0,4	1,2	1,6
Nezamestnanosť (%)	8,7	8,2	10,2	10,0	9,3

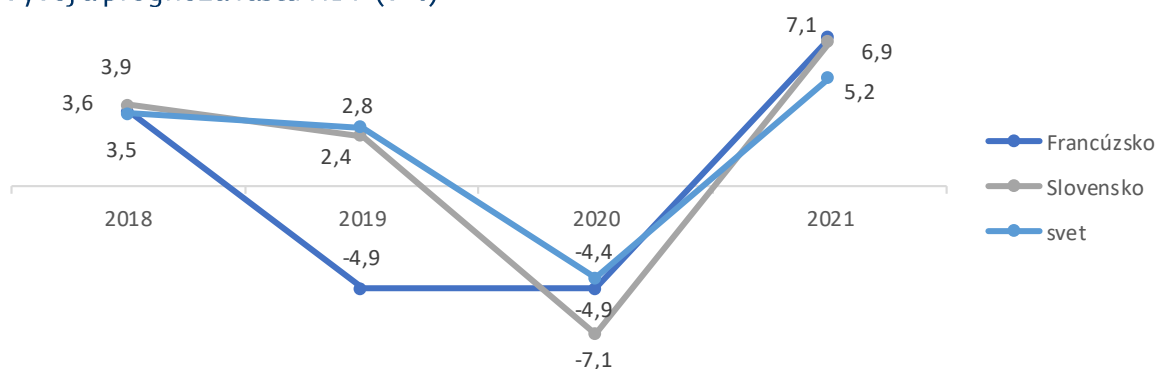
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	2	1	3
Ease of doing business	32.		45.
Global Competitiveness Index	15.		42.
Human Development Index	26.		36.
World Happiness	23.		37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Francúzsko je celosvetovo známe pre svoju byrokráciu a náročné administratívne procesy, ktoré sa naplno prejavili najmä počas pandémie COVID-19. Snaha o zlepšenie prostredia existuje, avšak v bežnom živote nie je veľmi citelná. Pozitívom ostáva, že táto skutočnosť nemá veľký dopad na svetový index šťastia v krajine. Rating agentúry Standard & Poor's (z apríla 2020) je pre Francúzsko AA so stabilným výhľadom, Moody's (február 2020) Aa2 tiež so stabilným výhľadom a Fitch AA avšak s negatívnym výhľadom (máj 2021).

Zahraničný obchod

Saldo zahraničného obchodu si v poslednom desaťročí drží negatívnu bilanciu. Vláda sa chystá prijať viacero reforiem aby tento trend zvrátila a podporila francúzske spoločnosti s exportným potenciálom. Hlavnými vývoznými artiklami sú lietadlá, elektrické zariadenia, lieky a osobné automobily, ktoré tvoria štvrtinu exportu krajiny. Rok 2020 zmenil rebríček komodít, kde lieky tvoria najväčšiu časť exportu.

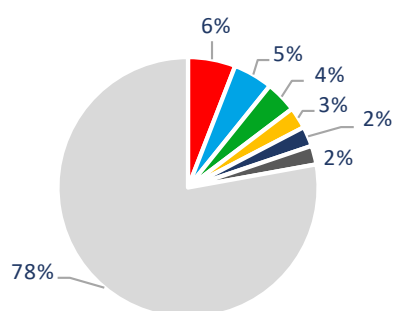
Vývoj zahraničného obchodu Francúzska v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	446,3	442,9	463,7	481,9	495,8	417,1
Import	507,4	505,3	539,2	559,0	569,9	499,0
Saldo	-61,1	-62,4	-75,5	-77,1	-74,1	-89,1

Zdroj: ITC

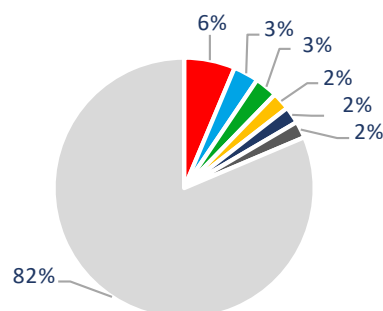
Členstvo v Európskej únii tvorí výborné podhubie na obchodnú spoluprácu. Aj z tohto dôvodu sú najväčšími obchodnými partnermi Francúzska práve jeho susedné krajiny Nemecko, Taliansko a Španielsko, nasledované ďalšími krajinami v rámci EÚ a USA a Čínou mimo spoločenstva.

Tovarová štruktúra exportu Francúzska 2020

- Lieky
- Časti výrobkov (ostatné letúne)
- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel
- Prúdové motory s kompresorom
- Nešpecifikované komodity
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu Francúzska 2020

- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Lieky
- Ropné oleje a z bitúmenových nerastov, iné ako surové
- Časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel
- Telefónne súpravy
- Ropné oleje a oleje z bitúmenových nerastov, surové
- Ostatné

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Francúzskom

Vzájomná obchodná výmena neustále rastie, avšak nahráva Slovensku, keďže slovenský export do Francúzska prevyšuje import. Členstvo oboch krajín v EÚ zabezpečuje zjednodušený systém obchodovania, netreba však zabúdať na netarifné obmedzenia a to z dôvodu presýtenosti francúzskeho trhu, ako aj zdĺhavých rokovanií, byrokracie a istej formy protekcionizmu.

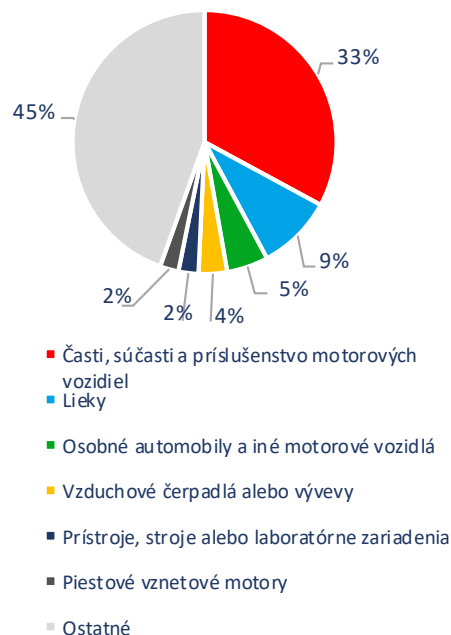
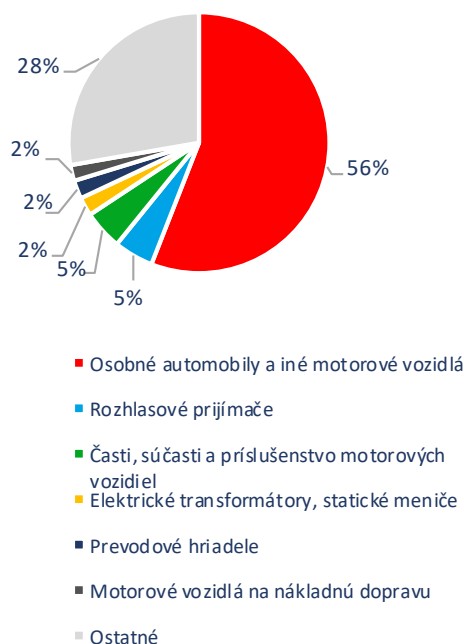
Vývoj zahraničného obchodu SR s Francúzskom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	3,495	4,053	4,415	4,762	5,134	5,510
Import	2,481	2,546	2,683	2,914	2,974	3,288
Obrat	5,976	6,599	7,098	7,676	8,108	8,798
Saldo	1,014	1,507	1,732	1,848	2,160	2,222

Zdroj: ITC

Zdroje: Európska únia (2020), Business France (2020), Gouvernement de la République française (2020), Le Monde (2020), INSEE (2020), Ministère de l'Économie, des Finances et de la Relance (2020)

Tovarová štruktúra exportu SR do Francúzska 2020 Tovarová štruktúra importu SR z Francúzska 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Francúzska ekonomika si za posledné roky udržiavala svoju stabilnú pozíciu v prvej desiatke ekonomicky najsilnejších krajín sveta. Avšak ako v iných krajinách, rok 2020 priniesol radikálnu zmenu, ktorá bola spôsobená celosvetovou pandémiou COVID-19. V rámci EÚ je to práve Francúzsko, ktoré patrí spoločne so Španielskom a Talianskom, do trojice najviac zasiahnutých krajín. Čo sa týka poklesu HDP, pre Francúzsko sa predikcia INSEE takmer naplnila, HDP pokleslo o 8,1% (predikcia hovorila o poklese o 9-10%), čo predstavuje najhoršiu recesiu od Druhej svetovej vojny. V roku 2021 by malo HDP stúpnuť o 8%, čo však bude držať krajinu stále v negatívnych číslach. Podľa národného štatistického úradu, je návrat HDP krajiny na pred pandemickú úroveň, možný najskôr v treťom kvartáli roka 2021. Ešte negatívnejší výhľad odborníkov, ovplyvnený najmä medzinárodným obchodom, predpokladá návrat HDP na pred pandemickú úroveň až koncom roka 2022. Realita sa však bude odvíjať od celosvetovej situácie a k nej nastaveným opatreniam.

Na základe negatívnych vplyvov pandémie na celú krajinu a všetky sektory ekonomiky, sa francúzska vláda zmobilizovala a zaviedla mimoriadne opatrenia na podporu hospodárstva a podnikania v oblastiach čiastočnej nezamestnanosti, odkladu poplatkov, štátnych príspevkov, štátom zaručených pôžičiek, až do výšky 300 miliárd eur, ako aj fond solidarity pre MSP. Celkový balík financií Francúzsko plánuje až do výšky 470 mld. Eur s výhľadom na uvoľňovanie peňazí aj počas roku 2021 a 2022, čo len potvrdzuje rétoriku spájanú s ochranou ekonomiky krajiny, „záchrana ekonomiky je prioritou, bez ohľadu na náklady“.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Francúzsky trh je relatívne saturovaný a dostatočne zásobený tovarmi a službami. Pandémia ešte viac znásobila preferenciu domácich produktov pred zahraničnými a urýchlila sťahovanie strategických podnikov a odvetví späť do Francúzska. Tieto fakty je potrebné brať do úvahy pri vstupe na trh a pri hľadaní potenciálnych obchodných partnerov v teritóriu. Avšak aj tieto skutočnosti umožňujú nájdenie možných prienikov na trhu pre slovenské spoločnosti.

Najväčšie príležitosti pre slovenské firmy sa ponúkajú najmä formou zapojenia sa do siete dodávateľských reťazcov, cez ktoré je možné dostať na francúzsky trh svoje produkty a služby, predovšetkým v týchto oblastiach: obranný, textilný, plastikársky a gumársky, ako aj spracovateľský priemysel.

IKT

Technológie v IKT sektore sa neustále rozvíjajú a predstavujú prostredie, kde by sa mohli uplatniť aj slovenské spoločnosti. Nové technologické, ako aj softvérové riešenia pre všetky sektory hospodárstva, spoločne s elektronickými dielmi, sú stále žiadané a Francúzsko je otvorené novým myšlienkam a riešeniam v tejto oblasti. Problémy s dodávkami aktuálne nahrávajú európskym krajinám, ktoré by mohli nahradiť vzdialených dodávateľov a byť stabilnejšími partnermi, bez veľkého časového posunu a obrovskej vzdialenosti. V otázke softvérového inžinierstva, je to práve automatizácia a digitalizácia, spracovanie Big data, ako aj vzdialené riadenie procesov a inovatívne IT riešenia pre firmy, kde potenciál nájdenia komerčných príležitostí pre slovenské spoločnosti neustále rastie.

Automobilový priemysel

Automobilový priemysel predstavoval dlhodobo jeden z najvýkonnejších sektorov priemyslu Francúzska. Aktuálna kríza však spôsobila bezprecedentný prepád v predaji automobilov. Do budúca je veľmi veľký predpoklad predaja najmä áut s elektrickým pohonom, na ktorých výrobu sa budú sústreďovať najmä automobilové závody v samotnom Francúzsku. Výroba modelov so spaľovacím motorom, bude v plnej miere presunutá mimo krajinu. Tu sa otvára možnosť pre slovenské spoločnosti, ktoré by sa mohli zapojiť do novovznikajúcich reťazcov subdodávateľov a nadviazať obchodné vzťahy s francúzskymi strojárskymi spoločnosťami, so zameraním na komponenty hybridných, ako aj plne elektrických automobilov a elektro batérii.

Letecký a kozmický priemysel

Kríza COVID-19 hlboko zasiahla aj tento sektor, do budúca sa však jeho potenciál nemení, priam je možné povedať, že naberať nasvojom význame. Airbus ako francúzsky gigant, ktorý vyrába civilné lietadlá, zosobňuje možnosť spolupráce pre slovenské spoločnosti, v rámci prieniku do jeho subdodávateľských reťazcov. Nové príležitosti prináša i kozmický priemysel, do ktorého Francúzsko vkladá nemalé objemy peňazí (2,2 mld. EUR ročne s obratom až 6,4 mld. EUR), čo robí z Francúzska najvýznamnejšieho európskeho hráča v tomto odvetví. Tu sa otvárajú dvere spolupráce najmä cez programy EÚ a tendre, v ktorých sa už dokázali slovenské spoločnosti osvedčiť a to konkrétne v oblastiach vývoja vesmírneho hardvéru, spracovania veľkých dát a vývoja softvéru. Tieto skúsenosti by mohli využiť pri spolupráci v prioritnom vývoji a prevádzke nosných rakiet typu Ariane, ktorej sa Francúzsko plánuje venovať počas nasledujúcich rokov.

Zdroje: Gouvernement de la République française (2020), Sénat de la République française (2020), Ministère de l'Économie, des Finances et de la Relance (2020), Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020), Banque du France (2020), Le Monde (2020), La Croix (2020), La Tribune (2020), Capital (2020), Sciences Po (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Holandsko

Holandské kráľovstvo je krajina ležiaca v západnej Európe, na pobreží Severného mora, hraničiacia s Nemeckom a Belgickom. S počtom obyvateľov 17,33 milióna sa radí na 7. miesto najľudnatejších krajín v EÚ. Holandsko je parlamentná konštitučná monarchia s predsedom vlády – premiérom a hlavou štátu – panovníkom. Výkonnú moc má rada ministrov. Úradnými jazykmi sú holandčina a frízština. Krajina nie je viazaná na žiadne náboženstvo a viac ako polovica obyvateľov je bez vyznania. No čo sa týka veriacich, najväčšou náboženskou skupinou v krajine je rímsko-katolícka cirkev. Podľa nominálneho HDP je Holandsko 17. najväčšia ekonomika na svete a 6. najvýkonnejšia v EÚ.

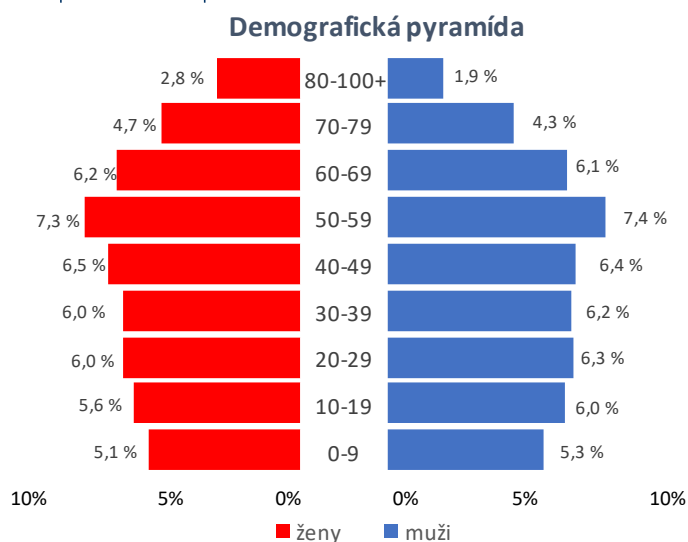
Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Populácia Holandska rastie. Priemerný ročný prírastok predstavuje niečo málo nad 100 tisíc obyvateľov ročne (0,6%). Do tohto počtu sa zarátavajú novo narodení občania (9%), ale aj imigranti (91%). Počas minulého roka mortalita prevýšila natalitu a v globále sú si takmer rovné. Nemalým problémom ostáva aj starnutie obyvateľstva a nízka pôrodnosť.

Krajina bola najsilnejšie zasiahnutá pandemiou COVID-19 v novembri 2020 a opätovné zhoršenie nastalo v januári 2021. Doteraz sa vírusom nakazilo cez 1,6 milióna obyvateľov a nákaze podľahlo cez 17 tisíc ľudí. V krajine už bolo podaných cez 7 mil. dávok vakcíny. Obmedzenie mobility a zákaz vychádzania, spoločne so zvýšenými hygienickými nariadeniami, práca a vyučovanie z domu, okresanie hromadných podujatí a prísna kontrola na hraniciach pri príchode do krajiny, uzatvorenie prevádzok a ponechanie len tých, ktoré sú nevyhnutné pre život, to sú všetko hlavné opatrenia, ktorými krajina bojuje proti šíreniu vírusu COVID-19. Koncom apríla 2021 sa začali postupne tieto opatrenia uvoľňovať.

		
	41,53 tis.	49,03 tis.
	134.	126.
	17,33 mil.	5,45 mil.
	66.	116.
	+0,59%	+0,13%
	Amsterdam	Bratislava
	euro (EUR)	euro (EUR)
	CET CEST	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

Hospodárstvo

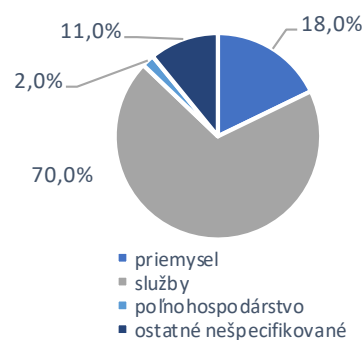
Hlavným odvetvím hospodárstva je sektor služieb, spoločne s priemyslom. Ekonomika je silne previazaná s exportom a radí krajinu na celosvetovo 6. miesto najväčších exportérov, ale aj importérov. Až dve tretiny výrobkov, ktoré vstupujú na územie Holandska, sú určené na tranzit alebo reexport.

Poľnohospodárstvo predstavuje len 2% podiel na HDP krajiny, avšak vytvára až 17,5% celkového exportu a zamestnáva 2% populácie, preto ostáva významnou zložkou hospodárstva. Sektor služieb zohráva najdôležitejšiu rolu a má potenciál rozvoja, najmä z dôvodu odchodu Veľkej Británie z EÚ a následnom presune strategických spoločností do Holandska. Predstavuje 70% HDP a zamestnáva viac ako 82% obyvateľov. Priemysel tvorí 11% HDP a poskytuje prácu 16% obyvateľstva. Kľúčovými odvetviami hospodárstva sú energetický, chemický a hutnícky sektor spoločne s poľnohospodárstvom, potravinárstvom a logistikou, najmä vďaka prístavu v Rotterdame a letisku Schiphol.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	2,5	1,8	-6,0	4,1	2,5
HDP na obyvateľa (tis. USD)	53,2	52,5	49,6	53,2	-
Miera inflácie (%)	1,6	2,7	0,9	1,2	1,3
Nezamestnanosť (%)	3,8	3,4	6,0	5,5	4,7

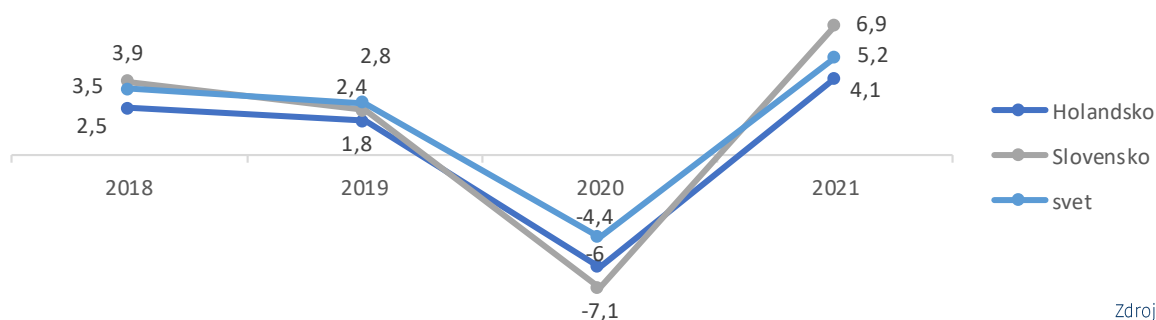
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	2	1	3
Ease of doing business	42.		45.
Global Competitiveness Index	4.		42.
Human Development Index	8.		36.
World Happiness	6.		37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Holandsko sa dlhodobo radí medzi oceňované krajiny, čo sa týka kvality podnikateľského prostredia. Netreba však opomínať často kritizovaný daňový systém, ktorému aj napriek jeho atraktivite pre podnikateľské subjekty, je vytýkaná jeho neprehľadnosť a benevolentnosť. World Happiness index v krajine spoločne s HDI radí krajinu do prvej desiatky najlepších na svete. Rating Holandska je podľa agentúry Fitch AAA so stabilným výhľadom (apríl 2021) a hodnotenie Moody's AAA so stabilným výhľadom (február 2019).

Zahraničný obchod

Aktívne saldo zahraničného obchodu, je jasným ukazovateľom exportného zamerania krajiny. Veľkú úlohu v tejto štatistike zohráva aj reexport. Medzi najviac exportované komodity sa radia telefónne súpravy, ropné oleje, stroje, ale aj lieky a lekárske nástroje. Podiel top importovaných a exportovaných komodít má veľmi podobnú štruktúru.

Zdroje: Európska komisia (2020), World top exporters (2019), Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020), Country economy (2021), Netherlandsandyou.nl (2021), Invest in Holland (2021)

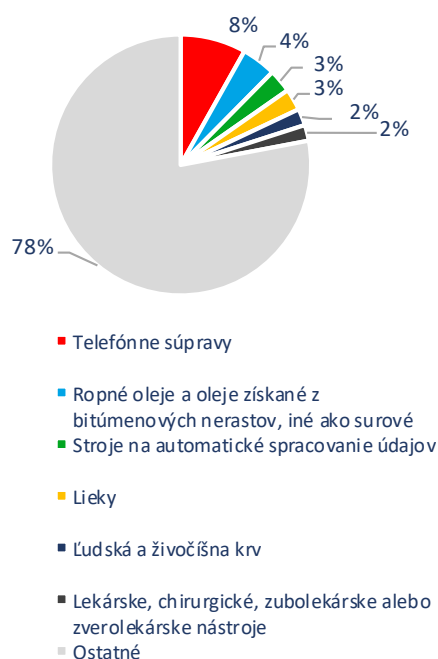
Vývoj zahraničného obchodu Holandska v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	419,5	423,1	467,3	498,1	515,2	591,4
Import	372,5	369,0	409,7	441,2	460,0	522,3
Saldo	47,0	54,1	57,6	56,9	55,2	69,1

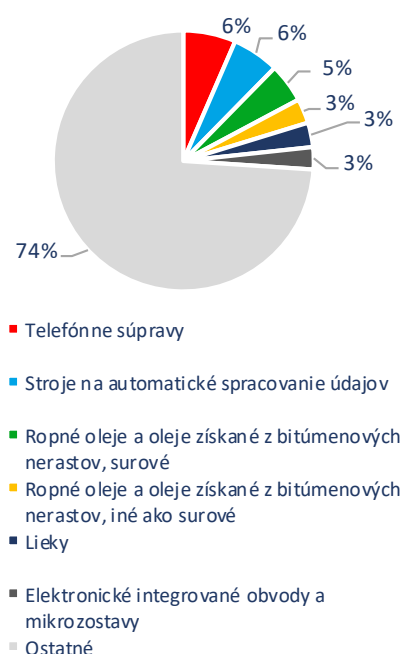
Zdroj: ITC

Najväčšími obchodnými partnermi Holandska, ako v rámci importu tak aj exportu, sú Nemecko a Belgicko, jeho susedné krajiny, čo sa odvíja aj z historického hľadiska. Ďalej nasleduje Francúzsko v rámci importu a Taliansko pri exporte. Mimo únie obchoduje Holandsko najviac s Veľkou Britániou, USA, Čínou a Ruskom.

Tvarová štruktúra exportu Holandska 2020

Tvarová štruktúra importu Holandska 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Holandskom

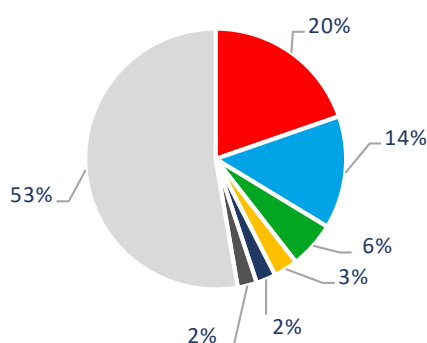
Obchodná bilancia Slovenska s Holandskom bola dlhodobo aktívna, s mierne klesajúcou tendenciou, za posledné roky. Zlom však nastal v roku 2020, keď prvýkrát po dlhých rokoch import prevýšil export. Holandsko sa dlhodobo, aj napriek číslam za rok 2020, radí do top 15 slovenských exportných krajín. Členstvo v EÚ zefektívňuje vzájomnú obchodnú výmenu a i keď sú obe krajiny proexportne zamerané, obchodované komodity sa vzájomne dopĺňajú, čo zvyšuje šance exportu do Holandska pre slovenské subjekty.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Holandskom v mil. EUR

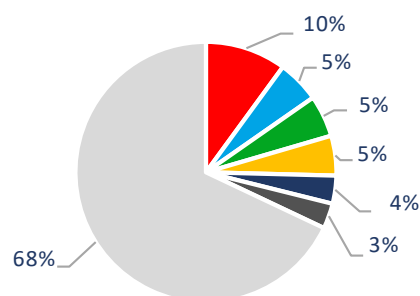
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	1 652,6	2 000,0	1 898,0	1 725,0	1 670,0	1 580,3
Import	922,9	995,5	1 037,9	1 131,4	1 156,0	1 746,2
Obrat	2 575,5	2 995,5	2 935,9	2 856,4	2 826	3 326,5
Saldo	729,7	1 004,5	860,1	593,6	514,0	-165,9

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Holandska 2020 Tovarová štruktúra importu SR z Holandska 2020

- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Monitory, projektory a televízne prijímače
- Telefónne súpravy
- Lekárske, chirurgické, zubolekárne a zverolekárne nástroje
- Stroje a zariadenia na priemyselnú prípravu a výrobu potravín
- Drôty a káble
- Ostatné

- Telefónne súpravy
- Ľudská a živočíšna krv
- Lieky
- Časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel
- Elektronické integrované obvody a mikrozostavy
- Stroje na automatické spracovanie údajov
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Holandsko je šiestou najvýkonnejšou ekonomikou v rámci EÚ a svoje postavenie si udržiava dlhodobo. Posledné obdobie, tak ako aj iné svetovo významné ekonomiky, negatívne ovplyvnila pandémia COVID-19. Ekonomika Holandska sa počas roka 2020 prepadla o takmer 4%. Spotreba aj investície prudko poklesli a do negatívnych čísel sa dostal aj zahraničný obchod krajiny. Aj keď išlo o historicky významný pokles, v prípade Holandska hrali v jeho prospech hlavne mierny a veľmi dobre premyslený lockdown, vysoká miera digitalizácie a nie veľký význam cestovného ruchu pre HDP krajiny. Vláda sa rozhodla nerobiť škrtky v týchto neistých časoch, ale skôr investovať do udržania pracovných miest, dobrého zdravotníckeho vybavenia, silnejšej hospodárskej štruktúry a čistejšej krajiny teraz i v budúcnosti. Podľa plánov ministerstva hospodárstva sa na podporu ekonomiky krajiny plánuje počas rokov 2020-2021 použiť 46 miliárd eur. Tretí balík podpory, ktorý sa spustil v poslednom kvartály roka 2020, značne pozdvihol celkovú ekonomiku krajiny a zachránil množstvo spoločností pred krachom. Aj toto je dôvod prečo HDP ku koncu roka 2020, prudšie rástlo. Cieľom všetkých vládnych opatrení je nielen chrániť zdravie, ale aj chrániť pracovné miesta a živobytie ľudí, minimalizovať vplyv na samostatne zárobkovo činné osoby, malé a stredné podniky a veľké spoločnosti. Ako jedna z mála krajín v EÚ, dokázalo Holandsko aj napriek finančne nákladným opatreniam, udržať deficit pod 60%, tak ako to stanovuje EÚ a rok 2020 zakončilo s deficitom na úrovni 49%.

Podľa holandského štatistického úradu CBS, by sa malo HDP krajiny do konca roka 2021 dostať na úroveň 3% a v roku 2021 by malo ostať takmer totožné, 2,9%. Začiatkom roka 2021, aj pre veľmi pozvoľné uvoľňovanie opatrení, ekonomika rástla len veľmi pomaly. Rast by sa mal zrýchliť koncom druhého kvartálu. Aj napriek plánu na zaočkovanie väčšiny populácie počas prvého polroka, bude rast ekonomiky počas celého roka 2021 utlmený. Neistý výhľad pre investície, spoločne s nižším exportom, bude ekonomický rast spomaľovať. Začiatok roka 2022, by však podľa analytikov z ING mal sprevádzať rast a ustálenjšia ekonomická situácia v krajine.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Príležitosti na rozvoj exportu sa otvárajú v už zabehnutých odvetviach, akými sú elektronika, motorové vozidlá, potravinové prípravky, lekárske vybavenie a stroje. Samozrejme do popredia sa dostali aj nové sektory, kde sa zvyšuje potenciál pre slovenské subjekty so záujmom o export. V tomto smere je dôležité zdôrazniť ekologický aspekt a zohľadňovanie bezpečnostného a zdravotného hľadiska, spolu s ochranou životného prostredia, na ktoré holandské spoločnosti a kupujúci kladú veľmi veľký dôraz, často aj za cenu vyššej kúpnej hodnoty produktu.

Energetika

Holandsko je jedným zo svetových lídrov v oblasti obnoviteľnej energie a toto odvetvie radí do svojich top priorít. Krajina urýchľuje dekarbonizáciu v mnohých dôležitých oblastiach, ako sú veterná energia na mori, vodík a skladovanie energie. Či už ide o inovatívne zdroje energie, zariadenia na jej skladovanie, alebo možnosti ako znížiť uhlíkovú stopu, všetky tieto riešenia sú na holandskom trhu žiadané. Holandsko plánuje vyvíjať nové energetické technológie, akými sú výroba energie založená na rastlinách, fotonické IT riešenia, ktoré znižujú spotrebu energie, infraštruktúra pre nabíjanie z rôznych zdrojov a elektro mobilita pre sektor dopravy. Vytvárajú tiež technológie, ktoré zásadným spôsobom zlepšujú energetickú účinnosť priemyselných procesov, infraštruktúry a budov. Slovenské spoločnosti, ktoré sa venujú tejto oblasti, majú vynikajúcu príležitosť presadenia sa na trhu v tomto sektore najmä cez poskytované riešenia a nástroje spracovania, získania a uskladnenia energie.

IKT

IT riešenia a inovácie prechádzajú celým spektrom odvetví, kde si aj slovenské spoločnosti môžu nájsť svoje miesto. Či už ide o agropotravinársky sektor, v ktorom je Holandsko druhý najväčší exportér a v ktorom sa venujú zavádzaniu nových technológií, ako napríklad plánovanie a robotizácia výsadby a zberu, možnosti optimalizácie využívania zdrojov, cirkulárne a udržateľné poľnohospodárstvo atď. Ďalej ide o IT systémy a inovácie v zdravotníctve, riešenia budúcnosti a nové možnosti diagnostiky, biotechnológie, alebo e-zdravotníctvo. Financie a bankovníctvo, kde sa vyvíjajú stále nové systémy, využívanie umelej inteligencie, digitalizácia a budovanie novej digitálnej infraštruktúry. Jednoducho v každom sektore, je možnosť nájsť priestor pre inovatívne riešenia a novinky, ktoré majú vysokú pridanú hodnotu.

Chemický priemysel

Holandsko disponuje silným chemickým priemyslom a bude hrať vedúcu úlohu pri prechode na zelenú a udržateľnú chémiu. To znamená, že pre inteligentné materiály a riešenia sa používajú udržateľné a ekologické suroviny. Na základe svetových trendov, budú holandské spoločnosti pôsobiť v celom chemickom hodnotovom reťazci, od základných chemikálií až po riešenia špecifické pre zákazníka. Otvára sa tu príležitosť zapojenia sa do výskumných projektov, poskytovanie nových technologických postupov, udržateľného spracovania, materiálov, elektrochémie, biologické a iné nové chemikálie pre budúcnosť, so zreteľom na udržateľnosť a čo možno najmenšie zásahy do klímy a biodiverzity.

Zdroje: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020), Invest in Holland (2021), Dutch Glory (2021), Trilateral Chemical Region Netherlands (2020), Deloitte Netherlands (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Chorvátsko

Chorvátsko je prímorský štát s počtom obyvateľov 4,07 mil. Patrí medzi stredne zaľudnené európske krajiny (69 obyv./km²) s vysokou koncentráciou osídlenia v úrodnom vnútrozemí. Národnostné zloženie Chorvátska je pomerne rovnomerné. Až 91 % tvoria Chorváti, 4 % tvoria menšiny Srbov, ktorí sa nachádzajú predovšetkým v pohraničných oblastiach a ďalšie 4 % tvoria iné národnosti, a to Bosniaci, Maďari, Česi či Slováci. Nakoľko je krajina takmer homogénna, odráža sa to aj na jej náboženskej štruktúre, kde sa až 86 % obyvateľstva hlási k rímskokatolíckej cirkvi, 4 % k ortodoxnej cirkvi, 1 % tvoria moslimovia a iné náboženstva. Chorvátsko je parlamentná republika, ktorej úradným jazykom je chorvátčina. Za vznik Chorvátskej republiky sa považuje 25. jún 1991, kedy krajina vyhlásila nezávislosť od Juhoslávie. Krajina vstúpila do NATO v apríli 2009 a v júli 2013 sa stala členskou krajinou EÚ. Zatiaľ nie je členom schengenského priestoru ani eurozóny.

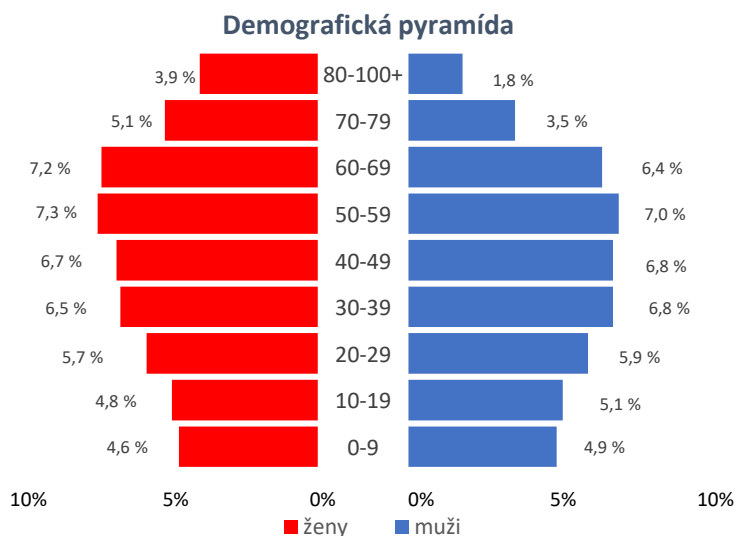

Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

Podobne ako v susedných krajinách regiónu dochádza k pomalému poklesu obyvateľstva. Krajina zaznamenala prirodzený úbytok na úrovni 0,5 %. Podiel žien na celkovej populácii predstavuje 51,5 % a mužov 48,5 %. Priemerný vek obyvateľov Chorvátskej republiky bol v roku 2019 43,6 rokov (muži 41,8 a ženy 45,3), kvôli čomu sa radí medzi najstaršie národy v Európe. Od začiatku pandémie Chorvátsko zaznamenalo najvyššie počty nakazených v decembri 2020, kedy denný počet nakazených presahoval 4 500 ľudí. Celkový počet nakazených obyvateľov v máji 2021 presahoval 340 tisíc, čo je približne o 40 tisíc menej v porovnaní so situáciou na Slovensku. V Chorvátsku prijali množstvo opatrení na zamedzenie šírenia koronavírusu. Je povinné nosiť ochranné rúška vo všetkých uzavretých priestoroch i v exteriéri - na uliciach a iných verejných miestach, kde nie je možné dodržať bezpečnú vzdialenosť. Chorvátsko začalo s celonárodným očkovaním v marci 2021 s vakcínami od viacerých výrobcov ako sú Pfizer, Moderna, AstraZeneca či Johnson&Johnson.

		
	56,59 tis.	49,03 tis.
	123.	126.
	4,07 mil.	5,45 mil.
	129.	116.
	-0,5 %	+0,13 %
	Záhreb	Bratislava
	chorvátska kuna (HRK)	euro (EUR)
	/	/

Zdroj: WB

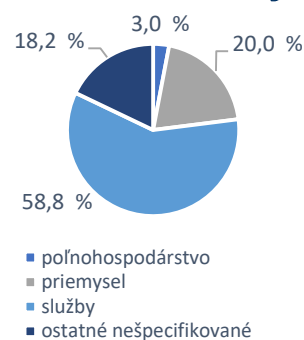
Hospodárstvo

Vďaka svojmu podnebiu, reliéfu a pôde je Chorvátsko priemyselno-poľnohospodárskou krajinou s vyspelým cestovným ruchom svetového významu. Poľnohospodárstvo predstavuje 3 % celkovej produkcie HDP. Pestuje sa tabak, vinič, ovocie, zelenina a na pobreží Jadranského mora olivovníky, figovníky a citrónovníky. Priemysel je dôležité odvetvie chorvátskej ekonomiky a podieľa sa 20 % na tvorbe HDP. Koncentrácia priemyselnej výroby je sústredená najmä na severe krajiny s centrom v Záhrebe. Hlavnými odvetviami sú potravinársky, strojársky, petrochemický, chemický, farmaceutický priemysel, spracovanie dreva, výroba lodí, plastov, obrábacích strojov, elektroniky a stavebných materiálov. Terciárny sektor (služby) sa podieľa 58 % na tvorbe HDP. Cestovný ruch Chorvátska sa na tvorbe HDP podieľa 20 %, čo tvorí významný prínos pre hospodárstvo. Najviac navštevované je dalmatínske a istrijské pobrežie s priľahlými ostrovmi

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	2,7	2,9	-9,0	6,0	4,4
HDP na obyvateľa (tis. USD)	14,9	14,8	14,0	16,4	17,8
Miera inflácie (%)	0,9	1,4	0,2	0,9	1,5
Nezamestnanosť (%)	9,9	7,8	9,3	10,3	9,6
Výmenný kurz EUR/HRK (1.12.)	7,4	7,4	7,5	-	-

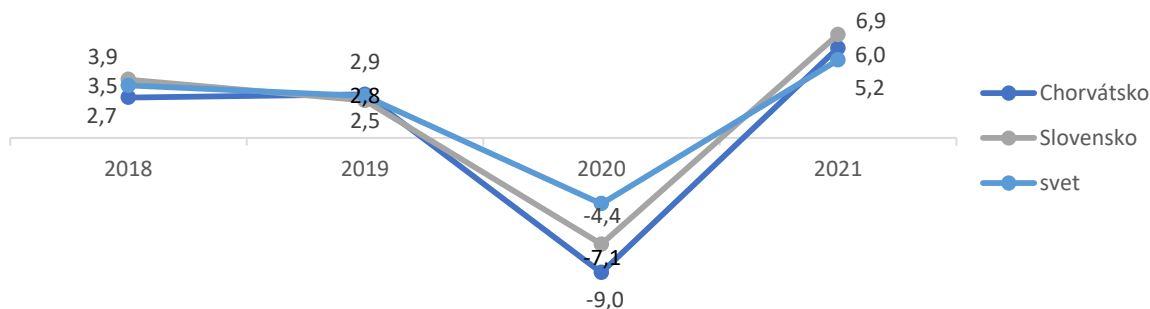
Zdroj: IMF, ECB

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	51.	45.
Global Competitiveness Index	63.	42.
Human Development Index	46.	36.
World Happiness	79.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Za účelom zlepšenia podnikateľského prostredia, spravovania štátneho majetku, modernizácie verejnej správy, zabezpečenia udržateľného hospodárskeho rastu a zlepšenia investičnej politiky, schválila chorvátska vláda v apríli 2020 Národný program reforiem na rok 2020. Rating agentúry Standard & Poor's (z marca 2019) pre Chorvátsko je BBB- so stabilným výhľadom, Moody's (november 2020) Ba1 so stabilným výhľadom a Fitch BBB- so stabilným výhľadom (apríl 2020). Za posledných 10 rokov sa krajina posunula v hodnotení Doing Business zo 103. na 51. miesto.

Zahraničný obchod

Vstupom do EÚ v roku 2013 bol zaznamenaný nárast zahraničného obchodu Chorvátska. Orientuje sa najmä na vývoz nerastných surovín, elektroniky, farmaceutických či potravinárskych výrobkov, takisto na vozidlá, lode a pod.

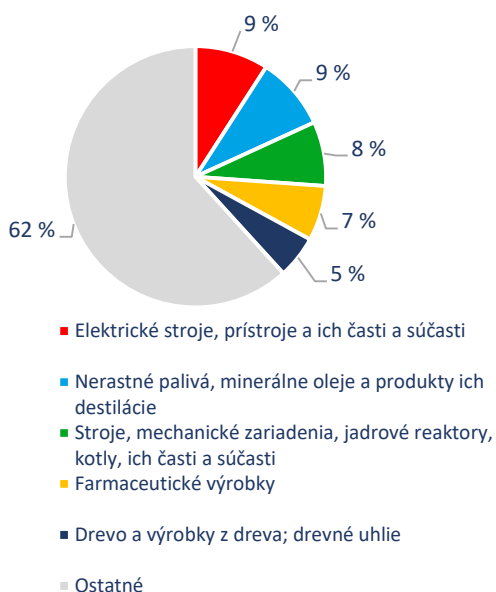
Vývoj zahraničného obchodu Chorvátska v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	11,57	12,33	13,93	14,57	15,24	14,86
Import	18,54	19,72	21,70	23,80	25,02	22,77
Saldo	-6,97	-7,39	-7,77	-9,23	-9,78	-7,91

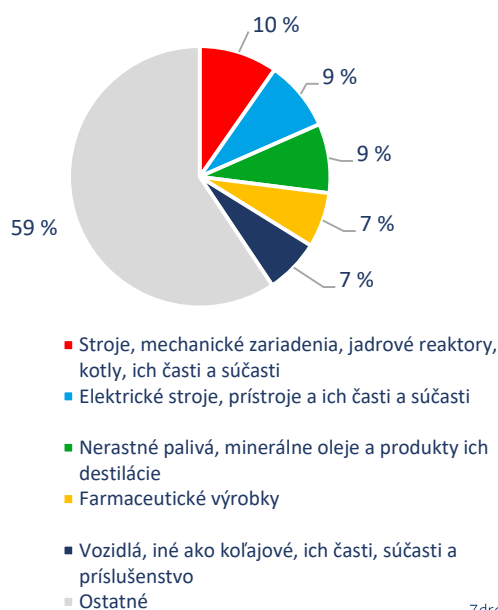
Zdroj: ITC

Najdôležitejšími zahraničnými obchodnými partnermi Chorvátska sú členské štáty EÚ, najmä Nemecko, Taliansko a Slovinsko. V roku 2019 približne 68 % celkového vývozu Chorvátska smerovalo do členských krajín EÚ. Najväčšími zahraničnými obchodnými partnermi mimo EÚ, sú stále susedné krajiny Bosna a Hercegovina a Srbsko.

Tovarová štruktúra exportu Chorvátska 2020

Tovarová štruktúra importu Chorvátska 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Chorvátskom

Bilaterálna obchodná spolupráca medzi SR a Chorvátskom má rastúci trend, pričom SR si dlhodobo udržiava aktívne saldo obchodnej bilancie. Za posledných päť rokov sa celkový vývoz SR tovarov do Chorvátska zvýšil o cca. 30 %. Obchodná bilancia SR s Chorvátskom v roku 2019 dosiahla najväčší obrat, a to až 660 mil. EUR. V porovnaní s rokom 2020, bol zaznamenaný pokles o 6,8 %. Napriek tomu, že s Chorvátskom máme dlhodobo aktívne saldo, Chorvátsko nie je jedným z hlavných obchodných partnerov Slovenska. V roku 2020 sa do Chorvátska vyvážali najmä telefónne súpravy, monitory a televízne prijímače, vozidlá, nerastné palivá a kotly na ústredné kúrenie. Z Chorvátska sme na Slovensko

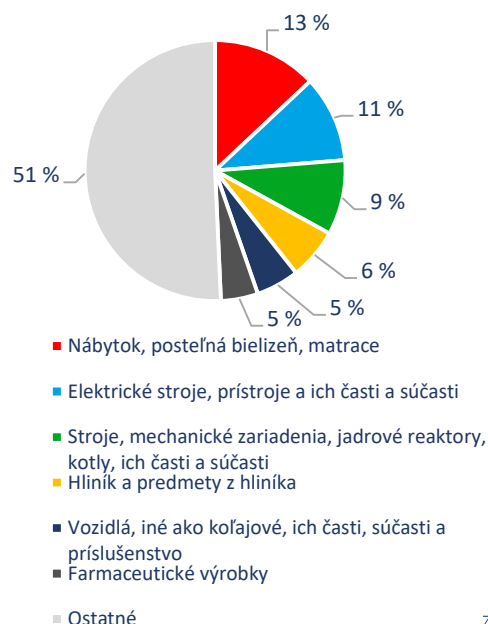
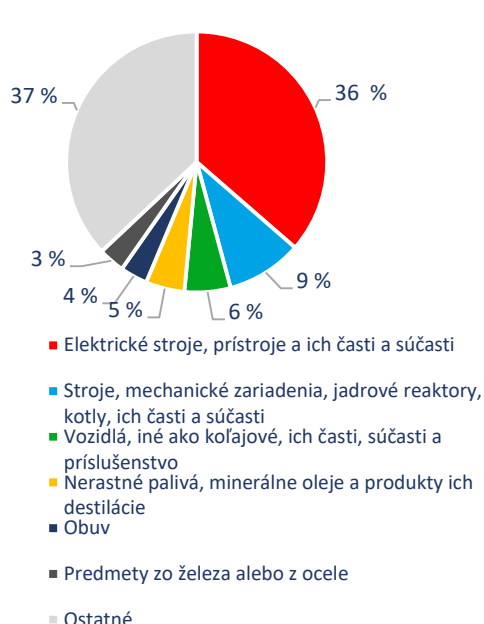
dovážali najmä sedadlá, elektrické stroje a ich príslušenstvo, výrobky z hliníka, farmaceutické výrobky či nábytok.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Chorvátskom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	349,17	323,14	399,76	439,20	497,44	479,78
Import	176,94	176,02	161,58	159,26	167,33	139,75
Obrat	526,11	499,16	561,34	598,46	664,77	619,53
Saldo	172,23	147,12	238,18	279,94	330,11	340,03

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Chorvátska 2020 Tovarová štruktúra importu SR z Chorvátska 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Rovnako ako väčšinu krajín sveta aj chorvátske hospodárstvo zasiahla kríza vyvolaná pandémiou COVID-19, ktorá nepriaznivo ovplyvnila ekonomický vývoj. Na začiatku roku 2020 sa celkovo ekonomika dobre rozvíjala, ale zavedením núdzového stavu proti šíreniu COVID-19 sa rozvoj zastavil. Opatrenia boli jedny z najprísnejších v Európe, čo výrazne spomalilo hospodárske aktivity krajiny na viac ako dva mesiace. Podľa údajov Národného štatistického úradu (Croatian Bureau of Statistics) bol v prvom kvartáli roku 2020 zaznamenaný rast HDP o 0,4 %, ktorý však podobne ako v ostatných krajinách regiónu do konca roka prudko klesol na -9 % oproti predchádzajúcemu roku. Turizmus v Chorvátsku predstavuje takmer 20 % HDP. V dôsledku pandémie bol zaznamenaný v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 pokles v tomto sektore o viac než 60 %. Miera inflácie na konci roka 2020 dosahovala 0,2 % a nezamestnanosť až 9,3 %, čo je o 1,5 % viac v porovnávaní s rokom 2019. Chorvátska vláda do konca roka 2020 na podporu ekonomiky zasiahnutej koronakrízou vyčlenila 23,5 mld. HRK, čo predstavuje približne 3,1 mld. EUR. Tieto prostriedky boli využité najmä na podporu opatrení, na zachovanie pracovných miest, ako aj na výpadky v príjmoch štátneho rozpočtu.

Zdroje: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic (2021), Croatian Bureau of Statistics (2021), Government of the Republic of Croatia (2021), Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic (2021), www.koronavirus.hr (2021)

Na opatrenia celkového, alebo čiastočného odkladu platenia daní bolo vyčlenených 5,3 mld. HRK (približne 712 mil. EUR), ďalších 8,6 mil. HRK bolo redistribuovaných zdravotníckemu sektoru, dôchodcom, nezamestnaným a na sociálne zabezpečenie.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Perspektívu v rámci post-kovidového oživenia by mohli mať spoločnosti schopné dodávať produkty a riešenia pre sektory ako sú energetika, smart cities vrátane odpadového hospodárstva, zelených technológií a budovania infraštruktúry. Nakoľko od konca 2020 v Chorvátsku prebehlo viacero zemetrasení, najmä v oblasti Petrinja, vidíme príležitosť pre slovenských podnikateľov, ktorí by vedeli poskytnúť materiál, technológie v oblasti stavebníctva alebo podnikateľov, ktorí by boli schopní dodať obytné kontajnery a obytné domy.

Energetika

Vo februári 2020 Chorvátska vláda schválila novú energetickú stratégiu do roku 2030 s dlhodobým výhľadom po rok 2050, ktorá kladie veľký dôraz na využitie obnoviteľných zdrojov energie. Celková výška investícií v období 2021 až 2050 bude okolo 378,9 mld. HRK (približne 50,04 mil. EUR), čo je v priemere 12,6 mld. HRK ročne (cca 1,66 mil. EUR ročne). Jedným z kľúčových cieľov je, aby viac ako 80 % elektrickej energie pochádzalo z obnoviteľných zdrojov. Z dôvodu nedostatočných domácich investícií a stavebných príležitostí je Chorvátsko vo veľkej miere závislé od účasti zahraničných investorov a dodávateľov, v čom sa ponúka možnosť pre slovenských podnikateľov. Chorvátska energetická spoločnosť (HEP) do roku 2023 plánuje investovať 750 mil. HRK do solárnych elektrární, čo predstavuje približne 100 mil. EUR. Solárne elektrárne Kaštelir, Cres, Vis a Vrljika Jug s celkovou kapacitou 11,6 MW a hodnotou 80 mil. HRK sú prvými štyrmi solárnymi elektrárnami vo veľkom investičnom cykle. V nasledujúcom období Chorvátsko plánuje investovať okrem spomenutých elektrární aj do LNG terminálu, obnoviteľných zdrojov energie, ochrany životného prostredia a energetickej efektívnosti. Nakoľko je plánovaná aj modernizácia plynovodu, pre slovenských podnikateľov vidíme možnosť zapojenia sa pri projektoch zameraných na rekonštrukciu a modernizáciu mestských a regionálnych teplární, priemyselných elektrární, plynových nádrží a miestnych zariadení na skladovanie paliva.

Odpadové a vodné hospodárstvo

Chorvátsko sa aktívne venuje problematike odpadového a vodného hospodárstva. Projekty z tejto oblasti sú financované najmä pomocou štrukturálnych fondov z prostriedkov EÚ, v rámci ktorých bola vyčlenená približne 1 mld. EUR. Celkový vyčlenený peňažný fond je ešte vyšší, nakoľko je projekt spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu a rozpočtu miest a obcí. Chorvátsku chýba ucelená ekologická infraštruktúra, ako sú čističky odpadových vôd a funkčné kanalizácie. Tiež straty pitnej vody vo vodovodnom systéme presahujú 50 %. Pre slovenských podnikateľov sa ponúka možnosť zapojiť sa do projektov na výstavbu kanalizácií, vodovodov alebo pri výstavbe čerpacích staníc.

Doprava a infraštruktúra

Kvalita chorvátskej železničnej siete je oveľa nižšia ako v ostatných členských štátoch EÚ. Za týmto účelom Ministerstvo mora, dopravy a infraštruktúry vyčlenilo investície vo výške viac ako 6,5 mil. eur. Vzhľadom na to, že takmer 55 % železničnej siete v Chorvátskej republike zahŕňa železničné trate dôležité pre medzinárodnú dopravu, financovanie železničnej infraštruktúry sa zameriava na projekty, ktoré sú spolufinancované z fondov EÚ. Naskytuje sa aj príležitosť pre slovenských podnikateľov, aby sa zapojili do tendrov na výstavbu tranzitu, železníc, tunelov a mostov. Spolu s výstavbou železničných koridorov súvisí aj modernizácia staníc a prístavných uzlov.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

India

Indická republika je druhá najľudnatejšia krajina na svete a s rozlohou viac ako 3,2 mil. km² zaberá takmer celý indický subkontinent. Hoci má dnes India 1,39 mld. obyvateľov, predpokladá sa, že predbehne Čínu a stane sa najľudnatejšou krajinou sveta už v roku 2027. Hlavné mesto Naí Dillí patrí k najľudnatejším mestám sveta s počtom obyvateľov viac ako 31 mil. India je federatívna parlamentná republika s 23 oficiálnymi jazykmi, kde zaraďujeme angličtinu, hindčinu a 21 lokálnych jazykov. India je známa svojimi bohatými náboženskými tradíciami. Štyri z najrozšírenejších náboženstiev sveta – hinduizmus, budhizmus, džinizmus a sikhizmus – majú svoje korene v Indii. V minulosti britská kolónia, dnes už samostatný štát India patrí zároveň k najväčším ekonomikám sveta.

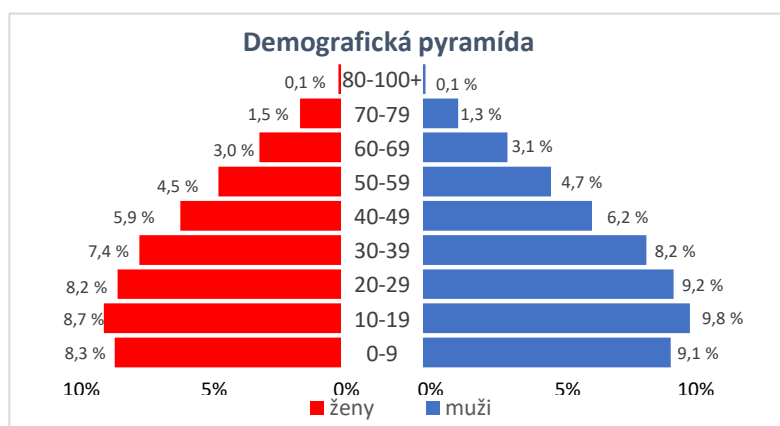
Základné informácie

Populácia Indie prudko rastie. Priemerný ročný prírastok obyvateľstva predstavuje 1,2 % a za posledných 50 rokov vzrástol počet obyvateľov Indie viac ako dvojnásobne. Predpokladá sa, že India predbehne o pár rokov Čínu v počte obyvateľov a do roku 2050 bude mať krajina viac ako 1,6 mld. obyvateľov. S cieľom znížiť populačnú explóziu v krajine zaviedli niektoré štáty v Indii politiku dvoch detí, čo znamená, že rodina môže mať maximálne dve deti bez toho, aby jej vyplývali dodatočné náklady spojené so štúdiom, zdravotným poistením a inými výdavkami. Dlhodobu sa v Indii diskutuje o zavedení politiky jedného dieťaťa po vzore Číny, avšak doteraz sa indickým lídrom nepodarilo zaviesť túto politiku na úrovni celej krajiny.

Podľa oficiálnych údajov indickej vlády zvládla krajina dopad pandémie COVID-19 celkom dobre v počiatočnej fáze, situácia sa zhoršila v apríli 2021, kedy sa v krajine objavila nová mutácia. Celkový počet nakazených k máju 2021 predstavuje 28 mil. Pandémia zasiahla Indiu najviac počas tretej vlny v apríli a máji 2021, kedy sa denné prírastky nakazených pohybovali na úrovni 300-tis.

		
	3 287 tis.	49,03 tis.
	7.	126.
	1,39 mld.	5,45 mil.
	2.	116.
	+1,2%	+0,13%
	Naí Dillí	Bratislava
	indická rupia (INR)	euro (EUR)
	+ 5:30 + 6:30	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

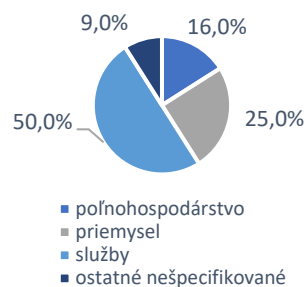
Hospodárstvo

India patrí v súčasnosti k najväčším ekonomikám sveta, je súčasťou G20, ako aj zoskupenia BRICS. Podľa údajov Svetovej banky bola India v 2019 piatou najväčšou ekonomikou sveta po USA, Číne, Japonsku a Nemecku s HDP 2,9 bln. USD. Ekonomia Indie rastie rýchlym tempom a HDP krajiny vzrástlo za posledných 10 rokov viac ako dvojnásobne.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	6,1	4,3	-5,8	9,4	5,4
HDP na obyvateľa (tis. USD)	2,0	2,2	2,0	2,3	-
Miera inflácie (%)	3,9	3,7	3,4	3,5	4,5
Nezamestnanosť (%)	-	7,6	10,8	9,5	8,1
Výmenný kurz EUR/INR (1.12.)	79,53	78,69	88,73	-	-

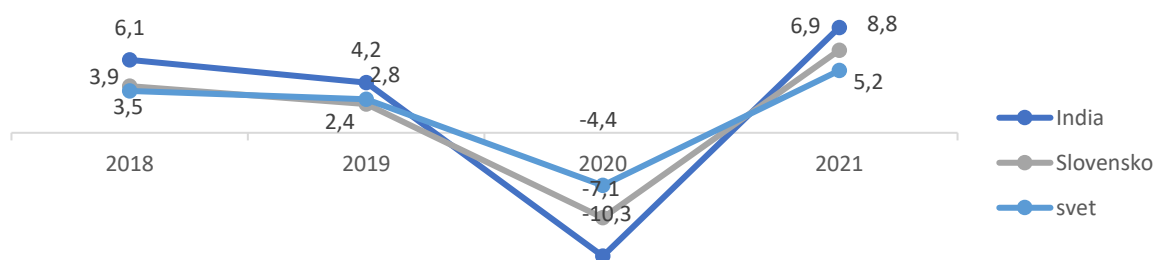
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	
Ease of doing business	63. 45.
Global Competitiveness Index	41. 42.
Human Development Index	131. 36.
World Happiness	144. 37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

India je krajina veľkých príležitostí, na druhej strane je známa taktiež mnohými netarifnými prekážkami v prípade dovozu. Krajina zaviedla nový program pod názvom Made in India a snaží sa import nahradiť domácou výrobou. Rating agentúry Standard & Poor's (september 2020) pre Indiu je BBB s negatívnym výhľadom, Moody's (jún 2020) Baa3 s pozitívnym výhľadom a Fitch BBB s negatívnym výhľadom (jún 2020). Za posledných 10 rokov sa však krajina rozvíja vysokým tempom a zlepšuje podmienky na podnikanie a investovanie v krajine, na druhej strane zaostáva v hodnotení indexu ľudského rozvoja a podmienok života pre svojich obyvateľov

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Indie každoročne rastie o niekoľko desiatok percent. India sa dlhodobo orientuje najmä na vývoz minerálnych palív, chemických produktov, drahých kameňov a kovov, čo sú tradičné

Zdroje: International Trade Centre (2020), Hospodárske noviny (2020), Fitch (2020), Standard & Poor's (2020), Moody's (2020)

odvetvia indickej ekonomiky. India dováža najmä minerálne palivá, chemické produkty, drahé kamene, elektronické zariadenia a stroje.

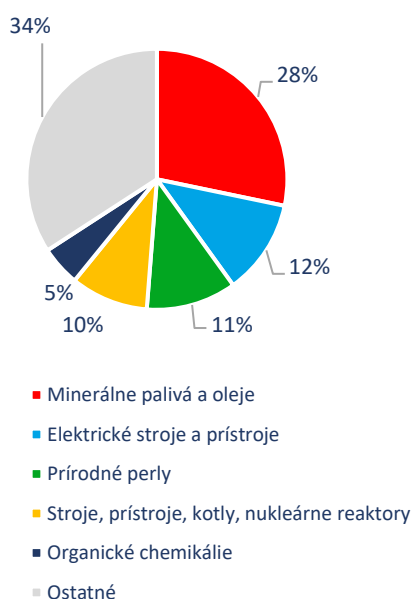
Vývoj zahraničného obchodu Indie v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	237,7	235,8	261,9	274,4	288,8	241,0
Import	352,1	322,3	392,9	431,2	427,8	322,0
Saldo	-114,4	-86,5	-131,0	-156,8	-139	-81,0

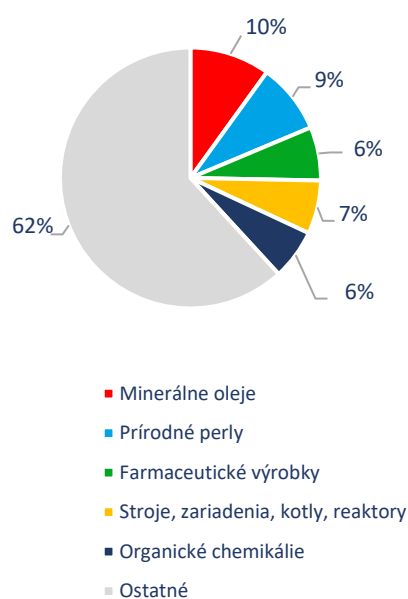
Zdroj: ITC

India dlhodobo zaznamenáva negatívne obchodné saldo. Najväčšími obchodnými partnermi Indie sú dlhodobo EÚ, USA, SAE, Čína a Saudská Arábia. India je členom ASEAN, ktorá je najväčšou zónou voľného obchodu v juhovýchodnej Ázii.

Tovarová štruktúra importu Indie 2020

Tovarová štruktúra exportu Indie 2020

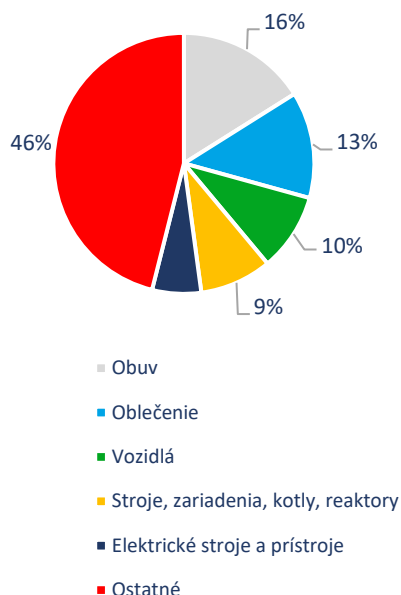

Zdroj: ITC

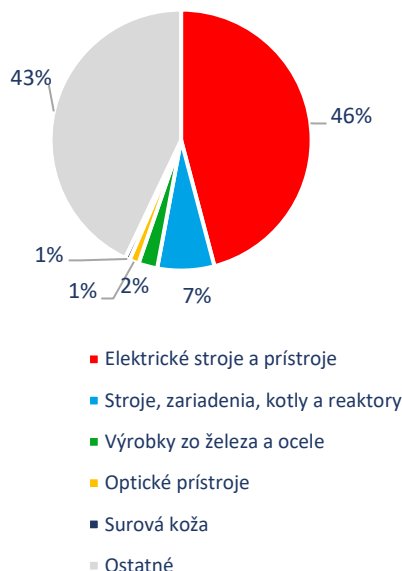
Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Indiou

Obchodná bilancia SR s Indiou je dlhodobo pasíva. Slovenský export negatívne ovplyvňujú aj viaceré faktory ako netarifné prekážky obchodu, certifikáty, vysoké náklady spojené s logistikou, problémy s overením obchodného partnera. India však predstavuje perspektívnu krajinu na export slovenských tovarov.

Tovarová štruktúra **importu** SR z Indie 2020

Tovarová štruktúra **exportu** SR do Indie 2020

Zdroj: ITC

Vývoj zahraničného obchodu SR s Indiou v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	53,5	50,4	50,0	72,5	99,9	85,4
Import	277,4	270,8	291,0	280,1	283,6	280,2
Obrat	330,9	321,2	341,0	352,6	383,5	365,6
Saldo	-223,9	-220,4	-241,0	207,6	-183,7	-194,8

Zdroj: ITC

COVID-19

Indická ekonomika je jedna z najrýchlejšie rastúcich ekonomík. Rast HDP sa za posledných 10 rokov pohyboval na úrovni okolo 7 %. Z dôvodu pandémie COVID-19 sa predpokladá prepád indickej ekonomiky na -5,8 %. Nezamestnanosť dosiahla počas pandémie vrchol na 26 %, pričom o zamestnanie prišlo až 140 mil. ľudí. Zahraničný obchod krajiny klesol v niektorých mesiacoch až o 40 %. Indická vláda prijala viaceré balíky na podporu svojej ekonomiky. Do októbra 2020 vyčlenila na podporu ekonomiky 15 % HDP, čo predstavuje 420 mld. USD. Indický premiér vyhlásil v auguste 2020 nový program Made in India, čím by sa India mala postupne stať sebestačnou, na druhej strane je krajiny pripravená na privatizáciu a otvára sa vstupu nových investorov. Krajina oficiálne vyhrala boj s pandemiou a opätovne otvorila dvere biznisu a investíciám.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

India je druhá najľudnatejšia krajina a je jedným z najrýchlejšie rastúcich spotrebných trhov. Tento štát ležiaci na Indickom polostrove má dlhodobé pasívne saldo zahraničného obchodu, čo predstavuje veľký potenciál pre export zahraničných tovarov. Indická ekonomika zatiaľ nie je schopná vyprodukovať si

všetky tovary sama a preto ponúka obrovskú škálu post-COVID exportných možností.

IKT

India je už roky centrom služieb. V súčasnosti sa kvôli pandémie celý pracovný proces presúva z práce v kancelárii do práce z domu cez virtuálne platformy. To posilnilo proces digitalizácie v krajine. V súčasnosti študenti z celej Indie študujú prostredníctvom virtuálnych médií. Očakáva sa, že to podporí rôzne online vzdelávacie platformy a ďalšie podniky, ako sú platformy OTT, platformy elektronického obchodu a tým sa pripraví cesta pre úplnú digitalizáciu, ktorú chcela vláda zaviesť. Vláda uverejnila v tejto oblasti viaceré tendre, do ktorých je stále možnosť zapojenia sa. Taktiež sa očakáva, že sa peňažné rezervy bežných ľudí znížia alebo vyčerpajú z dôvodu zhoršujúcich sa problémov, ako sú nezamestnanosť a zdravie. V tejto situácii majú súčasní regulovaní poskytovatelia finančných služieb kľúčovú úlohu. Dopyt by však bol skôr po nezabezpečených pôžičkách a ľudia budú potrebovať prostriedky na zabezpečenie zábezpek. Toto vytvorí príležitosti pre spoločnosti z oblasti fintech v oblasti konvenčných bankových systémov z dôvodu regulačných politík.

Ťažobný priemysel

India je v súčasnosti tretím najväčším producentom uhlia na svete, okrem toho je krajina bohatá aj na iné nerastné suroviny. V súčasnosti je v Indii otvorených viac ako 1500 baní, kde sa ťaží viac ako 95 druhov nerastných surovín. Indické ministerstvo uhlia uvoľnilo finančné prostriedky na podporu a rozvoj tohto sektora, okrem toho vláda liberalizuje a privatizuje niektoré oblasti ťažobného priemyslu s cieľom podporiť rast ťažby a príjmy do rozpočtu krajiny. Cieľom je zabezpečiť sebestačnosť krajiny v zásobách uhlia, ktoré je hlavným zdrojom výroby elektrickej energie. Zahraničné spoločnosti si tak môžu po novom kúpiť licenciu na ťažbu uhlia, čím sa vytvára príležitosť vytvorenia joint-venture. Konkrétne príležitosti v tomto sektore predstavuje dovoz ťažobných strojov, zariadení, ktoré využívajú najmä nové technológie chrániace životné prostredie, rýpadel, bagrov a iných strojov.

Zdravotníctvo

Veľká časť finančného balíčka, ktorý uvoľnila indická vláda pre boj s pandemiou COVID-19, smeruje do oblasti zdravotníctva. Okrem toho získala India úver od Svetovej banky na financovanie rozšírenia kapacít zdravotníctva vo výške 1 mld. USD a vláda plánuje zvýšiť výdavky na zdravotníctvo do 2023 na 3 % HDP. Finančné prostriedky by mali

byť využité na obnovu nemocníc, modernizáciu prístrojov a vybavenia. Taktiež sa plánuje výstavba nových moderných laboratórií a tzv. zdravotníckeho hubu, ktorý by mal združovať odborníkov v oblasti zdravotníctva a jeho cieľom bude modernizácia zdravotníckeho sektora v krajine. Do popredia sa ale v Indii dostáva taktiež zdravotný turizmus a preto sa očakáva vznik príležitostí aj v tejto oblasti. India taktiež bojuje s nedostatkom kvalifikovaných zdravotníkov a sestier.

Zdroje: ibef.org (2021)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Indonézia

Indonézska republika je štát v juhovýchodnej Ázii a Oceánii tvorený 17 508 ostrovmi, z ktorých len 1/3 je obývaná. S viac ako 270 miliónmi obyvateľov ide o štvrtý najľudnatejší štát sveta a takisto o štát s najväčším počtom obyvateľov hlásiacich sa k islamu. Bývalá holandská kolónia získala nezávislosť 17. augusta 1945, pričom štátnym zriadením krajiny je v súčasnosti republika s voleným prezidentom a parlamentom na obdobie 5 rokov. Úradnými jazykmi sú indonézština, angličtina a holandčina. Indonézia je najväčšou ekonomikou juhovýchodnej Ázie a 16. najväčšou ekonomikou sveta.

Základné informácie

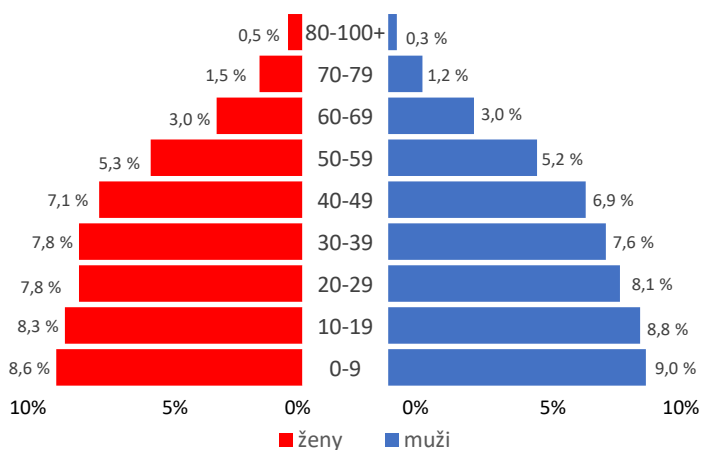
Populácia Indonézie prudko rastie. Ročný prírastok obyvateľstva za posledných 10 rokov predstavuje 2%, teda približne 5 miliónov ľudí ročne. Do 25 rokov by sa Indonézia mala stať treťou najľudnatejšou krajinou sveta. Pri Indonézii nie je až tak fascinujúci súčasný počet obyvateľov, ale jeho nárast. Pri sčítaní obyvateľstva v roku 1961 bol počet obyvateľov 97 miliónov. Za niečo viac ako pol storočia sa indonézska populácia zvýšila dva a pol násobne.

COVID-19 zasiahol Indonéziu najsilnejšie v septembri a októbri 2020, k máju 2021 sa nakazilo viac ako 1,8 mil. obyvateľov, pričom sa eviduje 54-tis. úmrtí. Indonézia tak ako väčšina okolitých štátov uzatvorila svoje hranice turistom s cieľom zníženia rizika šírenia nákazy a ochrany svojich domácich obyvateľov.

		
	1913,58 tis.	49,03 tis.
	14.	126.
	270,63 mil.	5,45 mil.
	4.	116.
	+1.1%	+0,13%
	Jakarta	Bratislava
	rupia (IDR)	euro (EUR)
	CET+6/+7/+8 CEST+5/+6/+7	/

Zdroj: WB

Demografická pyramída

Zdroj: UN DESA

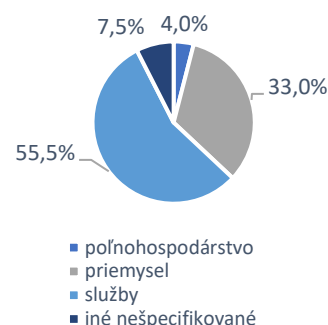
Hospodárstvo

Indonézia sa postupne transformovala z agrárnej krajiny na ekonomiku služieb. Poľnohospodárstvo je však naďalej dôležitou súčasťou ekonomiky, keďže je v ňom zamestnaných viac ako 30% obyvateľstva a produkuje 8 % HDP. Okrem toho Indonézia je svetovým lídrom v produkcii palmového oleja. Krajina je taktiež bohatá na nerastné suroviny (ropa, plyn, uhlie, nikel, meď), na exparte ktorých je výrazne závislá. Priemyselná výroba sa podieľa 40% na tvorbe HDP. V rámci sektoru dominuje výroba textílií, cementu, chemických hnojív, elektroniky, nábytku, oblečenia a topánok. Najrýchlejšie rastúcim sektorom je oblasť služieb (IT, telekomunikácie, finančné služby),

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	5,2	5,0	0,2	5,2	5,1
HDP na obyvateľa (tis. USD)	4,0	4,2	4,1	4,4	-
Miera inflácie (%)	3,2	2,6	0,2	5,7	2,7
Nezamestnanosť (%)	5,3	5,3	7,7	5,9	5,4
Výmenný kurz EUR/IDR (1.12.)	16246	15569	16868	-	-

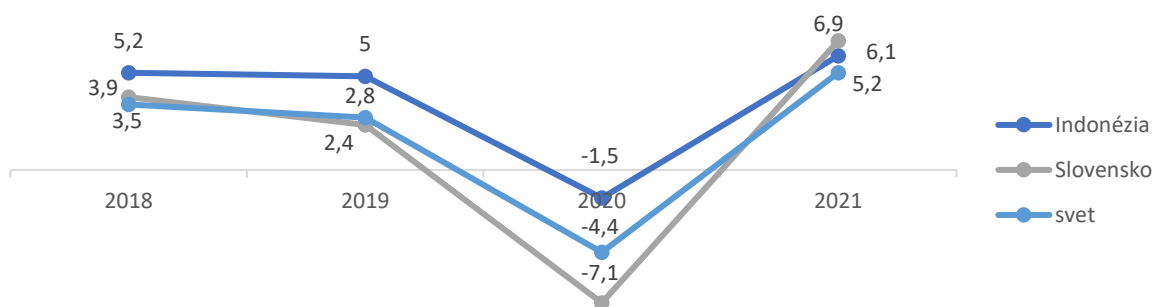
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	2	1	3
Ease of doing business	73.		45.
Global Competitiveness Index	50.		42.
Human Development Index	111.		36.
World Happiness	84.		37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Indonézia je krajina s rozsiahlou byrokraciou a vybavovanie úradných záležitostí je veľmi zložitý. Tento fakt sa dlhodobo odráža v hodnoteniach krajiny. Rating agentúry Standard & Poor's (z apríla 2020) pre Indonéziu je BBB s negatívnym výhľadom, Moody's (november 2020) Baa3 s pozitívnym výhľadom a Fitch BBB s pozitívnym výhľadom (január 2021). Za posledných 10 rokov sa však krajina posunula v hodnotení Doing Business zo 129. na 73.miesto.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Indonézie sa dlhodobo orientuje najmä na vývoz nerastných surovín, elektroniky, textilu a obuvi, čo sú tradičné odvetvia indonézskej ekonomiky. Indonézia je na druhej strane závislá na dovoze tovarov s vyššou pridanou hodnotou.

Vývoj zahraničného obchodu (tovary a služby) Indonézie v mld. EUR

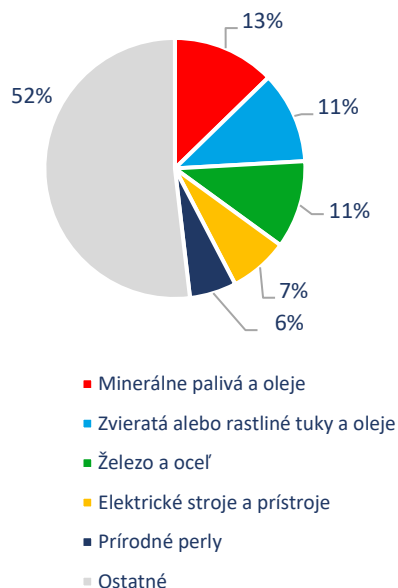
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	150,4	145,2	168,8	180,2	168	143,0
Import	142,7	135,6	157	188,7	171,2	124,0
Saldo	7,7	9,4	11,8	-8,5	3,2	19,0

Zdroj: ITC

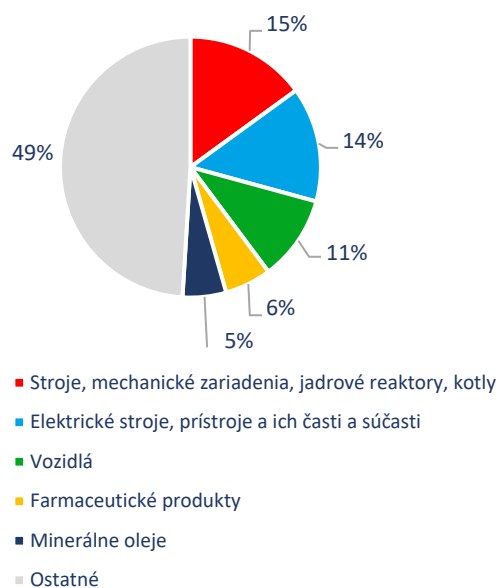
Najväčšími obchodnými partnermi Indonézie sú dlhodobo Japonsko, USA, Čína a Singapur. V novembri 2020 Indonézia a ďalších 14 ázijsko-tichomorských štátov podpísalo dohodu o regionálnom ekonomickom partnerstve (RCEP). Ide o najväčšiu dohodu o voľnom obchode na svete, ktorej cieľom je podporiť obchodnú spoluprácu medzi týmito krajinami.

Zdroje: International Trade Centre (2020), Hospodárske noviny (2020)

Tovarová štruktúra **exportu** Indonézie 2020

Tovarová štruktúra **importu** Indonézie 2020

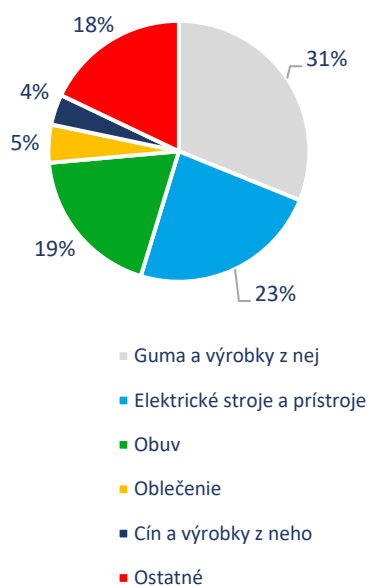

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Indonéziou

Obchodná bilancia SR s Indonéziou je dlhodobovo pasíva. Slovenský export negatívne ovplyvňujú aj zložité byrokratické procedúry na strane Indonézie spojené aj s korupciou, netarifné prekážky obchodu, vysoké náklady spojené s logistikou, problémy s nájdením agenta.

Tovarová štruktúra **importu** SR z Indonézie 2020

Tovarová štruktúra **exportu** SR do Indonézie 2020

Zdroj: ITC

Vývoj zahraničného obchodu (tovary a služby) SR s Indonéziou v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	17,8	10,4	9,3	8,3	11,6	52,2
Import	112,7	141,5	133,1	113,7	113,6	108,0
Obrat	130,5	151,9	142,4	122	125,2	160,2
Saldo	-94,9	-131,1	-123,8	-105,4	-102	-55,8

Zdroj: ITC

COVID-19

Indonézska ekonomika zažívala v posledných desaťročiach obdobie stabilného rastu, spojené s poklesom chudoby. Hrubý domáci produkt v priemere rástol 5% ročne, z dôvodu vplyvu pandémie sa predpokladá prepád v roku 2020 na 0,2%. Nákaza COVID-19 bola v Indonézii potvrdená o niečo neskôr ako v okolitých krajinách. V rámci následnej implementácie opatrení krajina postupovala veľmi pragmaticky v snahe úplne neochromiť ekonomiku krajiny, zachovať sociálnu stabilitu a neohroziť početnú skupinu osôb závislých na každodennom zárobku (tzv. neformálne pracujúci). Hoci sa krajine zatiaľ darí zvládnuť pandémiu "za pochodu" bez úplného uzavretia a zastavenie ekonomiky, je zrejmé, že dopady krízy budú citelné. Rast HDP bol už v prvom štvrtroku 2020 dosiahol najnižšiu hodnotu za posledných 19 rokov, pesimistické boli aj prognózy pre rok 2020, ktoré predpokladali príchod recesie. Opatrenia v boji proti COVID-19 zvyšujú výdavky rozpočtu, čo zvyšuje zadlženie krajiny.

Vláda začiatkom júna opätovne navýšila objem balíka určeného na prekonanie pandémie, a to na 677,2 bln. IDR (47,6 mld. USD), čo predstavuje skoro 3,9% HDP. Necelá polovica z týchto prostriedkov má smerovať do zdravotníctva, ďalšia časť na sociálne výdavky a zostatok na podporu ekonomiky. Na podporu mikro, malých a stredných podnikov bolo vyčlenených 123,46 bln. IDR a na daňové stimuly 120,6 bln. IDR. Na podporu ústredných a regionálnych útvarov balíček akumuluje čiastku 97,11 bil. IDR, zatiaľ čo pre štátne spoločnosti je určený stimul vo výške 44,57 bln. IDR. Navýšené výdavky sú sčasti pokryté pôžičkami od medzinárodných inštitúcií - Svetová banka, ADB, AIIB, sčasti vydaním dlhopisov, ktorých časť nakúpila Centrálna banka Indonézie.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Indonézia ponúka obrovskú škálu post-COVID exportných možností. Je jedným z najrýchlejšie rastúcich spotrebiteľských trhov na svete. Vzhľadom na teritoriálnu vzdialenosť a vysoké náklady na prepravu je z pohľadu slovenských exportérov dôležité sústrediť sa na komodity s vysokou pridanou hodnotou.

Energetika

Pripravovaná výstavba nových energetických zariadení a rekonštrukcia existujúcich otvára príležitosti v oblasti dodávok investičných celkov a technologických zariadení. V súčasnosti sa v krajine uvádzajú do prevádzky najmä tepelné elektrárne na báze spaľovania uhlia, ale v budúcnosti sa vláda bude zameriavať na obnoviteľné zdroje energie. Indonézia má veľký potenciál v rozvoji hydro a geotermálnej energie, veternej a slnečnej energie, prípadne energie získanej z vôd morí a oceánov. Podľa existujúcej legislatívy by mala v roku 2025 výroba elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov dosiahnuť 23% podiel. Malo by sa tak stať prostredníctvom nahradzovania dosluhujúcich elektrární novými kapacitami obnoviteľných zdrojov. Ďalší potenciál má premena odpadov na elektrickú energiu. Vláda v roku 2019 oznámila zámer výstavby spaľovní v 12 mestách. Ďalšie investície by mali smerovať do vybudovania novej prenosovej infraštruktúry.

V súčasnosti Indonézia vynakladá najväčšie prostriedky na rozvoj informačných technológií spomedzi krajín juhovýchodnej Ázie. Indonézska vláda aktuálne realizuje rozsiahly projekt rozvoja infraštruktúry pod názvom „Palapa Ring“ zameraný na prívod 4G siete do všetkých regiónov. Rozvíjajúci sa internetový obchod prináša nevyhnutnosť zabezpečenia digitálnych platieb. Ďalším perspektívnym sektorom je oblasť videohier. Dopyt po nových videohrách je veľký, avšak väčšina hier na trhu pochádza zo zahraničia. V Indonézii vzniklo za posledné roky niekoľko start-upov a spoločností aktívnych v tomto sektore, čo vytvára príležitosti pre slovenské spoločnosti z gaming sektoru.

+ Zdravotníctvo

Zdravotnícky sektor v Indonézii je poddimenzovaný. Počas COVID-19 vzrástol dopyt najmä po zdravotníckych zariadeniach a prístrojoch ako aj laboratórnej technike. Najväčší záujem bol predovšetkým o nemocničné postele. Viac ako 80% týchto zariadení je dovezených zo zahraničia. Životná úroveň aj stredná trieda v Indonézii rastú, čo vyvíja tlak aj na budovanie nových nemocníc a zdravotníckych zariadení. Doteraz viac ako 1 milión Indonézanov využíva zdravotnícke služby v Malajzii či Singapore z dôvodu nedostatočnej kvality poskytovaných služieb v Indonézii, čo chce indonézska vláda obmedziť aj pomocou otvorenia zdravotníckeho sektoru zahraničným investorom a vytváraním joint-venture.

Zdroje: World Health Organization (2020). Deloitte (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Iránska islamská republika

Irán (oficiálny, úradný názov je Iránska islamská republika, alebo Džomhúri-je eslámí po perzsky) je štát ležiaci v Prednej Ázii, v oblasti Perzského zálivu. Tento multikultúrny štátny útvar vznikol na území bývalej Perzskej ríše, pričom až do roku 1935 používal oficiálne názov Perzia. S viac ako 82 miliónmi obyvateľov a rozlohou 1,65 miliónov km² je Irán 19 najľudnatejšou a jednou z najrozľahlejších krajín sveta. Z etnického hľadiska možno obyvateľstvo rozdeliť do troch skupín. Perzskú skupinu tvoria najmä Peržania (cca 60%), Kurdi (cca 7%) a tiež Balúčovia, Arméni, Lúri a Mazandaranci. Turkickú skupinu tvoria Azeri (cca 24%), Turci, Turkméni a Kaškajovia. Semitská skupina pozostáva z Asýrčanov a Arabov. Úradným jazykom je perzština, ale jednotlivé etniká používajú v praxi aj lúrštinu, turečtinu, arménčinu, arabčinu a tiež azerský jazyk. Štátnym zriadením je na základe ústavy tzv. islamská republika, pričom štátnym náboženstvom je šiitský islam. Najvyššou štátnou autoritou je tzv. duchovný vodca revolúcie, nasledovaný prezidentom. Zákonodarnú moc predstavuje 290 členný parlament so štvorročným funkčným obdobím.

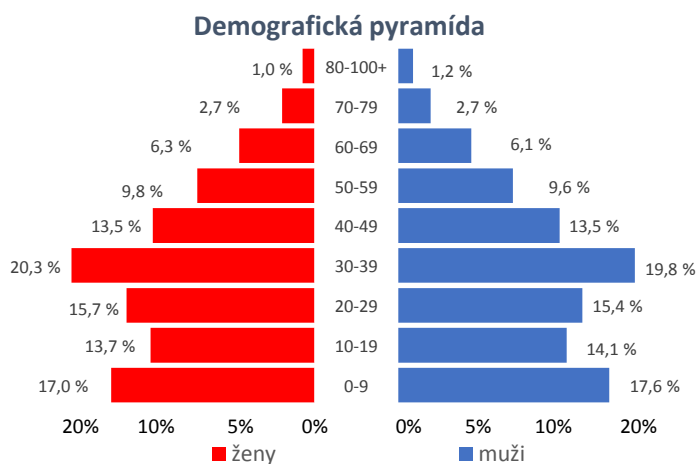

Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Irán už od 60-tych rokov minulého storočia zaznamenáva rovnomerný nárast populácie, ktorý na medziročnej báze v poslednej dekáde osciluje okolo 1,3%. V roku 2020 bol medziročný nárast až 2,42%. Tento permanentný rast populácie zabezpečuje zároveň dostatok disponibilnej pracovnej sily. Podiel ekonomicky činného obyvateľstva je viac ako 45%. Takmer 47% iránskej populácie je vo veku do 29 rokov, čo je jedným z pozitívnych faktorov pre budúci vývoj iránskej ekonomiky, ktorá je primárne postavená na ťažbe a spracovaní plynu a ropy. Aj ekonomika Iránu značne utrpela v dôsledku vypuknutia pandémie COVID-19. Krajina zaevidovala ku koncu apríla 2021 od vypuknutia pandémie cca 2,69 mil. nakazených, pričom doteraz tomuto vírusu podľahlo takmer 76 tisíc ľudí. Aj napriek prijatiu množstva opatrení na zamedzenie šírenia vírusu, od konca februára 2021 opäť narastá počet infikovaných, pričom denný priemer v súčasnosti dosahuje okolo 14000 nakazených.

		
	1, 745 tis.	49,03 tis.
	16.	126.
	82,91 mil.	5,45 mil.
	19.	116.
	+1,36 %	+0,13%
	Teherán	Bratislava
	Iránsky rial (IRR)	euro (EUR)
	+3,30 +2,30	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

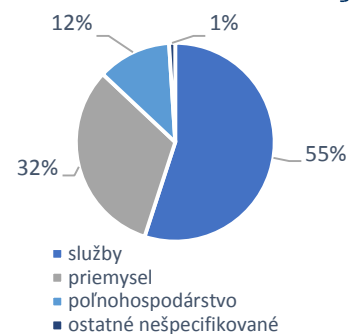
Hospodárstvo

Vzhľadom na fakt, že Irán má jedny z najväčších zásob ropy a plynu na svete, je aj jeho ekonomika primárne závislá na odvetví ťažby a spracovania ropy a plynu. Toto odvetvie je plne pod kontrolou štátu a generuje značnú časť rozpočtových a najmä devízových príjmov štátu. Irán sa však dlhodobo snaží zbaviť závislosti na ropnom sektore a plynárenstve, čo sa mu aj darí a v dôsledku toho, sa postupne zvyšuje aj podiel tzv. neropných odvetví ekonomiky a to najmä automobilového priemyslu, baníckeho a ťažobného priemyslu, dopravy a služieb. Pozitívnym impulzom pre ekonomiku bolo aj uvoľnenie sankcií EÚ a USA v období rokov 2016 a 2017. Avšak opätovné zavedenie sankcií zo strany USA v novembri 2018, znemožňujúce najmä vývoz ropy, výrazne zasahuje bankový a finančný sektor, vrátane sektora námornej dopravy, čo spôsobilo výrazné spomalenie rastu HDP. Ak k tomu prirátame nástup pandémie COVID-19, pokles dopytu po rope a tým pádom aj cien tejto komodity, nie je prekvapením, že Irán zaknihoval v roku 2020 pokles HDP na úrovni -12%. HDP je z najväčšej časti generovaný sektorom služieb, s podielom 55%. Nasleduje priemysel s podielom 32%. Podiel poľnohospodárstva na tvorbe HDP predstavuje asi 12%. Významné postavenie v rámci priemyslu, má popri petrochemickom, najmä automobilový sektor a sektor hutníctva.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	-4,9	-9,2	-12,0	2,0	1,5
HDP na obyvateľa (tis. USD)	5,3	6,2	5,0	5,8	7,9
Miera inflácie (%)	18,0	40,0	25,7	21,3	13,2
Nezamestnanosť (%)	14,5	15,8	20,3	19,7	13,1
Výmenný kurz EUR/IRR (1.12.)	47973	47289	51883	-	-

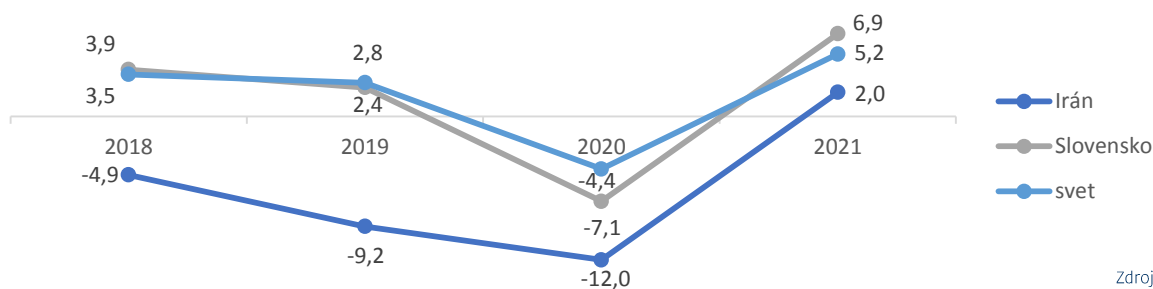
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP v 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

Ease of doing business	127.	45.
Global Competitiveness Index	99.	42.
Human Development Index	65.	36.
World Happiness	118.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Irán je krajinou spomerne rozsiahlou štátnou ingerenciou vo všetkých oblastiach až toho vyplývajúcou byrokraciou. Problémom je aj korupcia. To sa odráža aj v štandardných hodnoteniach krajiny, ako je napríklad index hodnotenia konkurencieschopnosti a podmienok pre podnikanie. Rating agentúry Moody's (september 2020) pre Irán je B2 so stabilným výhľadom a Fitch B+ so stabilným výhľadom (marec 2021).

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Iránu, je primárne založený na vývoze ropy, plynu a súvisiacich produktov petrochemického priemyslu, čo predstavuje podstatnú časť celkového exportu krajiny. Po znovuzavedení sankcií zo strany USA v roku 2018, však vývoz týchto komodít značne poklesol. Ďalej vo vývoze Iránu nasledujú plasty a výrobky z nich (23%), chemikálie (11%), poľnohospodárske produkty (10%), železo a oceľ (8%) a tiež meď a výrobky z nej (3%). Hlavnými dovoznými položkami Iránu sú strojný technológie (16%), poľnohospodárske produkty (11%), elektrické prístroje (8%), optické, meracie a medicínske prístroje (5%), cestné vozidlá a ich súčasti (5%) a farmaceutické výrobky (4%). Objem zahraničného obchodu medzi EÚ27 a Iránom už od roku 2019 výrazne klesá a rovnaký trend pretrvával aj v roku 2020. Súvisí to práve s opätovne zavedenými sankciami zo strany USA, ktoré majú výrazné extra-teritoriálne účinky a takto negatívne dokážu vplývať na obchodnú výmenu EÚ a Iránu.

Vývoj zahraničného obchodu Iránu v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	54,1	70,7	81,2	81,8	27,0	10,1
Import	36,1	38,6	45,7	34,9	31,0	19,4
Saldo	18,0	32,1	35,5	46,9	-4,0	-9,3

Zdroj: ITC

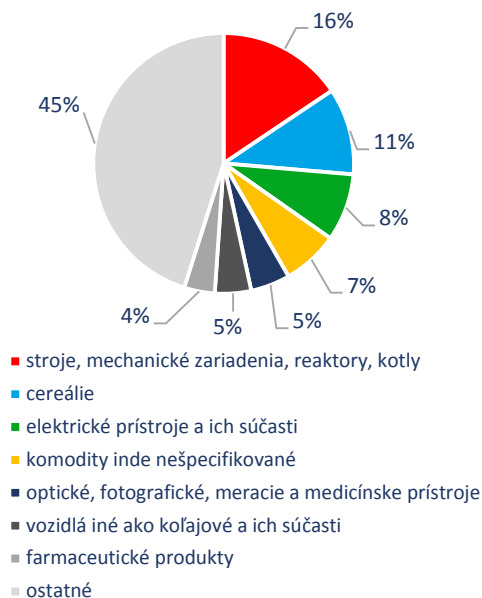
Najvýznamnejšími obchodnými partnermi z hľadiska iránskeho exportu sú Čína (41,2%), Turecko (11,1%), India (10,4%) a Južná Kórea (6,3%). Najviac tovaru do Iránu vyváža Čína (24,3%), UAE (15,6%), EÚ27 (15,4%), India (11,5%), Turecko (8,1%) a Švajčiarsko (4,3%).

Tovarová štruktúra exportu Iránu 2020

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra importu Iránu 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Iránom

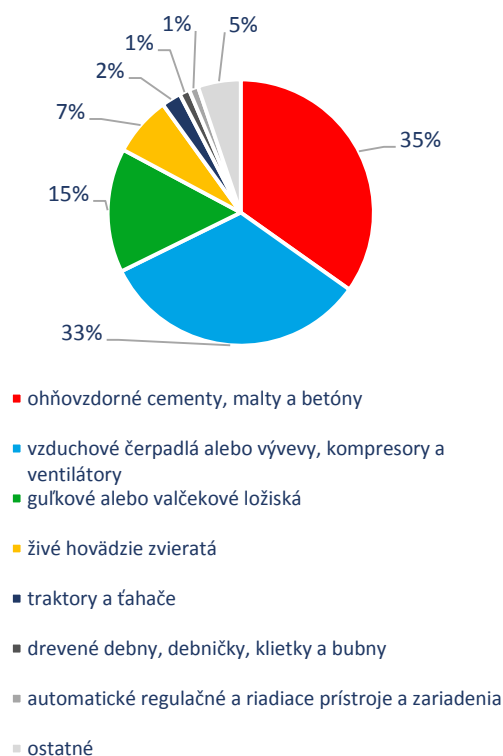
V zahranično-obchodnej výmene medzi SR a Iránom nastalo oživenie v roku 2016 a to v dôsledku uvoľnenia sankcií EÚ a USA. Obrat bilaterálneho obchodu dosiahol maximum v roku 2018 a to 67,6 mil. EUR a potvrdilo sa, že Slovensko vedelo nadviazať na historické obchodné vzťahy z minulých období. Zároveň v tom istom roku nastal zlom po opätovnom zavedení sankcií zo strany USA, po nástupe D. Trumpa na post amerického prezidenta. To sa prejavilo výrazným poklesom vzájomnej obchodnej výmeny, na úroveň 8,9 mil. EUR v roku 2019. V roku 2020 sa obrat obchodnej výmeny zvýšil o 42,7%, najmä vďaka zvýšeniu objemu nášho vývozu do IRR, ktorý dosiahol 8,3 mil. EUR. Ešte väčšiu nádej na normalizovanie obchodných vzťahov SR s Iránom, vzbudzuje pozícia nového amerického prezidenta J. Bidena, ktorý deklaruje záujem o opätovné pristúpenie k pôvodnej dohode s Iránom, čo môže viesť k uvoľneniu sankcií voči Iránu a tým aj oživeniu zahraničného obchodu krajiny.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Iránom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	18,5	21,1	18,6	30,7	2,4	8,3
Import	5,5	10,3	10,3	36,9	6,5	4,4
Obrat	24,0	31,4	28,9	67,6	8,9	12,7
Saldo	13,0	10,8	8,3	-6,2	-4,1	3,9

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Iránu 2020

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra importu SR z Iránu 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Popri devastačných následkoch znovu zavedených sankcií v roku 2018, výrazným spôsobom dopadli na iránsku ekonomiku aj dôsledky pandémie COVID-19. Tie spôsobili dramatický pokles a stagnáciu iránskej ekonomiky. V roku 2020 to malo za následok pokles HDP na úroveň -12%. Napriek tomu, je už predikcia na rok 2021 pozitívna a Irán by mal dosiahnuť opätovný rast HDP vo výške 2%. Irán prijíma množstvo opatrení na eliminovanie dopadov pandémie. Boli uzatvorené všetky pozemné hranice a obmedzené sú aj možnosti medzinárodnej leteckej dopravy. Od začiatku októbra 2020 Irán nevydáva turistické víza a zakázané je aj cestovanie cudzincov medzi provinciami. Platí množstvo opatrení na zníženie mobility a sociálneho kontaktu obyvateľstva. Od 1. 3. 2021 platí absolútny zákaz vstupu do Iránu z viacerých krajín. Ide najmä o Veľkú Britániu, africké a juhoamerické krajiny. Irán už niekoľko rokov zavádza opatrenia na stimuláciu rastu ekonomiky. Ide najmä o opatrenia na posilnenie tzv. neropných sektorov, hlavne automobilového priemyslu, poľnohospodárstva, baníckeho a ťažobného priemyslu, dopravy a služieb. Aj tieto finančne náročné reformy však v dôsledku pandémie COVID-19 viaznu.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Zmena politickej reprezentácie v USA a tým pádom aj kurzu v zahranično-politickom správaní sa USA, môže pre Irán znamenať nádej na normalizáciu medzinárodných vzťahov Iránu so svetom a postupné zotavenie sa iránskej ekonomiky. Samozrejme za predpokladu, že sa dosiahne zrušenie podstatnej časti sankcií zavedených zo strany USA. V prípade naplnenia vyššie uvedených predpokladov, možno očakávať oživenie iránskeho hospodárstva a to sa kladne odrazí aj v zintenzívnení medzinárodnej kooperácie Iránu s krajinami EÚ a vytvorení nového potenciálu a exportných príležitostí aj pre slovenské podnikateľské subjekty s exportnými ambíciami. Nosnými komoditami slovenského exportu aj naďalej zostanú najmä strojný a technologický zariadenia, traktory, stavebné hmoty, ako aj elektrické, regulačné a meracie prístroje. Príležitosť presadiť sa na iránskom trhu, však budú mať aj tie slovenské firmy, ktoré budú vedieť ponúknuť svoje produkty, technológie a riešenia pre sektory ako ťažba ropy a plynu, strojárstvo, výroba osobných a nákladných áut, baníctvo a ťažba nerastných surovín, energetika, ale aj vodné hospodárstvo.

Ťažba ropy a plynu

Irán patrí medzi krajiny s najrozsiahlejšími zásobami ropy a plynu na svete a preto toto odvetvie aj naďalej zostane nosným pre ekonomiku krajiny. Je predpoklad, že napriek sankciám a tiež volatilitě cien ropy a plynu na svetových trhoch, Irán bude postupne zvyšovať ťažbu a vývoz týchto surovín. Iránsky ropný priemysel navyše nutne potrebuje technologickú modernizáciu, v záujme zvýšenia podielu výroby vyšších ropných derivátov. V oblasti plynu je to zasa nedostatok technológií na skvapalňovanie a ambícia budovania cezhraničných plynovodov. Tieto fakty naznačujú, že sa tu nesporne vytvoria zaujímavé príležitosti pre dodávateľov, ktorí ponúkajú progresívne ťažobné technológie, napríklad aj na báze plazmy, technológie na sanovanie ropných vrto, ale aj riešenia pre skladovanie a manipuláciu s ropou a plynom. Ďalej to budú možnosti dodávok technológií a riešení, súvisiacich s rekonštrukciou existujúcich a výstavbou nových spracovateľských kapacít, v rámci tohto sektora.

Automobilový priemysel

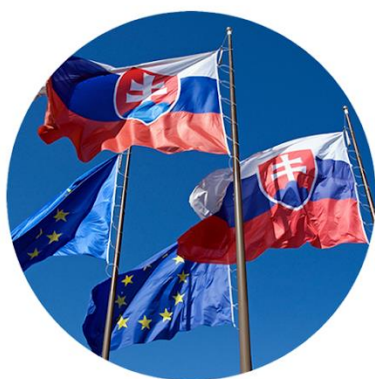
Irán patrí medzi 20 najväčších výrobcov automobilov na svete, pričom tento sektor generuje okolo 10% HDP krajiny. Hoci aj tento sektor značne trpí dôsledkami sankcií, zostane aj naďalej významným priemyselným odvetvím a bude vytvárať množstvo príležitostí na medzinárodnú obchodnú kooperáciu. Pre naše podnikateľské subjekty to bude šanca na dodávky technológií pre výrobu komponentov, ako napríklad obrábacích centier, technológií pre výrobu pneumatík, ale aj technológií a riešení pre automatizáciu výrobných procesov.

Baníctvo a ťažba nerastných surovín

Popri rope a plyne, má Irán bohaté zdroje ďalších nerastných surovín, najmä medených, železných, uránových rúd, bauxitu a ďalších minerálnych rúd. Zároveň sa produkty ťažobného priemyslu čoraz väčšou časťou podieľajú na iránskom neropnom exporte. V roku 2019 to bolo cca 11% celkového exportu krajiny. To môže predstavovať potenciál dodávok pre slovenské podnikateľské subjekty, ktoré sa zameriavajú na výrobu technológií a zariadení pre banskú činnosť, či už pozemnú alebo podzemnú. Ďalej to môžu byť nadväzujúce technologické zariadenia pre úpravu a spracovanie vyťažných surovín.

Energetika

Irán má v rámci svojho energetického mixu, v ktorom asi 80% pripadá na tepelné, 15% na vodné, 2% na jadrové a zvyšok na ostatné energetické zdroje, ambíciu rozvíjať najmä jadrovú energetiku. Na základe kontraktu s Ruskou federáciou z roku 2016, má Irán rozpracovaný projekt výstavby ďalších dvoch jadrových blokov o celkovej kapacite 2000 MW inštalovaného výkonu. Popri tom musí rekonštruovať rozsiahly arzenál tepelných elektrární. To môže byť príležitosť vo forme subdodávok aj pre naše podnikateľské subjekty, ktoré pre sektor energetiky dodávajú svoje technológie, riešenia, ale aj inžinieringové služby. Irán samozrejme rozvíja aj oblasť obnoviteľných zdrojov energie, čo tiež predstavuje možnosti pre naše firmy, zameriavajúce sa na malé paroplynové zdroje, solárne, fotovoltické, ale aj veterné zdroje energie.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Írsko

Írsko je ostrovný štát ležiaci v západnej Európe. Je parlamentnou republikou na čele s prezidentom. Na severe hraničí so Severným Írskom, ktoré je súčasťou Spojeného kráľovstva. Prevažnú väčšinu obyvateľstva tvoria Íri (87%). Írsko patrí medzi religiózne krajiny s prevládajúcim rímskokatolíckym náboženstvom (84%). Krajina zažila vo svojej histórii náročné obdobia, ktoré boli sprevádzané emigráciou obyvateľstva, politickým konfliktom v Severnom Írsku, ale aj ekonomickou expanziou na prelome milénia, kedy dostala prívlastok Keltský tiger. V súčasnom období je to moderná európska krajina s vyspelou ekonomikou a s jedným z najvyšších podielov HDP na obyvateľa v Európskej únii, ale aj vo svete.

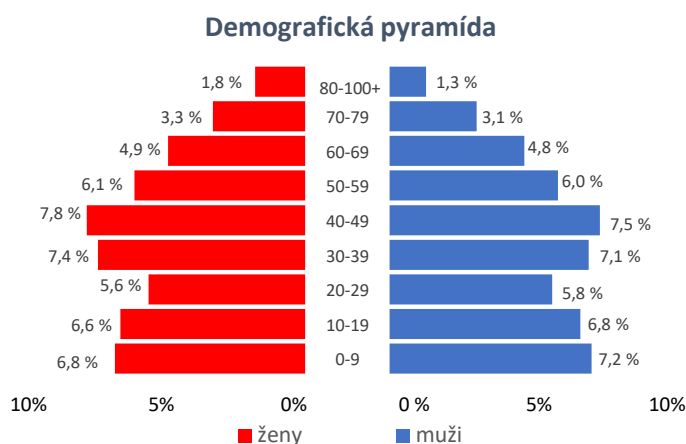

Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Vzhľadom na rozlohu a počet obyvateľov 4,94 miliónov sa radí skôr k menším krajinám Európskej únie. Prírastok obyvateľstva je však oproti ostatným štátom výraznejší a v roku 2019 dosiahol úroveň 1,36%, čo predstavuje tretí najvyšší prírastok spomedzi krajín Európskej únie po Malte a Luxembursku. Na tomto ukazovateli sa v rovnakej miere podieľa prirodzený prírastok obyvateľstva a čistá migrácia. Približne 30% z celkového počtu prisťahovalcov tvoria samotní írski štátni príslušníci, ktorí sa rozhodli vrátiť späť do krajiny. Značný podiel obyvateľov žije v mestských oblastiach a aglomeráciách, pričom až 28,5% z celkovej populácie Írska žije v Dubline a jeho okolí. Prvý prípad nákazy na COVID-19 zaznamenala krajina na konci februára 2020. Od vtedy pribudlo viac ako 256 tisíc nakazených a približne 4,9 tisíc úmrtí. Tak ako ostatné krajiny aj Írsko zavádza protipandemické opatrenia, podporuje ekonomiku rôznymi opatreniami a pripisuje dôležitý význam vakcinácii obyvateľstva. V súčasnosti je prvou dávkou zaočkovaných približne 36% a druhou 13 % celkovej populácie.

		
	68.89 tis.	49,03 tis.
	121.	126.
	4,934 mil.	5,45 mil.
	121.	116.
	+1,36 %	+0,13 %
	Dublin	Bratislava
	euro (EUR)	euro (EUR)
	-1	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

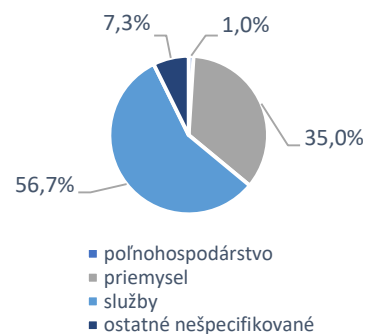
Hospodárstvo

Írsko zažilo najväčší ekonomický rast v 90. rokoch 20. storočia. Z pôvodne chudobnej krajiny sa v priebehu pár desiatok rokov stala jedna z najrýchlejšie rastúcich ekonomík. V súčasnosti krajina dosahuje vysoký podiel HDP na obyvateľa. Na tomto úspechu sa podieľalo viacero faktorov. Významnou mierou však priaznivé podnikateľské prostredie s nízkymi daňami pre právnické osoby, ktoré podnietili záujem zahraničných investorov, ale aj investičné stimuly. V priebehu tohto obdobia si v krajine založilo svoje regionálne pobočky veľa nadnárodných spoločností a súčasná ekonomika tak vykazuje vysoký podiel zahraničných investícií. Sektor služieb sa na tvorbe HDP podieľa viac ako 56% a podiel priemyselnej výroby je na úrovni 35%. Ekonomike dominujú farmaceutický, chemický a potravinársky priemysel, oblasť informačných technológií, ale aj elektrotechnický či strojársky priemysel. Aj keď sa poľnohospodárstvo podieľa na celkovom HDP len 1% krajina je potravinovo sebestačná s výnimkou niektorých komodít a značnú časť svojej produkcie exportuje. Zároveň krajina dosahuje dlhodobopopredné priečky v hodnotení Indexu potravinovej bezpečnosti a za rok 2020 sa umiestnila na 2. mieste hneď za Fínskom.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	8,3	5,5	-8,6	6,1	3,2
HDP na obyvateľa (tis. USD)	79,8	79,3	71,5	76,2	-
Miera inflácie (%)	0,7	0,9	0,0	0,5	0,8
Nezamestnanosť (%)	5,8	5,0	13,3	8,7	6,0
Výmenný kurz EUR (1.12.)	-	-	-	-	-

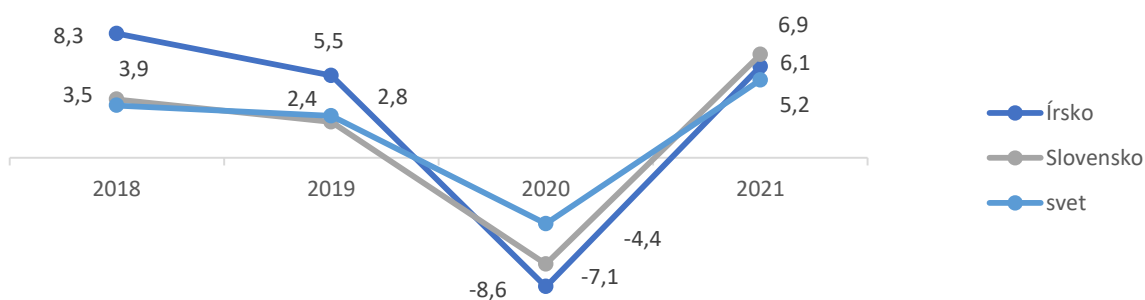
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	24.	45.
Global Competitiveness Index	24.	42.
Human Development Index	3.	36.
World Happiness	16.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Írsko dosahuje druhú najvyššiu hodnotu hrubého domáceho produktu na obyvateľa v EÚ a popredné miesto zastáva v tomto smere aj v celosvetovom meradle. Index ľudského rozvoja sa za posledných desať rokov posunul z piatej na terajšiu tretiu pozíciu. Hodnotenie ratingových agentúr je tiež pozitívne. V prípade Standard & Poor's (11/2019) AA- so stabilným výhľadom, Moody's (09/2017) A2 so stabilným výhľadom a Fitch (12/2017) A+ so stabilným výhľadom.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Írska dlhodobo vykazuje aktívnu obchodnú bilanciu. Za rok 2020 dosiahla úroveň exportu viac ako 156 miliárd eur. Hlavnými exportnými komoditami sú farmaceutické a chemické výrobky, ktoré tvoria približne 61 % celkového exportu. Najväčším obchodným partnerom je v tomto smere USA, kam putuje až 30% exportu. Ďalšími krajinami kam smeruje írsky export je Spojené kráľovstvo, Belgicko a Nemecko. Celkovo sa do európskych krajín vyváža až 51% exportu. Z hľadiska importu je Írsko úzko späté so Spojeným kráľovstvom odkiaľ pochádza 22% všetkých dovážaných komodít. Významnými partnermi sú však aj USA (15%), Francúzsko (13%) a Nemecko (8%). Celkový objem importovaných tovarov z Európy je na úrovni približne 62%. Íri dovážajú prioritne lietadlá, mechanické zariadenia, ale aj farmaceutické výrobky. Import lietadiel do krajiny nie je prekvapením nakoľko Írsko vlastní 20% svetovej leteckej flotily a vo veľkom prevádzkuje ich leasing.

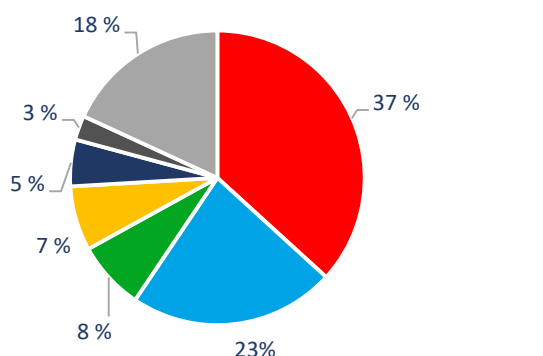
Vývoj zahraničného obchodu Írska v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	112,4	119,3	122,2	141,4	152,5	156,6
Import	70,1	74,1	78,6	90,5	90,6	85,8
Saldo	42,3	45,2	43,6	50,9	61,9	70,8

Zdroj: ITC

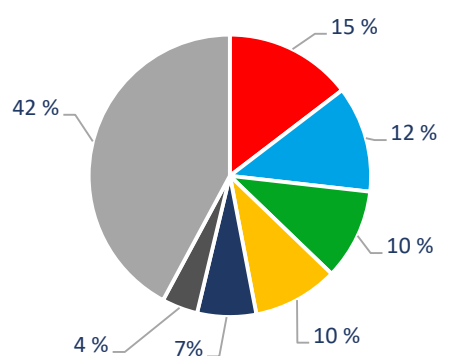
Medzinárodný obchod so službami objemom výrazne prevyšuje obchod s tovarom. V roku 2019 presiahol obrat hodnotu 518 miliárd eur a samotný export služieb dosiahol úroveň 221 miliárd. V tomto segmente dosahuje krajina dlhodobo pasívnu obchodnú bilanciu. Za rok 2019 bola na úrovni 75 miliárd eur. Hlavnými exportnými teritóriami v oblasti služieb sú USA, Nemecko a Francúzsko. Jedná sa hlavne o poskytovanie služieb v oblasti informačných technológií. V prípade importu služieb ide hlavne o oblasť R&D a kúpy licencií. Hlavnými obchodnými partnermi sú Bermudy, USA, Holandsko, a Spojené kráľovstvo.

Tovarová štruktúra exportu Írska 2020

- Farmaceutické výrobky
- Výrobky organickej chémie
- Optické, fotografické, lekárske prístroje
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia a ich časti a súčasti
- Stroje, mechanické zariadenia, jadrové reaktory, kotly
- Éterické oleje a rezinoidy, kozmetické prípravky
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu Írska 2020

- Lietadlá, kozmické lode a ich časti a súčasti
- Stroje, mechanické zariadenia, jadrové reaktory, kotly
- Farmaceutické výrobky
- Výrobky organickej chémie
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia a ich časti a súčasti
- Nerastné palivá, miner. oleje; miner. Vosky
- Ostatné

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Írskom

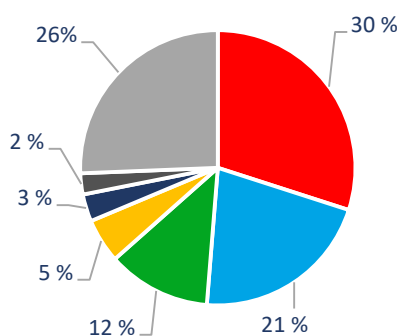
Slovensko má s Írskom dlhodobu pasívnu obchodnú bilanciu. Import na Slovensko sa v posledných rokoch konštantne zvyšuje. V roku 2020 došlo oproti prechádzajúcemu roku o nárast na úrovni 22% a hodnota importu dosiahla viac ako 114 miliónov eur. Naopak slovenský export do Írska má za posledné roky degresívny charakter a v roku 2020 klesol na hodnotu 56,8 miliónov eur. Celková obchodná výmena presiahla v poslednom roku objem 171 miliónov eur a saldo dosiaľo zatiaľ najvyššiu pasívnu obchodnú bilanciu. Komoditnej štruktúre importu z Írska dominujú elektrické stroje a prístroje nasledované farmaceutickými výrobkami a mechanickými strojmi a zariadeniami. Tieto tri komodity predstavujú až 77% celkového importu na Slovensko. Exportu Slovenska na írsky trh prekvapivo nedominujú automobily, ale elektrické stroje, mechanické zariadenia, farmaceutické výrobky a v menšej miere výrobky zo železa, ocele a kozmetické prípravky. Čo sa týka importu automobilov do Írska ten sa na celkovom importe podieľa menej ako 4% a podstatná časť automobilov sa dováža z Nemecka, Spojeného kráľovstva a Francúzska.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Írskom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	69	74,8	48,9	59,5	57,9	56,8
Import	75,2	76,6	58,2	78,6	93,2	114,5
Obrat	144,2	151,4	107,1	138,1	151,1	171,3
Saldo	-6,3	-1,8	-9,3	-19,1	-35,3	-57,7

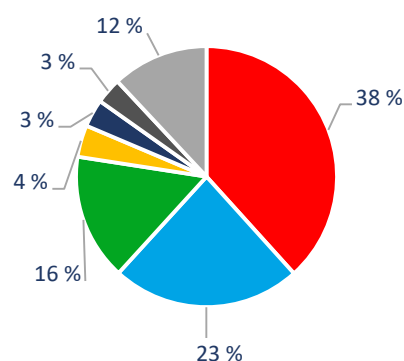
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Írska 2020

- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia a ich časti a súčasti
- Stroje, mechanické zariadenia, jadrové reaktory, kotly
- Farmaceutické výrobky
- Výrobky zo železa a ocele
- Éterické oleje a rezinoidy, kozmetické prípravky
- Hliník a predmety z neho
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu SR z Írska 2020

- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia a ich časti a súčasti
- Farmaceutické výrobky
- Stroje, mechanické zariadenia, jadrové reaktory, kotly
- Optické, fotografické, kinematografické prístroje
- Nástroje, náradie, nožiar, tovar,
- Mäso
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Prvý prípad nákazy COVID-19 bol v krajine zaznamenaný vo februári 2020. Momentálne je v krajine evidovaných viac ako 256 tisíc prípadov nakazených a 4,9 tisíc úmrtí. Írska vláda ktorá vzišla z februárových volieb 2020 sa ujala vlády na konci júna a za svoju prioritu si okrem iného zvolila aj boj s Covid-19, zmierňovanie jeho následkov a obnovu krajiny v spoločenskej, ekonomickej a kultúrnej oblasti. Následky pandémie sa v priebehu roka prejavili v rôznych oblastiach. Významný vplyv je badateľný na trhu práce. Aj keď štandardná miera nezamestnanosti je na úrovni 5,8% (04/2021), ukazovateľ ktorý zahŕňa aj počet žiadateľov pandemickej podpory v nezamestnanosti (PUP) je na úrovni 22,4%. Deficit vládneho rozpočtu za rok 2020 dosiahol úroveň 19 mld. eur. Hlavná časť deficitu, až 16,8 mld. eur bola použitá ako priame výdavky na boj s pandemiou a to vo forme podpory v nezamestnanosti, náhrady miezd pre udržanie pracovných pozícií a ďalšej podpory pre spoločnosti a obyvateľov. Na rok 2021 sa predpokladá deficit vo výške 20,5 mld. eur, z toho na zmierňovanie následkov Covid-19 je vyčlenených 12 mld. eur. V januári 2021 bolo do dodatočnej mzdovej schémy zapojených 36,5 tisíc zamestnávateľov a 350 tisíc pracovných miest. Najviac postihnutými odvetviami sú sektor služieb, veľkoobchodu a stavebný sektor.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

V súčasnom, ale aj v post covid období je na trhu Írska viacero perspektívnych odvetví pre slovenské spoločnosti. Najmenej postihnutými odvetviami je oblasti informačných a komunikačných technológií, ale aj oblasť poľnohospodárstva a potravinárstva. V oblasti ICT sa môžu presadiť spoločnosti poskytujúce služby a nové efektívne riešenia. V oblasti potravinárstva spoločnosti dodávajúce stroje pre potravinársky priemysel, neskôr v post covid období aj spoločnosti z oblasti agrostavebného priemyslu. Ďalšími perspektívnymi odvetviami v post covid období budú sektory stavebníctva, energetiky, zelených technológií, ICT ale aj oblasť zdravotníctva.

Stavebníctvo

Významnou príležitosťou pri uplatnení sa na írskom trhu v post covid období je sektor stavebníctva. Ten sa v momentálnom období v dôsledku obmedzení vyplývajúcich z protipandemických opatrení významne prepadol. Írsko však dlhodobo eviduje zvýšený dopyt po komerčných stavbách, či už sa jedná o kancelárske priestory, sklady, alebo obchody. Obdobná situácia je v oblasti bytovej výstavby a to najvýraznejšie v hlavnom meste v Dubline. Z dôvodu naliehavosti riešenia bytovej otázky sa oblasť výstavby stala jednou z priorít novej vlády vrátane výstavby nájomných bytov. Súbežne so stavbou nových objektov je nevyhnutná rekonštrukcia už existujúcich stavieb za účelom zefektívnenia ich energetickej náročnosti.

Energetika

Perspektívnou oblasťou uplatnenia sa na írskom trhu je sektor energetiky. Írsko je oproti ostatným krajinám Európskej únie v tomto smere značne závislé od importu, ale energetická sebestačnosť sa v posledných rokoch zlepšila. Kým v rokoch 2001 až 2015 bolo importovaných priemerne 89% celkovej energie, v roku 2018 to bolo už len 67%. Viac ako polovica elektrickej energie je vyrábaná z ropy (52%). Ďalšími významnými zdrojmi sú veterná energia (28%), uhlie (7%) a iné obnoviteľné zdroje 5%. Podľa klimatického akčného plánu z roku 2019 by chcelo Írsko zvýšiť podiel obnoviteľnej energie zo súčasných približne 36% na plánovaných 70% a to do roku 2030. Hlavnými zdrojmi by mala byť veterná a solárna

energia. Do popredia sa však dostane aj elektromobilita, výstavba nabíjacích staníc a riešenia súvisiace s obnoviteľnými energiami.

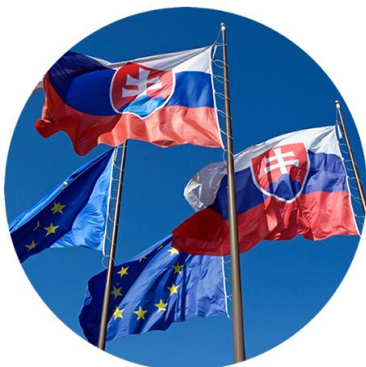
Informačné technológie

Írska vláda kladie dôraz na digitalizáciu krajiny. Perspektívne sú projekty z oblasti e-health, e-government a e-learning, ale ja digitalizácia malých a stredných podnikov. Vôbec najväčším telekomunikačným projektom aký írsky vláda spustila je Národný plán širokopásmového pripojenia. Plán si dáva za cieľ pripojenie pre 1,1 milióna obyvateľov na viac ako 540 tisícoch odberných miestach. Na tento účel boli vyčlenené 3 miliardy eur z toho podpora 2,4 miliardy bola pre Írsko schválená Európskou komisiou. Z oblasti ICT sú perspektívne odvetvia umelej inteligencie, virtuálnej reality, ale aj zabezpečenie a efektívne využívanie dát.

Zdravotníctvo

Írske zdravotníctvo bolo v dlhodobej kríze ešte pred nástupom pandémie. V rozpočte na rok 2020 bolo na tento segment vyčlenených 17,4 mld. eur a v roku 2021 dokonca 21 mld. eur a ďalšia miliarda na kapitálové výdavky. Plánuje sa rozšírenie lôžkových kapacít a dodatočné vybavenie pre nemocnice nie len v tejto súvislosti. Kapacita sa má zvýšiť o viac ako 1100 bežných lôžok a približne 450 špecializovaných lôžok. V súvislosti s prebiehajúcou pandemiou vláda rozhodla o dodatočných investíciách do zdravotníckeho a farmaceutického priemyslu za účelom zníženia závislosti na importe v tomto smere. Žiaduce budú výrobné zariadenia, ale aj nadviazanie spolupráce v tomto segmente.

Zdroj: The Government of Ireland (2021), National Broadband Ireland (2021) European Commission (2021), TheJournal.ie (2020), The Irish times (2019, 2020), Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic (2021)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Izrael

Izrael (oficiálny názov je Štát Izrael, alebo Medinat Jisrael po hebrejsky) je štát nachádzajúci sa na Blízkom východe v oblasti juhozápadnej Ázie. S územím Izraela súvisia aj okupované oblasti tzv. Západného brehu Jordánu a Pásmo Gazy s čiastočnou Palestínskou autonómiou. Počet obyvateľov je 9,1 mil. (stav ku koncu roka 2019), pričom asi 76% z nich sú židia, približne 21% sú izraelskí arabi a zvyšok obyvateľstva tvoria kresťanské, drúzske a samaritánske menšiny. Úradnými jazykmi sú hebrejčina a arabčina. Štát Izrael vznikol z tzv. Britského mandátu Palestína, ktorý bol po prvej svetovej vojne ustanovený Spoločenstvom národov. Následne v roku 1947 OSN schválila rozdelenie Mandátu Palestína na dva štáty – židovský a arabský. Nakoľko Liga arabských štátov tento plán odmietla, vyhlásil Izrael 14. mája 1948 nezávislosť a v nasledujúcom vojnovom konflikte rozšíril svoje hranice nad rámec rozhodnutia OSN o rozdelení Palestíny aj na vyššie spomínané okupované územia. Izrael je parlamentnou, zastupiteľskou demokraciou s vládou, ktorú vedie premiér. Zákonodarným orgánom je jednokomorový parlament, tzv. Kneset.

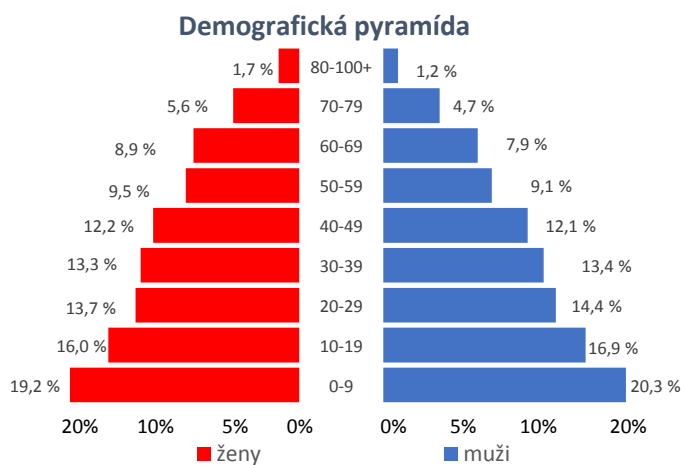

Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Populácia Izraela zaznamenáva permanentný rast, ktorý na medziročnej báze v poslednej dekáde osciluje okolo 1,80%. V roku 2020 to bol medziročný nárast 1,51%. Práve rast populácie a dostatok disponibilnej pracovnej sily (podiel ekonomicky činného obyvateľstva je takmer 64%) do značnej miery napomáha ekonomickej prosperite krajiny. Tento trend sa však značne spomalil práve v dôsledku vypuknutia pandémie COVID-19. Izrael zaevidoval ku koncu apríla 2021 od vypuknutia pandémie COVID-19 cca 838 tisíc nakazených, pričom doteraz tomuto vírusu podľahlo 6377 ľudí. Zároveň je Izrael svetovým lídrom v zaočkovanosťi proti tomuto vírusu. Na začiatku mája 2021 malo aplikovanú vakcínu viac ako 5,4 milióna obyvateľov. Izrael naďalej aplikuje množstvo opatrení na zamedzenie šírenia vírusu a to že sa mu v tom darí, potvrdzuje údaj, že na pľúcnej ventilácii bolo len 48 ľudí.

		
	21, 64 tis.	49,03 tis.
	148.	126.
	9,05 mil.	5,45 mil.
	96.	116.
	+1,92 %	+0,13%
	Tel Aviv	Bratislava
	nový izrael. šekel (ILS)	euro (EUR)
	+1 +0	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

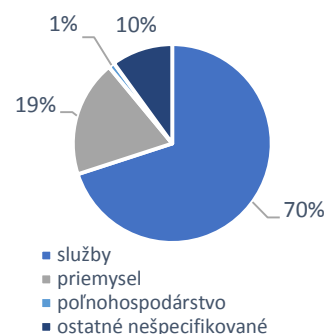
Hospodárstvo

Vývoj hospodárstva v Izraeli bol pomerne komplikovaný a to najmä v 50-tych rokoch, kedy ju mladý štát musel budovať od základov. V 80-tych rokoch Izrael naštartoval radikálny stabilizačný program. Popri menovej stabilizácii začala vláda významnými, štrukturálnymi reformami hospodárstva. Súčasťou nich bola aj rozsiahla privatizácia štátneho sektora. Tieto reformy zabezpečili rast ekonomiky, ktorý sa od polovice 90-tych rokov prejavuje permanentným medziročným rastom HDP okolo 4%. Tento trend bol však prerušený pandémiou COVID-19 a za rok 2020 zaknihovala krajina pokles HDP na úroveň -4%. Na tvorbe HDP sa v najväčšej miere podieľa sektor služieb s podielom 70%, nasledovaný priemyslom, s podielom 19%. Podiel poľnohospodárstva na tvorbe HDP postupne klesá a v súčasnosti predstavuje 1%. Najvýznamnejším priemyselným odvetvím je spracovateľský priemysel, orientujúci sa na odbery s vysokou pridanou hodnotou, absorbujúce výsledky vedy, výskumu a inovácií. Do vedy, výskumu a inovácií Izrael ročne investuje okolo 5% HDP, čo je najviac zo všetkých krajín OECD. V krajine je aktívnych okolo 500 Venture Capital fondov, ktoré investujú najmä do start-upov v oblasti ICT, kybernetickej bezpečnosti, umelej inteligencie, virtuálnej reality, e-health, smart-mobility a pod.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	3,4	3,5	-4,0	2,1	2,7
HDP na obyvateľa (tis. USD)	41,6	43,9	41,3	41,7	44,8
Miera inflácie (%)	0,8	0,8	-1,0	0,6	1,8
Nezamestnanosť (%)	4,0	3,8	8,6	7,9	6,9
Výmenný kurz EUR/ILS (1.12.)	4,217	3,833	3,964	-	-

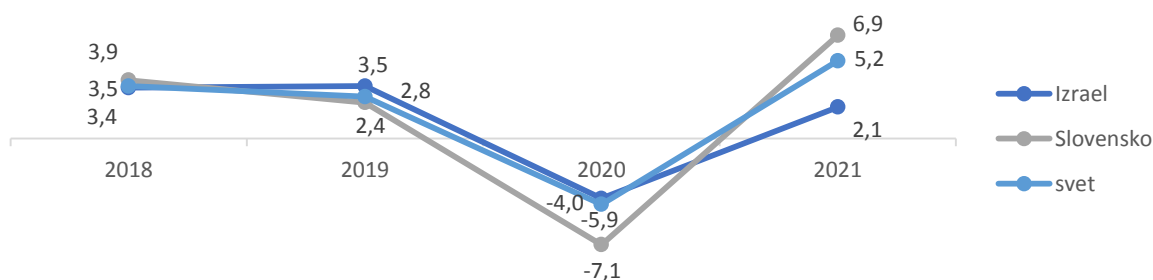
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP v 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	2	1	3
Ease of doing business	35.	45.	
Global Competitiveness Index	20.	42.	
Human Development Index	22.	36.	
World Happiness	14.	37.	

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Izrael sa vzhľadom na permanentný hospodársky rast a najmä faktory, ktoré ho generujú, dlhodobo dobre umiestňuje v štandardných hodnoteniach krajiny. Potvrdzujú to aj pozície v rebríčkoch hodnotenia konkurencieschopnosti a podmienok pre podnikanie. Rating agentúry Standard & Poor's (november 2020) pre Izrael je AA- so stabilným výhľadom, Moody's (december 2020) A1 so stabilným výhľadom a Fitch A+ so stabilným výhľadom (január 2021).

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Izraela je primárne determinovaný skutočnosťou, že ide o malý vnútorný trh a zahranično-obchodná výmena krajiny s okolitými štátmi v regióne je limitovaná nie práve ideálnymi politickými vzťahmi, keďže s väčšinou okolitých krajín nemá Izrael nadviazaný oficiálny diplomatický styk. Preto je otvorená izraelská ekonomika životne odkázaná na obchodovanie s geograficky vzdialenejšími krajinami. Podiel vývozu elektronických produktov tvorí najväčší podiel na celkovom exporte (16%), nasledujú diamanty a drahé kovy (12%), meracia a medicínska technika (12%), strojno-technologické zariadenia (9%). Významný je aj export chemických a farmaceutických výrobkov, ale aj zbrojárskej techniky, ktorú však oficiálne štatistiky zahraničného obchodu nevykazujú. Na strane dovozu sú najvýznamnejšími komoditami strojno-technologické zariadenia s vysokou pridanou hodnotou (13%), elektrické prístroje (12%), vozidlá (8%) a minerálne palivá a oleje (8%). Keďže je Izrael jedným z centier obchodu s diamantmi a drahými kovmi, sú tieto komodity výrazne zastúpené aj na importe do krajiny (cca 6%).

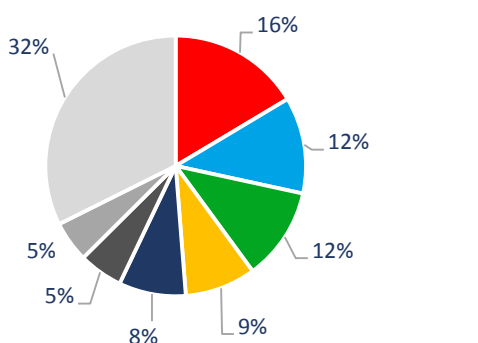
Vývoj zahraničného obchodu Izraela v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	57,7	54,7	53,9	52,5	52,2	43,6
Import	55,9	59,5	61,1	64,9	68,3	61,5
Saldo	1,8	-4,8	-7,2	-12,4	-16,1	-17,9

Zdroj: ITC

Najväčším obchodným partnerom Izraela je EÚ s 36%-ným podielom na dovoze do krajiny a 34%-ným na vývoze z Izraela, nasledovaná USA so 16%-ným podielom na dovoze a 23%-ným podielom na vývoze z Izraela.

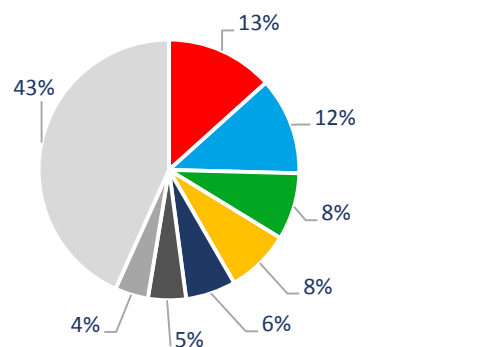
Tovarová štruktúra exportu Izraela 2020

- elektrické prístroje a zariadenia
- diamanty, perly, drahé kovy a kamene
- optické, fotografické, meracie a medicínske prístroje
- stroje a technologické zariadenia
- produkty organickej chémie
- plasty a výrobky z nich
- rôzne chemické výrobky
- ostatné

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra importu Izraela 2020

- stroje a technologické zariadenia
- elektrické prístroje a zariadenia
- vozidlá iné, ako koľajové a ich súčasti
- minerálne palivá a oleje
- diamanty, perly, drahé kovy a kamene
- farmaceutické výrobky
- optické, fotografické, meracie a medicínske prístroje
- ostatné

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Izraelom

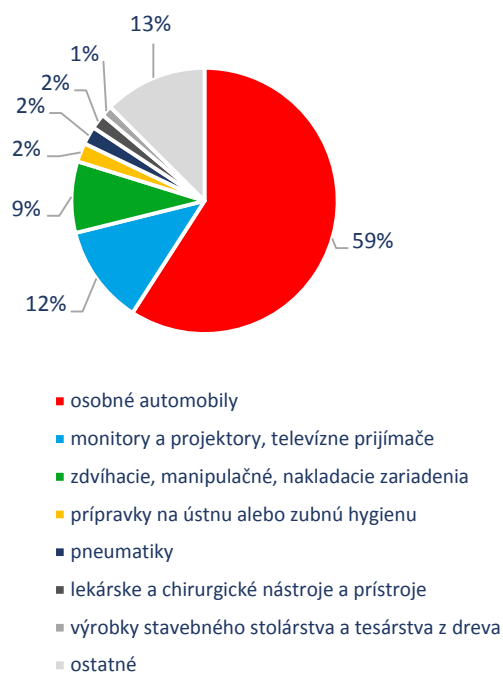
Vo vzájomnej zahranično-obchodnej výmene medzi SR a Izraelom z hľadiska obratu dlhodobo prevažuje vyrovnaný trend, hoci v rokoch 2018 až 2020 prišlo k poklesu exportu zo SR do Izraela a aj k poklesu celkového obratu. Je to spôsobené posunom technologických odvetví v Izraeli do oblasti high-tech a sťaženým presadzovaním sa tradičných exportných komodít zo SR v týchto odvetviach. Napriek tomu si Slovensko s Izraelom dlhodobo udržiava aktívne saldo obchodnej bilancie. Na druhej strane sa zase otvárajú pre slovenské firmy nové možnosti pre vývoz rôznych finálnych výrobkov a spotrebného tovaru. Týka sa to skôr tých komodít a tovarov, v ktorých sa natoľko neprejavuje cenová konkurencia ázijskej produkcie.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Izraelom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	260,0	377,3	313,2	247,8	274,7	229,0
Import	64,1	53,8	56,6	59,7	45,3	49,1
Obrat	324,1	431,1	369,8	307,5	320,0	278,1
Saldo	195,9	323,5	256,6	188,1	229,4	179,9

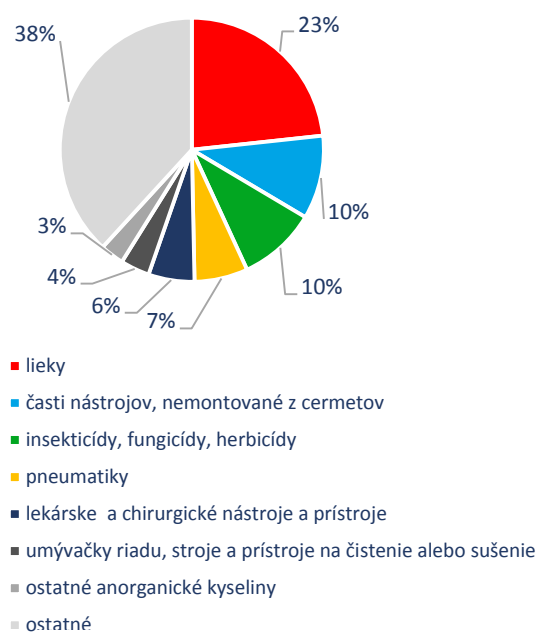
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Izraela 2020

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra importu SR z Izraela 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Aj na izraelskú ekonomiku výrazným spôsobom dopadli dôsledky pandémie COVID-19, ktoré spôsobili jej celkový pokles. V roku 2020 to malo za následok pokles HDP na úroveň -4,0%. Predikcia na rok 2021 je však už pozitívna a Izrael by mal dosiahnuť opätovný rast HDP vo výške 2,1%. Predpokladá sa, že Izraelská vláda vynaloží celkovo na stimulačné opatrenia a stabilizáciu ekonomiky v súvislosti s pandemiou COVID-19 finančné zdroje vo výške takmer 86 mld. ILS, (23,1 mld.USD), čo je takmer 6% HDP.

Súčasťou týchto ekonomických opatrení sú aj projekty modernizácie dopravnej infraštruktúry vo výške cca 1,1 mld. ILS, ktoré môžu byť príležitosťou a výzvou aj pre slovenské firmy. Počas už tretieho „lockdownu“, ktorý trval od konca decembra minulého roka platilo množstvo opatrení na zníženie mobility a sociálneho kontaktu obyvateľstva. Boli naďalej uzavreté hranice a vstup do krajiny pre cudzincov, kedy platilo len niekoľko výnimiek. Výrazne bola obmedzená letecká doprava. Pre občanov platil zákaz pohybu na viac, ako 1 kilometer od miesta bydliska a zakázané boli aj návštevy iných domácností. Okrem potravín, drogérií, pekární, pôšt a bánk boli zatvorené všetky obchodné prevádzky. Otvorené mohli byť len tzv. „essential“ podniky. Ostatné mali nariadenú prácu z domu. Uzavreté boli aj všetky školy, vrátane vysokých. Všetky tieto opatrenia sú od januára 2021 postupne rušené a v letných mesiacoch sa predpokladá návrat k normálnemu životu bez obmedzení. Najväčšie škody v dôsledku týchto opatrení utrpeli odvetvia cestovného ruchu, obchodu, voľného času a zábavy, ako aj malé podniky a živnostníci. V Izraeli navyše v marci 2021 prebehli ďalšie predčasné parlamentné voľby, ktoré však nepriniesli tak potrebné, opätovné nastolenie vnútropolitckej stability. Avšak aj napriek výraznému poklesu izraelskej ekonomiky v r. 2020 je predpoklad, že už v roku 2021 nastane oživenie, ktoré sa premietne tak do kladného rastu HDP a tiež zníženia nezamestnanosti.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Podľa predikcií Medzinárodného menového fondu, by už v roku 2021 mala izraelská ekonomika rásť tempom 2,1% HDP na medziročnej báze. Toto oživenie sa premietne aj do zvýšenia medzinárodnej kooperácie, čo nesporne vytvorí zaujímavý potenciál a exportné príležitosti aj pre slovenské firmy. V tomto kontexte sa dá predpokladať, že nosnými komoditami slovenského exportu naďalej zostanú najmä motorové vozidlá, strojné a technologické zariadenia, ako aj elektrické, optické, meracie a medicínske prístroje. Perspektívu a veľký potenciál však budú mať aj tie slovenské firmy, ktoré budú vedieť ponúknuť svoje produkty a riešenia pre oblasti high-tech, ako kybernetická bezpečnosť, IKT, umelá inteligencia, výskum vesmíru a letectvo, smart-cities a elektromobilita. Presadiť sa môžu aj dodávatelia potravín a perspektívny zostáva naďalej sektor obrannej techniky a stavebníctva.

IKT

Vďaka množstvu nadnárodných Venture Capital fondov aktívnych na území Izraela, ktoré masívne investujú do IKT sektoru, zaznamenáva krajina čoraz výraznejšie úspechy v oblastiach IKT zameraných najmä na vývoj softvéru, aplikácií založených na využití tzv. „big data“, fin-tech nástrojov, e-health aplikácií, ale aj v oblasti kybernetickej bezpečnosti a umelej inteligencie. Množstvo slovenských start-upov má šancu využiť práve izraelský, finančne dobre dotovaný inovačno-startupový ekosystém a presadiť sa so svojimi produktmi a riešeniami vo vyššie uvedených oblastiach. Predpokladom je samozrejme jedinečnosť, inovatívnosť a kvalita produktu.

Výskum vesmíru a letectvo

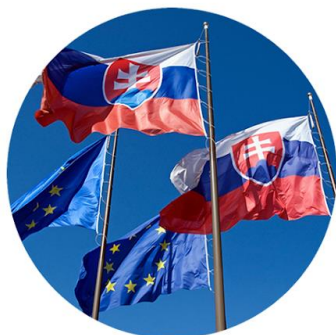
Izrael systematicky buduje svoj vlastný vesmírny program, ktorý je postavený na vlastnom vedecko-výskumnom a inovačnom ekosystéme. Od vypustenia prvého satelitu v polovici 80-tych rokov dosiahol tento projekt špičkovú technologickú úroveň a Izrael je jednou z mála krajín na svete, ktorá vie s vlastným nosičom vyslať do vesmíru satelity vlastnej výroby. To vytvára zaujímavý potenciál na spoluprácu aj pre slovenské spoločnosti, ktoré sa zaoberajú vývojom produktov a riešení pre programy výskumu vesmíru. Šancu majú firmy zaoberajúce sa dizajnom a vývojom malých satelitov, tzv. „cubesatov“, alebo vývojom subsystémov satelitných zariadení (meteorológia, navigácia, avionika, rádio komunikácia). Ďalšou oblasťou, v ktorej sa môžu slovenské firmy presadiť v Izraeli je oblasť letectva. Môže sa jednať o dodávky zariadení a trénažerov pre výcvik pilotov, alebo riešenia pre izraelský program civilného využitia dronov, tzv. Remotely Piloted Aircraft Systems (RPAS).

Obranný priemysel

Izrael ma veľmi dobre rozvinutý sektor obranného priemyslu, ktorý je založený na špičkových technológiách, overených operačným nasadením v reálnych konfliktoch. Tento sektor je zároveň jednou z hybných síl izraelskej ekonomiky a krajina je dlhodobo v prvej desiatke najväčších vývozcov obrannej techniky na svete. Samotný Izrael vynakladá na tento sektor v posledných rokoch cca 5,3 % HDP, čo súvisí najmä so samotnou bezpečnosťou štátu, v kontexte regionálnych, bezpečnostných rizík. Všetky tieto faktory môžu byť zároveň stimulom aj pre slovenské firmy, ktoré chcú v Izraeli uspieť s dodávkami ľahkých zbraní, munície, zabezpečovacej techniky a súvisiacimi produktmi a riešeniami pre armády, ale aj ostatné silové, najmä policajné zložky štátu.

Potravinárstvo

Izrael je tradične známy tým, že pri dovoze potravinárskych a poľnohospodárskych produktov zo zahraničia spravidla vyžadoval, aby tieto spĺňali požiadavky židovských náboženských predpisov „kašrut“, t.j. aby boli „kóšer“. Od tohto trendu sa však čoraz viac upúšťa, čo súvisí tak s veľkou rôznorodosťou zloženia súčasného obyvateľstva štátu (rusko-jazyčná, arabská a ďalšie prisťahovalecké populačné skupiny), ale aj s uvoľňovaním ochranných mechanizmov domáceho trhu, najmä tarifných. V posledných rokoch tak Izrael znižoval resp. rušil dovozné clá na viaceré poľnohospodárske a potravinárske výrobky. Preto môže byť izraelský trh čoraz viac zaujímavý aj pre tradičných slovenských výrobcov potravinárskeho sortimentu.

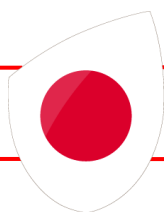

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Japonsko

Japonsko je ostrovným štátom vo východnej Ázii, ktorý je tvorený 4 hlavnými ostrovmi a viac ako 3 000 malými ostrovčekmi. S viac ako 126 miliónmi obyvateľov ide o 11. najľudnatejší štát sveta a takisto o štát s najväčším percentuálnym podielom obyvateľov starších ako 65 rokov. Unikátnym je štátne zriadenie krajiny, ktoré je konštitučnou monarchiou s cisárom a voleným parlamentom, ktorý je zložený z hornej a dolnej snemovne. Úradným jazykom je japončina, pričom iba necelých 30% obyvateľov hovorí aspoň čiastočne anglicky. Japonsko je po USA a Číne 3. najväčšou ekonomikou sveta.

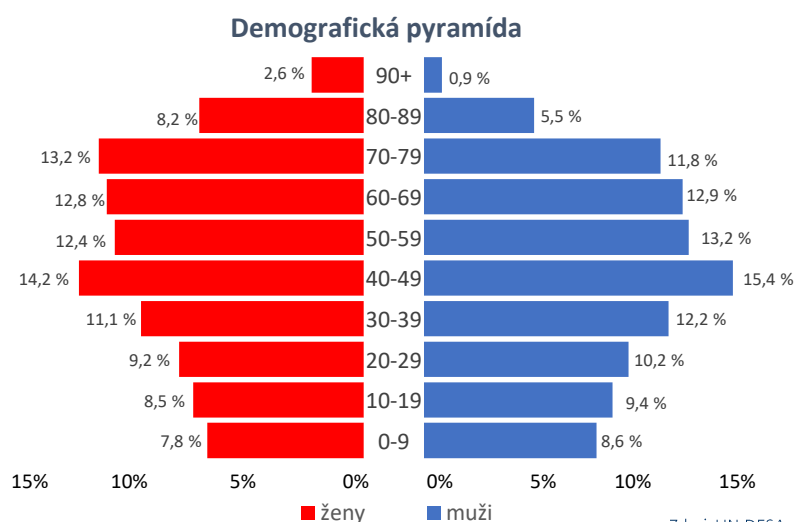
Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

Populácia Japonska klesá od roku 2011. Predpokladaný úbytok obyvateľstva do roku 2050 bol stanovený na 16,3%. To predstavuje zníženie zo 126 miliónov na 106 miliónov obyvateľov. Medián veku obyvateľov v Japonsku je 48,4 rokov, čo je celosvetovo najvyššie číslo a v porovnaní so Slovenskom znamená rozdiel 7,3 rokov. Japonsko dosiahlo aj ďalší svetový rekord, a to v čistej ročnej zmene počtu obyvateľov, ktorej úbytok predstavoval 383 840 obyvateľov za posledný rok.

COVID-19 zasiahol Japonsko najviac úmrtiami na začiatku roka 2021, kedy počet úmrtí za jeden deň (1.1.21) dosiahol 248 obetí. Predošlé vlny vírusu dosahovali maximálne 2 000 prípadov nakazených za jeden deň. Zatiaľ najväčší počet nových prípadov bol tiež zaznamenaný v januári 2021. Od začiatku pandémie sa doteraz nakazilo viac ako 650 tisíc obyvateľov, pričom sa evidujú necelé 2% úmrtí. V krajine ovplyvnil COVID-19 v novembri 2020 aj počet samovrážd, ktorých bolo viac ako obetí vírusu.

		
	378 tis.	49,03 tis.
	63.	126.
	126 mil.	5,45 mil.
	11.	116.
	-0,3%	+0,13%
	Tokio	Bratislava
	jen (JPY)	euro (EUR)
	+8/+7	CET/CEST

Zdroj: WB

Hospodárstvo

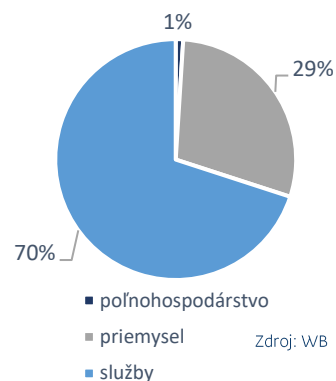
Japonsko zažilo najväčší ekonomický rast po 2. svetovej vojne, známy ako Japonský ekonomický zázrak, kedy sa krajina rýchlo stala 2. najväčšou ekonomikou sveta po USA. Krajina sa postupne transformovala na lídra v oblasti informačných a komunikačných technológií. V súčasnosti je Japonsko známe najmä svojou technologickou vyspelosťou, ktorá je vnímaná ako svetovo najrozvinutejšia a je dôležitou súčasťou ekonomiky. Japonsku na druhej strane chýbajú nerastné suroviny, na ktorých dovoze je výrazne závislé.

Potraviny sú ďalšou komoditou, v ktorej Japonsko nie je sebestačné. Poľnohospodárstvo sa podieľa na HDP iba 1,1%. Viac ako 60% potrebnej výživy pre obyvateľstvo bolo v roku 2019 potrebné doviesť. Perspektívnou oblasťou je automatizácia, ktorá bude nevyhnutná pre budúcnosť ekonomiky krajiny.

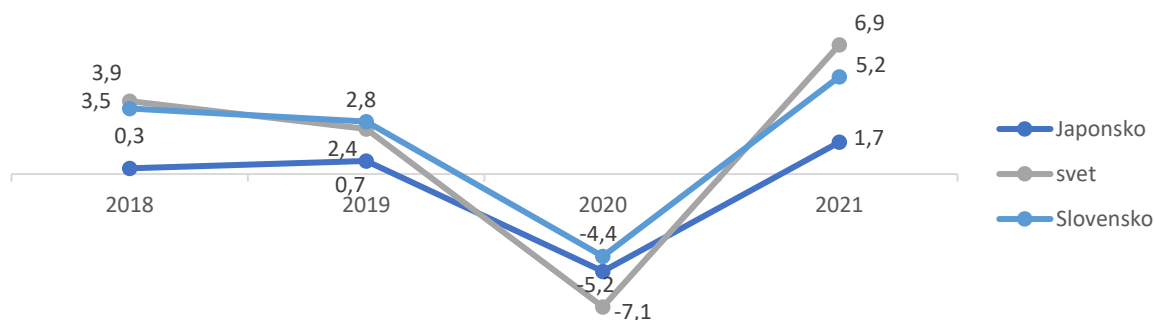
	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	0,3	0,7	-5,2	1,7	1,4
HDP na obyvateľa (tis. USD)	38,9	40,0	38,0	38,9	-
Miera inflácie (%)	0,3	0,8	-0,3	0,6	0,8
Nezamestnanosť (%)	2,4	2,4	3,2	3,0	2,9
Výmenný kurz EUR/JPY (1.12.)	129,06	120,75	125,89	-	-

Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

	2	1	3
Ease of doing business	29.	45.	
Global Competitiveness Index	6.	42.	
Human Development Index	19.	36.	
World Happiness	62.	37.	

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

V Japonsku je pomerne náročné začať podnikáť, presadiť sa na trhu a vybudovať si vzťahy s partnermi. Rating agentúry Standard & Poor's (jún 2020) pre Japonsko je A+ so stabilným výhľadom, Moody's (október 2019) A1 so stabilným výhľadom a Fitch A s negatívnym výhľadom (júl 2020). Od roku 2011 sa hodnotenie Doing Business Japonska výrazne zhoršovalo - prepad z 20. na 39. miesto. V roku 2019 sa krajina po dlhšej dobe posunula na 29. miesto.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Japonska sa dlhodobo orientuje najmä na vývoz produkcie s vysokou pridanou hodnotou ako je strojársky, elektronický, elektrotechnický priemysel a high-tech produkty spoločne so službami. Na druhej strane je krajina veľmi závislá na dovoze materiálnych a energetických surovín.

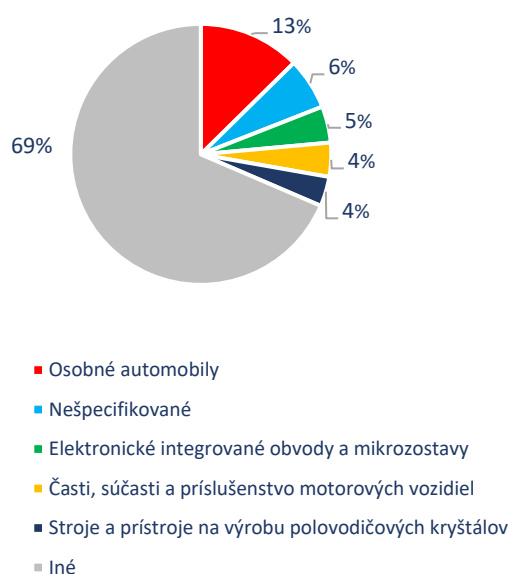
Vývoj zahraničného obchodu Japonska v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	563,1	583,3	617,9	625	630,5	561,99
Import	584,2	549,4	594,9	634,3	644	555,98
Saldo	-21,1	33,9	23	-9,3	-13,5	6,01

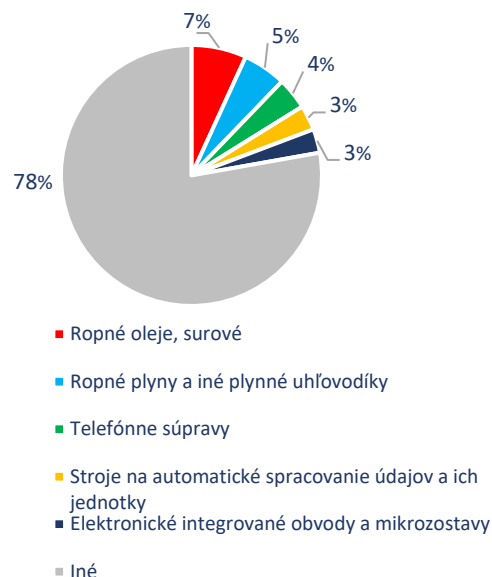
Zdroj: ITC

Najväčšími obchodnými partnermi Japonska sú dlhodobo Čína, USA, Južná Kórea a Austrália. Vo februári 2019 vstúpila do platnosti Dohoda o hospodárskom partnerstve (EPA) medzi Európskou úniou a Japonskom. Výsledok tejto dohody bol viditeľný už za prvých 10 mesiacov jej platnosti. Export EÚ stúpol o 6,6% a japonský export o 6,3% oproti tomu istému obdobiu predchádzajúceho roku.

Tovarová štruktúra exportu Japonska 2020

Tovarová štruktúra importu Japonska 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Japonskom

Obchodná bilancia SR s Japonskom bola podľa japonských štatistických údajov do roku 2017 pasívna. Tvorba štatistických údajov je v Japonsku veľmi odlišná od slovenského alebo európskeho prístupu. Štatistiky z pohľadu Slovenska vykazujú obchodnú výmenu Slovenska ako výrazne pasívnu až do roku 2020. Slovenský export negatívne ovplyvňujú dlhodobo kritizované nevýhodné podmienky prístupu na trh, najmä netarifné prekážky ako napríklad rozdielne štandardy v oblasti priemyselných výrobkov a ich certifikácie, predpisy na ochranu spotrebiteľa a označovanie tovarov.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Japonskom v mil. EUR

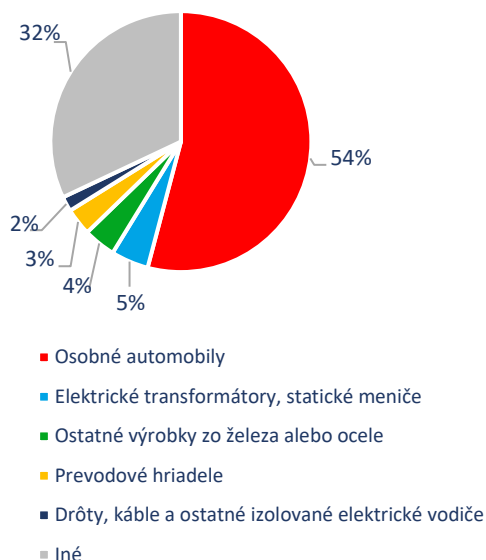
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	130,7	204,6	192,3	215,8	286,7	287,79
Import	238,7	230,8	176,4	188,8	199	150,27
Obrat	369,4	435,4	368,7	404,6	485,7	438,06
Saldo	-108	-26,2	15,9	27	87,7	137,52

Zdroj: ITC

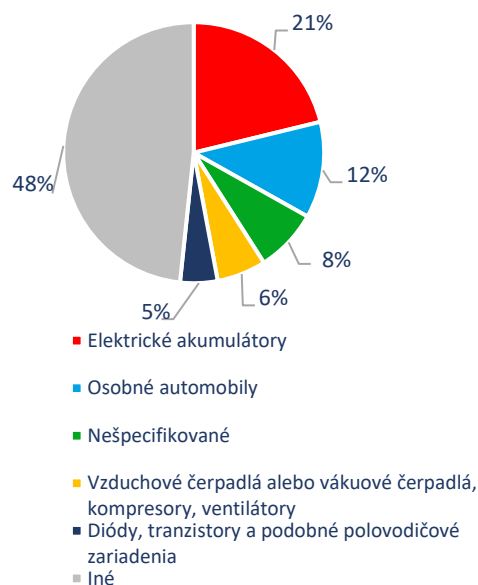
Od roku 2019 je slovenský obchod s Japonskom pozitívne ovplyvnený Dohodou o hospodárskom partnerstve (EPA) medzi Európskou úniou a Japonskom, ktorej výsledky je možné pozorovať aj na celkovom obrate medzi krajinami za rok 2019. Japonsko sa v dohode zaviazalo znížiť clá na import 97% produktov z Európskej únie a tiež odstrániť niektoré netarifné bariéry ako napríklad schválenie medzinárodných štandardov pre automobily dovezené do Japonska. Tie sú hlavným produktom obchodu

medzi Japonskom a Slovenskom, pri slovenskom exporte je podiel tohto produktu oveľa výraznejší. Väčšina ďalších tovarov výmeny medzi týmito krajinami patrí do strojárského a elektrotechnického priemyslu.

Tovarová štruktúra exportu SR do Japonska 2020

Tovarová štruktúra importu SR z Japonska 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Japonsko má vyspelé zdravotníctvo a jeho obyvatelia dodržujú vysoké hygienické štandardy vychádzajúce z ich kultúrno-sociálnych zvyklostí. Aj napriek vysokej disciplíne obyvateľstva má na krajinu COVID-19 výrazný vplyv. V apríli 2020 vláda vyhlásila v siedmich najviac postihnutých prefektúrach núdzový stav, ktorý bol neskôr rozšírený na celé Japonsko až do konca mája. V rámci núdzového stavu boli sprísnené opatrenia s cieľom dosiahnuť 80% obmedzenie sociálnych kontaktov obyvateľstva. Výsledkom núdzového stavu bol pokles celkovej ekonomickej aktivity krajiny až o 20% a veľa firiem sa dostalo do finančných problémov. Po zrušení núdzového stavu jednotlivé prefektúry individuálne pristúpili k postupnému uvoľňovaniu opatrení v rámci „New Lifestyle“. Nosenie rúšok je mimo domova prakticky 100%. Výrobné prevádzky, vnútroštátna doprava, školy, obchody, reštaurácie a služby fungujú počas pandémie s istými obmedzeniami a pri dodržaní protiepidemických opatrení.

Na riešenie negatívneho sociálno-ekonomického vplyvu COVID-19 poskytuje vláda od marca 2020 podporu vo forme širokospektrálnych kompenzácií, daňových úľav, odkladu platieb sociálneho poistenia, bezúročných pôžičiek a priamej finančnej podpory MSP. Parlament schválil viacero núdzových rozpočtových dodatkov k súčasnemu rozpočtu. Prvý dodatok s ekonomickými stimulmi bol vo výške 225 mld. eur vrátane jednorazového príspevku 850 eur pre každého obyvateľa. Celkový balík stimulov dosiahne spolu viac ako bezprecedentných 1 800 mld. eur (40 % HDP) a zvýši štátny dlh nad 260% HDP. Taktiež Japonská centrálna banka (Bank of Japan) vytvorila opatrenia v sume približne 600 mld. eur na podporu ekonomiky pomocou garantovaných pôžičiek a na nákup podnikových dlhopisov, cenných papierov. Japonsko celkovo plánuje ďalšie rozpočtové opatrenia zamerané najmä na post-COVID-19 rozvoj.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Japonská vláda sa snaží zabezpečiť fungovanie hospodárstva v nových podmienkach aj pri obmedzení osobného kontaktu. Vzhľadom na vyspelosť trhu, teritoriálnu vzdialenosť a vysoké náklady na prepravu je z pohľadu slovenských exportérov dôležité sústrediť sa na komodity s vysokou pridanou hodnotou. Sú to hlavne výrobky inovačné, jedinečné, módne alebo vysoko kvalitné.

Potraviny

Japonsko je 4. najväčší trh pre export potravín z Európskej únie, podľa údajov z roku 2019 predstavoval 6,6 mld. eur. Európske potraviny sú v Japonsku považované za luxusné, predstavujú vyšší životný štýl. Medzi najzaujímavejšie produkty, za ktoré sú Japonci ochotní platiť viac, patria európske vína, syry, značkový alkohol, biopotraviny, čokoláda a sladkosti. Ďalšou výhodou pre slovenských exportérov je práve Dohoda o hospodárskom partnerstve EPA, ktorá znižuje tarify a zjednodušuje pravidlá obchodu. Počas pandémie sa zvýšil dopyt po predpripravených jedlách, ale aj po zdravých potravinách, za ktoré Japonci považujú napríklad mliečne výrobky. Naopak znížila sa spotreba alkoholických nápojov, najmä pre prepád v sektore HoReCa. Predpokladá sa, že v období post-COVID-19 bude záujem o „luxusné“ európske potraviny pokračovať naďalej a o podiel na tomto trhu má potenciál uchádzať sa viacero slovenských výrobcov kvalitných potravín a nápojov.

IKT

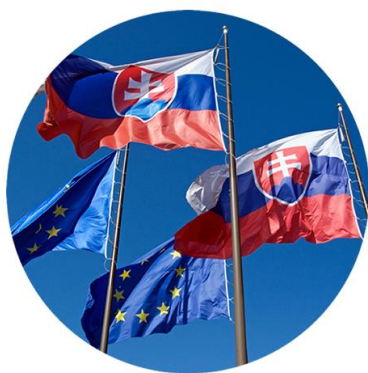
Napriek vyspelosti Japonska v oblasti IKT, spôsobil prechod na online fungovanie spoločností dopyt po riešeníach ako sú kybernetická bezpečnosť, online komunikačné platformy a platby, digitalizácia dokumentov alebo spracovanie veľkého množstva dát. Taktiež viacero japonských spoločností zistilo, že nie je vždy nutný osobný kontakt s obchodným partnerom – možnosť doteraz takmer nepredstaviteľná. Druhou perspektívnou oblasťou pre digitalizáciu je vzdelávanie. Pred príchodom COVID-19 bol ročný rast tohto sektoru 13,5%. Následkami príchodu vírusu sa predpokladá ročný rast dopytu po EdTech až na úrovni 30% a to z dôvodu, že sa zmenil pohľad na túto oblasť z niečoho, čo je „dobré mať“ na niečo, čo je „potrebné mať“. Slovenská republika ponúka veľké množstvo spoločností, ktoré vedú poskytnúť online riešenia alebo programátorské kapacity. Zároveň sa na Slovensku nachádza viacero spoločností ponúkajúcich riešenia online vzdelávania.

Automatizácia

Ďalším perspektívnym sektorom je oblasť automatizácie. So starnúcou populáciou sa bude dopyt po automatizovaní procesov v najbližšom období riešiť v Japonsku s čoraz vyššou prioritou. Napriek obavám obyvateľstva zo straty zamestnania si vláda uvedomuje nutnosť automatizácie opakujúcich sa činností a spracovania dát. S tým je spojená aj potreba vzdelávania obyvateľstva a ich príprava na nové pracovné pozície, ktoré vzniknú v súvislosti s automatizáciou. Pred pandemiou plánovalo Japonsko zautomatizovať 27% existujúcich pracovných činností do roku 2030. Aj napriek tomuto plánu by krajine stále chýbalo 1,5 milióna pracovníkov. Táto situácia predstavuje ďalšie možnosti pre slovenské spoločnosti ponúkajúce riešenia Industry 4.0, spracovania Big Data alebo riešenia adaptácie zamestnancov na automatizáciu.

Zdroje: Tokyoesque (2020), WEDC (2020), Business Insider (2020), National Public Radio (2020), McKinsey & Company (2020), Harvard Business Review (2020), International Monetary Fund (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Juhoafrická republika

Juhoafrická republika je veľmi rozmanitá, či už sa jedná o nerastné bohatstvo, prírodné krásy alebo životný štýl obyvateľov. Štátne zriadenie krajiny je parlamentná republika s prezidentom, ktorá sa skladá z 9 provincií. Zaujímavosťou je provincia KwaZulu-Natal, ktorá je monarchiou s kráľom. V krajine sú až 3 hlavné mestá, v Pretórii sídli výkonná moc, v Kapskom meste sú zákonodarné orgány a v Bloemfontein majú súdne inštitúcie. Počet úradných jazykov je 11, najpoužívanejšie z nich mimo domácností sú zulu (25,1%), angličtina (16,6%), xhosa (12,8%) a afrikáncina. Väčšina obyvateľstva je multilingválna. Po Nigérii je Juhoafrická republika druhou najväčšou ekonomikou v Afrike, pri porovnaní HDP na obyvateľa je však Juhoafrická republika výrazne produktívnejšia.

Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

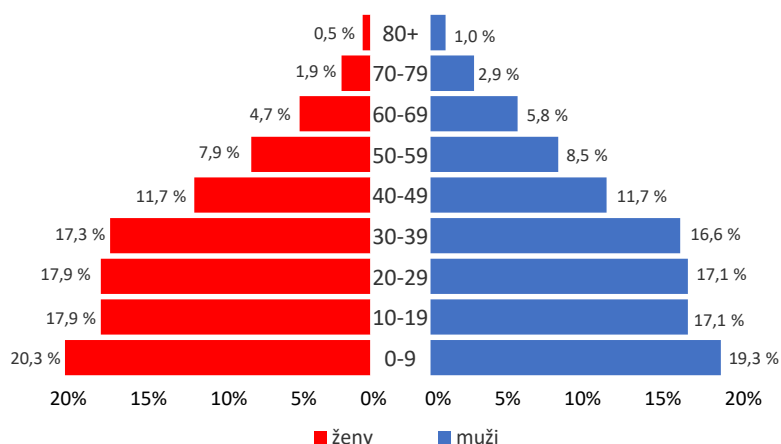
Populácia Juhoafrickej republiky mierne a plynulo stúpa. Medián veku obyvateľov v krajine je iba 27,6 rokov, čo je veľmi nízka hodnota a v porovnaní so Slovenskom to je o 13,6 rokov menej. Dve tretiny populácie sa sústreďujú v mestách. Rasy sú približne zastúpené v podiele 80% negroidná, 9% zmiešaná, 8% europoidná a 3% mongoloidná (najmä pôvodní obyvatelia Indie).

COVID-19 zasiahol Juhoafrickú republiku najviac úmrtiami v druhej vlne, v januári 2021, kedy počet denných úmrtí v priemere za 7 dní dosiahol až 577 obetí. V decembri 2020 v Juhoafrickej republike oficiálne zaznamenali novú mutáciu vírusu, ktorá sa šíri rýchlejšie a efektívnejšie. Počet infikovaných sa vyšplhal na začiatku roka 2021 až na takmer 22 000 obyvateľov za jeden deň. Od polovice januára 2021 počty nakazených výrazne klesali až na cca. 600 prípadov za deň.

		
	1 213,09 tis.	49,03 tis.
	25.	126.
	58,56 mil.	5,45 mil.
	25.	116.
	+1,33%	+0,13%
	Pretória	Bratislava
	juhoafrický rand (ZAR)	euro (EUR)
	+1 / 0	CET/CEST

Zdroj: WB

Demografická pyramída

Zdroj: UN DESA

Hospodárstvo

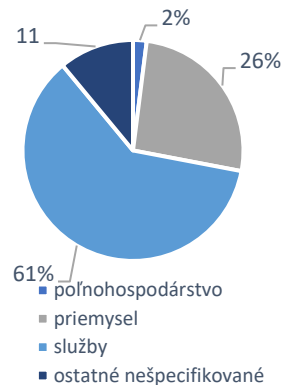
Ekonomika Juhoafrickej republiky prešla viacerými štádiami rozvoja a poklesu. Najväčším impulzom pre rozmach ekonomiky bolo objavenie diamantov a zlata v 19. storočí. Od obdobia druhej svetovej vojny prichádzalo do krajiny veľa zahraničných investorov, ktorí prispeli k ešte rýchlejšiemu rozvoju. Následne

nastúpilo obdobie apartheidu, ktoré zastavilo aktivity investorov a sankcie zo strany iných štátov spôsobili veľké škody na medzinárodnom obchode krajiny. Po páde apartheidu a demokratických voľbách sa ekonomika krajiny začala dostávať opäť do rastu. Nastal však nový problém a to začleňovanie občanov predtým zbavených práv do ekonomických aktivít. Za týmto účelom vznikla politická stratégia Black Economic Empowerment (BEE), ktorá však na druhej strane komplikuje situáciu investorom. V súčasnosti sú pre HDP krajiny stále významné nerastné suroviny a aj poľnohospodárstvo, resp. potraviny. Juhoafrická republika sa už dlhodobejšie zameriava na oblasť výroby strojárnských výrobkov. Ďalšou oblasťou, ktorá je a aj bude patriť medzi dôležité súčasti ekonomiky je turizmus.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	0,8	0,2	-7,0	1,4	1,7
HDP na obyvateľa (tis. USD)	6,4	6,0	5,1	5,2	-
Miera inflácie (%)	4,4	4,0	4,5	4,5	4,7
Nezamestnanosť (%)	27,1	28,7	29,6	29,9	-
Výmenný kurz EUR/ZAR (1.12.)	15,50	16,18	18,33	-	-

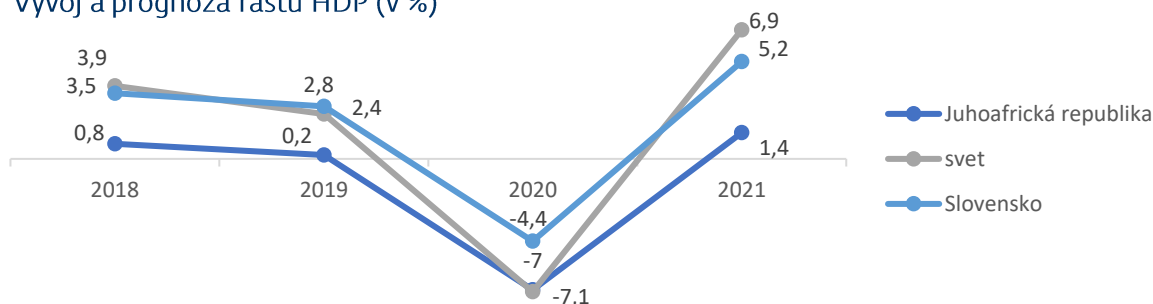
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	84.	45.
Global Competitiveness Index	67.	42.
Human Development Index	114.	36.
World Happiness	106.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

V Juhoafrickej republike je podnikanie značne komplikované, nutnosťou je spĺňať viaceré špecifické zákony, ako napr. BEE. Problémom je často prístup k elektrickej energii a takisto aj náročná byrokracia. Rating agentúry Standard & Poor's (apríl 2020) pre Juhoafrickú republiku je BB- so stabilným výhľadom, Moody's (november 2020) Baz s negatívnym výhľadom a Fitch BB- tiež s negatívnym výhľadom (november 2020). Hodnotenie krajiny podľa Doing Business sa za 10 rokov výrazne zhoršilo - prepad z 35. na 84. miesto.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Juhoafrickej republiky je, napriek snahe štátu o diverzifikáciu, z veľkej časti tvorený exportom nerastných surovín. Druhou významnou zložkou exportu krajiny je priemyselná výroba, z ktorej je najdôležitejší automobilový priemysel, nasledovaný chemickým priemyslom. Juhoafrická republika nie je závislá na dovoze základných plodín, poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel sú dobre rozvinuté. Krajina má silný export vína a citrusov.

Zdroje: World's Top Exports (2021), TMF Group (2021), Government of South Africa (2021), Index of Economic Freedom (2021), Investopedia (2021)

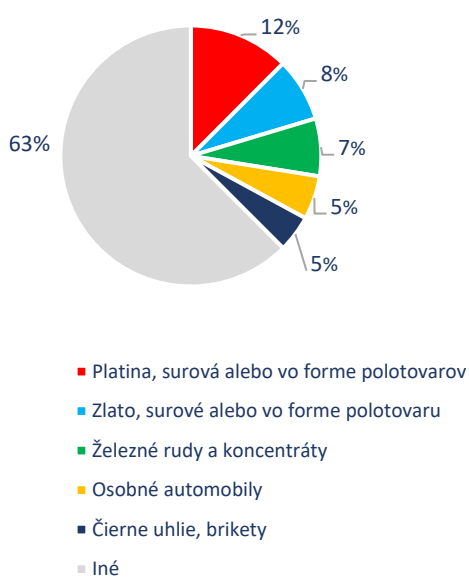
Vývoj zahraničného obchodu Juhoafrickej republiky v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	73,69	69,2	79,27	80,59	80,77	75,45
Import	77,26	67,88	73,73	79,62	78,8	60,43
Saldo	-3,57	1,32	5,54	0,97	1,97	15,02

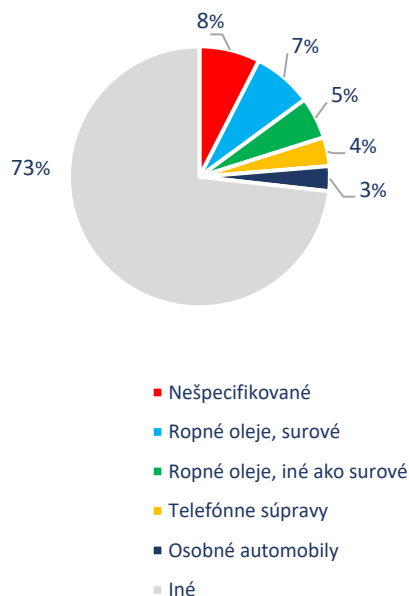
Zdroj: ITC

Najväčším obchodným partnerom Juhoafrickej republiky je jednoznačne Čína (v exporte aj importe), napr. až 18,5% importu do krajiny bolo v roku 2019 z Číny. Nemecku patrí druhé miesto v celkovej obchodnej výmene. Medzi ďalších dôležitých obchodných partnerov patrí aj USA, Veľká Británia, Japonsko a India. Juhoafrická republika je pre Európsku úniu najväčším obchodným partnerom v Afrike, juhoafrický import do EÚ je napríklad vyšší ako do Číny. Fakt, že vzájomný obchod medzi Európskou úniou a Juhoafrickou republikou je významný, dokazuje Dohoda o hospodárskom partnerstve medzi krajinami Európskej únie a Juhoafrického rozvojového spoločenstva (SADC EPA). Dohoda bola formulovaná tak, aby umožnila jednoduchší rozvoj pre krajiny SADC, ale pritom podporila aj export krajín EÚ.

Tovarová štruktúra exportu JAR 2020

Tovarová štruktúra importu JAR 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Juhoafrickou republikou

Obchodná bilancia SR s Juhoafrickou republikou je podľa juhoafrických štatistických údajov dlhodobo výrazne aktívna. Tvorba štatistických údajov je v Juhoafrickej republike veľmi odlišná od slovenského alebo európskeho prístupu. Štatistiky z pohľadu Slovenska vykazujú oveľa vyššiu obchodnú výmenu smerom na Slovensko. Napríklad, pre porovnanie s tabuľkou nižšie, bol v roku 2019 import z Juhoafrickej republiky podľa slovenských údajov 88,11 mil. EUR. Oba prístupy tvorby údajov sa zhodujú na tom, že celkový obrat vzájomného obchodu sa medzi rokmi 2016 až 2019 výrazne zvyšoval. V roku 2019 zaznamenal slovenský export do Juhoafrickej republiky zatiaľ najvyššiu hodnotu. Pozitívny vplyv na zvýšenie obchodného obratu krajín má Dohoda o hospodárskom partnerstve medzi krajinami EÚ a Juhoafrickým rozvojovým spoločenstvom (SADC EPA), ktorá vstúpila do platnosti v roku 2016. V dohode sa EÚ zaviazala úplne alebo

častočne zrušiť clá na 98,7% dovozu. Pre EÚ je to jedna z najviac asymetrických dohôd, keďže krajiny Juhoafrickej colnej únie znížia colné sadzby iba na približne 86% importu z EÚ.

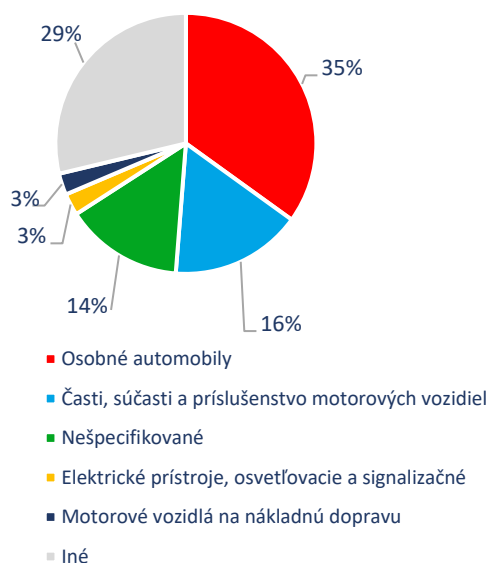
Vývoj zahraničného obchodu SR s Juhoafrickou republikou v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	146,94	133,84	176,16	201,75	208,45	164,38
Import	1,33	1,25	0,78	1,12	2,6	1,34
Obrat	148,27	135,09	176,94	202,87	211,05	165,72
Saldo	145,61	132,59	175,38	200,63	205,85	163,04

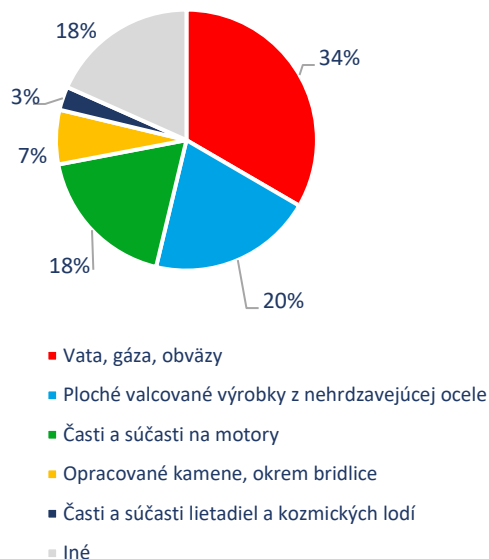
Zdroj: ITC

Štruktúra obchodnej výmeny medzi Juhoafrickou republikou a Slovenskom je zo strany slovenského exportu tradične tvorená automobilovým priemyslom, ktorý dopĺňa elektronika. Export Juhoafrickej republiky na Slovensko sa skladá najmä zo zdravotníckeho materiálu a výrobkov z ocele. V rámci ostatných sektorov exportu Juhoafrickej republiky sa aj pri obchode so Slovenskom čiastočne prejavujú jej veľké zásoby nerastných surovín.

Tovarová štruktúra exportu SR do JAR 2020

Tovarová štruktúra importu SR z JAR 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Juhoafrickú republiku zasiahla pandémia najsilnejšie na celom kontinente. Aj napriek viacerým tvrdým obmedzeniam pohybu obyvateľstva (lockdown), ktoré nariadila vláda, bolo zatiaľ v krajine zaznamenaných viac ako 1,5 milióna nakazených a cez 50 000 úmrtí. Vláda taktiež uzavrela väčšinu letísk a dva z ôsmich prístavov, všetky ostatné fungovali iba s obmedzeným vstupom zahraničných cestujúcich. Juhoafrická republika sa vo veľkej miere spolieha na pomoc rozvinutých krajín, napriek tomu ich lokálna vláda kritizuje z nedostatku vakcín. Juhoafrická republika je zdrojom jednej z mutácií COVID-19, ktoré sa postupne rozširujú aj do ostatných krajín. Táto mutácia spôsobuje najmä obavy z nižšej účinnosti súčasnej vakcinácie. Od polovice januára 2021 sa situácia v krajine zlepšila, na základe čoho vyhlásil prezident uvoľnenie viacerých pandemických opatrení a zameranie sa na rast ekonomiky.

Juhoafrická republika schválila Fond solidarity na boj proti šíreniu nového vírusu COVID-19 s počiatčným kapitálom štátu vo výške cca. 8 mil. EUR. Taktiež bol vytvorený mimoriadny rozpočet vo výške 20 mld. EUR, ktorý je tvorený čiastočne z rozpočtu krajiny a väčšinu sumy predstavujú pôžičky od Svetovej banky, MMF, Africkej rozvojovej banky a Novej rozvojovej banky BRICS. Z fondu by mala byť financovaná podpora pre malé a stredné podniky, daňové úľavy a odklady, reštrukturalizácia dlhov, pomoc provinciám pri zabezpečovaní vody, hygieny a podpora najchudobnejším vrstvám vo forme prídeltov potravín a podpory v nezamestnanosti. Vláda doposiaľ vyplatila 1,3 mld. EUR, pričom vyplácanie podpory v nezamestnanosti ako aj podpory pre MSP sa dostalo do výrazného časového sklzu. V dlhodobej perspektíve plánuje prezident akcelerovať štruktúrne reformy s cieľom znížiť náklady pre podnikanie. Za problematický však ekonómovia označujú princíp rozdeľovania podpory pre MSP na základe stratégie BEE alebo BBEE (Broad Based Black Economic Empowerment). Tento prístup umožňuje kvalifikáciu na podporu iba podnikom s väčšinovým černošským vlastníctvom a ďalšími súvisiacimi podmienkami.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Juhoafrická vláda sa snaží zabezpečiť fungovanie hospodárstva v podmienkach pandémie, pričom sa nachádza v náročnej hospodárskej situácii vzhľadom na vývoj lokálnej ekonomiky ešte pred príchodom vírusu COVID-19. Rôznorodosť Juhoafrickej republiky sa prejavuje tým, že sa v nej mieša dopyt rozvojových krajín a rozvinutých trhov. S ohľadom na teritoriálnu vzdialenosť je z pohľadu slovenských exportérov dôležité sústrediť sa na tovary, ktoré sú potrebné pre zabezpečenie základného fungovania obyvateľstva avšak aj s pridanou hodnotou inovatívnej technológie alebo ekologického riešenia.

Energetika

Energetika je v krajine označovaná za najväčšiu hrozbu pre jej ekonomiku. V zlom stave je z veľkej časti kvôli národnej spoločnosti Eskom, ktorá má veľké organizačné a finančné problémy. Takmer všetky verejné energetické projekty sa realizujú cez spoločnosť Eskom. V krajine sa snažia o transformáciu a zefektívnenie tejto spoločnosti a tiež o diverzifikáciu zdrojov energie, pretože je v súčasnosti takmer úplne závislá na uhlí. Okrem štátu majú o obnoviteľné zdroje záujem aj súkromné spoločnosti. V Juhoafrickej republike sú časté výpadky elektrickej energie, nedostatočné pokrytie a pomalá spolupráca s národnou spoločnosťou. Tým sa tu otvárajú veľké možnosti pre dodanie vlastných energetických zdrojov pre vzdialené oblasti alebo zdrojov na prekonávanie plánovaných a neplánovaných blackout-ov. Juhoafrická republika má veľmi dobré podmienky pre solárnu energiu. Pre slovenské spoločnosti so záujmom o vstup na trh sa odporúča mať lokálneho partnera a vyhľadávať projekty súkromných firiem. Slovenská republika ponúka veľké množstvo spoločností, ktoré vedú poskytnúť zdroje (obnoviteľnej) energie, transformátory alebo služby spojené s energetikou a uchádzať sa o časť tohto potenciálneho trhu.

Čistenie vôd a spracovanie odpadu

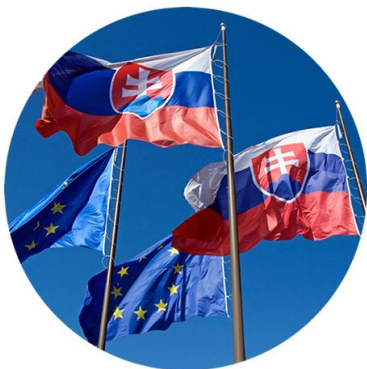
V Juhoafrickej republike majú v súčasnosti problémy s nedostatkom vody a preto je v krajine téma „water treatment“ veľmi zaujímavá. Záujem o čistenie vôd je najmä formou prenosných zariadení ako aj zariadení do vzdialených oblastí s veľmi nízkou náročnosťou na údržbu. Keďže majú v krajine potrebu odstrániť odolnejšie baktérie a vírusy zaujíma ich aj technológia ozónu. Okrem toho majú veľký záujem o nízkoenergetické odsoľovanie vody na rôznych bázach. Veľké plány ohľadne manažmentu vody má vláda provincie Western Cape. V Kapskom Meste a okolí sa snažia výrazne znížiť spotrebu vody, zatiaľ čo mestu podarilo znížiť spotrebu v priemysle a poľnohospodárstve o 60%. Podobný záujem je aj o spracovanie odpadu v krajine, najmä však v Kapskom Meste, kde sa kladie najväčší dôraz na ekológiu v Juhoafrickej republike. Problémom sú vysoké náklady na transport odpadu (približne 1,50 EUR za kilometer) a následne recyklovaného materiálu z miesta spracovania. Je to spôsobné tým, že v krajine je

rozvinutá len nákladná cestná doprava, ktorú sa ale snažia obmedziť finančnými zaťaženiami. Najzaujímavejšia je preto mobilná technológia, ktorá by sa mohla presúvať na miesto skládky odpadu. Tieto okolnosti predstavujú nové príležitosti pre slovenské spoločnosti ponúkajúce riešenia na ekologické spracovanie odpadu a jeho ďalšie využitie. Zároveň sa na Slovensku nachádza viacero spoločností, ktoré majú veľmi kvalitné riešenia na čistenie odpadových vôd.

AgriTech

Ďalším perspektívnym sektorom je oblasť technológií pre poľnohospodárstvo. Rast populácie, potreba vyššej efektívnosti, zámer znižovania spotreby energie a najmä vody sú hlavné dôvody zvyšovania záujmu v tejto oblasti. Poľnohospodárstvo je pre Juhoafrickú republiku veľmi dôležitým pilierom ekonomiky, napríklad v roku 2019 bola exportovaná hodnota produktov vo výške 9 mld. EUR. Farmári v Juhoafrickej republike bojujú s nedostatkom vody, degradáciou a eróziou pôdy. Odpoveďou by mohli byť nové biologické technológie na zadržanie vody a regeneráciu pôdy. Na druhej strane, pre slovenské spoločnosti môže byť náročné na čas vybavenie registrácií a licencií v oblasti chemikálií a hnojív. V krajine sa nachádzajú vinárstva na vysokej úrovni, ktoré majú dopyt po vyspelých technologických riešeniach, ale aj malí farmári, ktorí potrebujú zefektívniť produkciu. Veľa slovenských výrobcov moderných poľnohospodárskych zariadení, ale aj hnojív a iných biologických prostriedkov a taktiež poskytovateľov riešení pre inovatívnu evidenciu majetku a hospodárenia má potenciál presadiť sa na tomto rastúcom trhu.

Zdroje: Santander (2021), Mordor Intelligence (2021), BusinessTech (2021)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Južná Kórea

Kórejská republika (KR), hovorovo označovaná aj ako Južná Kórea je štát ležiaci na juhu Kórejského polostrova. Hoci je KR v Ázii 13. najľudnatejšou krajinou, s veľkosťou rozlohy mu patrí až 30. miesto v Ázii. V krajine žije okolo 51,78 miliónov obyvateľov (odhad z roku 2019), čo z nej robí jednu z najhustejšie obývaných krajín na svete. Súčasným štátnym zriadením je republika, ktorá funguje na princípe parlamentnej demokracie prezidentského typu. Úradným jazykom je kórejčina. KR je 4. najväčšou ekonomikou v Ázii a zároveň 12. najväčšou ekonomikou sveta.

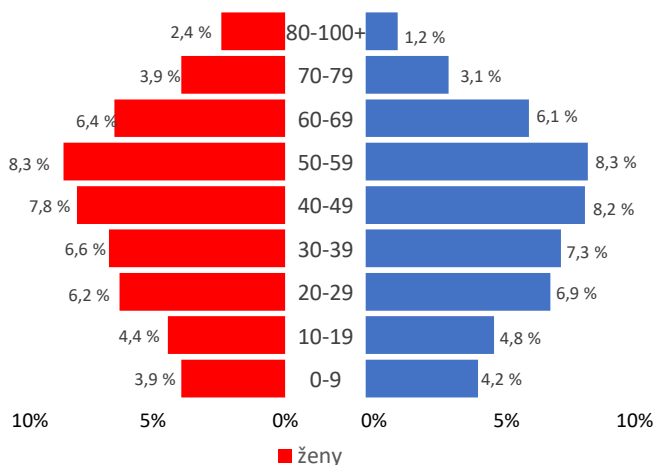
Základné informácie

KR je vysoko urbanizovaná krajina, kde v meste žije viac ako 75% obyvateľstva. V posledných rokoch sa celková miera pôrodnosti KR prepadla (medziročný pokles o 0,36%) čo vyvolalo u niektorých analytikov obavu, že ak budú súčasne trendy pokračovať, počet obyvateľov krajiny sa do konca 21. storočia zníži na približne 28 miliónov. V roku 2018 sa plodnosť v Južnej Kórei stala témou medzinárodnej diskusie po tom, čo sa v októbri narodilo iba 26 500 detí, čo je až o 5% menej ako v októbri 2017. Po vypuknutí COVID-19 v Číne sa vírus veľmi rýchlo rozšíril do okolitých krajín vrátane KR, ktorá je obľúbenou turistickou destináciou čínskych cestovateľov. Vírus COVID-19 zasiahol KR prvýkrát v marci 2020, podobne ako všade vo svete. Zavedením prísnych opatrení juhokórejskej vlády sa podarilo udržať čísla nakazených na prijateľnej úrovni. Až druhá vlna, ktorá bola najsilnejšia v decembri 2020, priniesla výrazne zhoršenie pandemickej situácie. Posledné čísla z mája 2021 potvrdzujú celkovo 127 772 nakazených, 1875 úmrtí, ale viac než 118 000 vyliečených prípadov. KR ako ostatné ázijské krajiny zažili pandémiu SARS v roku 2003 a MERS v roku 2015, v dôsledku čoho bola krajina lepšie pripravená na zvládanie pandémie COVID-19. Juhokórejská vláda obmedzila početnejšie zhromaždenia, zatvorila školy a dala do pohotovosti všetky štruktúry prvej línie. Rýchly skrining a izolácia nakazených boli kľúčom k úspechu. Nielen z týchto dôvodov mohli zostať hranice pre cestujúcich z iných krajín otvorené a ekonomiku krajiny bez výrazných obmedzení.

	100,37 tis.	49,03 tis.
	108.	128.
	51,71 mil.	5,45 mil.
	28.	116.
	+0,198%	+0,135%
	Soul	Bratislava
	won (KRW)	euro (EUR)
	+8/+9	CET/CEST

Zdroj: WB

Demografická pyramída

Zdroj: UN DESA

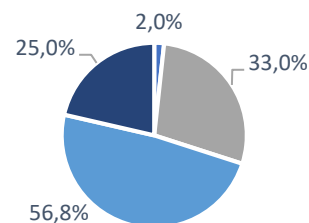
Hospodárstvo

Ekonomika KR sa opiera o silný export a je výrazne ovplyvnená situáciou na zahraničných trhoch. Ekonomický rozvoj je vzhľadom na exportnú orientáciu hospodárstva silno závislý na vývoji ekonomiky obchodných partnerov – najmä Číny, EÚ, USA, Vietnamu, Japonska a ďalších ázijských krajín. Primárny sektor (2%-ný podiel z celkového HDP) z pohľadu tvorby HDP neustále klesá, napriek tomu je vládou stále považovaný za strategický sektor. V primárnom sektore dominuje rybolov a pestovanie liečivých koreňov ženšenu. Z kontextu sekundárneho sektora (33%-ný podiel z celkového HDP), v rámci ktorého dominuje elektronický a automobilový priemysel, je KR najväčším výrobcom pamäťových čipov a mobilných telefónov a 6. najväčším výrobcom automobilov na svete, Terciárny sektor (56.8%-ný podiel z celkového HDP) dominuje celej ekonomike KR, kde hlavnú úlohu zohráva transformácia krajiny smerom k digitálnej ekonomike a aplikácii zelených a progresívnych technológií.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	3,2	2,9	2,0	2,8	3,4
HDP na obyvateľa (tis. USD)	5,7	-4,7	-3,7	1,05	1,05
Miera inflácie (%)	1,5	0,4	0,5	0,9	1,1
Nezamestnanosť (%)	3,69	3,84	8,07	5,64	5,51
Výmenný kurz EUR/KRW (1.12.)	1268.46	1301.89	1326.72	-	-

Zdroj: ECB, MZV ČR

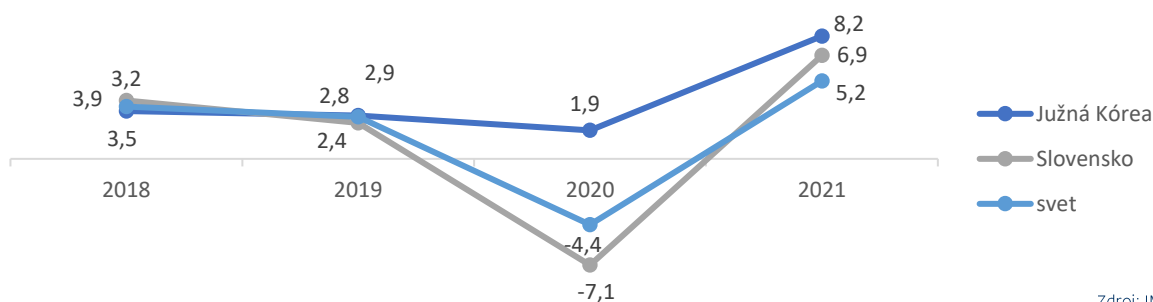
Podiel sektorov na HDP 2019

- poľnohospodárstvo
- priemysel
- služby
- ostatné nešpecifikované

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	2	1	3
Ease of doing business	5.		45.
Global Competitiveness Index	13.		42.
Human Development Index	23.		36.
World Happiness	61.		37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Južná Kórea si postupne vybuodovala pozíciu ako jedna z najväčších ekonomík sveta aj vďaka prijatým reformným opatreniam, ktoré pomohli KR obsadiť popredné priečky v skoro všetkých ukazovateľoch konkurencieschopnosti. Podľa výsledkov štúdie Doing Business od Svetovej banky obsadila KR až 5. priečku, čo ju zaraďuje medzi jedno z najlepších miest na podnikanie na svete. Rating agentúry Standard & Poor's (z apríla 2020) pre KR je AA so stabilným výhľadom, Moody's (z mája 2020) Aa2 so stabilným výhľadom a Fitch (z októbra 2020) rovnako potvrdil rating KR na úrovni AA- so stabilným výhľadom.

Zahraničný obchod

Kórejská republika je silno proexportne orientovaná ekonomika, ktorá je obmedzená územím a vlastným trhom. Z tohto dôvodu sa zahraničnoobchodná politika krajiny sústreďuje na zabezpečenie prístupu na dôležité trhy prostredníctvom multilaterálnych a bilaterálnych dohôd o voľnom obchode, zameraných primárne na veľké a rýchlo sa rozvíjajúce ekonomiky. Hlavnými položkami exportu sú najmä polovodiče, automobily, ropné oleje a mobilné telefóny, ktorý sú zastúpené prostredníctvom spoločností ako Samsung, Hyundai, KIA či LG. Sú to svetoví lídri vo svojich oblastiach a zároveň výkladnou skriňou kórejskej ekonomiky.

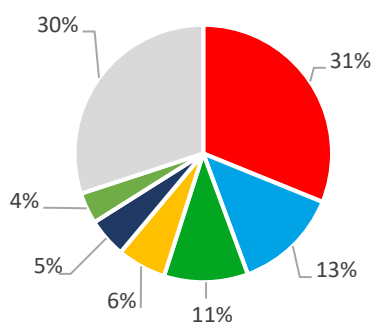
Vývoj zahraničného obchodu Južnej Kórei v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	474,69	447,68	507,85	512,43	484,44	449,28
Import	393,29	366,90	423,49	453,16	449,54	409,63
Saldo	81,40	80,78	84,36	59,27	34,90	39,65

Zdroj: ITC

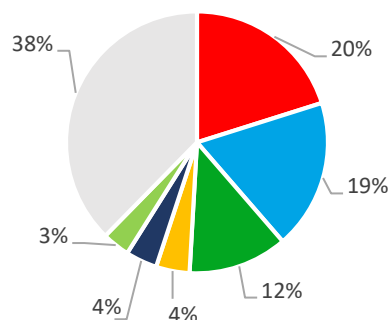
Najväčšími obchodnými partnermi KR sú dlhodobo Čína, EÚ, USA a Japonsko. KR si uvedomuje obmedzenosť vlastného domáceho trhu a preto sa usiluje o vybudovanie zóny voľného obchodu s jednotlivými krajinami a združeniami. V súčasnosti má KR podpísaných 16 dohôd o voľnom obchode zahŕňajúcich až 57 krajín a ďalších 11 dohôd je v stave rokovaní. EÚ podpísala dohodu o voľnom obchode s KR s účinnosťou od 1. júla 2011. Dohoda odstránila veľkú časť dovozných ciel na priemyselné a poľnohospodárske tovary. K júlu 2016 boli odstránené dovozné clá na všetky tovary okrem malého počtu poľnohospodárskych produktov. Okrem odstránenia dovozných ciel na obchod s tovarom, dohoda rieši aj netarifné prekážky obchodu so zameraním na automobilový priemysel, liečivá, zdravotnícke zariadenia a odvetvie elektroniky. V novembri 2020 Čína podpísala so 14 krajinami ázijsko-pacifického regiónu celosvetovo najväčšiu dohodu o voľnom obchode pod označením RCEP (Regionálne komplexné ekonomické partnerstvo). Medzi signatármi dohody bola aj Južná Kórea, ktorá sa snaží aj o bilaterálne dohody s jednotlivými členmi združenia ASEAN, ktorí by jej v obchodovaní poskytli viac flexibility.

Tovarová štruktúra exportu KR 2019

- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Vozidlá, iné ako želeničné, a ich časti
- Plasty a výrobky z nich
- Nerastné palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie
- Nástroje a prístroje optické, fotografické, kinematografické, meracie, kontrolné a ich časti
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu KR 2019

- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (udio-vizuálne) a ich časti
- Nerastné palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Nástroje a prístroje optické, fotografické, kinematografické, meracie, kontrolné a ich časti
- Vozidlá, iné ako želeničné, a ich časti
- Rudy, trosky a popoly
- Ostatné

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Južnou Kóreou

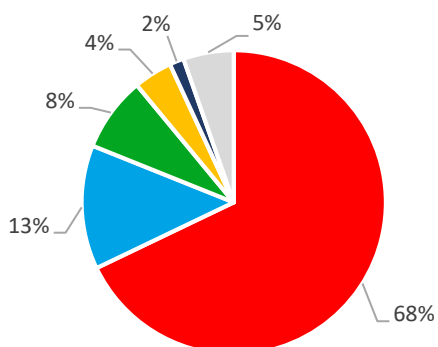
SR je pre Južnú Kóreu 5. najvýznamnejším exportným trhom v EÚ po Nemecku, Holandsku, Taliansku a Poľsku. Medzi krajinami V4 je SR v obchodnej výmene s KR na druhom mieste po Poľsku. So zmenšujúcim sa rozdielom nasledujú Maďarsko a Česko. Obchodná výmena medzi KR a SR za poslednú dekádu vzrástla 10-násobne. Výrazne prevláda KR export, do veľkej miery ovplyvnený vývozom technologického vybavenia pre KR podniky v SR (komponenty a materiály na výrobu áut a spotrebnej elektroniky). V roku 2019 došlo k 3,5-násobnému zvýšeniu slovenského exportu oproti predchádzajúcemu roku, predovšetkým v oblasti vývozu výrobkov z plastu a kaučuku.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Južnou Kóreou v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	109,31	134,01	91,65	99,73	354,72	335,09
Import	4312,09	3947,37	4167,45	4661,49	4423,35	3691,03
Obrat	4421,40	4081,38	4259,10	4761,22	4778,07	4026,12
Saldo	-4202,78	-3813,36	-4075,80	-4561,76	-4068,63	-3355,94

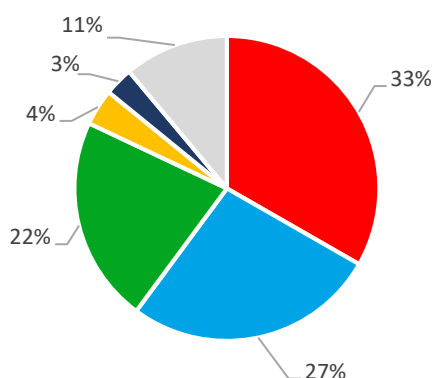
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do KR 2020

- Vozidlá, iné ako železničné, a ich časti
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Kaučuk a výrobky z neho
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti
- Hračky, hry a športové potreby
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu SR z KR 2020

- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti
- Vozidlá, iné ako železničné, a ich časti
- Železo a oceľ
- Nástroje a prístroje optické, fotografické, kinematografické, meracie, kontrolné a ich časti
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Ekonomický rozmach Južnej Kórei sa začal v 60-tych rokoch minulého storočia, kde išlo hlavne o ťažký priemysel (lodiarsky a oceliarsky), ku ktorému sa v 70-tych rokoch pridal automobilový. 80-te roky boli charakteristické rozmachom jadrovej energetiky a v 90-tych rokoch pribudla elektronika (polovodiče, displeje a domáce spotrebiče). V súčasnosti v krajine dominuje viacero veľkých a vplyvných konglomerátov, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú ekonomický rozvoj KR. Južná Kórea v posledných rokoch už implementuje stratégiu transformácie na digitálnu a znalostnú ekonomiku. V dôsledku pandémie COVID-19 len urýchlila proces digitalizácie krajiny. Zámerom juhokórejskej vlády je investovať do roku 2025 približne 133 mld. USD, ktoré budú alokované na nové projekty digitálnej transformácie krajiny. Kórejská republika, ako aj Slovensko sú ekonomiky, ktoré sú orientované na export, pričom rastúca neistota na zahraničných trhoch kvôli pandémie COVID-19 môže výrazne ovplyvniť hospodársky rozvoj krajiny.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Ekonomika KR sa neprepadla do červených čísel hlavne vďaka rýchlej reakcii centrálnej vlády, ktorej sa podarilo udržať pandémiu len na lokálnej úrovni. Južná Kórea ako jedna z najväčších ekonomík sveta má potenciál stať sa v najbližších rokoch motorom oživenia svetovej ekonomiky, vrátane tej slovenskej. KR patrí medzi najvýznamnejších investorov v SR, nakoľko svoj investičný zámer zrealizovalo na Slovensku až 100 KR spoločností s investíciami vo výške 2,9 mld. EUR (82% všetkých mimoeurópskych investícií v SR). Väčšina kórejských investorov v SR je naviazaná na Kia Motors Slovakia a Samsung Electronics (najväčší kórejskí investori patria medzi top 3 exportérov SR a top 5 najväčších podnikov v SR). SR je pre KR 4. najvýznamnejším exportným trhom v EÚ (po Nemecku, Holandsku a UK). Vzhľadom na dobre rozbehnutú spoluprácu medzi oboma krajinami, je potrebné, aby sa SR sústredila na vzájomne perspektívne oblasti.

IKT

Južná Kórea je najinovatívnejšou krajinou pre rok 2021 podľa najnovšieho Bloomberg Innovation Index. Dostala sa tak na 1.miesto a zosadila Nemecko, ktoré sa prepadlo na 4.miesto. K tomuto umiestneniu sa KR nedostala náhodne. Úspech spočívalo v masívnom investovaní do vzdelávacieho a školiaceho procesu, v účinnej podpore inovácií cez výskum a vývoj a rozvojom modernej a zároveň prístupnej informačnej a komunikačnej technológie. IKT sa v súčasnosti využíva v rôznych sektoroch ekonomiky - od elektronického, lodiarskeho, hutníckeho až po automobilový priemysel. Tieto nové znalosti IKT z Južnej Kórei by mohli byť aplikovateľné aj na Slovensku prostredníctvom kórejských spoločností, ktoré pôsobia na slovenskom trhu. Výsledkom by mohlo byť zvýšenie konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky, zvýšenie exportu tovarov a následný vysoký hospodársky rast.

Potravinárstvo

Južná Kórea je krajina s nedostatkom ornej pôdy. Pri počte obyvateľov viac než 50 miliónov nemá KR veľa možnosti ako zabezpečiť potravinovú bezpečnosť inak, než dovozom potravín zo zahraničia. KR je potravinovo nezávislá na cca 50%. Veľa plodín musí byť dovezených, v dôsledku čoho je saldo zahraničného obchodu v tomto odvetví dlhodobovo vysoko záporné. Slovensko, ako krajina bohatá na produkciu kvalitných potravín má potenciál zlepšiť vzájomnú obchodnú bilanciu zvýšením exportu potravín do Južnej Kórei. Čiastočným úspechom je aj zahájenie rokovaní medzi Ministerstvom pre bezpečnosť potravín a liečiv (MFDS) Kórejskej republiky a Štátnou veterinárnou a potravinovou správou Slovenskej republiky o povolení dovozu slovenských mliečnych výrobkov na kórejský trh.

Automotive

S rastúcim povedomím obyvateľov o dôležitosť ochrany životného prostredia sa mení aj trend dopytu po automobiloch. V súčasnosti prevláda trend nákupu automobilov, ktoré sú ekologické a šetrné k životnému prostrediu. Južná Kórea, ako 6.najväčší výrobca automobilov, v posledných rokoch vynakladá veľa finančných a ľudských prostriedkov na výskum a vývoj automobilov na alternatívne pohony. Slovensko ako krajina, v ktorej výroba automobilov tvorí jeden z pilierov ekonomiky, by mohla nájsť prienik pre spoluprácu slovenských spoločností s kórejskými spoločnosťami pôsobiace na slovenskom trhu zapojením do dodávateľských reťazcov alebo zapojením do výskumu a vývoja alternatívnych pohonov, vrátane vodíkového.

Zdroje: The Economist (2020), FAO (2020), Ministry of Science and technology of P.R.C. (2021), Bloomberg (2020), China Timber (2020), The Economist (2021), MH SR (2020), MZVaEZ SR (2020), BLOOMBERG (2020), SME (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Kanada

Kanada je štátom s druhou najväčšou rozlohou sveta po Ruskej federácii. Napriek rozsiahlej rozlohe má Kanada iba necelých 38 miliónov obyvateľov. Týmto sa stáva Kanada jedným z najmenej zaľudnených štátov sveta, s hustotou obyvateľstva iba 4 obyvateľov na kilometer štvorcový. Štátne zriadenie krajiny je konštitučná monarchia, ktorú tvorí federácia 10 provincií a 3 teritórií. Hlavou štátu je anglická kráľovná zastupovaná generálnou guvernerkou. Úradným jazykom je angličtina spoločne s francúzštinou, pričom 23% obyvateľov sa hlási k francúzštine ako ich materinskému jazyku. Väčšina frankofónnych Kanadčanov žije v Quebecu a jeho okolí. V roku 2019 sa Kanada dostala naspäť do top 10 najväčších ekonomík sveta.

Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

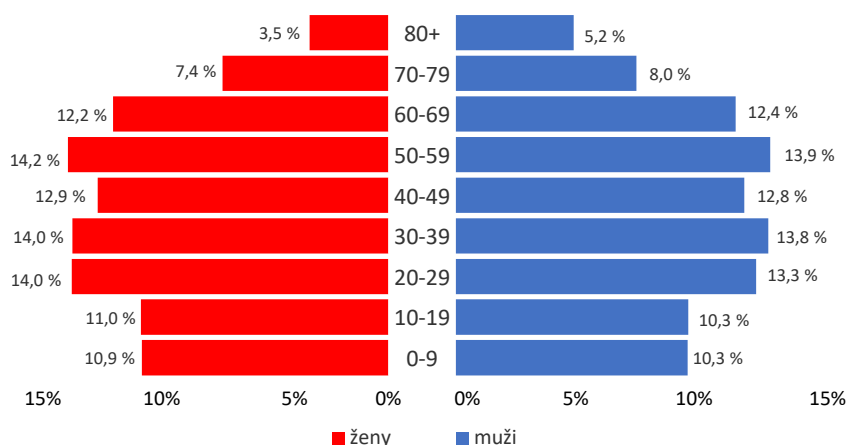
Populácia Kanady mierne, ale plynulo stúpa. Dôležitú úlohu v príraste obyvateľstva tvorí imigrácia. Za posledných 5 rokov to bolo približne 300 000 osôb ročne, čo predstavuje cca. 80% ročného nárastu počtu obyvateľstva Kanady. Populácia sa sústreďuje hlavne v mestách a iba 7 mil. obyvateľov žije mimo nich. V porovnaní so Slovenskom je to 81% v Kanade verzus 54% na Slovensku.

COVID-19 zasiahol Kanadu najviac úmrtiami v prvej vlne v máji 2020, kedy počet denných úmrtí v priemere za 7 dní dosiahol 175 obetí. Počet infikovaných za jeden deň sa dostal v druhej vlne na úroveň prvej vlny v októbri, s cca. 1 800 prípadmi denne. Od októbra počty nakazených výrazne stúpali až do januára 2021, vrcholom bolo 8 400 prípadov za deň. Od januára do marca 2021 mali prípady novo nakazených, ale aj umierajúcich obetí klesajúcu krivku. V apríli 2021 nastal ďalší vrchol v počte nových prípadov.

		
	9 984,67 tis.	49,03 tis.
	2.	126.
	37,74 mil.	5,45 mil.
	39.	116.
	+0,89%	+0,13%
	Ottawa	Bratislava
	kanadský dolár (CAD)	euro (EUR)
	-4,5 až -9 (OTT -6)	CET/CEST

Zdroj: WB

Demografická pyramída

Zdroj: UN DESA

Hospodárstvo

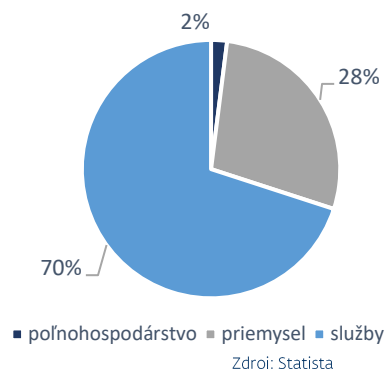
Do 80. rokov 19. storočia podporovala Kanada svoj rozvoj pomocou importných ciel a dotácií domácich spoločností. Následne nastúpilo obdobie väčšieho otvárania ekonomiky spolu s podpísaním Severoamerickej dohody o voľnom obchode (NAFTA) s USA a Mexikom. V súčasnosti má Kanada vyspelé

moderné hospodárstvo s výhodou oproti väčšine vyspelých ekonomík, ktorou sú veľké zásoby nerastných surovín. Poľnohospodárstvo sa podieľa na HDP iba necelými 2%, na druhej strane má Kanada vysoko produktívne farmy, najmä, čo sa týka obilia. Problémom z pohľadu obchodu s EÚ je veľké využívanie geneticky modifikovaných plodín. Ekonomika Kanady sa výrazne opiera a podporuje MSP, ktoré zamestnávajú 67% obyvateľov. Oblasti, ktoré sú a aj budú patriť medzi najrýchlejšie rastúce sú technológie a inovácie, na ktorých stavia Kanada budúcnosť svojej ekonomiky.

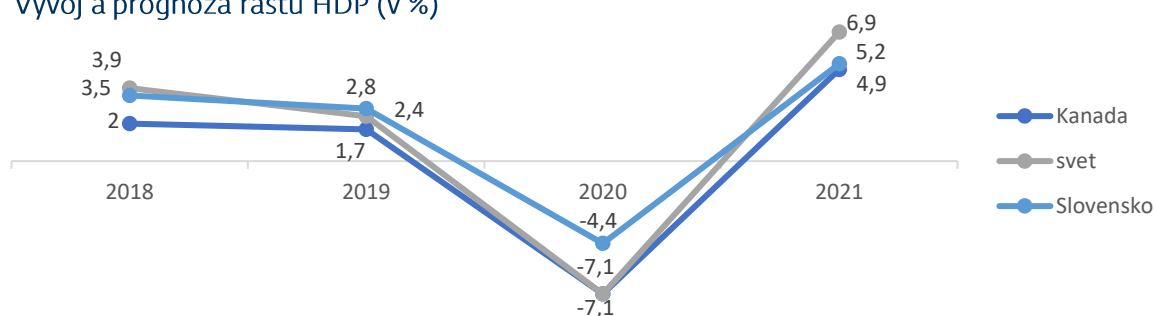
	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	2,0	1,7	-7,1	4,9	-
HDP na obyvateľa (tis. USD)	46,3	46,4	43,3	44,9	-
Miera inflácie (%)	2,3	1,9	0,7	2,0	-
Nezamestnanosť (%)	5,8	5,7	9,5	8,8	-
Výmenný kurz EUR/CAD (1.12.)	1,51	1,47	1,55	-	-

Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

	2	1	3
Ease of doing business	23.	45.	
Global Competitiveness Index	14.	42.	
Human Development Index	16.	36.	
World Happiness	11.	37.	

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

V Kanade je pomerne jednoduché začať podnikáť, krajina má nízke dane a stabilné bankovníctvo. Problémom môže byť prístup k elektrickej energii a prípadne riešenie obchodného sporu. Rating agentúry Standard & Poor's (júl 2020) pre Kanadu je AAA so stabilným výhľadom, Moody's (november 2020) Aaa so stabilným výhľadom a Fitch AA+ tiež so stabilným výhľadom (jún 2020). Hodnotenie Kanady podľa Doing Business sa postupne od roku 2011 zhoršuje - prepadol z 13. na 23. miesto. Pozitívny posun v rebríčku zaznamenali iba v rokoch 2014 a 2017.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Kanady je veľmi odlišný od väčšiny rozvinutých krajín a to tým, že kombinuje export výrobkov s vysokou pridanou hodnotou s exportom nerastných surovín a energetických zdrojov. Keďže je Kanada druhou najväčšou krajinou sveta, hlavné sektory sa veľmi odlišujú naprieč regiónmi, od strojárnej výroby po rybolov, od baníctva a lesníctva po pestovanie pšenice. Základne zložky exportu sú nerastné palivá a ruda, vozidlá, drahokamy a drahé kovy, elektrické zariadenia, plasty, drevo, lietadlá a liečivá.

Zdroje: World's Top Exports (2021), FW Canada (2021), CTV News (2021), Index of Economic Freedom (2021), Nordea (2021)

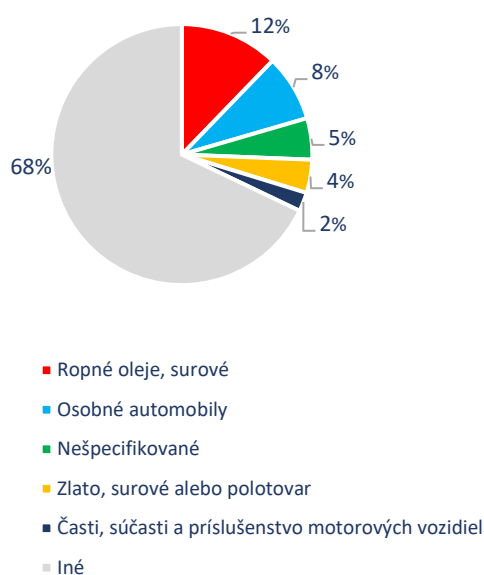
Vývoj zahraničného obchodu Kanady v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	369,99	352,57	372,81	381,71	398,9	342,35
Import	378,52	363,81	383,16	389,6	404,79	354,84
Saldo	-8,53	-11,24	-10,35	-7,89	-5,89	-12,49

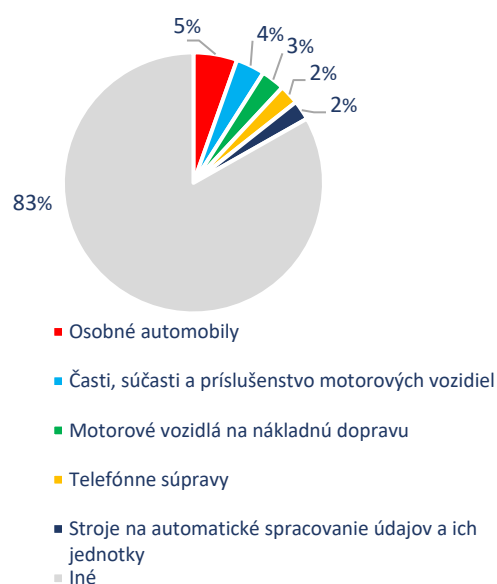
Zdroj: ITC

Najväčším obchodným partnerom Kanady je dlhodobo a s veľkým odstupom od ďalších krajín USA, smeruje tam napr. až 75% kanadského exportu. Európska únia je ako celok na druhom mieste. Medzi ďalších dôležitých obchodných partnerov patrí Čína, Veľká Británia a Japonsko. To, že je pre Kanadu Európska únia významným partnerom dokazuje Komplexná hospodárska a obchodná dohoda (CETA) medzi týmito obchodnými partnermi. Výsledok tejto dohody bol viditeľný už za prvý rok jej platnosti, kedy export EÚ stúpol o 7% a pri niektorých sektoroch bol nárast ešte výraznejší (10% pri liečivách a nábytku) oproti tomu istému obdobiu predchádzajúceho roku.

Tovarová štruktúra exportu Kanady 2020

Tovarová štruktúra importu Kanady 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Kanadou

Obchodná bilancia SR s Kanadou je dlhodobo aktívna a celkový obrat vzájomného obchodu sa za posledných 5 rokov výrazne zvýšil. V roku 2018 zaznamenal slovenský export do Kanady zatiaľ najvyššiu hodnotu, po prvýkrát dosiahol viac ako 300 mil. eur. Podobne úspešný bol tento rok aj pre export Kanady, ktorý prekonal hranicu 100 mil. eur. Pozitívny vplyv na zvýšenie obchodného obratu krajín mala Komplexná hospodárska a obchodná dohoda (CETA) medzi EÚ a Kanadou, ktorá vstúpila do platnosti v roku 2017. V dohode sa krajiny zaviazali znížiť clá na import 98% produktov obchodnej výmeny medzi Európskou úniou a Kanadou. Dohoda tiež zavádza ochranu pre potravinárov z EÚ, zabezpečuje pravidlá proti zneužívaniu špeciálnych označení pôvodu potravín a ďalej aj zjednodušuje mobilitu zamestnancov pri ich vykonávaní práce v zahraničí.

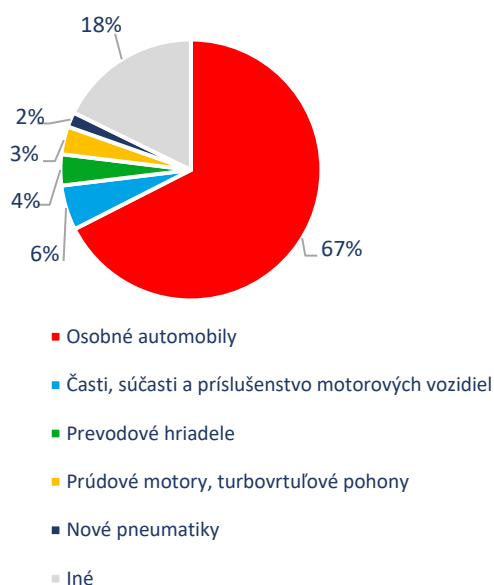
Vývoj zahraničného obchodu SR s Kanadou v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	165,4	283,09	299,47	333,08	223,3	257,26
Import	78,79	85,14	86,28	103,71	98,08	84,85
Obrat	244,19	368,23	385,75	436,79	321,38	308,14
Saldo	86,61	197,95	213,19	229,37	125,22	164,28

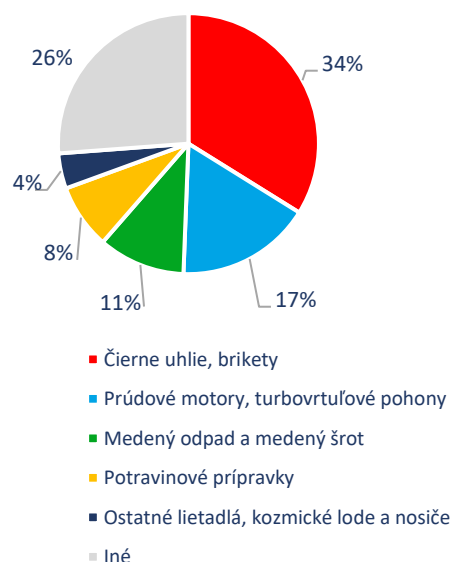
Zdroj: ITC

Štruktúra obchodnej výmeny medzi Kanadou a Slovenskom je zo strany slovenského exportu tradične tvorená automobilovým priemyslom, ktorý dopĺňajú letecké pohony a pneumatiky. Export Kanady na Slovensko je tvorený najmä komoditami nerastných surovín. V rámci ostatných sektorov má Kanada silný letecký priemysel, ktorý sa prejavuje aj pri exporte na Slovensko.

Tovarová štruktúra exportu SR do Kanady 2020

Tovarová štruktúra importu SR z Kanady 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Kanadu, v porovnaní s Európou, zasiahla pandémia s menším oneskorením. Vláda začala s postupným obmedzovaním vstupu zahraničných cestujúcich, ktorých presun nebol nevyhnutný. Neskôr boli nariadené reštrikcie pre medzinárodné lety, ktoré obsluhovali výhradne iba 4 kanadské letiská – Vancouver, Toronto, Calgary a Montreal. Regionálne sa uplatňujú veľmi odlišné nariadenia v rámci jednotlivých provincií a teritórií, keďže je v nich rôzna miera šírenia vírusu. Kanada sa snaží dohodnúť na výrobe vakcín proti COVID-19 na domácej pôde, predpokladaný začiatok výroby je jeseň 2021.

COVID-19 má v Kanade výrazný vplyv na nezamestnanosť, tá sa vyšplhala z 5,7% k takmer 10% a o prácu prišlo viac ako 3 milióny obyvateľov. Aj napriek mnohým opatreniam vlády, dosiahol rok 2020 v Kanade najhoršiu hodnotu nezamestnanosti od roku 1982. Medzi opatrenia, ktoré vláda aplikuje od začiatku pandémie, patria výrazné dotácie na priamu podporu zachovania pracovných miest, ale aj úverová pomoc na zmierňovanie dopadov pandémie na hospodárstvo a obyvateľstvo. Federálna vláda tiež poskytuje finančnú náhradu obyvateľom, ktorí prišli o príjem, firmám prispieva na vyplácanie miezd a

garantuje zníženie nájomného. Vyskytujú sa však aj názory, že súčasné výdavkové opatrenia bude potrebné v dohľadnej dobe ukončiť, aby nedošlo k spomaleniu prípadného oživenia ekonomiky. Predpokladá sa historicky vysoký deficit kanadského rozpočtu vo výške 381,6 mld. CAD. Pre ekonomiku Kanady je nutné aj vysporiadanie sa s externými vplyvmi ako prepad cien ropy alebo silné zasiahnutie krízy v USA, z ktorých majú obe veľký vplyv na kanadský rozpočet. Kanada sa zaviazala stimulovať výdavky vo výške 70-100 mld. CAD v nasledujúcich troch fiškálnych rokoch na post-COVID-19 obnovu. Predpokladá sa, že plán obnovy bude zameraný na investície do zelenej ekonomiky, inovácie a národný plán starostlivosti o deti.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Kanadská vláda sa snaží zabezpečiť fungovanie hospodárstva v podmienkach pandémie, pričom už plánuje post-COVID-19 obnovu hospodárstva. Vzhľadom na vyspelosť trhu, teritoriálnu vzdialenosť a vysoké náklady na prepravu je z pohľadu slovenských exportérov dôležité sústrediť sa na komodity s vysokou pridanou hodnotou, inovatívnymi technológiami alebo produkty a riešenia s ekologickým charakterom.

IKT – Inovácie a umelá inteligencia

Informačné a komunikačné technológie predstavujú najviac perspektívne odvetvie pre Kanadu. Hodnota tohto sektoru sa približuje 5% HDP. Prechod na online fungovanie v období pandémie ešte zvýšilo dopyt po riešeníach kybernetickej bezpečnosti, online komunikačných platformách a cloudových riešeniach pre spoluprácu. V súčasnosti sa do popredia dostáva umelá inteligencia a informačné technológie spojené s robotikou a smart výrobou. Príležitosti na spoluprácu pre slovenské spoločnosti je možné nájsť najmä v provincii Quebec, kde sú rozvinuté oblasti ako umelá inteligencia a blockchain. Montreal je centrom federálneho inovačného superklastra so zameraním na umelú inteligenciu. Do robotiky a umelej inteligencie investuje veľa zdrojov vláda, ale aj súkromné firmy. Slovenská republika ponúka veľké množstvo spoločností, ktoré vedia poskytnúť online riešenia alebo IKT inovácie, prípadne majú dobrú príležitosť nájsť si obchodného alebo vývojového partnera v Kanade. Zároveň sa na Slovensku nachádza viacero spoločností pracujúcich na vývoji a aplikovaní umelej inteligencie.

Letecký a vesmírny priemysel

Aj napriek kríze spôsobenej pandemiou COVID-19 ostáva kanadský letecký a vesmírny priemysel jedným z najvýznamnejších. Napríklad vo výrobe civilných lietadiel sa nachádza Kanada celosvetovo na 3. mieste. Aerospace prispel 13 mld. CAD do HDP Kanady v roku 2018 a tvoril trh s výškou príjmov 24 mld. CAD v roku 2019 – bol tak 5. najväčším vo svete. Quebec, konkrétne Montreal a jeho okolie sú centrom leteckého priemyslu Kanady. Takisto má veľký potenciál aj kanadský vesmírny priemysel, ktorý v roku 2019 rástol. Kanada sa podieľa na projekte NASA, satelitoch novej generácie alebo vývoji pokročilých vesmírnych robotov. Výhodou pre slovenských exportérov je Komplexná hospodárska a obchodná dohoda (CETA), ktorá znižuje tarify a zjednodušuje pravidlá aj v tejto oblasti. Experti odhadujú návrat leteckého sektoru do jeho pôvodného objemu za 2 až 3 roky. Spoločnosti budú však už v post-COVID-19 období hľadať nových dodávateľov alebo partnerov, ktorí im budú vedieť poskytnúť lepšiu hodnotu za cenu alebo inovatívne riešenia. Táto situácia predstavuje nové príležitosti pre slovenské spoločnosti ponúkajúce riešenia vhodné pre letecký alebo vesmírny priemysel a možnosť uplatnenia vo väčších kanadských organizáciách.

Ďalším perspektívnym sektorom je oblasť čistých alebo zelených technológií. V roku 2017 bola Kanada na 1. mieste v rámci G20 a 4. mieste na svete v rámci Global Cleantech Innovation Index. Čisté technológie tvoria 3,2% kanadského HDP a majú veľký potenciál rásť aj v období po kríze, keďže predikcie nasvedčujú silnú podporu vlády v tomto sektore v post-COVID-19 období. Od roku 2012 do 2017 využil v Kanade služby alebo produkty, ktoré spadajú pod čisté technológie takmer každý 10. podnik. Medzi top subsektory patria inteligentné energetické siete, skladovanie energie, solárna energia, energia z odpadu, čistenie vôd a riešenia nakladania s pevným odpadom. Najzaujímavejšími provinciami pre nájdenie si partnera v tejto oblasti sú Quebec a Nové Škótsko, ktoré sa zameriavajú na udržateľnú dopravu a zelené technológie. O účasť na tomto rastúcom trhu má potenciál podieľať sa veľa slovenských poskytovateľov kvalitných riešení pre lepšiu kontrolu nákladov firiem, splnenie prísnejších regulačných požiadaviek alebo zníženie dopadov na životné prostredie.

Zdroje: ECO Canada (2021), CanadaCleantech Alliance (2021)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Kazachstan

Kazašská republika (KZ) je vnútrozemský štát s rozlohou 2 724 900 km², čo z neho robí 9. najväčšiu krajinu a vôbec najväčšiu vnútrozemskú krajinu na svete. Prezidentská republika, oslavujúca svoju nezávislosť od 16. decembra 1991, je administratívne členená na 14 oblastí a 3 mestá republikového významu (Nur-Sultan, Alma-Ata, Šimkent). Na čele správy (akimatu) každej oblasti stojí akim, ktorý je zároveň oficiálnym predstaviteľom prezidenta. Kazachstan je najrozvinutejším štátom z krajín Strednej Ázie a od 1. januára 2015 je jedným zo zakladajúcich štátov Eurázijskej hospodárskej únie (EĽÚ), čo do určitej miery ovplyvňuje aj zameranie obchodnej politiky na členské krajiny EĽÚ. V tom istom roku sa Kazachstan stal aj členom WTO.

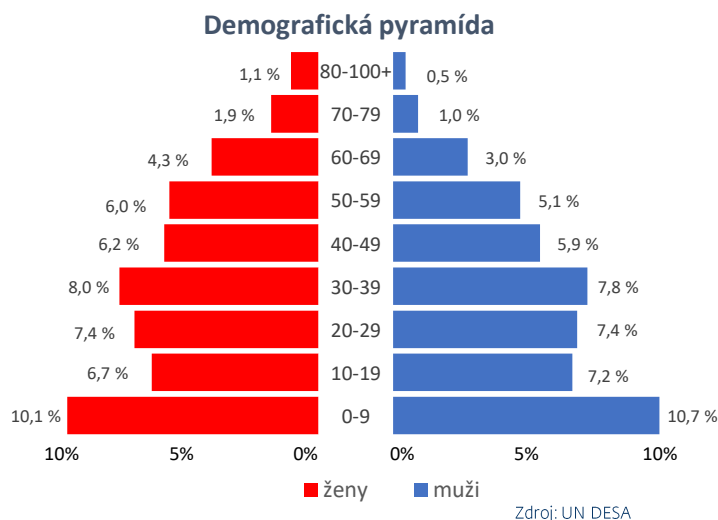
Základné informácie

Vzhľadom na obrovskú rozlohu krajiny, aj pri počte obyvateľov cez 18,5 mil. patrí Kazachstan medzi 20 najmenej husto osídlených štátov na svete (6 obyvateľov/km²). Naviac až tri mestá sa pýšia počtom obyvateľov viac ako 1 milión, pričom v bývalom hlavnom meste a metropole biznisu Alma-Ata žije takmer 2 milióny ľudí. Cesta k súčasnému hlavnému mestu bola pomerne pozoruhodná, keďže až do roku 1997 bola hlavným mestom Alma-Ata, ktorá počtom obyvateľov bola tradične najväčším mestom. Nur-Sultan, v 19. storočí známy ako Akmolinsk, neskôr v roku 1961 premenovaný na Celinograd, dostal po osamostatnení Kazachstanu nové meno – Akmola. Po prijatí rozhodnutia o presune titulu hlavného mesta v 1997 sa z Akmoly stala Astana (v kazaštine má slovo význam „hlavné mesto“). Na počesť prvého prezidenta Nursultana Nazarbaeva získalo mesto svoj súčasný názov v roku 2019. Nebývalý je aj prirodzený prírastok obyvateľstva v pomere k celkovému počtu presahujúci medziročne cez 260 000 ľudí. Miera urbanizácie predstavuje 57 %. Etnicky je krajina domovom pre viac ako 100 národností, pričom najväčší podiel patrí Kazachom (68 %), nasledujú Rusi (19 %) a ďalej sú najviac zastúpení Uzbeci, Ukrajinci, Ujguri, ale aj Tatári či Nemci.

Od vypuknutia šírenia nákazy COVID-19 na jar 2020 zaznamenali v Kazachstane okolo 250 000 prípadov a 3 185 úmrtí v dôsledku ochorenia. Pribeh sa zhoršil prekvapujúco v letných mesiacoch a po miernom uvoľnení počas jesene nastúpila druhá vlna, kedy sa denný počet nových prípadov nákazy pohyboval v rozmedzí približne 700-1 500.

		
	2724,9 tis.	49,03 tis.
	9.	126.
	18,51 mil.	5,45 mil.
	63.	116.
	+1,29%	+0,13%
	Nur-Sultan	Bratislava
	tenge (KZT)	euro (EUR)
	+4/+5 (Aktobe/Almaty)	CET CEST

Zdroj: WB

Hospodárstvo

Podľa štatistík Národnej banky Kazachstanu dosahuje Kazachstan hospodársky rast nepretržite od roku 1999, pričom v rokoch 2000 – 2007 zaznamenal priemerný hospodársky rast na úrovni 9 %. Prepad rastu HDP v 2015 a 2016 bol spôsobený poklesom cien ropy. Významný negatívny vplyv na hospodárstvo Kazachstanu malo zrušenie obmedzenia rozpätia pohybu meny v 2015 v dôsledku čoho sa kurz 188 KZT/USD zvýšil na 380 KZT/USD v priebehu pol roka. V roku 2015 bola prijatá nová politika „Nury žol“ ako reakcia na nepriaznivú ekonomickú situáciu. Cieľom programu bolo podporiť infraštruktúru, bytovú výstavbu, energetické projekty.

V roku 2017 už Kazachstan opätovne zaznamenal rast na úrovni viac ako 4 %. V roku 2019 dosiahol Kazachstan hospodársky rast 4,5 %. Inflácia v Kazachstane má posledných 5 rokov klesajúci charakter, pričom v roku 2019 dosiahla hodnotu 5,2 %. Nezamestnanosť sa posledných 5 rokov pohybuje na úrovni okolo 5 %. V roku 2019 bolo HDP Kazachstanu 181,7 mld. USD.

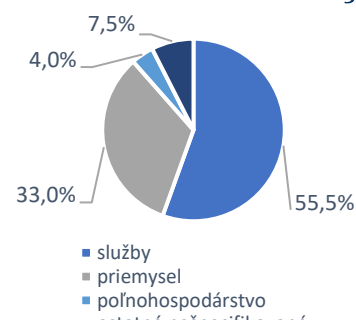
Hoci poľnohospodárstvo sa podieľa na tvorbe HDP krajiny iba malým percentom, zamestnáva až 15 % obyvateľstva. V Kazachstane sa pestuje najmä repka, obilniny, tabak, ryža a ovocie. Krajina má bohaté zásoby nerastných surovín, predovšetkým ropy, zemného plynu, čierneho uhlia, uránu, zlata, striebra či medi. Ekonomika Kazachstanu je zameraná prioritne na ťažobný priemysel, keďže krajina disponuje bohatými zásobami ropy, zemného plynu, uránu, zlata a striebra. Príjmy z ropy tvoria až 50 % štátneho rozpočtu krajiny. Ďalšími významnými odvetvami sú metalurgický, potravinársky, chemický, strojársky, stavebný, kovospracujúci priemysel a farmaceutický priemysel. Kazachstan sa snaží v posledných rokoch diverzifikovať štruktúru ekonomiky a znižovať svoju závislosť na ťažobnom priemysle a exporte nerastných surovín.

Z priamych zahraničných investícií, ktoré v období 2007–2019 natiekli do Strednej Ázie v celkovej výške 378 mld. USD až 77,7 % smerovalo do Kazachstanu, predovšetkým do rozvoja najväčších ropných polí a infraštruktúry pre transport ropy a zemného plynu. Kazašskej ekonomike sa pripisuje až 60 % z celkového HDP regiónu tvoreného piatimi stredoázijskými krajinami.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	4,1	4,5	-3,2	2,6	4,6
HDP na obyvateľa (tis. USD)	9,5	9,4	8,5	9,2	-
Miera inflácie (%)	5,3	5,4	7,6	5,7	5,1
Nezamestnanosť (%)	4,9	4,8	6,1	5,6	4,7
Výmenný kurz EUR/KZT (1.12.)	424,9	425,3	509,2	-	-

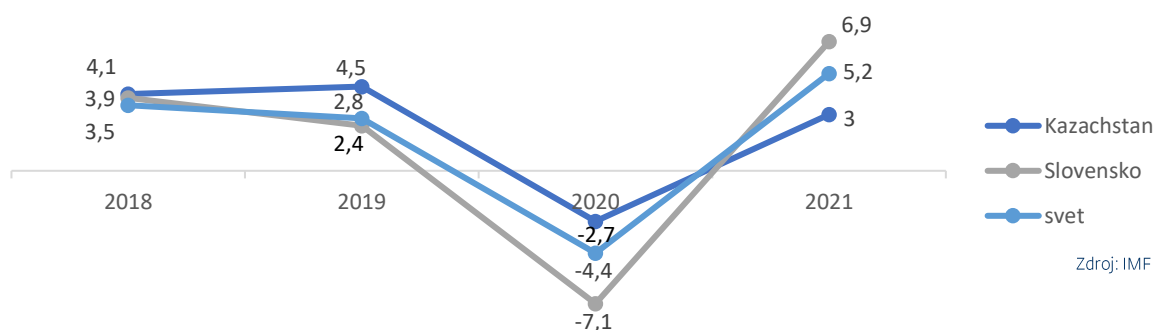
Zdroj: NBS, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
		
Ease of doing business	25.	45.
Global Competitiveness Index	55.	42.
Human Development Index	50.	36.
World Happiness	50.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Ako pretrvávajúci problém sa môže javiť korupcia, keďže aj podľa Indexu vnímania korupcie (Transparency International) sa krajina nachádza na 92. mieste zo 179, avšak badať pozitívny trend, keďže krajina sa v tomto meraní posunula o 10 miest smerom hore od roku 2012. Rating agentúry Standard & Poor's (z apríla 2020) pre Spojené štáty je AA+ so stabilným výhľadom, Moody's (jún 2020) AAA so stabilným výhľadom a Fitch AAA s negatívnym výhľadom (júl 2020). Kazašská republika sa v hodnotení Doing

business 2020 umiestnila na 25. mieste a poskytuje lepšie podmienky pre podnikanie ako Slovensko. Najlepšie hodnotenie dosiahol Kazachstan v oblastiach: ochrana malých investorov, vymožitelnosť zmlúv a zakladanie spoločností. V indexe ekonomickej slobody prislúcha Kazachstanu 39. miesto (SR 60.)

Zahraničný obchod

Za posledných 18 rokov dosahoval Kazachstan aktívnu obchodnú bilanciu. V roku 2020 bol celkový obrat zahraničného obchodu Kazachstanu 74,5 mld. EUR, z čoho 41,14 mld. EUR predstavoval export a 33,36 mld. EUR import.

Najväčší podiel na vývoze tovarov z Kazachstanu tvoria dlhodobé nerastné suroviny a dovážajú sa predovšetkým sofistikovanejšie tovary. Viac ako 56 % kazašského exportu v 2020 tvorili nerastné palivá, 6,8 % železo a oceľ, nasledujú rudy a meď.

Kazašský import v 2020 bol podľa klasifikácie HS2 tvorený 24,6 % strojmi a mechanickými zariadeniami, 8,8 % elektrickými prístrojmi a 6,1 % vozidlami.

Vývoj zahraničného obchodu Kazachstanu v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	41,40	33,23	42,79	51,62	51,56	41,14
Import	27,54	22,75	25,94	27,55	34,26	33,36
Saldo	13,86	10,48	16,85	24,07	17,30	7,78

Zdroj: ITC

Najdôležitejšími exportnými partnermi Kazachstanu sú dlhodobé Taliansko, Čína, Holandsko, Rusko, Švajčiarsko a importnými partnermi Rusko, Čína, Nemecko, USA, Taliansko.

Ekonomika Kazachstanu je závislá na zahraničnom obchode, vďaka exportu nerastných komodít dosahuje krajina dlhodobú aktívnu obchodnú bilanciu.

Do popredia sa dostáva projekt Hodvábnej cesty, ktorý má byť využívaný na prepravu čínskych tovarov do EÚ a mal by prispieť k rozvoju čínskej aj kazašskej ekonomiky. Kazachstan disponuje významným logistickým a dopravným uzlom - najväčším suchým prístavom na svete – Khorgos Gateway, strategicky umiestnený na kazaško-čínskej hranici. Obe krajiny spája železničnou traťou.

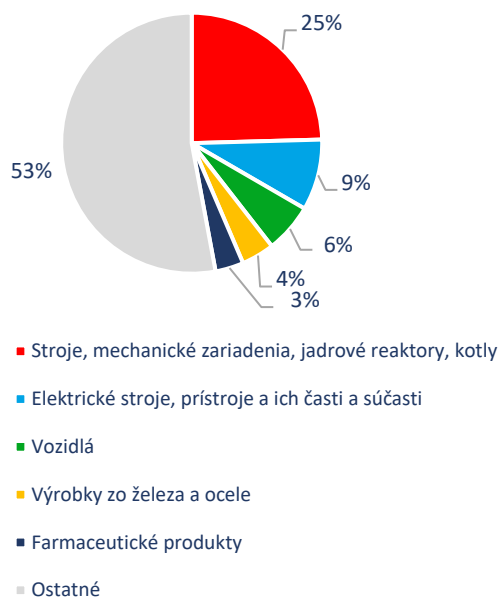
Do roku 2020 bolo cez Kazachstan prepravených 2 mil. TEU kontajnerov, čo malo priniesť približne 5 mld. EUR z tranzitných poplatkov pre kazašskú ekonomiku.

Ďalším faktorom rozvoja obchodných vzťahov medzi Kazachstanom a Čínou bude dobudovanie diaľnice, ktorá vedie od západnej hranice Číny po západnú hranicu Kazachstanu a bude pokračovať až do St. Peterburgu.

Tovarová štruktúra **exportu** Kazachstanu 2020

Tovarová štruktúra **importu** Kazachstanu 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Kazachstanom

Obchodná bilancia Slovenska s Kazachstanom bola dlhodobo aktívna. Kladné saldo vzájomného obchodu bolo ovplyvnené tým, že Slovensko nie je významným importérom energetických surovín z Kazachstanu. Situácia sa zmenila v 2018 – 2020, kedy vzrástol dovoz minerálnych palív a olejov z tejto krajiny. Celkový obrat zahraničného obchodu s Kazachstanom v 2020 predstavoval 114,8 mil. EUR, čo predstavovalo viac ako 1,5 násobný nárast oproti roku 2019. Kazachstan sa pritom na zahraničnom obchode Slovenska podieľal menej ako 0,1 %.

Slovenský export do Kazachstanu je diverzifikovaný a predstavuje prierez hlavných odvetví slovenského hospodárstva. Najvýznamnejšími tovarovými skupinami slovenského vývozu do Kazachstanu podľa HS4 boli v roku 2020 osobné automobily, piestové motory, prevodové remene.

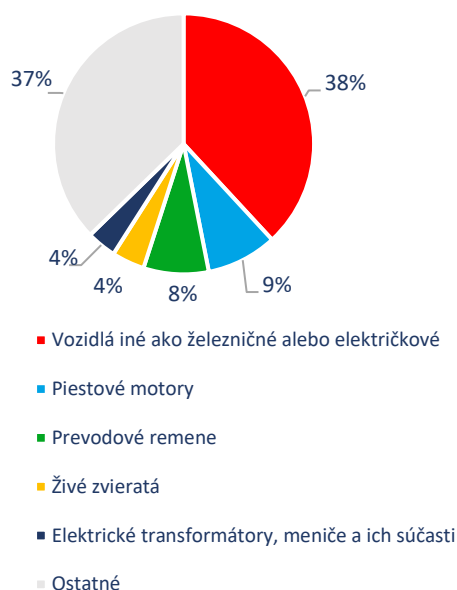
Vývoj zahraničného obchodu SR s Kazachstanom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	43,9	12,8	25,9	28,0	26,9	38,29
Import	3,5	7,9	40,7	64,3	44,1	76,51
Obrat	47,4	20,7	66,6	92,3	71,0	114,8
Saldo	40,4	4,9	-14,8	-36,3	-17,2	-38,22

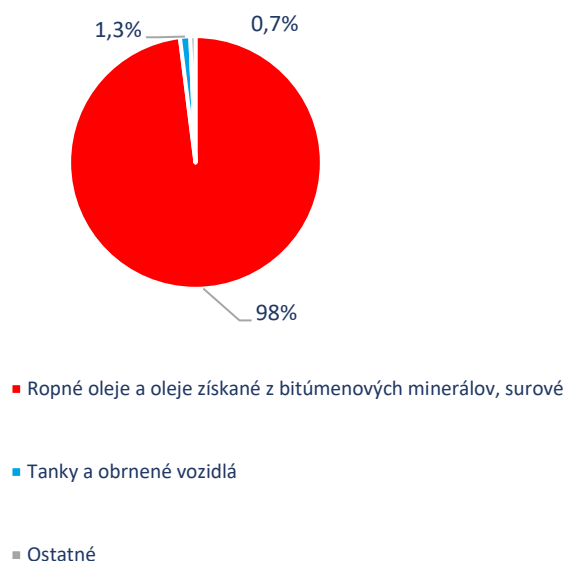
Zdroj: ITC

Hlavnou dovoznou položkou z Kazachstanu podľa HS4 v 2020 boli ropné oleje, ktorých import tvoril takmer 98 % celkového importu, ďalej tanky a iné ozbrojené vozidlá a ryby. Stav slovenských investícií v Kazachstane dosiahol za 2020 hodnotu 3,7 mil. USD, čo predstavuje pokles oproti 2019 o 1,2 mil. USD. Spomedzi krajín V4 je hodnota slovenských investícií najnižšia. Na Slovensku nie je žiadna významnejšia kazašská investícia.

Tovarová štruktúra **exportu** SR do KZ 2020

Tovarová štruktúra **importu** SR z KZ 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Prvé prípady COVID-19 v Kazachstane boli oznámené 13. marca 2020 po identifikovaní nakazených, ktorí prileteli z Nemecka a Talianska. Prezident Tokajev zareagoval promptne a už o 2 dni bol vyhlásený výnimočný stav. Špeciálne zriadená komisia sa pokúsila zvládnuť situáciu uložením miest Nur-Sultan a Alma-Ata do karantény už 19. marca. Minister pre informácie a rozvoj spoločnosti, D. Abaev oznámil už na začiatku koronakrízy vydelenie 1,8 trilióna tenge (približne 3,5 mld. EUR) z Národného fondu Kazašskej republiky. Vláda od vtedy prijala viac ako 120 opatrení v rozsahu 7,7 % HDP s cieľom znížiť dopady pandémie. Opatrenia boli zamerané najmä na sociálnu stabilitu, podporu podnikania (daňové úľavy, zníženie DPH, a i.), čo by malo mať vplyv na zvýšenie deficitu štátneho rozpočtu vo výške 3,5 %. S dobrovoľným plošným očkovaním obyvateľstva sa začalo od 1. februára 2021 s použitím ruskej vakcíny Sputnik V. Už v druhom kvartáli sa začalo očkovanie domácou vakcinačnou látkou QazCovid-In. Plán predpokladá zaočkovanie prvých dvoch miliónov obyvateľov v rámci prvého polroka a ďalších 3-4 miliónov ľudí v druhej polovici roka.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Napriek pretrvávajúcej globálnej hospodárskej kríze v dôsledku pandémie COVID-19 zostáva Kazachstan najväčšou ekonomikou v Strednej Ázii a krajinou s veľkým nenaplneným potenciálom. V krátkodobej situácii v krajine dominuje hospodárska obnova v súvislosti s pandemiou. Okrem klasického zamerania na zlepšovanie investičného prostredia, hlavnými perspektívnymi hospodárskymi odvetvami ostávajú: poľnohospodárstvo, vzdelávanie, ťažobný priemysel, zdravotníctvo, IKT, infraštruktúra, energetika a logistika.

IKT

Bez ohľadu na koronakrízu, kazašská vláda plánovala rozsiahlu digitalizáciu verejnej správy a služieb. Dá sa povedať, že obmedzenia počas pandemickej situácie ako práca a vyučovanie z domu alebo obmedzenie pohybu len urýchlili tento trend. Celkovo sa podiel verejných služieb dostupných v online formáte zvýšil na 93%. V roku 2020 bol ukončený PPP projekt na výstavbu 20-tisíc km optických

Zdroje: KazInform (2021), Profit (2021). InformBuro (2020)

komunikačných káblov. Podľa analytikov trh s technickými a softvérovými riešeniami zameranými iba na vývoj umelej inteligencie, bezdrôtových sietí a kompaktných výpočtových systémov v roku 2021 vzrastie o 35% a bude dosahovať približne 12 miliárd dolárov. V priebehu nasledujúcich piatich rokov budú všetky regionálne centrá a mestá republikového významu s pokrytím 5G siete, čo umožní súkromným spoločnostiam preniesť až 70% dát do cloudu. Investície v oblasti spracovania a ukladania údajov sa zvýšia šesťkrát, z 82 miliárd na 500 miliárd tenge. Podiel elektronického obchodu sa má zdvojnásobiť. Objem elektronického obchodu v rámci maloobchodu sa za posledný rok zvýšil takmer trojnásobne. Na daňových úradoch sa zavádza využitie technológie blockchain. V rámci iniciatívy prejsť na koncepciu „Data Driven Government“ sú rozpracované projekty na implementáciu „veľkých dát (Big Data)“ v štátnych orgánoch. Okrem príležitostí pre slovenské firmy s produktami a službami na meranie efektivity práce na diaľku, IT riešení pre dištančné vzdelávanie, dátových úložísk a vo všeobecnosti pre elektronické platformy, rozvoj digitalizácie prináša aj zvýšenú potrebu riešení v oblasti kyberbezpečnosti. V minulom roku bolo zaznamenaných 24 053 pokusov o narušenie kyberbezpečnosti, len počet DDoS útokov na kazašské štátne služby sa zvýšil medziročne o 44%.

Energetika

Nakoľko má Kazachstan veľké zásoby uhľovodíkov, orientuje svoju energetickú politiku najmä na využívanie týchto fosílnych energetických zdrojov. Vzhľadom na záujem Kazachstanu exportovať energetické palivá aj v budúcnosti, perspektívnou oblasťou pre slovenské spoločnosti by mohla byť spolupráca pri modernizácii elektrární a energetickej infraštruktúry. Avšak aktuálnou témou je aj zelená energetika, keďže cieľom stratégie „Kazachstan 2050“ je dosiahnuť 10% podiel obnoviteľných zdrojov energie na celkovom objeme vyrobenej elektriny v roku 2030. V nasledujúcich 4 rokoch sa majú realizovať projekty výstavby 13 vodných, 34 veterných a 12 solárnych elektrární s celkovou kapacitou výroby až 3 000 MW.

Poľnohospodárstvo

V rámci dosiahnutia cieľu Národného programu rozvoja poľnohospodárskeho komplexu v rokoch 2017–2021, teda 2,5-násobného zvýšenia produktivity práce, prebieha v Kazachstane značná obnova poľnohospodárskej techniky, predovšetkým v Akmolinskej, Žambylskej, Karagandinskej a Aktubinskej oblasti. Len počet výsevných komplexov sa medzi rokmi 2018 a 2019 zdvojnásobil, dopyt je tiež po technike na kultiváciu, sejbu či hnojenie pôdy. Z pohľadu trendu diverzifikácie kazašského exportu má významný potenciál dovoz spracovateľských strojov či už v mliekarenstve alebo mäso spracujúcom sektore. Samostatným odvetvím ponúkajúcim stále aktuálne možnosti na dovoz je živočíšna výroba, konkrétne chov dobytka. Vďaka masívnym dotáciám za účelom zníženia závislosti od importu mäsa (predovšetkým hovädzieho) zo zahraničia, len v roku 2019 bolo založených 840 nových chovov hovädzieho dobytka, čo predstavuje medziročný nárast o 38 %. S tým súvisí aj import živých kusov hovädzieho dobytka, s pomocou financovania zo strany štátnej spoločnosti KazAgro, ktorých bolo v roku 2019 dovezených takmer 40 000, čo predstavuje 2-násobný medziročný nárast. Aj keď 60 % pochádzalo z Ruska, zaujímavosťou je, že na treťom mieste sa umiestnila Česká republika so 7 % podielom.

Zdroje: InformBuro (2020), Official Information Source of the Prime Minister of the Republic of Kazakhstan (2020), Biznes Mir Kazakhstan (2020), Kursiv (2019)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Oddor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Spojené štáty mexické

Mexiko je federatívna prezidentská republika, ktorá sa rozprestiera na severoamerickom kontinente. Ide o prímorský štát, ktorý sa nachádza medzi Tichým oceánom a Karibským morom, na pevnine hraničí s najsilnejším obchodným partnerom USA, Guatemalou a Belize. Jeho geografická poloha susediaca s USA, vytvára výborný potenciál a konkurenčnú výhodu v iných krajinách Latinskej Ameriky. Spojené štáty mexické sú rozdelené na tzv. dištrikty. Úradným jazykom je španielčina avšak ako aj iné krajiny má svoje špecifiká. Mexiko je kresťanskou krajinou, v ktorej prevažujú rímski katolíci. Mexiko je členom významných medzinárodných celosvetových organizácií, taktiež je treťou najväčšou ekonomikou na americkom svetadieli, ktorá je založená primárne na exporte surovín a výrobkov.

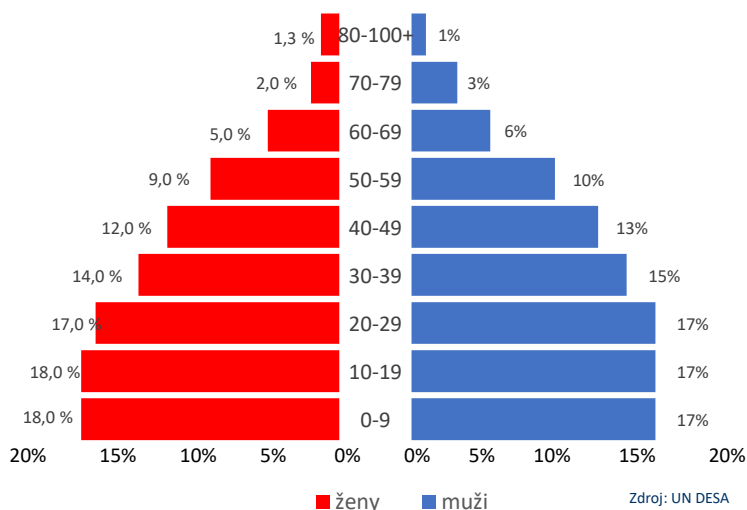
Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

Populácia Mexika je v porovnaní s inými krajinami LATAM vyššia. Najľudnatejšie je hlavné mesto Mexiko City. Na základe údajov z Worldmeters k decembru 2020 je populácia odhadovaná na 128 miliónov ľudí, čím sa radí na 5. priečku z najľudnatejších krajín sveta. V porovnaní s rokom 2000 však populácia mierne klesá, predstavuje pokles o 1,06 %. Pandémia COVID-19 zasiahla Mexiko v letných mesiacoch, avšak pandemická situácia v jednotlivých štátoch federácie je odlišná, 220 tisíc registrovaných úmrtí, počet nakazených presiahol k máju 2021, 2 milióny, z čoho najviac ohrozený je zdravotnícky personál, nakoľko má nedostatočný prístup k ochranným pomôckam. Testovanie nakazených obyvateľov v porovnaní s inými krajinami je nedostatočné a fakticky neexistuje sledovanie nakazených osôb. Hoci krajina začala pomerne skoro, už koncom decembra 2020, svoj očkovací program, stále nezabezpečila dostatok vakcín pre celú populáciu. Počet prípadov nákazy v krajine však klesá, a tak sa obmedzenia postupne uvoľňujú. Aktuálne však v krajine funguje systém semaforu, ktorý udáva mieru nákazy obyvateľov v jednotlivých mexických štátoch.

		
	1,972 tis.	49,03 tis.
	15.	126.
	127,5 mil.	5,45 mil.
	5.	116.
	+1,09 %	+0,13%
	Mexiko City	Bratislava
	mexické peso (MXN)	euro (EUR)
	-6/-7/-8/-9 -6/-7/-8	CET CEST

Zdroj: WB

Demografická pyramída

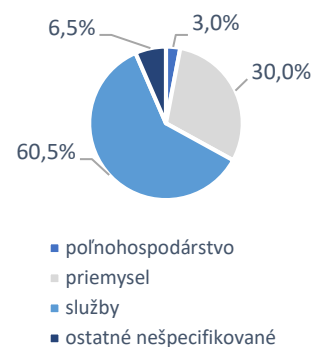
Hospodárstvo

Mexiko je po USA a Brazílii, treťou najväčšou ekonomikou na americkom svetadieli. Kombinácia služieb, priemyslu a poľnohospodárskej produkcie je hlavným základom na export surovín a výrobkov. Mexiko zaviedlo pri riešení pandémie Covid-19 najmenej prísne obmedzenia. V rokoch 2021 a 2022 sa v Mexiku očakáva hospodárske oživenie vo výške 2,5 % HDP.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	2,2	-0,3	-9,7	2,1	3
HDP na obyvateľa (tis. USD)	9,7	9,9	7,9	8,3	-
Miera inflácie (%)	4,8	2,8	3,4	4,2	3,8
Nezamestnanosť (%)	3,3	3,5	3,8	3,7	3,6
Výmenný kurz EUR/MXN (1.12.)	23,09	21,44	24,04	24,33	-

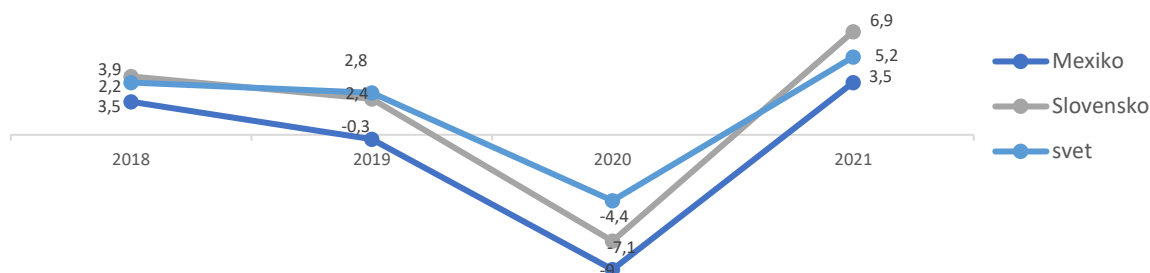
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	60.	45.
Global Competitiveness Index	48.	42.
Human Development Index	76.	36.
World Happiness	24.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Mexiku, spôsobené klesaním globálnych cien ropy na začiatok roku 2020, znížili ratingové agentúry úroveň hodnotenia krajiny. Rating Spojených štátov mexických na základe ratingových agentúr je nasledovný. Moody (pokles z A3 na Baa1, negatívny výhľad z apríla 2020) Fitch (pokles z BBB na BBB- stabilný výhľad z apríla 2020), Standard & Poor's (pokles z BBB+ na BBB, negatívny výhľad z marca 2020).

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Mexika je dlhodobo orientovaný najmä na vývoz mechanických a elektronických zariadení, komponentov do automobilov a poľnohospodárskych výrobkov. Automobilový priemysel je podobne ako na Slovensku jeden z najsilnejších sektorových odvetví krajiny. Nerastné suroviny sú taktiež dôležitým exportným artiklom, Mexiko je lídrom vo výrobe striebra a patrí medzi 10 najväčších výrobcov ostatných minerálov ako napr. kadmium, olovo, zinok grafit, meď. Na základe názorov expertov by mexický export mohol v roku 2021 vzrásť o 25%.

Zdroje: Index of Economic Freedom (2020), SICE (2020)

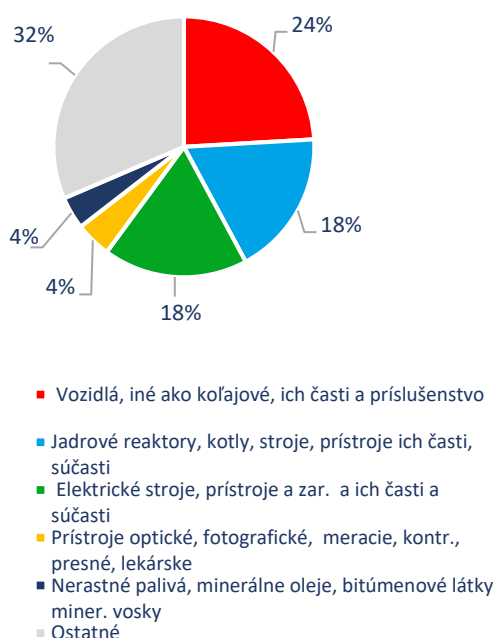
Vývoj zahraničného obchodu Mexika v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	343,6	337,8	362,5	381,8	421,9	366,4
Import	356,1	349,7	372,1	393,1	417,4	335,8
Saldo	-12,5	-11,9	-9,6	-11,3	4,5	30,6

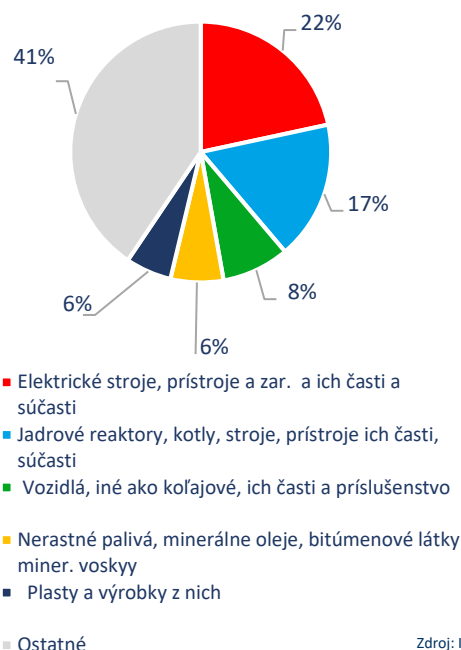
Zdroj: ITC

Najväčšími obchodnými partnermi Mexika sú dlhodobo USA, Čína a EÚ. Medzi dôležité dokumenty zahraničného obchodu z pohľadu EÚ patria Dohoda o voľnom obchode medzi Mexikom a Európskou úniou FTA EU-MEX platná od 1. októbra 2000 a Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Spojenými štátmi mexickými o vzájomnom uznávaní a ochrane nominálnych hodnôt v sektore liehovín platná od 1. augusta 1997.

Tovarová štruktúra exportu Mexika 2020

Tovarová štruktúra importu Mexika 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Mexikom

Od vstupu Slovenskej republiky do EÚ, udržiava SR s Mexikom dynamické obchodné vzťahy. Výber teritória Latinskej a Strednej Ameriky je pre slovenských exportérov náročný proces plný byrokratických nástrah, zdĺhavých procesov, veľkej vzdialenosti. Mexiko ponúka obrovské možnosti obchodu v rôznych odvetviach priemyslu, je však potrebné sa veľmi dobre pripraviť na vstup na spomínaný trh.

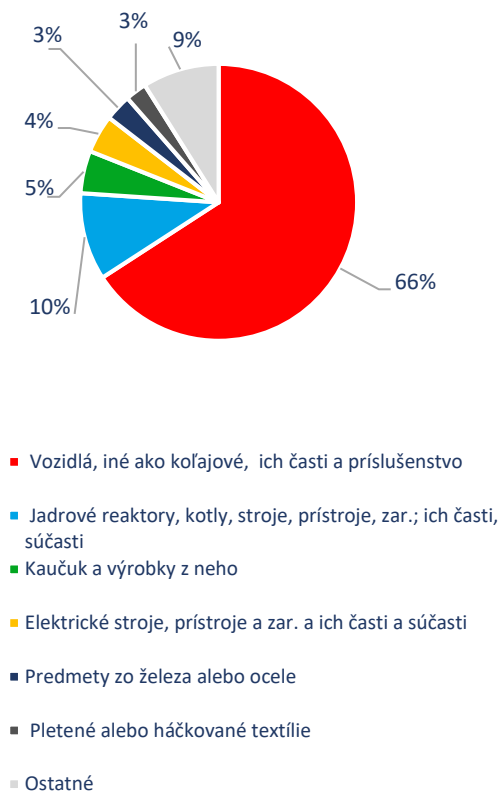
Vývoj zahraničného obchodu SR s Mexikom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	257,4	135	142,6	273,1	262,9	173,8
Import	91,2	99,5	110	132	151	107,4
Obrat	348,6	234,5	252,6	405,1	413,9	281,2
Saldo	166,2	35,5	32,6	141,1	111,9	66,4

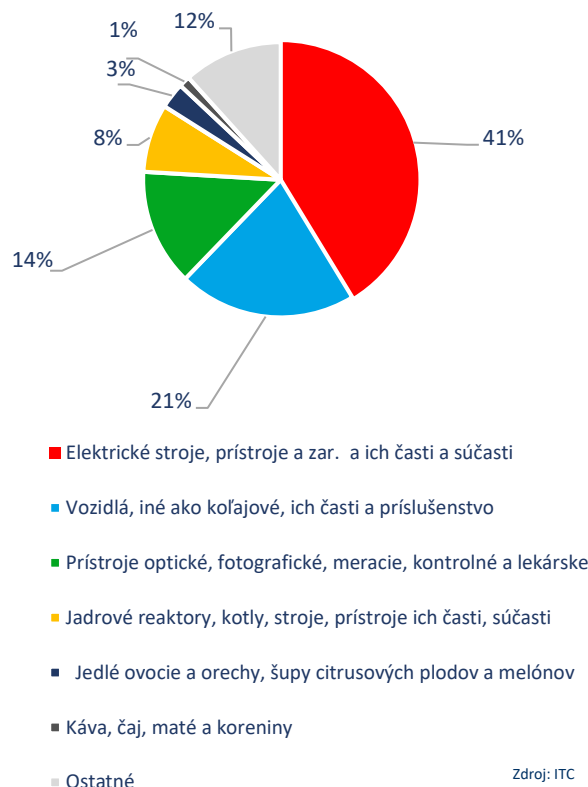
Zdroj: ITC

Zdroje: International Trade Administration (2021), Embassy of Mexico in Vienna (2020)

Tovarová štruktúra **exportu** SR do Mexika 2020

Tovarová štruktúra **importu** SR z Mexika 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Pandémia COVID-19 zasiahla mexickú ekonomiku na začiatku mája 2020 a pokračovala celé letné mesiace. Mexiko vzhľadom na svoju geografickú polohu bolo zasiahnuté pandémiou COVID-19 viacerými spôsobmi. V roku 2020 sa zahraničný obchod s USA sa limitoval, znížili sa remitencie od rodinných príslušníkov z USA do Mexika, čo môže mať do budúcnosti negatívny vplyv na HDP, odhaduje sa jeho 10 % pokles. Taktiež aj klesanie globálnej ceny ropy na začiatku roku 2020 ako aj obavy zahraničných turistov a reštrikcie, ktoré nedovoľovali vycestovať do krajiny. Počas roka 2020 spôsobenou pandémiou COVID-19, zaniklo v Mexiku cca 21% spoločností čo predstavuje okolo 1 milióna podnikov. Podľa expertov sa však odhaduje že počas roka 2021, export stúpne o 25%, čo je spôsobené oživením zahraničného obchodu s USA, ktorý sa v roku 2020 znížil.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Spojené štáty mexické ponúkajú rôzne post-COVID exportné možnosti. Prognózy pred vypuknutím pandémie predpokladajú, že do roku 2050 by mala ich ekonomická sila a vplyv naďalej rásť. Napriek teritoriálnej vzdialenosti a vysokým nákladom na prepravu ponúka teritórium širokú škálu možností pre slovenských exportérov, avšak je dôležité sústrediť sa na komodity s vysokou pridanou hodnotou, správne zmapované teritórium či už z ekonomického alebo politického hľadiska, premyslený biznis plán a španielsky hovoriaceho zástupcu. Mexická vláda na konci roka 2020 sľúbila modernizáciu dopravnej a železničnej infraštruktúry. Objavujú sa nové projekty v energetike, ako je výstavba prvého terminálu na skvapalnený zemný plyn na pobreží Severnej Ameriky, ako aj výstavba šiestich elektrární s kombinovanými cyklami.

Zdravotníctvo a chemický priemysel

Aktuálne najsilnejším sektorom a možnosťou pre slovenských podnikateľov je zdravotnícky sektor, a to primárne pre výrobcov a spracovateľov plastov. Slovenský export plastov a plastových výrobkov do Mexika v roku 2019 vzrástol o 20,3%. Možnosti sa otvárajú pre výrobcov hermeticky uzavretých plastových tašiek na likvidáciu infikovaného odpadu, výrobcov chirurgických rukavíc, striekačiek, inzulínových pier a intravenózných trubíc, ktoré sú dôležitou súčasťou v liečebných postupoch. Mexická vláda taktiež vyhlásila nákup zdravotníckeho materiálu z celého sveta v hodnote 4 mil. USD.

Automobilový priemysel

Automobilový priemysel je jedným z najdôležitejších pilierov mexickej ekonomiky. Mexiko je 7. najväčším výrobcom a 4. najväčším exportérom automobilov na svete. Veľká časť vyrobených vozidiel sa vyváža do USA (75%). Slovenskí exportéri majú možnosť sa na tento trh dostať cez medzinárodné a nadnárodné spoločnosti. Mexická automobilová asociácia vyzýva k posilneniu dodávateľských reťazcov, odhaduje sa, že primárna rekuperácia ekonomiky bude v automobilovom priemysle.

Dopravný priemysel a infraštruktúra

Pandémia COVID-19 nezastavila práce na zveľadňovaní projektov v rámci infraštruktúr mesta. Príprava novej železnice nazývanej Tren Maya (Majský vlak) v aktuálnej rozpočtovanej sume 8 mld. USD na polostrove Yucatán ležiacim na juhovýchode Mexika je výbornou príležitosťou pre slovenských exportérov, nakoľko tender je už vyhlásený a má obsahovať 7 zákaziek (4 sú už vysúťažené), každá s približnou hodnotou 1,1 mld. USD. Taktiež je pre slovenských exportérov možnosť subdodávok pre vybudovanie nového medzinárodného letiska Mexiko City, avšak je potrebné dobre si preveriť informácie, nakoľko tento tender spadá pod Ministerstvo obrany Mexika.

Zdroje: International Trade Administration (2020), www.proyectosmexico.gob.mx (2021)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Nemecká spolková republika

Nemecká spolková republika (Nemecko) je spolkový štát v strednej Európe. Na severe susedí s Dánskom, obmýva ho Severné more a Baltské more, na východe susedí s Poľskom a Českom, na juhu s Rakúskom a Švajčiarskom a na západe s Francúzskom, Luxemburskom, Belgickom a Holandskom. Rozloha Nemecka je 357 021 km². Nemecko je federálna parlamentná republika s predsedom vlády – kancelárom s výkonnou mocou a hlavou štátu – prezidentom, ktorý plní najmä reprezentatívne úlohy. Nemecko pozostáva zo 16 spolkových krajín, z ktorých každá má vlastnú ústavu a značnú mieru autonómie. Tri z nich sú mestské štáty: Brémy, Berlín a Hamburg. Úradný jazyk je nemčina, ktorá je zároveň jedným z troch pracovných jazykov Európskej komisie.

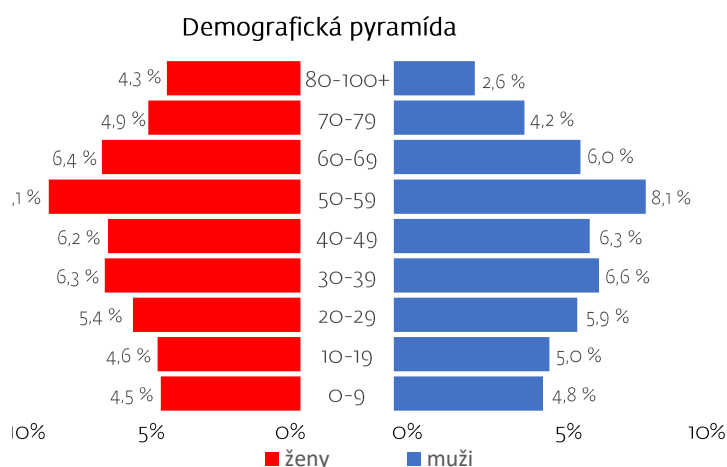
Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

K 30. júnu 2020 žilo v Nemecku 83,52 milióna ľudí. Počet obyvateľov sa tak v prvom polroku 2020 znížil o 40 000 osôb (-0,05 %). Zatiaľ čo počet prisťahovalcov do a z Nemecka bol v januári a februári 2020 stále na tej istej úrovni ako v rovnakých mesiacoch predchádzajúceho roka, od marca možno pozorovať prudký pokles.

Sedemdnáročná incidencia za celé Nemecko najskôr od polovice februára 2021 prudko stúpala, od polovice apríla sa nárast oslabil a od začiatku 17. týždňa čísla postupne klesali. Celková incidencia Nemecka je stále nad úrovňou 100 prípadov na 100 000 obyvateľov (k 13.5. je 104 prípadov). Od 13.5. platia v Nemecku nové pravidlá pri vstupe do krajiny. Povinnú 10-dňovú karanténu nemusia absolvovať cestujúci, ktorí sa v uplynulých 10 dňoch pred vstupom na územie Nemecka zdržiavali v rizikovej oblasti a prichádzajú zo štátov EÚ. Počet nových potvrdených prípadov k 13.5.2021 bol 17 419. Celkový počet prípadov od začiatku pandémie: 3 565 704, celkový počet úmrtí od začiatku pandémie: 85 658, počet zaočkovaných prvou dávkou vakcíny: 29 823 801 (35,9 % celkového počtu obyv.), počet zaočkovaných druhou dávkou vakcíny: 8 822 370 (10,6 % celkového počtu obyv.).

		
	357,021 tis.	49,03 tis.
	65.	126.
	83,52 mil.	5,45 mil.
	18.	116.
	+0,27 %	+0,13 %
	Berlín	Bratislava
	euro (EUR)	euro (EUR)
	CET CEST	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

Hospodárstvo

Nemecko je najsilnejšou európskou ekonomikou (štvrtou najväčšou ekonomikou sveta), tretím najväčším exportérom sveta s vôbec najvyšším prebytkom zahranično-obchodnej výmeny a kľúčovým hospodárskym partnerom SR. Najdôležitejšie odvetvia hospodárstva: automobilový, chemický, elektrotechnický priemysel, environmentálne technológie, informačné a telekomunikačné technológie, logistické služby, strojárstvo. Najvyšší podiel na tvorbe HDP Nemecka zaznamenáva sektor priemyslu, služieb, poľnohospodárstvo a IKT.

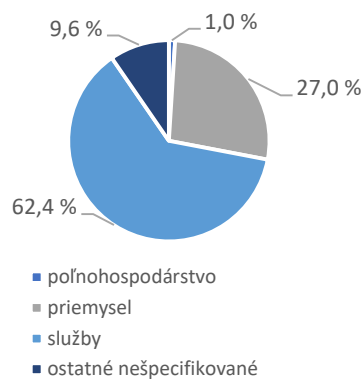
Automobilový sektor je rozhodujúcim priemyselným odvetvím, ktorého súčasťou sú zároveň inovácie a výskumno-vývojové aktivity. Automobily a ich časti sú podobne ako na Slovensku najdôležitejšou exportnou komoditou Nemecka. Nemecký strojársky priemysel sa na svetovom exporte podieľa približne 11 %. Chemický priemysel predstavuje 10 % podiel na celkovom vývoze Nemecka. Elektrotechnický priemysel je v Nemecku tretím najväčším priemyselným odvetvím a piatym najväčším trhom s elektrotechnikou na svete. Až 12 % celkového obratu nemeckého spracovateľského priemyslu má pôvod práve v elektrotechnickom priemysle. Odvetvie stavebníctva sa na celkovej produkcii hospodárstva podieľa 10 %.

Index podnikateľskej klímy hospodárskeho Ifo Inštitút-u klesol v novembri 2020 na 90,7 z 92,5 bodov, čo znamená zhoršenie hospodárskej situácie firiem v kontexte druhej vlny pandémie. Po očistení o sezónne vplyvy vzrástol HDP v 3. Q 2020 oproti predchádzajúcemu 2. Q o 8,5 %. Rast HDP v 3. Q 2020 je vyšší o 8,2 %. HDP bol však v 3. Q 2020 stále o 4,0 % nižší ako vo 4. Q 2019, pred globálnou pandemiou. Spolkové ministerstvo hospodárstva sa stalo členom Európskej aliancie čistého vodíka (ECH2A), čím Nemecko podporuje implementáciu Európskej vodíkovej stratégie na dosiahnutie klimatických cieľov.

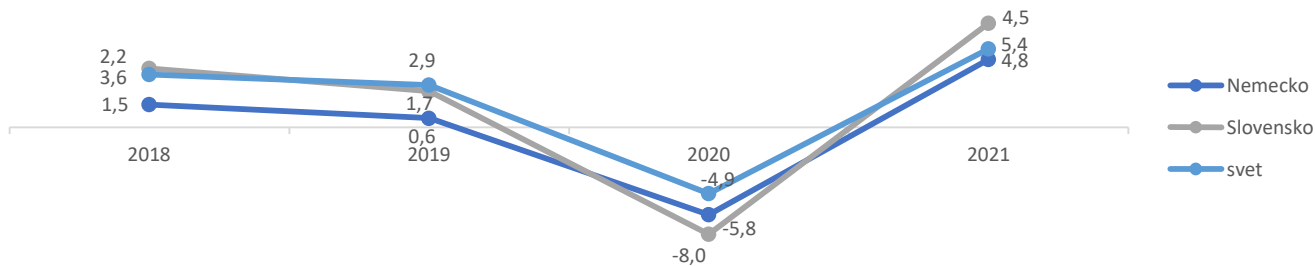
	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	1,5	0,6	-5,8	4,5	2,0
HDP na obyvateľa (tis. USD)	47,8	46,5	43,8	46,8	-
Miera inflácie (%)	1,8	1,5	0,7	1,6	1,8
Nezamestnanosť (%)	3,4	3,2	4,1	3,8	3,3

Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: WB

	2	1	3		
Ease of doing business		22.	45.		
Global Competitiveness Index		7.	42.		
Human Development Index		4.	36.		
World Happiness		17.	37.		

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Rating Nemecka podľa Fitch je k 6.11.2020 AAA so stabilným výhľadom, podľa agentúry S&P je k 3. aprílu 2020 AAA/A-1+ so stabilným výhľadom. Keďže je slovenská ekonomika silne naviazaná na nemecké priemyselné odvetvia či nemecký spotrebiteľský sektor, môžu negatívne vyhliadky nemeckého hospodárstva súvisiace s pandémiou koronavírusu a zavadením tzv. lockdownu negatívne ovplyvniť aj hospodársku situáciu na Slovensku.

Zahraničný obchod

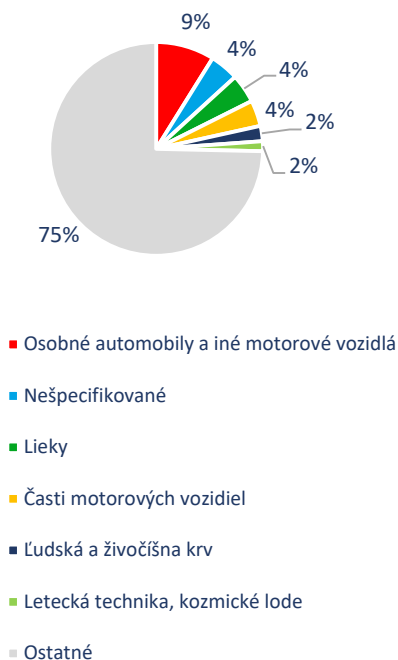
Nemecko je podľa údajov Svetovej banky tretí najväčší exportér tovarov a služieb s najvyšším prebytkom zahraničného obchodu na svete, preto tradične najsilnejším impulzom hospodárskeho rastu zostáva naďalej zahraničný obchod. Pre väčšinu európskych krajín zohráva obchodná výmena s Nemeckom kľúčovú úlohu. K najvýznamnejším obchodným tovarom Nemecka patria automobily, stroje, chemické výrobky, elektronické a optické zariadenia. Export Nemecka zaznamenal v septembri 2020 medzimesačný nárast o 2,3 %. Napriek kontinuálnemu rastu 5 mesiacov po sebe však doposiaľ nedosiahol úroveň spred začiatku pandémie. Vývoz predstavoval medziročný pokles o 3,8 %. Export do Číny zaznamenal medziročný nárast o viac ako 1/10. Naopak, vývoz do USA klesol o takmer 6 % a do Spojeného kráľovstva až o 12,4 %. Za obdobie 01-09/2020 predstavoval nemecký vývoz 880 mld. EUR, t. j. o 11,7 % menej ako v rovnakom období 2019. Za rok 2020 predpokladá Spolkový zväz nemeckého priemyslu medziročný pokles vývozu o 13 %.

Vývoj zahraničného obchodu Nemecka v mld. EUR

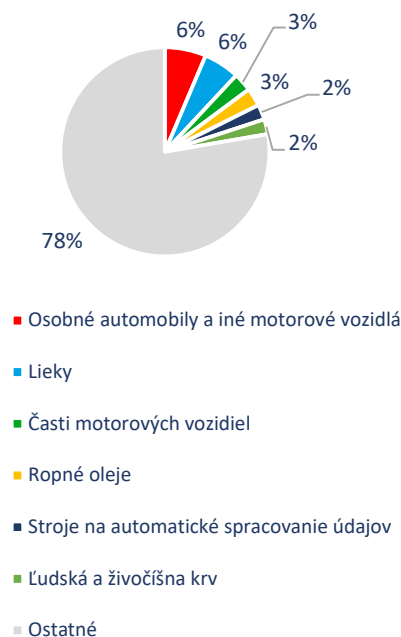
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	1 192,50	1 203,99	1 278,90	1 318,08	1 328,12	1207,20
Import	949,01	954,76	1 030,88	1 088,94	1 104,26	1 026,51
Saldo	243,49	249,23	248,02	229,14	223,86	180,69

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu Nemecka 2020

Tovarová štruktúra importu Nemecka 2020

Zdroj: ITC

Najviac tovarov a služieb z Nemecka tradične smeruje do krajín Európskej únie. Najvýznamnejšími obchodnými partnermi Nemecka z pohľadu celkového obratu sú Čína, Holandsko, Spojené štáty americké, nasleduje Francúzsko, Taliansko, Veľká Británia, Poľsko a Rakúsko.

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Nemeckom

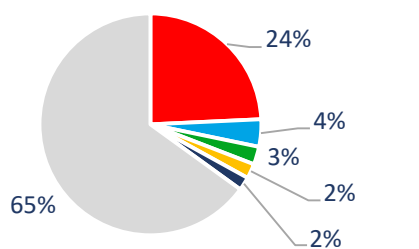
V oblasti vzájomnej zahranično-obchodnej výmeny medzi Slovenskom a Nemeckom neexistujú žiadne významné tarifné a netarifné prekážky. Všetky protekcionistické opatrenia, ktoré medzi sebou uplatňovali obe krajiny stratili platnosť 1. mája 2004, keď sa SR stala členskou krajinou Európskej únie. Sú dodržiavané zákonné predpisy v oblasti colnej politiky EÚ, najmä colný sadzobník EÚ. Tovary a služby sa zo Slovenska do Nemecka vyvážajú bez vyrubenia dane z pridanej hodnoty v krajine vývozu, uplatňuje sa na ne daňová sadzba v krajine určenia. V oblasti obchodnej spolupráce patrí Nemecko už tradične medzi najvýznamnejších partnerov SR. Nemecko sa v roku 1998 stalo našim najdôležitejším obchodným partnerom a odvtedy si udržiava svoju vedúcu pozíciu. Našu vzájomnú zahranično-obchodnú výmenu s Nemeckom určujú najmä aktivity spoločností z automobilového priemyslu.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Nemeckom v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	15,01	15,23	15,27	17,54	17,68	16,66
Import	10,38	11,57	12,39	14,23	13,51	13,81
Obrat	25,39	26,8	27,66	31,77	31,19	30,47
Saldo	4,63	3,66	2,88	3,31	4,17	2,85

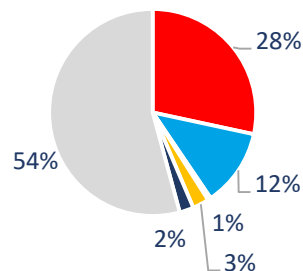
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra importu SR z Nemecka 2020

- Časti motorových vozidiel
- Elektrické akumulátory
- Drôty, káble
- Prístroje na filtrovanie a odstredovanie
- Spaľovacie motory
- Ostatné

Tovarová štruktúra exportu SR do Nemecka 2020

- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Časti motorových vozidiel
- Monitory a projektory
- Elektrické prístroje
- Drôty, káble
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Nemecká vláda vydala balík opatrení s cieľom zmierniť dopady pandémie na nemeckú ekonomiku na roky 2020 a 2021 vo výške 130 mld. EUR z toho 120 mld. EUR. Hlavným cieľom je oživenie nemeckej ekonomiky, návrat k trvalo udržateľnému rastu, udržaniu pracovných miest a dlhodobej prosperity. Balík je zložený z troch oblastí: konjunkturálneho balíka a opatrení na zmiernenie vplyvov krízy, balíka pre budúcnosť ako aj opatrení, týkajúcich sa európskej a medzinárodnej zodpovednosti Nemecka.

Opatrenia: Okamžitá pomoc pre malé podniky, samostatne zárobkové osoby a pracujúcich na voľnej nohe v celkovej výške 50 mld. EUR, Hospodársky stabilizačný fond (Wirtschaftsstabilisierungsfonds-WSF) v objeme 600 mld. EUR, Finančná pomoc pre start-upy, Kurzarbeitsgeld- krátkodobá práca, Finančná pomoc – podporné inštrumenty v prípade krátkodobého nedostatku likvidity prostredníctvom štátnej rozvojovej banky FfW, Garancie exportných úverov. Podnikom, živnostníkom, združeniam a inštitúciám, na ktoré sa vzťahuje lockdown, poskytla spolková vláda mimoriadnu ekonomickú pomoc na kompenzáciu finančných strát. Pre spoločnosti do 50 zamestnancov predstavuje výška náhrady 75 % zodpovedajúcich tržieb za rovnaký mesiac 2019. V prípade väčších firiem sa vychádza zo stropov príslušných pravidiel štátnej pomoci. Popri štátnej pomoci dotknutým subjektom prostredníctvom kompenzácií tržieb budú môcť subjekty s menej ako 10 zamestnancami požiadať o tzv. expresnú pôžičku štátnej rozvojovej banky KfW. Globálne dopady pandémie na hospodárstvo predstavujú enormnú záťaž pre podnikanie nemeckých spoločností v zahraničí. Firmy zároveň hľadajú nových dodávateľov z dôvodu nedostatku tovaru. Vzhľadom na početné hospodárske a politické problémy pri prekonávaní krízy v mnohých krajinách, neočakávajú nemecké spoločnosti v zahraničí rýchle hospodárske oživenie. Spoločnosti hľadajú nových dodávateľov, najmä v krajine ich pôsobnosti resp. v krajinách EÚ. Pozastavenie výroby a problémy s dodávaním tovarov takmer vo všetkých regiónoch sveta vedie nemecké spoločnosti k prehodnoteniu doterajších dodávateľských reťazcov a hľadaniu nových dodávateľov v zahraničí. Jedným z dôsledkov pandémie je skutočnosť, že spoločnosti sa čoraz viac snažia minimalizovať riziká zlyhania pri hľadaní dodávateľov s cieľom zabrániť zlyhaniu dodávok prefabrikátov a konečných tovarov v prípade ďalších pandémieí. Nových dodávateľov hľadá takmer každá druhá spoločnosť z oblasti maloobchodu a stavebníctva. Právě aktuálne prehodnocovanie medzinárodných dodávateľských reťazcov mnohými nemeckými firmami by pre SR mohlo priniesť nové investičné a pracovné príležitosti, aj vzhľadom na jej silnú priemyselnú základňu a strategickú zemepisnú polohu. Dôsledky pandémie sa odzrkadľujú aj na investičných plánoch a plánoch zamestnanosti nemeckých firiem na Slovensku.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Vláda navýšila dotácie pre elektromobily. Pre investičné zámery jednotlivých výrobcov automobilového priemyslu inkluzíve dodávateľov do budúcnosti, bol na roky 2020 a 2021 založený tzv. bonus program vo výške 2 mld. EUR. Nemeckým železničiarom (Deutsche Bahn) bude vzhľadom na výrazné výpadky príjmov počas trvania pandémie poskytnutá finančná pomoc. Spolková vláda plánuje v štátnom podniku navýšiť vlastné imanie vo výške 5 mld. EUR. Pre verejnú dopravu plánuje poskytnúť finančnú pomoc vo výške 2,5 mld. EUR. Dodatočný kapitál bude slúžiť na modernizáciu elektrifikácie, vlakových systémov a sietí.

Národná vodíková stratégia má vyústiť do programu na vývoj výrobných závodov uhľovodíka, a tým Nemecku napomôcť stať sa najväčším svetovým dodávateľom uhľovodíka. Korona kríza poukázala na nevyhnutnosť urýchlenia digitalizácie ako v oblasti verejnej správy tak aj v jednotlivých hospodárskych odvetviach. Urýchlenie digitalizácie hospodárstva bude spolkovou vládou podporované prostredníctvom rozšírenia možností odpisov digitálneho majetku, budovaním suverénnej infraštruktúry, prostredníctvom podporného programu na budovanie platforiem a podpora urýchlenia digitálnej transformácie MSP. Celkové vynaložené náklady predstavujú 1 mld. EUR.

Umelá inteligencia bude v najbližších rokoch zohrávať kľúčovú úlohu pri inováciách výrobkov pri hospodárskom raste. Preto spolková vláda plánuje do roku 2025 navýšiť investície do tejto oblasti z 3 na

5 mld. EUR. Z týchto finančných prostriedkov budú navýšené jednotlivé programy a zadovážené superpočítače s cieľom pokryť poskytovanú kapacitu IT a umožniť systematické digitálne poskytovanie údajov. Vláda plánuje posilniť spoluprácu centier umelej inteligencie s regionálnym hospodárstvom v rámci aplikovaných hubov a podporou budovania centier excelentnosti či ekosystémov umelej inteligencie na svetovej úrovni plánuje položiť základný kameň „Made in Europe“ pre európsku spoluprácu a konkurencieschopnosť v rámci umelej inteligencie.

Spolková vláda plánuje podporiť inovatívne subjekty pri vývoji a aplikácii nových softvérov s cieľom zaujať vedúce postavenie poskytovateľa technológií na globálnej úrovni v oblasti IKT 5G perspektívne 6G. Na tieto zámery plánuje nemecká vláda vynaložiť 2 mld. EUR a zaväzuje sa poskytnúť do konca roka 2021 finančné prostriedky na humanitárnu a zdravotnícku pomoc najmä africkým krajinám postihnutým pandémiou.

Automobilový priemysel

Automobilový priemysel je v Nemecku najdôležitejším priemyselným odvetvím, ktoré sa podieľa viac ako 40 % na celkovom exporte aj na súkromných výdavkoch na vedu a výskum. Už v čase pred pandémiou prechádzal automobilový priemysel celkovou reštrukturalizáciou, čo teraz v spojitosti s nízkym dopytom po novom tovare postup reštrukturalizácie spomalilo. Perspektívnym odvetvím v automobilovom priemysle pre slovenské firmy je spolupráca na inováciách: alternatívny vodíkový pohon, elektromobilita a autonómne riadenie, CO₂ neutrálne palivo, autonómne a sieťovo prepojené riadenie áut, výroba batériových článkov a vývoj softvéru pre nabíjacie stanice a ich následnú výstavbu. Nemecké mestá nakupujú bezemisné vozidlá, elektrobusesy, nemecké automobilky prijali stratégie na elektrifikáciu vozových parkov a úpravu výroby, vlastnú produkciu batériových systémov. V krajine prebieha plošná výstavba dobíjacej infraštruktúry pre automobily na elektrický i vodíkový pohon.

Energetika

Nemecko naplňa novú energetickú koncepciu, ktorá vyžaduje aj masívnu výstavbu prenosových (zhruba 3 600 km) a distribučných (asi 193 tis. km) sietí. Odhady celkových nákladov na rozvoj elektrických sietí sa do roku 2022 budú pohybovať okolo 45 mld. EUR. V rámci svojej energetickej koncepcie sa krajina zameriava na obnoviteľné zdroje energie, z tohto dôvodu existuje potenciál pre dodávky dielov pre veterné, solárne, vodné a ďalšie nekonvenčné elektrárne. V Nemecku rastie dopyt po inovatívnych energetických riešeniach. Jadrové elektrárne sú vyradované, budú realizované finančné transfery do transformácie regiónov a energetického výskumu v dotknutých oblastiach (stredné Nemecko, Porýnie-Vestfálsko).

IKT

Pandémia zdôraznila potenciál digitalizácie. Digitálne nástroje ako napr. e-government, digitalizácia škôl alebo home office sa osvedčili, preto sa očakáva, že sa bude ďalej rozširovať a rozvíjať aj po skončení pandémie. Nemecko má podporný program pre rozvoj digitálnych zručností pre zamestnancov kvôli nedostatku kvalifikovaných osôb, čo by mohlo predstavovať príležitosti pre slovenské firmy vo forme poskytovania týchto digitálnych služieb. Pre plynulé zavedenie digitalizácie plánuje Nemecko do roku 2025 výstavbu 5G siete. Aktuálne štúdie odhadujú úspory v súvislosti s digitalizáciou (v dôsledku zvyšovania produktivity) vo vybraných sektoroch (chemický, strojársky, elektrotechnický, automobilový priemysel, poľnohospodárstvo, IT) do roku 2025 na 78,7 mld. EUR. Potenciál pre slovenské firmy (vrátane start-upov) možno nájsť v dodávka elektronických zariadení, v aplikáciách využívaných v uvedených odboroch a aplikovanom výskume. V najbližších piatich rokoch získajú firmy výskumné granty vo výške zhruba 5,6 mld. EUR. Z nemeckého HDP ide celkovo 3,13 % na výskum a vývoj. Medzi inovácie, ktoré predstavujú príležitosť pre slovenské firmy, je na prvom mieste využitie umelej inteligencie, ktorá nachádza uplatnenie vo všetkých priemyselných odvetviach. Silný rozvoj sa očakáva v smart riešeniach pre správu obcí a miest alebo big data.

Zdravotníctvo

Nemecko sa usiluje o sebestačnosť v oblasti tzv. kritickej infraštruktúry a očakáva sa štátna pomoc v oblasti medicínskej a farmaceutickej produkcie. Nemecko sa usiluje o posilnenie prítomnosti farmaceutických firiem na svojom území alebo v susedných štátoch, čo znamená príležitosť pre SR. Sú plánované investície do modernizácie a rozširovania starobných a opatrovateľských ústavov, nemocníc a ďalších poskytovateľov sociálnych a kúpeľných služieb. V roku 2019 sa v slovenských ubytovacích zariadeniach ubytovalo vyše 2 mil. nemeckých turistov (vyše 20 % celkového počtu). SR môže profitovať zo zdravotníckych cezhraničných projektov zameraných na oblasť "telemedicíny", na ktorú je Nemecko zamerané.

Zdroje: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020), Ministerstvo zahraničných vecí České republiky (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Nórske kráľovstvo

Nórsko je jedným z vyspelých štátov severskej Škandinávie s monarchistickým štátnym zriadením. Jedná sa však o parlamentnú monarchiu a za vedenie krajiny zodpovedá predseda vlády, aktuálne predsedníčka Konzervatívnej strany Erna Solbergová. Krajina patrí k najbohatším vo svete a je jednotkou v hodnotení indexu ľudského rozvoja (2019). V praxi to znamená, že populácia krajiny (5,34mil.) dosahuje najlepší pokrok v kombinácii troch oblastí – vzdelávanie, životná úroveň a zdravie. Napriek tomu, že Nórsko nie je členom Európskej únie uplatňuje značné výhody a povinnosti jednotného trhu Únie v rámci spoločnej dohody niektorých nečlenských štátov o Európskom hospodárskom priestore s Európskou úniou.

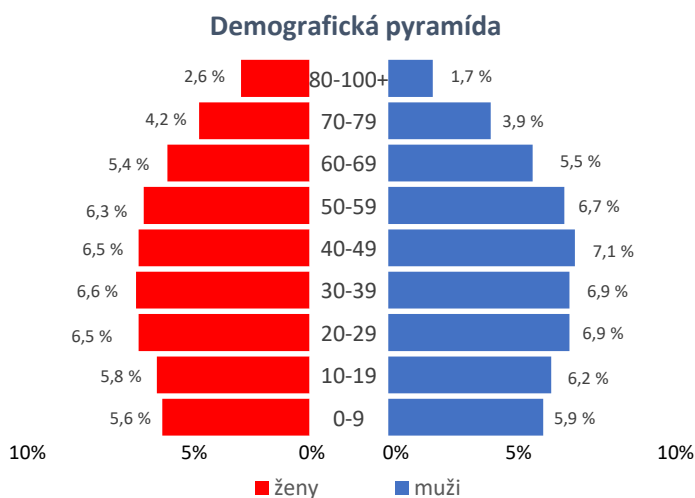
Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

Dohoda o Európskom hospodárskom priestore (EHP) je právoplatná od polovice deväťdesiatych rokov minulého storočia a jedná sa o dohodu, ktorou nečlenské krajiny Únie (Island, Lichtenštajnsko a Nórsko) majú prístup k vnútornému trhu postavenom na štyroch slobodách pohybu a to osôb, kapitálu, tovarov a služieb. V praxi to znamená, že Nórsko aplikuje výraznú časť európskej legislatívy upravujúcej fungovanie vnútorného trhu s výnimkou poľnohospodárstva a rybolovu. Nórsky trh je tak pre slovenských podnikateľov omnoho otvorenejší a výrazne dostupnejší. Na druhej strane Nórsko kompenzuje prístup k výhodám jednotného trhu finančnými príspevkami do grantov EHP a do samostatného nórskeho mechanizmu tzv. Nórskeho fondov pre členské krajiny EÚ prístupných po roku 2004, vrátane Slovenska. Tieto finančné prostriedky je možné čerpať okrem iných oblastí aj na rozvoj obchodu a inovácií.

V kontexte aktuálnej celosvetovej pandémie spôsobenej šírením vírusu COVID-19 bolo Nórsko menej zasiahnuté ako susedné škandinávské štáty. Nórsko počas celého priebehu pandémie eviduje do mája 2021 viac než 117 000 prípadov a 760+ úmrtí s denným prírastok približne 650+ nových ochorení a 2 úmrtia.

		
	365,12 tis.	49,03 tis.
	59.	126.
	5,35 mil.	5,45 mil.
	118.	116.
	+0,7%	+0,13%
	Oslo	Bratislava
	koruna (NOK)	euro (EUR)
	CET CEST	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

Zdroje: Bližšie informácie o možnosti čerpať Nórske fondy na stránke [MIRRI](#) a [Výskumnej agentúry](#)

Hospodárstvo krajiny determinuje do určitej miery jej geografická poloha na svetovej mape. V minulosti dominovalo predovšetkým poľnohospodárstvo (dnes 2% HDP) a s ním úzko spojený rybolov. Nórsko patrí k štátom s najdlhšou pobrežnou štátnou hranicou s prístupom k Atlantickému oceánu, v dôsledku čoho je Nórsko druhým najväčším exportérom morskej živočíšnej produkcie po Číne. Teritórium Nórska siaha za arktický polárny kruh a jeho súčasťou tvorí súostrovie Špicbergy bohaté okrem nerastných surovín taktiež na rybné druhy obývajúcce severné vody (najvýznamnejšie tresky). Správa rybolovných kvót a štátne dotácie na agrosektor zostávajú naďalej výrazné a sú jedným z dôvodov euroskepticizmu v krajine.

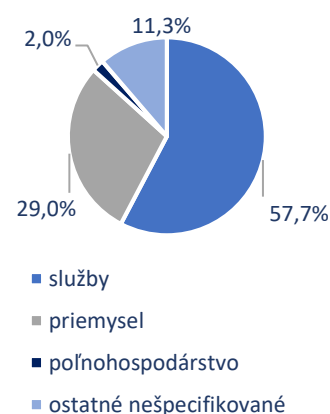
Na druhej strane má veľkosť pobrežia výrazný vplyv aj na priemysel krajiny (29% HDP), ktorý sa sústreďuje do značnej miery na lodiarenskú výrobu a nadväzujúce služby. Nórsko disponuje jednou z najvyspelejších a najmodernejších flotíl. Najstaršia nórska spoločnosť Willhelmsen je zároveň svetovým lídrom námornej siete vo svete. Dôležitý je taktiež chemický, papierenský, strojársky, či elektrotechnický priemysel, nadväzujúce na nerastné bohatstvo krajiny.

Hlavnou zložkou príjmov HDP sú vysoko rozvinuté služby (57,7%) zamestnávajúce dve tretiny populácie krajiny. Príjmy do štátneho rozpočtu vyplývajú aj zo zásob nerastného bohatstva a to najmä ropy. Časť týchto príjmov sa investuje do tzv. ropného fondu určeného pre zabezpečenie budúcich generácií. Závislosť krajiny od ropy však vytvára potrebu diverzifikácie príjmových zdrojov.

Podiel sektorov na HDP 2019

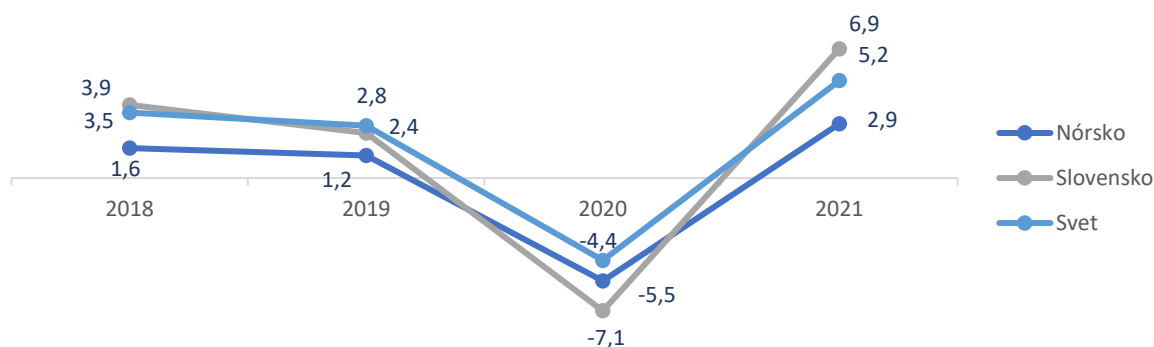
	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	1,4	1,2	-5,5	2,9	2,4
HDP na obyvateľa (tis. USD)	82,20	74,90	59,50	63,40	-
Miera inflácie (%)	2,9	1,8	0,2	0,7	1,1
Nezamestnanosť (%)	3,8	3,5	6,4	5,4	4,4
Výmenný kurz EUR/NOK (1.12.)	9,74	10,12	10,10	-	-

Zdroj: ECB, IMF, MZV ČR

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

Zdroje: NORDEATRADE (2021), Willhelmsen (2021)

		
Ease of doing business	9.	45.
Global Competitiveness Index	17.	42.
Human Development Index	1.	39.
World Happiness	5.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2020, WHR 2020

Z hľadiska medzinárodných hodnotení Nórsko disponuje priestorom na zlepšenie v kontexte medzinárodnej konkurencieschopnosti. Za problematické poukazuje hodnotenie tohto indexu najmä na vysokú mieru zdanenia, nedostatočnú kapacitu pre inovácie, reštriktívne regulácie práce, prístup k financovaniu, či neefektívnosť vládnej byrokracie. Minimálne výhrady k inováciám Nórsko plánuje reflektovať aj v post-Covid obnove ekonomiky krajiny v zmysle investícií do inovatívnych technológií s dôrazom na ochranu životného prostredia.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Nórska vykazuje z hľadiska importu stabilne rastúcu tendenciu. Napriek pandémie COVID-19 bol zaznamenaný pokles v importe krajiny za rok 2020 menej výrazný. Naopak export tovarov z krajiny dosiahol v roku 2020 úroveň porovnateľnú s obdobím rokov 2004-2005. Pokles exportu je vzhľadom na dominantné postavenie ropy a ropných produktov na zahraničnom obchode pochopiteľný, berúc do úvahy pokles cien ropy na historické minimum.

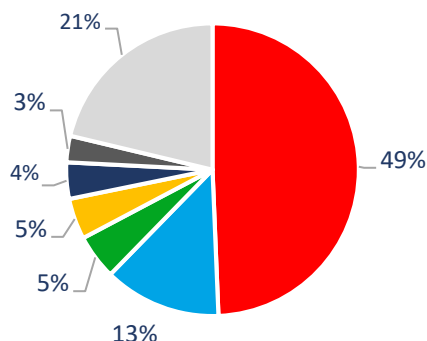
Hlavnými importnými krajinami sú Čína, Nemecko, Švédsko a USA. Hlavné komodity importu predstavujú stroje, mechanické zariadenia, nukleárne reaktory, kotly, nekoľajové dopravné prostriedky, elektronické zariadenia a železo. Najviac exportov smeruje do Spojeného kráľovstva, Nemecka, Švédska, Holandska a Číny. Hlavnými komoditami exportu sú minerálne palivá a oleje, ryby a kôrovce, stroje a mechanické zariadenia, hliník a produkty z neho.

Vývoj zahraničného obchodu Nórska v mld. €

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	94,925	80,873	90,353	104,197	91,821	72,556
Import	68,762	65,603	73,218	74,186	76,755	71,339
Saldo	26,163	15,270	17,135	30,011	15,066	1,217

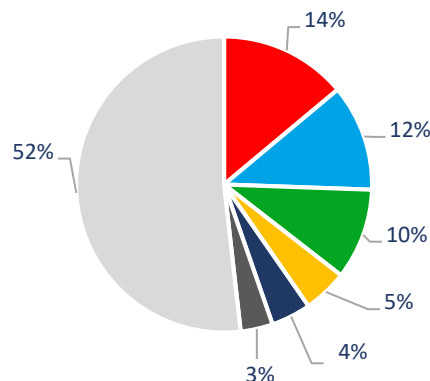
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu Nórska 2020

- Nerastné palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie
- Ryby a kôrovce, mäkkýše a ostatné vodné bezstavovce
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich súčasti
- Nešpecifikované komodity
- Hliník a predmety z neho
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti a súčasti
- Ostatné

Tvarová štruktúra importu Nórska 2020

- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich súčasti
- Vozidlá, iné ako železničné, a ich časti
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti a súčasti
- Predmety zo železa alebo z ocele
- Nerastné palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie
- Nábytok; posteľoviny, matrace, matracové podložky, vankúše a podobné
- Ostatné

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Nórskom

Zahraničný obchod Slovenska s Nórskom dlhodobo vykazuje pozitívny vývoj v prospech slovenských exportov. Pohľad na tabuľku zahraničného obchodu naznačuje, že Slovensko exportuje do krajiny priemerne približne trikrát viac než dováža. Najviac vyvážame dopravné prostriedky, stroje a strojné zariadenia, nukleárne reaktory, bojler, elektrické zariadenia. Importy z Nórska tvoria najmä elektrické prístroje a zariadenia, niekoľajové vozidlá, stroje, zariadenia a ich súčasti.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Nórskom v mil. EUR

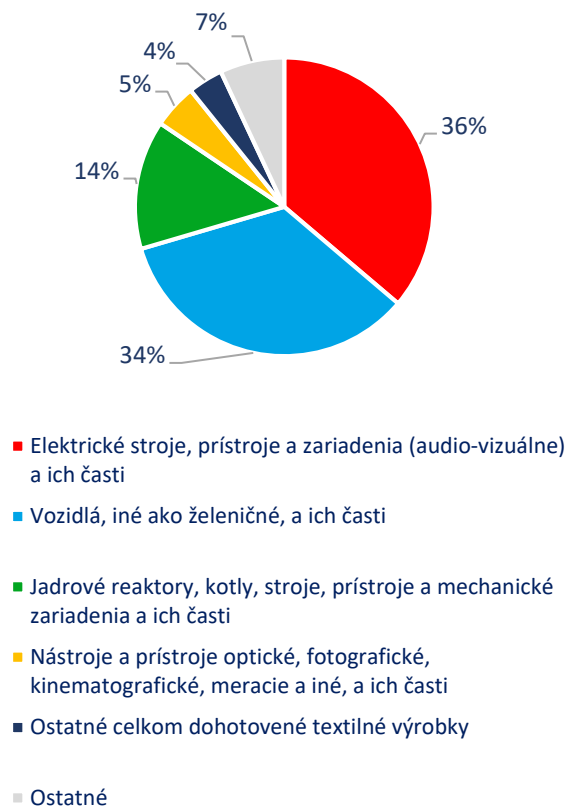
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	173,74	174,27	193,51	181,32	159,63	218,70
Import	58,39	48,48	44,17	66,55	82,38	22,78
Obrat	232,13	222,75	237,68	247,87	242,01	241,48
Saldo	115,35	125,79	149,34	114,77	77,25	195,92

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Nórska 2020

Tovarová štruktúra importu SR z Nórska 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Vo všeobecnosti predpokladá nórska vláda tri rôzne scenáre vývoja pandémie v krajine. V prípade optimistického variantu je dôraz kladený na dostatočné očkovanie dospeléj populácie, ktoré by sa mohlo stihnúť zrealizovať do začiatku letnej sezóny spolu so skorým a plynulým návratom pracovnej sily do zamestnania. Pesimistický scenár predpokladá šírenie nákazy a jej mutácií počas celého roka 2021 a potrebu zintenzívnenia hospodárskych a regionálnych opatrení. Vzhľadom na informácie o globálnom nedostatku dodávok vakcín sa zdá byť pravdepodobnejší stredný scenár. Ten predpokladá oneskorenie dodávok vakcín, šírenie mutácií vírusu spolu so zaočkovaním dospeléj populácie a súbežným odstraňovaním reštriktívnych opatrení do konca roka 2021.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Aktuálne podporné opatrenia na udržanie spoločensko-hospodárskej stability boli začiatkom roka dodatočne navýšené približne o 1,5 mld. €. Súčasťou je nielen predĺženie už platných opatrení, ale taktiež zavedenie nových, zameraných na zmiernenie negatívnych dopadov pandémie na podnikanie, samosprávy východného Nórska, leteckého sektora, či vzdelávania detí a zvýšenie zamestnanosti mládeže. Medzi konkrétnymi opatreniami vláda uvádza zvýšenie miery kompenzácie (85%) strát z obratu, alokácia takmer 50 mil. € na podporu inovačných aktivít MSP, takmer 100 mil.€ pre obce na

podporu miestnych firiem, pôžičku pre leteckú spoločnosť Norwegian Air a prevádzkovateľa väčšiny civilných letísk Avinor AS viac než 400 mil.€, pôžičky pre študentov, letné školy a rekvalifikáciu pracovných zručností mládeže. V neposlednom rade sa opatrenia zameriavajú na nemocenské dávky a kompenzačné schémy pre kultúru, dobrovoľníctvo a šport.

Automobilový sektor a elektromobilita

Elektromobilita zaznamenáva výrazný vzostup a tento rastúci trend predpokladajú odborníci s vyhlídkou do roku 2030. Predovšetkým osobné automobily s možnosťou využívania elektrickej energie tvorili takmer 55% (úplne – 40% a hybridne – 13%) osobných vozidiel napájaných z elektrickej siete v roku 2019. Nárast elektromobility v osobnej preprave umožnila podpora zo strany štátu nielen fiškálnymi opatreniami, ale rovnako aj opatreniami na lokálnej úrovni a budovaním siete rýchlejších nabíjajúcich staníc na dlhších trasách. Rovnako zaznamenáva krajina posun k elektromobilite aj v autobusovej doprave, pričom na rok 2020 plánovala implementovať do nórskeho miest 420 elektrických autobusov. V kamiónovej preprave boli uvedené prvé projekty na zavedenie elektromobility.

Energetika

Nórsko je už tradične vnímané ako krajina usilujúca sa o získavanie energie z obnoviteľných zdrojov. Svedčí o tom aj nedávno ukončený projekt tzv. fariem veternej energie po šiestich rokoch ich budovania. V rámci projektu generuje elektrickú energiu 277 turbín na šiestich farmách a má kapacitu zásobovať energiou až jeden milión domácností. Nórska vláda navyše plánuje ďalšie investície do obnoviteľných zdrojov energie a znižovania emisií CO₂ doma a v zahraničí. V marci 2020 uviedol riaditeľ nórskeho národného fondu, najväčšieho štátneho fondu na svete vôbec, záujem investovať do projektov prvotne v Severnej Amerike a Európe na získavanie obnoviteľných zdrojov takmer 11 mld. USD. Zelená energia ponúka veľký priestor pre poskytovanie tovarov a služieb z oblasti cleantechu a hospodárnejšieho uskladňovania a spotrebovania energií.

Lodný priemysel

Nórsko je krajinou s takmer najdlhšou pobrežnou hranicou a historicky je tu lodiarsky sektor silne etablovaný. Svedčí o tom pôsobenie nórskej spoločnosti Willhelmsen s najväčšou námornou sieťou na svete so širokým portfóliom nadväzujúcich služieb. Spoločnosť taktiež investovala aj na Slovensku vytvorením dcérskej spoločnosti TIMM SLOVAKIA vyrábajúca laná pre lodiarsky a rybársky priemysel exportujúca do celého sveta. Otvára sa tak priestor pre slovenské spoločnosti zo strojárkeho prostredia pre možné dodávky komponentov. Lodiarsky priemysel je zároveň aj odvetvím s možnosťou uplatnenia zelených technológií, elektromobility, či vodíka.

Potravinárstvo

Potravinárstvo ako perspektívny sektor vychádza z predpokladu, že hoci je Nórsko považované za sebestačnú krajinu (mäso a ryby), klimatické podmienky krajiny negatívne vplývajú na rastlinnú výrobu v zmysle krátkych období na pestovanie rastlinných plodín. Väčší priestor pre uplatnenie ponúka trh s potravinami najmä v kategórii bioproduktov a inovatívnych, resp. špecifických potravín, ktoré svojimi kvalitami zaujmú potenciálnych spotrebiteľov a zároveň ich možno zaradiť medzi potraviny podporujúce zdravý životný štýl.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Peruánska republika

Peru je rozvojová krajina so zastupiteľskou demokraciou ktorá je rozdelená do 25 regiónov. Nachádza sa na západnom pobreží Južnej Ameriky. Na severe susedí s Ekvádorom a Kolumbiou, na východe s Brazíliou, na juhovýchode s Bolíviou a na juhu s Čile. Geografia štátu je rozmanitá od suchých planín pri tichooceánskom pobreží až po vrchy Ánd a Amazonský prales. Peru je zaujímavou ekonomikou ako aj turistickou destináciou s oficiálnym jazykom španielčinou. Prevláda rímskokatolícke náboženstvo.

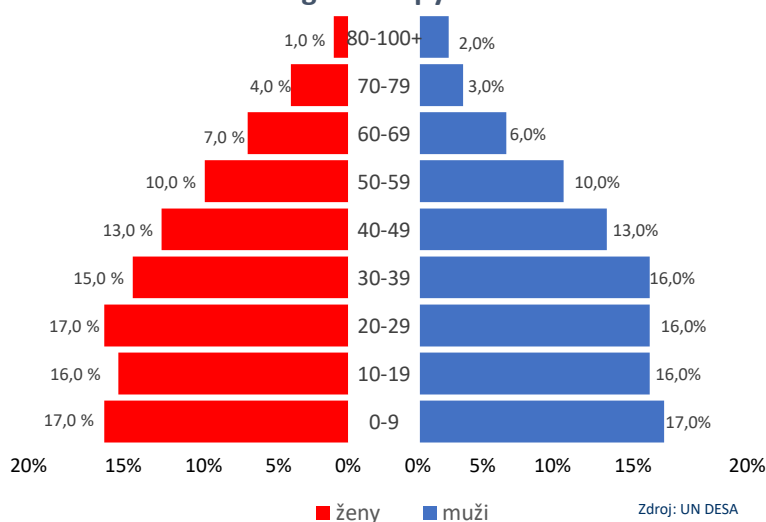
Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

V Peru žije približne 33 miliónov obyvateľov rôznych národností, vrátane pôvodných obyvateľov Peru, Európanov, Afričanov a Aziatov. Skoro polovica peruánskeho obyvateľstva obýva vysočiny, zväčša vidiecki Indiáni či mestici, ktorí sa venujú poľnohospodárstvu. Približne 45 % peruánskej populácie tvoria Indiáni, pričom väčšina z nich hovorí kečuánsky a žije vo vysočinách. Ďalších 37 % tvoria mestici, 15 % belosi a 3 % Afroameričania, aziati a ďalší. Peru je už takmer rok vo výnimočnom stave v dôsledku pandémie COVID-19. Počet nakazených k marcu 2021 je cca 1,4 milióna, počet novo nakazených cca. 7.000 denne. Núdzový stav sa predlžil do 2.9.2021. Taktiež sa objavila aj britská mutácia COVID-19 na začiatku januára 2021, ktorá spustila druhú vlnu. Aktuálne ale Peru bojuje s nedostatkom kyslíka, ktorý dovážajú z Čile. Opatrenia sú rozdelené na základe regiónov a na základe stupňov pohotovosti. Napr. v extrémnom stupni pohotovosti sú regióny ako Lima, Callao alebo Ica. V roku 2020 bola pozastavená priemyselná výroba avšak aktuálne nie sú pozastavené činnosti výroby, stavby, tesárstva, rybolovu, nákladnej prepravy, služieb v oblasti turizmu, lekárstva, veterinárstva. Pozemné hranice sú uzatvorené, vláda prerušila lety, ktoré trvajú dlhšie ako 8 hodín (tzn. všetky lety do Európy, USA a v rámci LATAM aj do Brazílie).

		
	1,29 mil. km²	49,03 tis. km²
	19.	126.
	32,5 mil.	5,45 mil.
	44.	116.
	+1,6 %	+0,13%
	Lima	Bratislava
	nový sol (PEN)	euro (EUR)
	-6 -7	CET CEST

Zdroj: WB

Demografická pyramída

Zdroje: CIA World Factbook (2020), Úrad geodézie, kartografie a katastra SR (2020), Banco Mundial (2020)

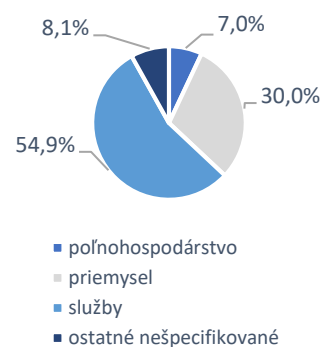
Hospodárstvo

Peruánska ekonomika je sústredená na ťažbu rúd, ropy a zemného plynu a zaznamenáva dlhodobý hospodársky rast. V roku 2021 sa očakáva rast na úrovni 9,5 %. Primárne zvyšovanie hospodárskeho rastu je spôsobené vysokými cenami vývozných komodít akými sú zlato, meď, zemný plyn, ovocie a zelenina. V Peru sa ťaží zinok a olovo, krajina je lídrom v produkcii striebra, tretia v produkcii medi a piata v produkcii zlata vo svete. Podporné programy peruánskej vlády sú špecificky diferencované podľa odvetví a regiónov. V posledných rokoch (2017-2019) bol zaznamenaný výrazný nárast v stavebníctve, čo môže byť spôsobené vyšším dopytom v turizme.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	4,0	2,2	-9,2	8,0	3,7
HDP na obyvateľa (tis. USD)	7,0	7,1	6,3	7,0	-
Miera inflácie (%)	1,3	2,1	1,7	2,3	2,4
Nezamestnanosť (%)	6,7	6,6	9,5	6,7	6,7
Výmenný kurz EUR/PEN (1.12.)	3,845	3,736	4,303	4,430	-

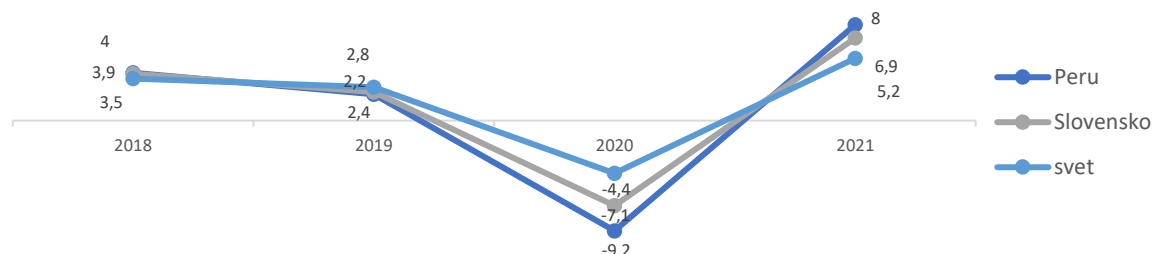
Zdroj: NBS, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	76.	45.
Global Competitiveness Index	65.	42.
Human Development Index	82.	36.
World Happiness	63.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Peru úspešne vyriešilo historický problém národnej ekonomiky a to zahraničný dlh ktorý sa aktuálne pohybuje na akceptovateľnej úrovni. Pozitívne hospodárske výsledky je možné sledovať aj hodnotením ratingových agentúr. Rating Peruánskej republiky na základe ratingových agentúr je nasledovný: Moody (A3 stabilný z júla 2014) Fitch (BBB+ negatívny výhľad z decembra 2020) Standard & Poor's (BBB+ stabilný výhľad z augusta 2013).

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Peru je primárne zameraný na export výrobkov a primárnych surovín. Ako už bolo vyššie spomenuté Peru je lídrom v produkcii striebra ako aj producentom medi, olova a zinku. Najväčším obchodným partnerom Peru je Čína, čo sa odzrkadľuje aj na vývoji zahraničného obchodu. Peruánska republika primárne exportuje meď do Číny. V prípade, že sa spomalí čínska ekonomika v nasledujúcich rokoch a nebude tak vysoký odbyt medi, bude to mať do značnej miery negatívny dopad na peruánsky export. V súčasnosti predstavuje obchodná

Zdroje: International Trade Administration (2021), www.siicex.gob.pe (2021), www.gob.pe (2021), Index of Economic Freedom (2020), SICE (2020) The World Bank (2021),

politika USA vo vzťahu k Čínskej ľudovej republike taktiež jednu z hrozieb, ktorá môže negatívne ovplyvniť zahraničný obchod. Peru je pozitívne naklonené ako domácim, tak aj zahraničným investíciám vo všetkých odvetviach hospodárstva a prijíma preto dôležité opatrenia s cieľom vytvoriť konzistentnú investičnú politiku a odstraňovať prekážky pre zahraničných investorov.

Vývoj zahraničného obchodu Peru v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	30,0	32,6	39,1	40,0	40,3	34,1
Import	34,3	32,6	35,2	36,6	37,8	31,6
Saldo	-4,3	0	3,9	3,4	2,5	2,5

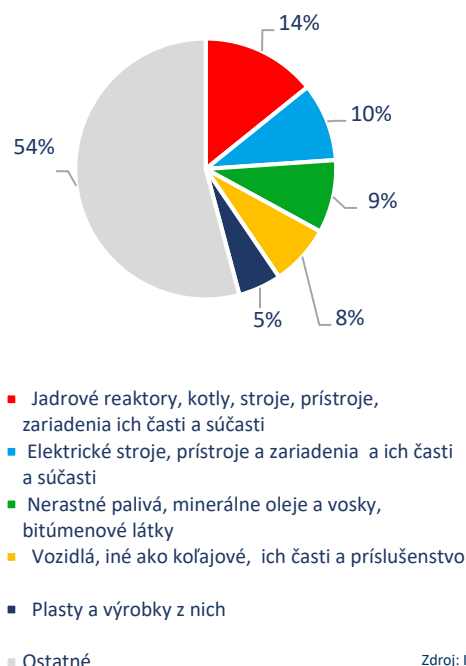
Zdroj: ITC

Najväčšími obchodnými partnermi Peru sú dlhodobo Čína, USA, a EÚ. Peru má uzavretých 20 obchodných dohôd o voľnom obchode ako sú napr.: s MERCOSUR, EFTA, ako aj obchodné dohody s krajinami ako Čile, Singapur, Kanada, Čína, USA, Japonsko, Panama, Kostarika, Venezuela, Mexiko, Kuba, Honduras, Singapur a EÚ. Dohoda o voľnom obchode s EÚ vstúpila do platnosti v roku 2013.

Tovarová štruktúra exportu Peru 2020

Tovarová štruktúra importu Peru 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Peru

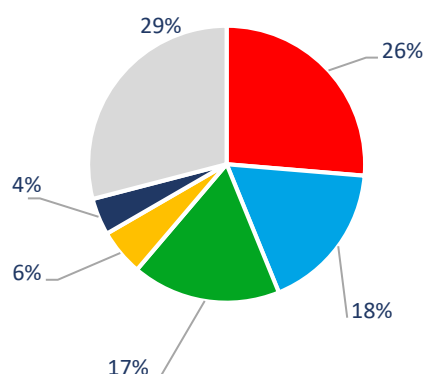
Obchodné vzťahy medzi Slovenskom a Peru sú korektné a dynamické. Medzi rokmi 2018-2019 sa zvyšoval exportný aj importný tok tovarov a služieb a však v roku 2021 zaznamenáva menší pokles. Export do teritória Latinskej a Strednej Ameriky je pre slovenských exportérov náročný proces plný byrokratických nástrah, zdĺhavých procesov, veľkej vzdialenosti, avšak Peru ponúka obrovské možnosti obchodu v rôznych odvetviach priemyslu, je však potrebné sa veľmi dobre pripraviť na vstup na spomínaný trh.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Peru v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	7,9	7,7	10,4	8,6	13,1	10,4
Import	13,1	15,4	14,1	13,1	6,5	11,1
Obrat	21	23,1	24,5	21,7	19,6	21,5
Saldo	-5,2	-7,7	-3,7	-4,5	6,6	-0,7

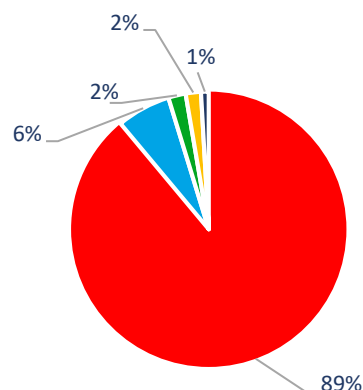
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Peru 2020

- Vozidlá, iné ako koľajové, ich časti a príslušenstvo
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje ich časti, súčasti
- Elektrické stroje, prístroje a zar. a ich časti a súčasti
- Nerastné palivá, minerálne oleje, bitúmenové látky miner. vosky
- Prístroje optické, fotografické, meracie, kontr., presné, lekárske
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu SR z Peru 2020

- Cín a predmety z cínu
- Soľ, síra, zeminy a kamene
- Jedlé ovocie a orechy, šupy citrusových plodov a melónov
- Sklo a sklenený tovar
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Veľmi dobre riadená fiškálna politika posledných rokov, vďaka ktorej disponuje Peru nemalými úsporami (68 mld. USD, tj. 29 % HDP) zabezpečila flexibilné reagovanie na zmeny a ekonomickú podporu v rámci pandémie. Jeho dlhodobé zadlženie je len 27 % HDP (jedno z najnižších v Latinskej Amerike). V súvislosti s pandemiou COVID-19 chce vláda viac investovať do modernizácie v zdravotníctve, výskumu, vývoja a digitalizácie štátnej správy, aby zabezpečila spojenie s obyvateľmi aj v izolovaných častiach štátu. Na základe vyhlásenia vlády je pandémia COVID-19 vnímaná ako príležitosť na implementáciu očakávaných a potrebných štrukturálnych reforiem.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Peru prestáva byť typickou rozvojovou krajinou, má víziu v roku 2021 zaradiť sa medzi krajiny s vyššími príjmami a vstúpiť do OECD. Aktuálne sú uprednostňované projekty a spolupráca s vyššou pridanou hodnotou ako sú napríklad technologické a inováčné riešenia, pomoc pri zjednotení a zlepšení digitalizácie štátnej správy. Rok 2021 je pre Peru

významným z dôvodu osláv 200. výročia nezávislosti krajiny a v súvislosti s tým peruánska vláda definovala a predstavila nové priority. Primárne sa bude snažiť posilniť vzdelávanie, zdravotníctvo a digitalizáciu štátnej správy, ktoré sú tri hlavné piliere, do ktorých bude investovať a ktoré sa bude snažiť rozvíjať. Slovenským spoločnostiam sa pre to naskytuje príležitosť možných obchodných aktivít v týchto smeroch.

Zdravotníctvo

Pandémia COVID-19 poukázala na nedostatočné a zastarané zdravotnícke technológie, nedostatok personálu ako aj nemocničných zariadení. Vláda pre to prehlásila zdravotnícky sektor ako jednu z top priorít na modernizáciu a vybavenie. Peru dočasne zrušilo clá na dovoz zdravotníckeho materiálu a liekov kvôli akvizícii potrebného moderného vybavenia zo zahraničia. Najvyšší dopyt je po nemocničných lôžkoch a vybaveniach pre jednotky intenzívnej starostlivosti. Taktiež v rámci prevencie proti podobným pandémiám a prírodným katastrofám sa bude vláda usilovať vybudovať nové moderné ako aj mobilné nemocnice. Problémom je aj nedostatok lekárskeho personálu, málo investícií do vedy a výskumu či nízke platy pre personál. Vláda sa snaží zatraktívniť aj tieto odvetvia, pre to bude stúpať dopyt po laboratórnych vybaveniach, biochemických pomôckach atď. Neonatológia je ďalším odvetvím v peruánskom zdravotníctve po ktorom je vysoký dopyt či už sa jedná o rôzne prístroje do pôrodníc, akými sú inkubátory, fototerapeutické lampy, vybavenie detských lôžok, monitory na meranie základných funkcií u novorodencov, atď. Dôležitou súčasťou modernizácie zdravotníctva je online prístup k údajom pacienta ako aj online riešenie problému priamo s lekárom. Cieľom vlády na rok 2021 je zdigitalizovať 70 % zdravotných stredísk.

IKT

Peruánska vláda sa snaží zefektívniť služby nie len v zdravotníctve, ale aj v infraštruktúre a verejnej správe. V roku 2020 vláda schválila digitálnu agendu v rámci jej 200. ročného výročia nezávislosti. Primárne sa jedná o zefektívnenie digitalizácie verejnej správy, ktorá ma zjednodušiť administratívne procesy občanov, taktiež vytvorenie štátnej platformy na ktorej by mal občan vybaviť všetky záležitosti online a na jednom mieste. Interamerická rozvojová banka (IDB) bude financovať veľkú časť digitalizácie celej krajiny. Digitalizácia zjednoduší proces napr. v osvedčení o policajnom zázname, online policajných hláseniach, službách súvisiacich s digitálnou identitou, taktiež vyššie spomenutých zdravotníckych službách ako aj vo vzdelávaní a súdnictve. GORE Digital je digitálne prepojenie medzi regiónmi, ktoré bolo spustené v roku 2020 a primárne slúži na komunikáciu s obyvateľmi v izolovanejších častiach krajiny. Dôležitou súčasťou je aj ochrana osobných údajov a dát. Vo februári Peru prijalo rámec na digitálnu dôveru, ktorá slúži na ochranu osobných údajov v online priestore. Vláda plánuje vybudovať tzv. Národné centrum dát, ktoré bude zodpovedné za ochranu a manipuláciu s osobnými údajmi, naskytuje sa pre to príležitosť pre slovenské spoločnosti v rámci elektronickej ochrany osobných údajov ako aj pomoc a inovačné know how pri digitalizácii verejnej správy ako aj infraštruktúry.

Zdroje: International Trade Administration (2021), CONCYTEC (2021), www.gob.pe (2021)

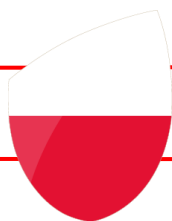

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Poľská republika

Poľsko je štát ležiaci v strednej Európe pri Baltskom mori, hraničiaci s Nemeckom, Českom, Slovenskom, Ukrajinou, Bieloruskom, Litvou a Ruskom. Poľsko od roku 1999 tvorí 16 vojvodstiev (krajov). Vojvoda je orgánom vládnej administrácie a predstaviteľom vlády vo vojvodstve, najvyšším predstaviteľom samosprávy vo vojvodstve je maršalek. Menšie územné celky s vlastnou samosprávou sú powiaty (okresy) – 380 a gminy (obce) – 2 479. Ide o parlamentnú republiku s predsedom vlády – premiérom a hlavou štátu – prezidentom. Zákonodarným orgánom je dvojkomorový parlament (Sejm a Senát). V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ patrí Poľsko k lídrom rastu HDP. Mena je poľský zlotý.

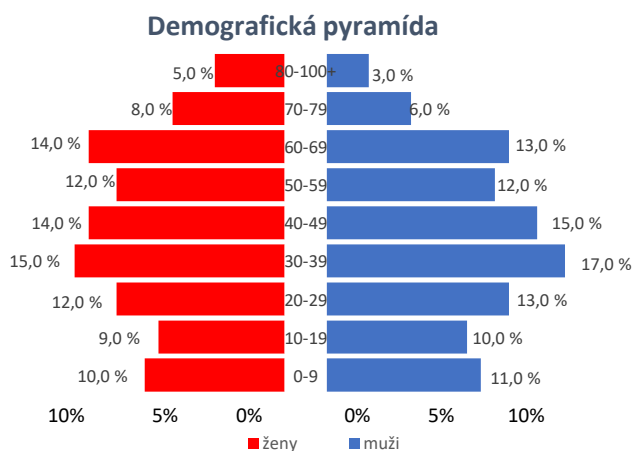

Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

Populácia v Poľsku je 38 268 000 (december 2020). Miera nezamestnanosti je 6,5 % (január 2021). Poliáci žijú najmä na území Poľska a v niektorých štátoch v Pobaltí a východnej Európy. Všetky osoby vstupujúce zo Slovenska alebo Česka do Poľska s cieľom návratu do miesta svojho bydliska alebo pobytu, sú od 27.2.2021 povinné v Poľsku absolvovať 10-dňovú karanténu. Všetky ostatné osoby vstupujúce zo Slovenska alebo Česka do Poľska sú povinné mať pri prekročení hranice negatívny výsledok testu na COVID-19 (antigén alebo RT-PCR) nie starší ako 48 hodín od obdržania výsledku. Hraničná kontrola akceptuje výsledok testu v anglickom alebo poľskom jazyku. Všetky osoby vstupujúce na územie Poľska hromadnou dopravou (okrem Slovenska a Česka), sú povinné v Poľsku absolvovať 10-dňovú karanténu. Všetky osoby vstupujúce na územie Poľska z krajín mimo schengenského priestoru sú povinné absolvovať karanténu v Poľsku do doby obdržania negatívneho výsledku testu na COVID-19 (antigén alebo RT-PCR). Výnimkou sú osoby vstupujúce na územie Poľska z Indie, Brazílie alebo Juhoafrickej republiky.

		
	312, 679 tis	49,03 tis
	67.	126.
	38,268 mil.	5,45 mil.
	39.	116.
	+0,412 %	+0,13 %
	Varšava	Bratislava
	poľský zlotý (PLN)	euro (EUR)
	CET CEST	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

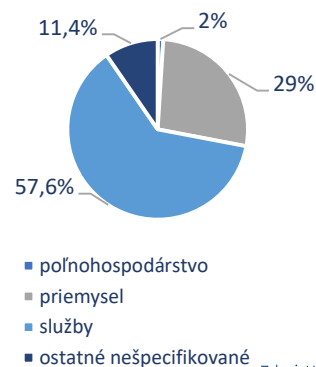
Hospodárstvo

Poľsko ako jediná krajina EÚ prešla krízou rastu HDP, od prvej vlny krízy v roku 2009 až doteraz. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ, Poľsko naďalej patrí k lídrom rastu HDP. Prílev finančných prostriedkov z fondov EÚ bol a zatiaľ aj zostáva hlavným zdrojom rozvoja hospodárstva krajiny. Rozpočet EÚ na obdobie 2007–2013 pre poľské operačné programy dosiahol takmer 68 mld. EUR, čím sa Poľsko stalo najväčším príjemcom prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ. Hospodársky rast a narastajúca domáca spotreba, obe tieto skutočnosti spolu s aktívnym kapitálovým trhom umocňujú atraktivitu Poľska pre zahraničných aj domácich investorov. Miera nezamestnanosti klesla na rekordné minimum 5,2 % (najnižšia za 25 rokov). Mzdy rastú a poľský pracovný trh sa začína stretávať s nedostatkom pracovných síl. Zahraničný obchod Poľska v roku 2019 dosiahol prebytok 1,8 mld. EUR. Poľsko vyviezlo tovar vo výške 235,8 mld. EUR (+5,5 %), dovoz predstavoval 234 mld. EUR (+2,6 %). Minimálna mzda k 1.1.2020 bola stanovená vo výške 2 600 PLN brutto (602 EUR), 1 878 PLN netto, čo je nárast o 15,6 % (350 PLN) oproti roku 2019 (2 250 PLN). Minimálna hodinová mzda brutto v roku 2019 bola 14,70 PLN, v roku 2020 bolo navýšenie na 17 PLN. Hlavné odvetvia hospodárstva sú: ropný a plynárenský priemysel, poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel, automobilový, drevársky a nábytkársky priemysel, obranný priemysel, infraštruktúra.

Podiel sektorov na HDP v 2019

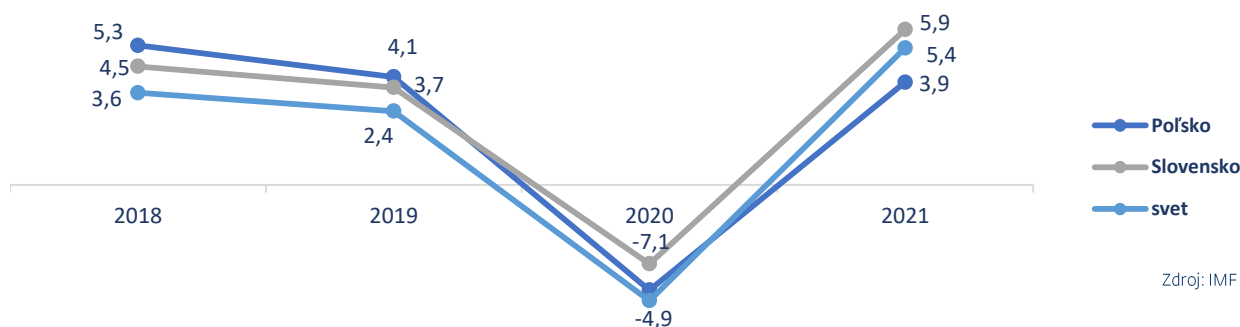
	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	5,3	4,1	-4,0	3,9	3,2
HDP na obyvateľa (tis. USD)	15,5	15,6	14,7	15,7	-
Miera inflácie (%)	1,7	2,3	2,9	2,4	3,8
Nezamestnanosť (%)	6,1	5,4	6,5	5,9	5,6
Výmenný kurz EUR/PLN (1.12)	4,3	4,3	4,5	-	-

Zdroj: ECB, MZV ČR

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	2	1	3			
Ease of doing business				40.		45.
Global Competitiveness Index				37.		42.
Human Development Index				32.		36.
World Happiness				43.		37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Rating Poľska podľa agentúry Fitch je A- so stabilným výhľadom, podľa agentúry S&P je A- so stabilným výhľadom (k 19.3.2021). Poľsko patrí medzi najrýchlejšie rastúce európske ekonomiky a je stále zaujímavejšia aj pre slovenských podnikateľov zamýšľajúcich rozšíriť svoj biznis v zahraničí. Zahraničné osoby z členských štátov EÚ a členských štátov Európskeho združenia voľného obchodu (EFTA), tvoriace Európske hospodárske spoločenstvo, môžu v Poľsku podnikáť za rovnakých podmienok ako poľskí podnikatelia.

Zahraničný obchod

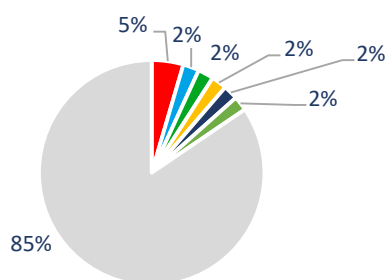
Od 1. mája 2004 je Poľsko súčasťou jednotného trhu EÚ, čo prinieslo aj zmeny v obchode s členskými štátmi EÚ: zrušenie colných kontrol na hraniciach, v obchodovaní v rámci EÚ. Vývoz do krajín EÚ v roku 2019 celkovo vzrástol o 4,9 % (na 209 mld. EUR) v porovnaní s rokom 2018 (199,2 mld. EUR). Hlavným obchodným partnerom ostáva Nemecko - 65,1 mld. EUR (nárast o 3,1 %), zvýšil sa aj vývoz do Francúzska (o 10,4 %), do Maďarska (o 9,3 %) a na Slovensko (o 6,1 %). Vývoz do iných ekonomicky vyspelých krajín (mimo EÚ) sa zvýšil o 11,8 % (na 11 mld. EUR), do USA o 10,1 %, Južnej Afriky o 12,7 %, Izrael o 7,7 % a Japonsko o 18,2 %.

Vývoj zahraničného obchodu Poľska v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	1 75,19	1 77,51	1 95,90	221,67	224,98	222,69
Import	170,90	170,34	1 92,95	226,67	220,33	223,12
Saldo	4,29	7,17	2,95	-5	4,65	-0,43

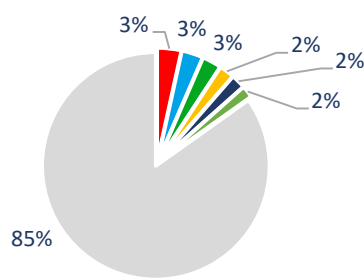
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu Poľska 2020

- Časti motorových vozidiel
- Stroje na automatické spracovanie údajov
- Monitory a projektory, televízne prijímače
- Sedadlá
- Ostatný nábytok a jeho časti
- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu Poľska 2020

- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Ropné oleje
- Časti motorových vozidiel
- Telefónne súpravy
- Lieky
- Stroje na automatické spracovanie údajov
- Ostatné

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Poľskom

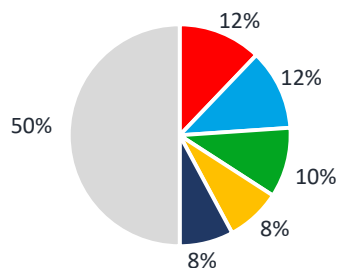
Poľsko je pre SR dôležitým obchodným partnerom, o čom svedčí aj to, že za posledných 10 rokov od krízy (1999-2008) vzrástol obchodný obrat medzi našimi krajinami o 300 % a od r. 2009 do r. 2014 sa zvýšil o 100 %. Išlo o najväčšiu dynamiku spomedzi všetkých krajín EÚ. Poľsko patrí medzi najvýznamnejších odberateľov slovenského exportu a podľa údajov za rok 2019 naďalej ostáva tretím obchodným partnerom Slovenska. V roku 2019 sa export znížil o 0,7 % a zo Slovenska do Poľska bol exportovaný tovar v celkovej hodnote 6,01 mld. EUR. Z tovarového hľadiska najväčšie položky predstavovali produkty elektrotechnického, strojárskoho, oceliarskeho a automobilového priemyslu. Do Slovenskej republiky bol v roku 2019 importovaný tovar z Poľska v celkovej hodnote 4,71 mld. EUR, pričom najväčší podiel na tomto objeme mali tovary z automobilového, elektrotechnického, oceliarskeho a strojárskoho priemyslu. Zo slovenského importu vzrástol dovoz z Poľska o 5,5 %. SR už dlhodobo dosahuje aktívne saldo obchodnej bilancie a aj za rok 2019 dosiahla v zahraničnom obchode s Poľskom aktívne saldo vo výške 1,49 mld. EUR.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Poľskom v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	5,60	5,32	5,72	6,05	6,01	5,96
Import	3,37	3,61	3,93	4,39	4,71	4,28
Obrat	8,97	8,93	9,65	10,44	10,72	10,24
Saldo	2,23	1,71	1,79	1,66	1,30	1,68

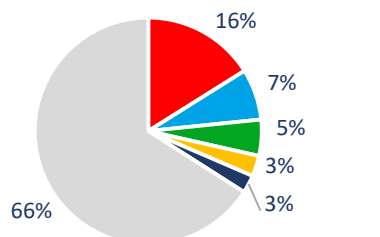
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra importu SR z Poľska 2020

- Časti motorových vozidiel
- Sedadlá
- Elektrická energia
- Ostatný nábytok a jeho časti
- Mäso a jedlé droby z hydiny
- Ostatné

Tovarová štruktúra exportu SR do Poľska 2020

- Telefónne súpravy
- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Monitory, projektory, televízne prijímače
- Ploché valcované výrobky zo železa a ocele
- Stroje na automatické spracovanie údajov
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Od 17.5.2021 sa zavádza možnosť registrácie osôb na očkovanie vo veku 16 a 17 rokov. K 17.5. je zaočkovaných 15 879 467 osôb. Druhú dávku vakcíny dostalo 4 322 645 osôb. Od 21.5. – otvorenie kín, divadiel a kultúrnych inštitúcií, od 28.5. – otvorenie fitness klubov, telocviční, bazénov, od 28.5. – otvorenie vnútorných priestorov v gastronomickom sektore, od 17.5. – žiaci 4.-8. ročníka základných a študenti stredných škôl hybridné vzdelávanie, od 31.5. – prezenčné vyučovanie vo všetkých ročníkoch základných a stredných škôl.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Vláda doteraz spracovala štyri protikrizové balíčky, ktorých hodnotu odhaduje Poľská obchodná komora na 370 mld. PLN. Vzhľadom k poľskému HDP v ročnej výške 2 275 mld. PLN sa tak jedná o cca. 16% HDP. Poľské verejné zadĺženie bolo na konci roka 2019 len na úrovni 43,8% HDP, takže vláda mala dostatok priestoru. Avšak bolo rozhodnuté, že protikrizové balíčky budú financované prostredníctvom Poľského rozvojového fondu (PFR) a Národnej banky Poľska (NBP), čo umožní formálne nezvyšovať verejný dlh. Stimulačné opatrenia boli orientované na podporu živnostníkov, malých, stredných a veľkých firiem - oslobodenie od platieb sociálneho poistenia, príspevky za výpadok práce, spolufinancovanie zamestnanosti, podpora refinancovania lízingsových zmlúv v oblasti dopravy, dotácie na úroky z úverov a pod.

Dopravný priemysel a infraštruktúra

Poľská vláda prijala uznesenie, ktorým mení Národný program výstavby ciest na obdobie 2014-2023 s výhľadom až do roku 2025. Výdavky na investície do národnej cestnej siete realizované z Národného cestného fondu sa zvýšili o 7 mld. PLN. Finančné prostriedky budú pridelené na výstavbu novej cesty S12 z Lubline do Dorohusk na hranici s Ukrajinou, začatie výstavby novej cesty S8 v úseku Wrocław (Magnice) - Kłodzko, začatie výstavby novej cesty S5 v úseku Sobótka (S8) - Bolków (S3), výstavbu rýchlostných ciest v Dolnom Sliezsku: S5 v úseku Sobótka (S8) - Bolków (S3) a S8 v úseku Wrocław (Magnice) - Kłodzko a zriadenie nové trasy diaľnic a rýchlostných ciest v súvislosti s implementáciou Centrálného dopravného uzla, vrátane nového Veľkého obchvatu Varšavy. Poľská vláda tiež vyhlásila program "Mosty pre regióny", v rámci ktorého bude postavených 21 nových mostov cez najväčšie poľské rieky. Poľské generálne riaditeľstvo ciest a diaľnic (GDDKiA) vyhlásilo v 2020 výberové konania na implementáciu 353 km nových ciest. Odhadovaná hodnota je cca. 12,2 miliárd. PLN. Rozvoj cestnej siete v Poľsku je dôležitý aj pre slovenské podniky a dopravcov. Diaľničná sieť v Poľsku okrem iného umožní lepšiu dostupnosť prístavov v Baltickom mori pre transport tovaru zo Slovenska do zámoria a opačným smerom. Ide najmä o prístavy Gdaňsk a Štetín/Swinoujście.

Automobilový priemysel

Poľsko patrí medzi významných výrobcov automobilov a ich komponentov. Automobilový priemysel je považovaný za jedného z najväčších automobilových uzlov v Európe. Významnú úlohu zohrávajú výrobcovia vozidiel - osobné, dodávkové, nákladné a autobusy. Najväčší v Poľsku a jeden z najväčších automobilových závodov v Európe je Fiat v Tychy. V závode Gliwice vyrába spoločnosť General Motors modely Opel Astra a Opel Cascada. Nový závod otvoril Volkswagen vo Wrześnii úžitková dodávka Crafter. Okrem nich je mnoho závodov vyrábajúcich mechanické komponenty pre automobily, motory (Mercedes v Jawor), interiérové alebo karosárske diely, gumené časti a iné. Prevádzkujú továrne vyrábajúce nákladné automobily (Man Trucks), autobusy (Volvo, Man Bus, Autosan, Solaris, Scania), vojenské vozidlá (Jelcz) a traktory (Ursus). Poľská asociácia automobilového priemyslu (PZPM) je poprednou organizáciou zamestnávateľov automobilového priemyslu, ktorá združuje 42 členských organizácií: výrobcov a zástupcov výrobcov motorových vozidiel, motocyklov a mopedov v Poľsku, ako aj výrobcov vozidiel a karosérií v Poľsku. V roku 2019 sa celkovo vyrobilo 649,9 tis. vozidiel, čo je

pokračujúci pokles od roku 2017, kedy sa vyrobilo 689,7 tis. vozidiel. TOP 5 najpredávanejších značiek v roku 2019: Skoda, Toyota, Volkswagen, Opel a Dacia. S cieľom podporiť elektromobilitu sa na tento účel združili poľské štátne spoločnosti, PGE, Energa, Enea a Tauron a pripravujú zahájiť prevádzku továrne vyrábajúcu elektrické vozidlá, investícia v hodnote 4,5 mld. PLN. Tieto spoločnosti uviedli v roku 2016 do prevádzky spoločnosť ElectroMobility Poland, ktorej projekt má za cieľ vyvinúť poľské elektrické vozidlo. Plán rozvoja elektromobility predpokladá, že do roku 2025 bude na poľských cestách jazdiť jeden milión elektromobilov. Ministerstvo energetiky Poľska zverejnilo projekt na podporu nákupu elektrických vozidiel.

Železničná doprava

Železničná sieť v Poľsku si vyžaduje rozsiahle investície a modernizáciu. Vnútroštátnu železničnú prepravu (medzi jednotlivými vojvodstvami) a medzinárodnú železničnú prepravu zabezpečuje od roku 2001 štátny podnik PKP a.s. (Polskie Koleje Państwowe Spółka Akcyjna), ktorý obhospodaruje 22 000 km tratí. Poľské vlaky zaznamenávajú nárast prepravy. Vláda predstavila najväčší modernizačný program v histórii poľských železníc. Národný železničný program má za cieľ vybudovať a modernizovať železnice v celej zemi. PKP Intercity má novú stratégiu pre železničné vozidlá a predpokladá, že do roku 2023 bude rozpočet na modernizáciu a nákup železničných vozidiel viac ako 7 miliárd PLN a má sa zmodernizovať 9 000 km poľských železníc.

Zdravotníctvo a farmaceutický priemysel

V priebehu nasledujúcich niekoľkých rokov bude v Poľsku zmodernizovaných viac ako 30 nemocníc a iných zdravotníckych zariadení. Jedná sa predovšetkým o nákup vybavenia alebo výstavbu nových nemocničných budov. Jedným z najväčších problémov poľského zdravotníctva je rastúci nedostatok zdravotníckeho personálu, hlavne zdravotných sestier a kvalifikovaných zdravotníckych pracovníkov. Ďalšou témou je digitalizácia zdravotníctva. Elektronické lekárske odporúčania a záznamy budú zavedené do konca roka 2021. Poľskými výskumnými a vývojovými prioritami sú aplikácie umelej inteligencie v diagnostickom a terapeutickom procese v onkológii, riešenia v oblasti digitálnej medicíny, vzdialeného poskytovania zdravotníckych služieb a konzultačná činnosť na diaľku - tzv. telemedicína. Veľmi perspektívny je trh nekomerčného klinického testovania. Veľký potenciál majú riešenia založené na nanotechnológiách a biomateriáloch. Agentúra pre lekárske výskum plánuje tiež uvoľniť prostriedky na vývoj vakcín, terapií a techník rýchlej diagnostiky v súvislosti s COVID-19.

Zdroje: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020), Ministerstvo zahraničných vecí České republiky (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Rakúska republika

Rakúsko sa radí medzi štáty s parlamentnou demokraciou. Teritoriálne je situované v geografickom priestore strednej Európy. Štátne hranice zdieľa so Slovenskom, Českom, Nemeckom, Maďarskom, Slovinskom, Talianskom, Švajčiarskom a Lichtenštajnskom. Vnútropoliticky je Rakúsko rozčlenené na 9 spolkových krajín: Viedeň, Dolné Rakúsko, Burgundland, Horné Rakúsko, Štajersko, Korutánsko, Salzbursko, Tirolsko a Vorarlberg. Od roku 1995 je členom jednotného trhu Európskej únie a o štyri roky neskôr nahradila rakúsky šiling nová spoločná mena – Euro. V roku 2019 mala rakúska ekonomika piate najväčšie HDP na obyvateľa spomedzi všetkých členských štátov.

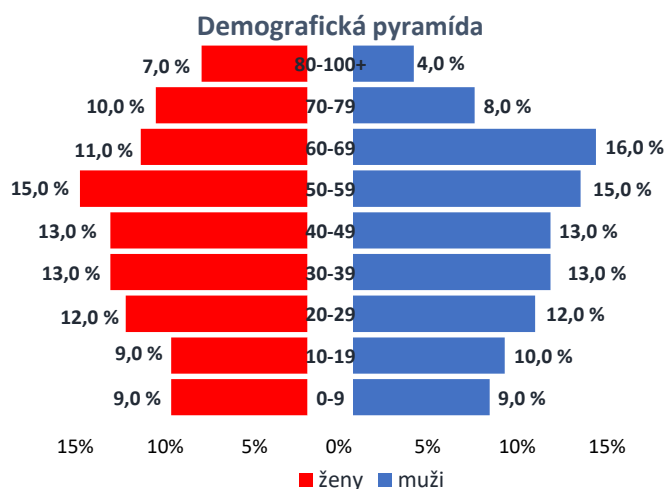
Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

Rakúsko má 8 877 067 obyvateľov a relatívne nízku hustotu obyvateľstva. Dôvodom sú Alpy pokrývajúce 2/3 povrchu a preto Rakúšania osídľujú najmä väčšie mestá ako Viedeň, Graz, Linz, Salzburg a Innsbruck.

Údaje o pandémie k 17.5.2021: Ochoreniu v dôsledku COVID-19 smrteľne podľahlo viac než 10 239 obetí, počet potvrdených prípadov: 634 095, počet uzdravených prípadov: 603 414, očkovaní: 4 106 296. Od 19.12.2020 až do odvolania platí povinnosť 10-dňovej karantény pre osoby vstupujúce na územie Rakúska z takmer všetkých krajín, vrátane Slovenska. V rámci zavedených opatrení platí povinnosť elektronickej registrácie pre osoby vstupujúce na územie Rakúska a vyžaduje sa predložiť negatívny PCR/antigénový test. V prípade vstupu bez testu hrozí pokuta vo výške 1.450 EUR. Vláda Rakúska zaviedla tzv. semaforový monitorovací a informačný systém pre občanov corona-ampel.gv.at, ktorý poskytuje informácie o súčasnom riziku infekcie v Rakúsku a o aktuálnych celoštátnych a regionálnych opatreniach. Od januára 2021 pristúpilo Rakúsko k sprísneniu hraničných kontrol na priechodoch so Slovenskom a Českom.

		
	83, 87 tis	49,03 tis
	111.	126.
	8,877 mil.	5,45 mil.
	97.	116.
	+0,41 %	+0,13 %
	Viedeň	Bratislava
	euro (EUR)	euro (EUR)
	CET CEST	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

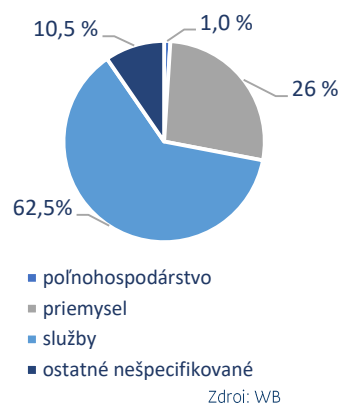
Hospodárstvo

Rakúsko je exportne zameraná, vyspelá ekonomika s významným podielom sektoru služieb v národnom hospodárstve. V roku 2019 dosiahol rakúsky export historický rekord 154 mld. EUR, a to najmä do Nemecka, USA a Talianska. Rakúsko je významným zahraničným investorom v Nemecku, Luxembursku, Česku a Maďarsku, a to v oblasti bankovníctva a poisťovníctva. Existuje tu povinné členstvo spoločností a živnostníkov v Rakúskej obchodnej komore (Wirtschaftskammer Österreich) a v Komore zamestnancov (Arbeiterkammer). Rast v sektore služieb (+1,8 %) prvýkrát po dlhej dobe prevýšil rast vo výrobnom sektore. Výraznejšie rástol i stavebný priemysel (+2,5 %). V sektore služieb zaznamenal najsilnejší rast sektor dopravy, bankovníctva, poisťovníctva a IKT. Hrubý domáci produkt Rakúska dosiahol 398,5 mld. EUR, čo zodpovedá hodnote 44 900 EUR na obyvateľa. Miera nezamestnanosti v roku 2019 dosiahla podľa Eurostat 4,5 %, podľa národnej definície 7,4 %. V roku 2019 dosiahol počet nezamestnaných 204 600. Medzi najdôležitejšie odvetvia rakúskeho hospodárstva patria potravinársky, strojársky, automobilový, elektrotechnický, chemický a drevársky priemysel. V poľnohospodárstve je zamestnané 1 % obyvateľstva, v priemysle takmer 27 % obyvateľov a v sektore služieb takmer 68 % populácie, V Rakúsku je 99 % malých a stredných podnikov.

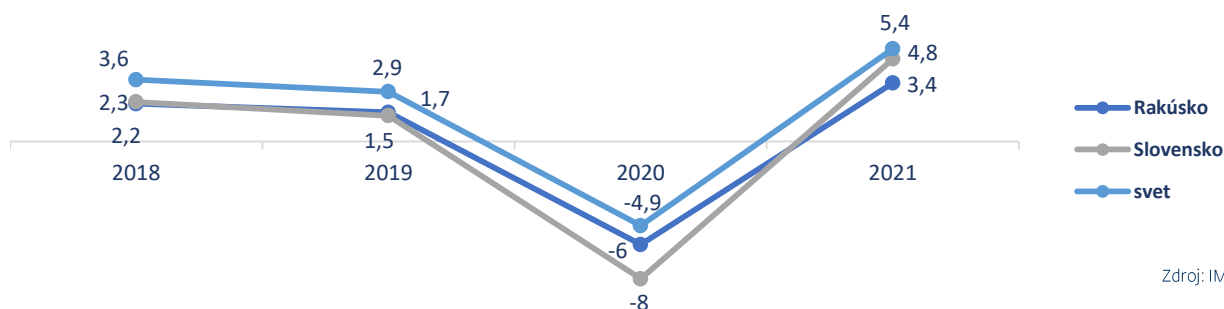
Podiel sektorov na HDP v 2019

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	2,3	1,5	-6,0	3,4	2,4
HDP na obyvateľa (tis.	53,0	51,3	48,8	51,6	-
Miera inflácie (%)	2,1	1,5	0,7	0,7	1,2
Nezamestnanosť (%)	4,9	4,5	8,5	6,7	6,0

Zdroj: ECB, MZV ČR

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

		
2¹3		
Ease of doing business	27.	45.
Global Competitiveness Index	21.	42.
Human Development Index	20.	36.
World Happiness	9.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Podnikateľské prostredie v Rakúsku je výborné. Rating Rakúska podľa agentúry Fitch je AA+ s pozitívnym výhľadom (k 7.5.2021), podľa agentúry S&P je AA+ so stabilným výhľadom (k 29.1.2021).

Zahraničný obchod

Vstupom do EÚ prijalo Rakúsko pravidlá colného priestoru Európskeho spoločenstva, v rámci ktorého sú zrušené clá. Informácie v oblasti ciel poskytuje Spolkové ministerstvo financií – Colný úrad vo Villachu. Rozhodujúci význam pre krajinu má zahraničný obchod. Podiel vývozu tovarov a služieb na HDP dosahuje 55,7 %. Silnú závislosť rakúskej ekonomiky od vzájomného obchodu s krajinami EÚ dokazuje skutočnosť, že 69,7 % vývozu a 70,7 % dovozu smeruje do/z krajín EÚ, pričom najdôležitejšími obchodnými partnermi sú DE, IT, FR a Švajčiarsko.

Rakúsky zahraničný obchod zaznamenal nárast hodnôt v oboch smeroch. Celková hodnota dovezeného tovaru za rok 2019 predstavovala 165 mld. EUR (nárast o 1,2 %). Medziročne vzrástol vývoz tovaru o 2,5 % na 143,48 mld. EUR. Deficit obchodnej bilancie dosiahol 4,2 mld. EUR.

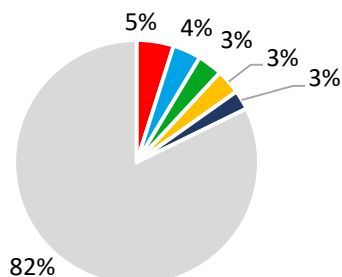
Vývoj zahraničného obchodu Rakúska v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	130,89	137,4	148,7	156,5	159,6	143,48
Import	133,27	142,50	155,52	164,01	165,01	146,59
Saldo	-2,39	-11,75	-13,92	-14,14	-11,79	1,07

Zdroj: ITC

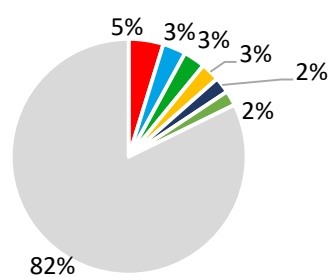
Najvýznamnejšie skupiny v rakúskom zahraničnom obchode v roku 2019 boli strojárske zariadenia a vozidlá, chemické výrobky a potraviny. V roku 2019 predstavoval obchod s tretími krajinami 30 % celkového zahraničného obchodu. Hodnota dovezených tovarov z tretích krajín sa v porovnaní s rokom 2018 zvýšila o 3,2 % na 47,2 mld. EUR. Vývoz do krajín mimo EÚ sa zvýšil takisto o 3,2 % na 46,6 mld. EUR. Medzi najvýznamnejších obchodných partnerov patria Čína, USA a Švajčiarsko. CN, Nárast dovozu palív a energií sa zvýšil o 30 % na 6,7 mld. EUR, strojov a vozidiel o 5 % na takmer 14 mld. EUR.

Tovarová štruktúra **exportu** Rakúska 2020

- Nešpecifikované
- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Liekky
- Ľudská a živočíšna krv
- Telefónne súpravy
- Ostatné

Tovarová štruktúra **importu** Rakúska 2020

- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Telefónne súpravy
- Časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel
- Nešpecifikované
- Liekky
- Ľudská krv a živočíšna krv

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Rakúskom

Slovensku patrí 12. pozícia v rebríčku TOP 20 najdôležitejších obchodných rakúskych partnerov. V rámci vzájomnej obchodnej bilancie zaznamenalo Rakúsko za rok 2019 minimálny nárast vývozu na 2, 19 mld. EUR. Do Rakúska smerovalo v roku 2019 5,6 % slovenského vývozu. S Rakúskom máme pozitívne saldo obchodnej bilancie. Jedným z dôvodov je fakt, že mnohé rakúske podniky realizujú svoju výrobu na Slovensku, ktorá sa následne vyváža do Rakúska na ďalšie spracovanie.

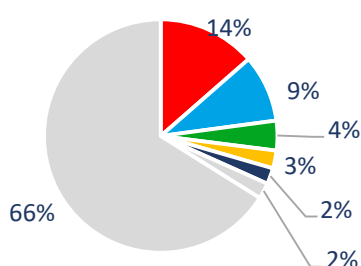
Za posledné roky zaznamenala najväčší rozvoj obchodná výmena najmä v oblasti automobilového a strojárského priemyslu, dodávky elektrických strojov a elektrotechnického tovaru, nerastných palív a minerálnych olejov, ako aj papiera a výrobkov z plastov, kovov a dreva. Rakúske podniky otvorili na Slovensku približne 2 500 pobočiek, do ktorých investovali približne 6 mld. EUR. Rakúsko sa tým zaradilo k najväčším zahraničným investorom pôsobiacim na Slovensku.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Rakúskom v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	4,07	3,99	4,47	4,56	4,52	4,14
Import	1,78	2,05	2,24	2,46	2,65	2,19
Obrat	5,85	6,04	6,7	7,02	7,16	10,57
Saldo	2,29	1,94	2,24	2,10	1,88	-2,29

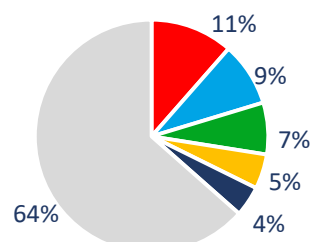
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra **importu** SR z Rakúska 2020

- Časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel
- Ropné oleje
- Elektrické prístroje osvetľovacie a signalizačné
- Elektrické akumulátory
- Potravinové prípravky
- Telefónne súpravy

Tovarová štruktúra **exportu** SR do Rakúska 2020

- Osobné automobily a iné motorové vozidlá
- Ropné oleje
- Nerafinovaná meď
- Telefónne súpravy
- Časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Po viac ako polroku ukončila spolková vláda celoštátny lockdown 19.5. Otvorilo sa gastro, turizmus, kultúra i šport, vrátilo sa k prezenčnému vzdelávaniu. Platia jasné pravidlá pre odstup, nosenie FFP2 masiek, registrácie do reštaurácií, ktoré môžu otvoriť indoor i outdoor. Nutné je preukázať sa negatívnym testom, očkovaním, alebo dokladom o prekonaní Covid-19. Uvedené platí tak pre domácich, ako i zahraničných turistov. Ak si to situácia bude vyžadovať, môžu spolkové krajiny prijímať prísnejšie pravidlá, ako tie predpísané federálnou vládou. Spolková vláda predstavila postupné kroky otvárania krajiny. Pravidlá sú rovnaké pre ktorýkoľvek sektor národného hospodárstva.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Aj napriek obrovskej štátnej pomoci na zmiernenie negatívnych vplyvov pandémie (31 mld. EUR) plánujú koalíčné strany vyčleniť miliardu na nové priority. V budúcom roku bude na ochranu podnebia a životného prostredia k dispozícii 680,6 mil. EUR, čo je viac ako kedykoľvek predtým. Súčasný rozpočet považuje strana za rozpočet na ochranu klímy, ktorý zaisťuje pracovné miesta a vytvára regionálnu pridanú hodnotu. V oblasti mobility stanovuje opatrenia pre infraštruktúru, predovšetkým pre zatraktívnenie verejnej dopravy. Vláda s výdavkami 97,8 mld. EUR a príjmami 75,2 mld. EUR očakáva deficit 22,6 mld. EUR, čo je o 1,6 mld. EUR viac, ako sa predpokladalo v polovici októbra 2020. Príjmy štátneho rozpočtu sú silne ovplyvnené účinkami pandémie COVID-19. Najväčšie poklesy zaznamenala daň z príjmu právnických osôb a daň z obratu. Dramatický je aj pokles podielu na príjmoch, keďže spolkové krajiny a obce prišli o zhruba 3,8 mld. EUR.

Doprava

S cieľom dodržať nastavené klimatické záväzky krajiny a reagovať na medzinárodný tlak znížiť emisie skleníkových plynov o 36 % prijala vláda niekoľko opatrení a balíkov podpory. Tieto sa týkajú i sektora dopravy a zahŕňajú oblasti ako modernizácia a rozširovanie železníc, dekarbonizácie železníc, zvyšovanie úrovne elektrifikácie a ekologizácie dopravy, podpora elektromobility (nákup elektro-áut, e-autobusov, e-bicyklov, e-kolobežiek) a prepájanie jednotlivých druhov dopravy. Program rezortu trvalo udržateľného rozvoja a turizmu „Mobilita budúcnosti“ podporuje automatizáciu v oblasti mobility osôb a tovaru vrátane vývoja technológií autonómneho riadenia. Vláda plánuje pokročiť vo výskume v oblasti ochrany podnebia, mikroelektroniky a umelej inteligencie. Do roku 2023 sú plánované investície do rozvoja verejnej dopravy za 4,5 mld. EUR. Projekty železničnej a koľajovej dopravy Rakúskych dráh (ÖBB) tvoria podstatnú časť verejného obstarávania v Rakúsku, ktoré môžu byť na základe kritéria "princípu najlepšie ponuky" zaujímavé pre slovenských exportérov.

IKT

Rakúska vláda kladie dôraz na digitalizáciu a pokračuje v iniciatíve „Digital Austria“. Predpokladom pre využitie nových technológií a prístupov, napr. internetu vecí (IoT) je širokopásmové pokrytie 5G sieťou. Príležitosti v oblasti IKT predstavujú do budúcnosti riešenia bezpečnosti dát, polovodiče v oblasti použitia IoT, ako aj oblasť umelej inteligencie. Rakúska vláda sa hlási k stratégii „Artificial Intelligence Mission Austria 2030“, ktorej cieľom je práve podpora vývoja a aplikácie umelej inteligencie pri zohľadnení etických zásad a zhode na regulačných otázkach. Príležitosti pre slovenských subdodávateľov mobilných operátorov sa vyskytujú v oblasti plošnej výstavby sietí 5G, ktorú má Viedeň do roku 2022 podporiť čiastkou 20 mil. EUR, oblasti zberu, spracovania a analýz veľkých dát (big data), aplikácie umelej inteligencie (AI) a Machine Learning.

Strojársky priemysel

Tradične rýchlo rastúcim sektorom rakúskeho priemyslu je strojárstvo s ročným obratom presahujúcim 23 mld. EUR. Významným segmentom v odvetví sú kovové konštrukcie, poľnohospodárske a lesnícke stroje, ťažobné stroje, ako aj zdvíhacia technika. Stále väčší význam majú služby súvisiace s výrobkami, servisom a kompletným riešením obrábacích procesov, riešenia na skrátenie výrobných reťazcov a aplikácia 3D tlače. Naďalej pokračuje prepojenie klasického strojárstva s IT, čo vzhľadom k pripojeniu na internet a integráciou riadiacich jednotiek vyžaduje komplexné riešenie bezpečnosti. Technológia IoT umožňuje optimalizáciu procesov a efektívnosť v logistike. Zvýšený dopyt sa očakáva v oblastiach ako je analytický software pre analýzu dát strojov, ako aj jeho implementácia do výrobných procesov.

Energetika

Energetika, a s ňou spojená ochrana životného prostredia, patrí k významným pilierom rakúskej ekonomiky. Spolková vláda kladie veľký dôraz na domácu produkciu elektriny, ktorú chce do roku 2030 plne pokryť z obnoviteľných zdrojov energie. Na uvedené sú naviazané i plány dotácií a investície na federálnej ako i na spolkových úrovniach. Do projektu „Laboratórium zelenej energie“ spolkových krajín Štajersko, Dolné Rakúsko, Viedeň a Burgenland je zapojených viac ako 200 podnikateľských subjektov a výskumníkov realizujúcich inovatívne projekty v oblasti zelených technológií prevyšujúcich hodnotu 150 mil. EUR. Príležitosti taktiež poskytuje oblasť čistých technológií (spracovanie odpadu, energetická efektívnosť), výroba solárnej energie a biomasy. V rámci európskeho programu LIFE získala krajina dotáciu 10 mil. EUR na projekt manažmentu povodia riek IRIS. Na siedmich rakúskych riekach budú v rámci projektu realizované opatrenia v oblasti ekologizácie povodia, ochrany životného prostredia a

ochrany proti povodňam v hodnote viac ako 16 mil. EUR. Príležitosti pre slovenské firmy sú v súvislosti so zvýšením interoperability a s digitálnou integráciou energetických sietí (Smart Grid).

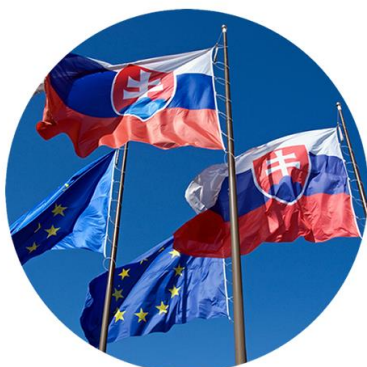
Stavebný priemysel

Mestá a obce získajú v rámci opatrení na obnovu ekonomiky od spolkovéj vlády pomoc na investície do výstavby a modernizácie škôl a škôlok, zariadení pre seniorov a hendikepovaných, múzeí, kostolov, športových zariadení a pod. s dôrazom na znižovanie ich energetickej náročnosti. S ohľadom na dôraz na regionalizáciu sú investície príležitosťou predovšetkým pre slovenské firmy v pohraničných regiónoch. Finančné prostriedky budú poskytnuté na už prebiehajúce i nové projekty do konca roka 2021. Nad rámec tejto podpory investuje vláda v nasledujúcich desiatich rokoch ďalších 2,4 mld. EUR do výstavby a modernizácie škôl. Vláda tiež ohlásila výstavbu 25 tis. bytov pre cenovo dostupné bývanie a investície do infraštruktúry existujúcich štátnych budov a rozvoja nových moderných budov šetrných voči životnému prostrediu. V oblasti súkromného sektora sú v súčasnosti trendom hybridné formy využitia nehnuteľností (zdieľané kancelárie, spoločne využívané priestory) a tzv. Microliving, to znamená koncept priestorovo efektívneho a kompletne zariadeného bývania v podobe minibyť, ktorý bude expandovať v rakúskych mestách.

Farmaceutický priemysel

Zdravotnícky a farmaceutický priemysel vrátane odvetvia biotechnológií a výroby zdravotníckych prostriedkov generuje takmer 6 % domáceho HDP. Spoločnosti podnikajúce v obore Life Science sú vyhľadávanými partnermi. Kľúčový význam má v Rakúsku vývoj a výroba biologických liečiv na liečbu nádorových, reumatologických a astmatických ochorení. V oblasti lekárskej techniky je ťahúňom rozvoja a inovácií opäť digitalizácia. V zdravotníckom priemysle sú významne podporované perspektívne startupy a univerzitné spin-offy. Krajina je centrálnym miestom pre oblasť európskeho Life Science sektora, ktorý je na medzinárodnej úrovni uznávaným a považovaný za dôležitý zdroj pre produkty, služby a technológie. Odvetvie sa vyznačuje vysokým stupňom prepojenia výrobcov, dodávateľov a poskytovateľov služieb. Dlhodobý trend starnutia obyvateľstva zvyšuje dopyt po medicínskej technike a ponúka uplatnenie inováciám v oblasti poskytovania zdravotnej a sociálnej starostlivosti o seniorov. Potenciál majú i chirurgické, dentálne, lekárske a veterinárne prístroje. Slovenské firmy majú príležitosť exportovať prístroje pre testovanie, diagnózu a sledovanie pacientov v lekárskejších zariadeniach, vybavenie s vyšším technologickým stupňom a pre špecializované použitie v pohotovostnej a intenzívnej medicíne, vybavenie sanitiek, poskytnutie príslušenstva pre dýchanie vrátane respiračných prístrojov, ovládačov a čerpadiel pre lekárske respirátory a diagnostické prístroje, senzory, softvérové výrobky pre lekárstvo, telemedicínu a aplikácie pre zdravotníctvo.

Zdroje: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2020), Ministerstvo zahraničných vecí České republiky (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Ruská federácia

Ruská federácia je štát rozprestierajúci sa na dvoch svetadieloch – Európa a Ázia. Ide o najväčšiu krajinu na svete s celkovou rozlohou viac ako 17 miliónov km². S celkovým počtom obyvateľov presahujúcim viac ako 140 miliónov je Ruská federácia 9. najľudnatejším štátom sveta. Nezávislosť získala v roku 1991 po rozpade ZSSR, čím sa stala jeho nástupníckou krajinou. Štátnym zriadením je v súčasnosti federatívna poloprezidentská republika s voleným prezidentom. Ruskú federáciu tvorí 83 subjektov, ktoré sú rozdelené do administratívnych celkov podľa stupňa autonómie. Najvyššiu mieru autonómie majú republiky, najnižšiu oblasti. Väčšina obyvateľstva sa hlási k pravoslávnej cirkvi, hoci v niektorých republikách federácie dominuje islam (na Kaukaze a v Tatársku). Oficiálnym jazykom je ruský jazyk. Obyvateľstvo krajiny tvoria: Rusi, Tatári, Ukrajinci, Baškiri, Čuvaši, Čečenci a ďalšie (mnohé z nich neruské) národy. Hlavným mestom je Moskva, k významným mestám patrí aj Sankt Peterburg.

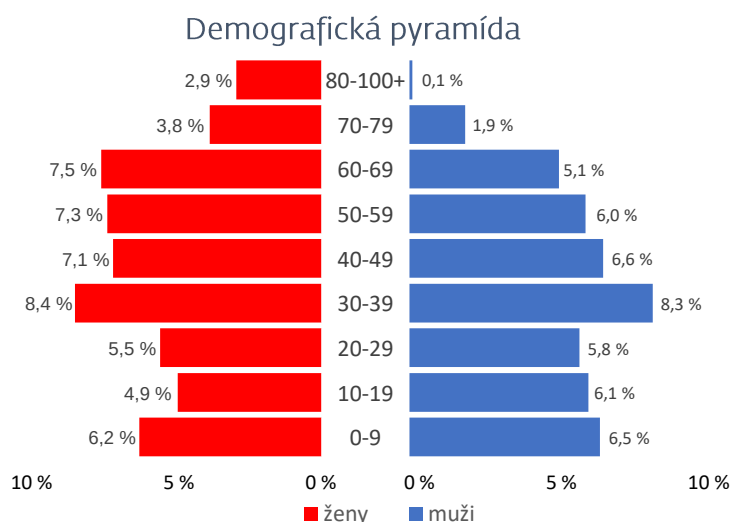

Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Populačná krivka Ruskej federácie za posledných 10 rokov zaznamenávala pozitívne hodnoty vďaka rôznym reformám a podporným programom ruskej vlády zameraným na zvýšenie pôrodnosti a pomoci mladým rodinám. Napriek tomu v poslednom období populačná krivka opäť stagnuje a prirodzený úbytok obyvateľstva sa približuje k úrovni 0,072 %. Problémom je tiež vyľudňovanie vidieka, resp. ďalekých oblastí na Sibíri a východe krajiny, keďže mnohí obyvatelia sa sťahujú do miest, ktoré sa vyznačujú väčšou dostupnosťou práce, kvalitnejšími službami a vyššou životnou úrovňou. COVID-19 zasiahol Ruskú federáciu najsilnejšie na jeseň a v zime v roku 2020, pričom sa doteraz nakazilo okolo 5 miliónov obyvateľov, čím je Ruská federácia momentálne 6. najzasiahnutejšou krajinou na svete. Krajina eviduje viac ako 115 tisíc úmrtí. Predpokladá sa, že skutočné počty nakazených môžu byť oveľa väčšie v dôsledku nedostatočného testovania. Od jari 2021 došlo k zlepšeniu situácie aj vďaka zvýšeniu očkovania obyvateľstva novou ruskou vakcínou Sputnik V. Denné prírastky nakazených sa pohybujú v rozmedzí 8 tisíc až 10 tisíc. V krajine bolo v rámci vakcinačného programu úplne zaočkovaných 8 % obyvateľstva.

		
	17 089,3 tis. km ²	49,03 tis. km ²
	1.	126.
	144,48 mil.	5,45 mil.
	9.	116.
	-0,07 %	+0,13 %
	Moskva	Bratislava
	ruský rubel (RUB)	euro (EUR)
	+1/ až +11/ o/ až +10/	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

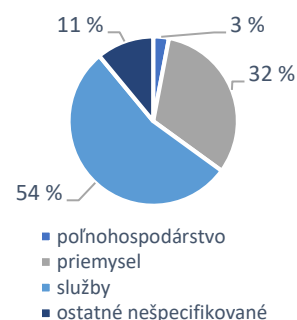
Hospodárstvo

Ruská federácia sa dokázala pretransformovať z centrálne plánovanej ekonomiky na modernú trhovú ekonomiku s rozvinutým kapitalizmom. Krajinu po rozpade ZSSR zasiahli viaceré finančné či ekonomické krízy a šoky na finančných trhoch, napr. v auguste 1998. Na ekonomiku mala dopad aj svetová hospodárska kríza v roku 2009 (pokles HDP o viac ako 7 %). Príjmy do štátneho rozpočtu sú vysoko závislé od cien ropy na svetových trhoch. Prahová cena, na základe ktorej sa zostavuje štátny rozpočet Ruskej federácie, je 42,40 USD/barel. Poľnohospodárska výroba predstavuje len okolo 3 % HDP, no napriek tomu patrí Ruská federácia k najväčším exportérom zrnových produktov. Najvýznamnejším priemyselným odvetvím je ropný a plynárenský komplex, ktorý je zároveň najväčšou hnacou silou ruskej ekonomiky a je silne závislý na exporte. Okrem toho krajina disponuje zásobami uhlia, železnej rudy, chrómu, volfrámu, molybdénu, medi, niklu, kobaltu, antimónu, hliníka, uránu, zlata, striebra, ortuti či diamantov. Priemyselná výroba sa podieľa 32 % na tvorbe HDP. V rámci priemyselnej výroby prevláda aj sekundárne spracovanie ropy a ropných produktov, chemický či strojársky priemysel (závody ťažkého strojárstva v priemyselných oblastiach Sibíri, Uralu, a pod.). Dôležitým prispievateľom do ekonomiky je aj drevársky, polygrafický, textilný, elektronický, elektrotechnický a farmaceutický priemysel. Významným odvetvím je tiež stavebníctvo, obranný, letecký a kozmický priemysel. Najrozvinutejším sektorom sú služby (transport, maloobchod a veľkoobchod, telekomunikácie, finančné služby a vo väčších mestách a horských oblastiach aj turizmus), ktoré tvoria až 54 % HDP.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	2,5	1,3	-5,2	1,6	1,8
HDP na obyvateľa (tis. USD)	11,2	11,4	9,8	10,2	-
Miera inflácie (%)	2,9	4,5	4,2	4,8	5,2
Nezamestnanosť (%)	4,8	4,6	6,6	5,2	4,8
Výmenný kurz EUR/RUB (1.12.)	76,07	70,55	90,78	-	-

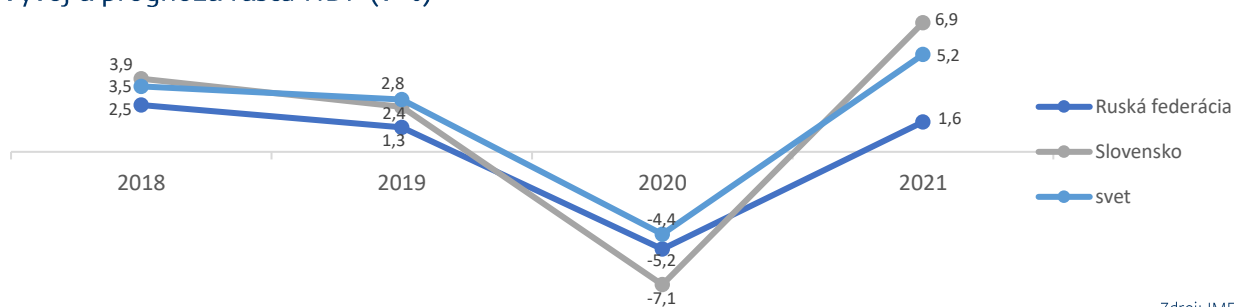
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

Ease of doing business	28.	45.
Global Competitiveness Index	43.	42.
Human Development Index	49.	36.
World Happiness	73.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Ruská federácia je krajina, ktorá sa vyznačuje rozsiahlym byrokratickým aparátom. Zároveň na mnohých najmä vládnych úrovniach dochádza k výraznej prezamestnanosti. Ratingová agentúra Standard & Poor's potvrdila krajine rating na úrovni BBB- so stabilným výhľadom. Podobné predpovede uverejnila aj agentúra Fitch, ktorá potvrdila rating na úrovni BBB so stabilným výhľadom či agentúra Moody's, ktorá krajinu ohodnotila ratingom Baa3.

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Ruskej federácie sa orientuje najmä na vývoz nerastných surovín, ropných produktov a ropy, drahokamov a zlata, železa a ocele, obilia a zrna či jadrových, mechanických či iných zariadení. Krajina je závislá na dovoze strojov a prístrojov, počítačov a vysielacích zariadení, motorových vozidiel, farmaceutických a farmakologických výrobkov, plastov či technológií s vyššou pridanou hodnotou.

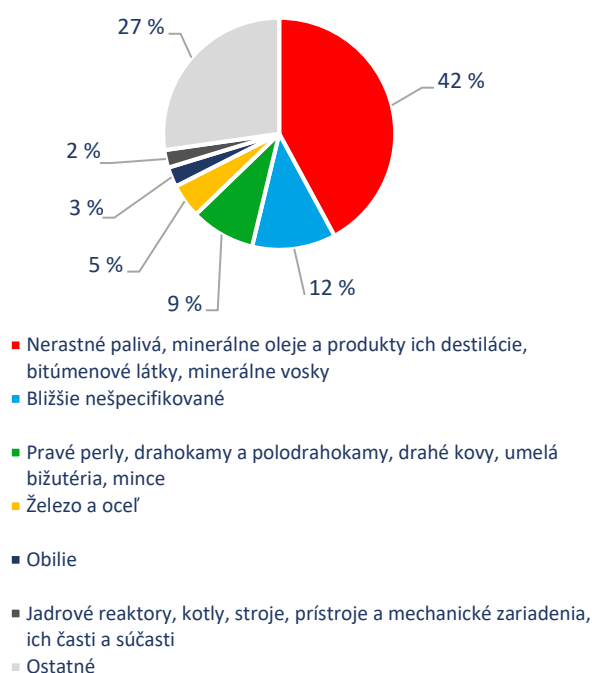
Vývoj zahraničného obchodu Ruskej federácie v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	300,45	257,96	316,09	380,49	377,65	295,35
Import	159,72	164,68	200,91	201,66	217,76	202,97
Saldo	140,73	93,28	115,18	178,83	159,89	92,38

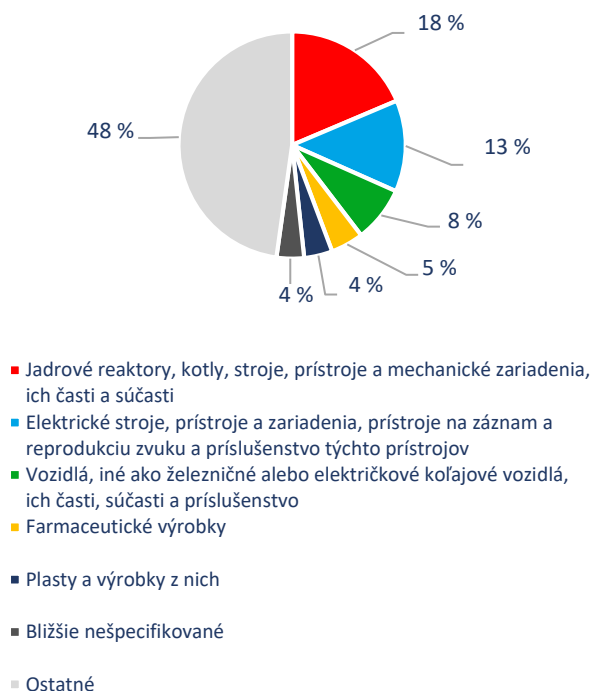
Zdroj: ITC

Najväčšími obchodnými partnermi Ruskej federácie boli v roku 2020 Čína, krajiny EÚ, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Turecko, Južná Kórea, USA, Japonsko a krajiny zo zoskupenia Eurázijskej ekonomickej únie (EEÚ) a Spoločenstva nezávislých štátov (SNŠ). Ruská federácia sa dlhodobo usiluje o zvýšenie stupňa integrácie v rámci jednotného trhu EEÚ a prehĺbenie ekonomických vzťahov s ostatnými členmi tohto spoločenstva (Bielorusko, Kazachstan, Arménsko, Kirgizsko). Na obchodnej bilancii sa prejavujú aj sankcie uvalené zo strany EÚ.

Tovarová štruktúra exportu Ruskej federácie 2020

Tovarová štruktúra importu Ruskej federácie 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Ruskou federáciou

Slovenský export do Ruskej federácie je ovplyvnený mnohými reštriktívnymi opatreniami, sankciami zo strany EÚ, colnými prekážkami, zvýšenými logistickými a transportnými nákladmi či dodatočnými nákladmi na štandardizáciu produktov. Niektoré produkty, ktoré sú štandardizované na ruskom trhu, nie sú certifikované pre trhy EÚ a naopak. Napriek snahe EÚ diverzifikovať dovoz energonosičov je Slovenská republika aj naďalej závislá na ich dovoze z Ruskej federácie. Rozvoju obchodu bráni aj predĺženie sankcií zo strany EÚ o ďalších 6 mesiacov (december 2020).

Vývoj zahraničného obchodu SR s Ruskou federáciou v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	1,526	1,505	1,776	1,856	1,932	1,177
Import	2,955	2,256	2,880	3,209	3,630	3,468
Obrat	4,481	3,761	4,656	5,065	5,562	4,645
Saldo	-1,429	-0,751	-1,104	-1,353	-1,698	-2,291

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Ruska 2020

Tovarová štruktúra importu SR z Ruska 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Ruská federácia patrí do skupiny krajín, ktoré súčasná pandémia postihla vo veľkej miere. Neustály nápor na zdravotníctvo a vysoké reprodukčné čísla prinútili ruských vedcov, aby sa usilovali o sploštenie krivky nakazených a o trvalú udržateľnosť zdravotníckeho systému.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Napriek negatívnej situácii a predĺženiu sankcií o ďalších 6 mesiacov sa naskytujú na ruskom trhu príležitosti aj pre slovenské podnikateľské subjekty. Na rok 2021 boli vyčlenené výdavky na podporu ruskej produkcie vo výške 96 mld. RUB, ďalšími 10 mld. RUB vláda podporí sociálne programy na rozvoj regiónov (príležitosť pre slovenské firmy v oblasti zlepšenia kvality životnej úrovne ľudí). Vláda prijala aj niektoré opatrenia na uľahčenie a zvýšenie importných možností či zníženie byrokratických bariér. Pre slovenské podnikateľské subjekty sa naskytujú príležitosti okrem nižšie uvedených sektorov aj v potravinárskom priemysle či vo vodnom hospodárstve. Taktiež rastie dopyt po tzv. „smart city“ riešeníach a naďalej sa zvyšuje dopyt po technologicky náročnejších zariadeniach a technológiách s vyššou pridanou hodnotou.

Zdravotníctvo

Ruská federácia dočasne liberalizovala dovoz zdravotníckeho materiálu s cieľom zavedenia „zeleného koridoru“ a zníženia ciel pre zdravotnícky tovar vyrábaný v krajinách EÚ. Ide o rôzne typy ochranných a dezinfekčných prostriedkov, diagnostických prístrojov a určité druhy lekárskeho vybavenia (pipety, endoskopy, teplomery, dezinfekčné jednotky, zdravotnícky materiál, a pod.). Najväčší dopyt však pretrváva po technologicky náročnejších a komplexných zdravotníckych riešeniach (termokamery, dezinfekčné dvere, pľúcne ventilátory, snímače tváre, komplexné dezinfekčné celky, a pod.).

Obnoviteľné zdroje

Ruská vláda v rámci celonárodného programu „Ekológia“ vyčlenila na rok 2021 viac ako 650 mld. RUB (okolo 7 mld. EUR) za účelom podpory trvalej udržateľnosti životného prostredia a zelenej ekonomiky. S tým súvisí likvidácia najnebezpečnejších nelegálnych skládok, objektov a iných environmentálnych záťaží či realizácia sanácie postihnutých oblastí. Rovnako sa predvída ambiciózny plán recyklácie až 22,8 % komunálneho odpadu. Významnú zložku projektu predstavujú technológie na čistenie a úpravu vody.

Energetika

Krajina figuruje ako významný hráč v globálnom energetickom systéme, keďže vyrába až 10 % celosvetovej energie. Rovnako zostáva jedným z najväčších svetových vývozcov energetických zdrojov a energonosičov (ropa, plyn či uhlie). Napriek tomu, že export energie významne poklesol v dôsledku zníženia ekonomickej aktivity spôsobenej pandémiou koronavírusu, v najbližšom období sa očakáva jeho opätovný nárast. Vláda tiež schválila tzv. Stratégiu rozvoja základne nerastných zdrojov Ruskej federácie do roku 2035, v ktorej si kladie za cieľ objavovať nové ložiská fosílnych palív pomocou rôznych vyspelých technológií. Na druhej strane však dichotómia spočíva v snahe znížiť emisie skleníkových plynov a zvýšiť podiel obnoviteľnej energie.

Zdroje: FutureRussia.gov.ru (2020), Climate Scoreboard (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Spojené arabské emiráty

Spojené arabské emiráty (SAE) sú federáciou siedmich autonómnych emirátov (Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Ras Al Khaima, Fujairah, Ajman, Umm Al Quwain) rozkladajúcich sa vo východnej časti Arabského polostrova pri pobreží Perzského zálivu. Počet obyvateľov je 9,77 mil. (stav ku koncu roka 2019), pričom občanmi SAE je len približne 20% z nich, z toho asi 70% Arabov. Islam vyznáva 96% z nich, z čoho 82% sú sunniti a 18% šiiti. Zvyšok obyvateľstva SAE tvoria prisťahovalci, predovšetkým z Indie, Pakistanu, Bangladéša, Srí Lanky, Filipín a Iránu. Títo vyznávajú náboženstvá svojich materských krajín, teda predovšetkým Islam a Hinduizmus. Pôvodné územia SAE boli v roku 1892 pričlenené Britmi do tzv. protektorátu Zmluvný Omán, pričom Spojené arabské emiráty tak, ako ich poznáme dnes, vznikli až v roku 1971 po odchode britských vojsk. Všetky emiráty tvoriaci SAE sú absolutistickými monarchiami.

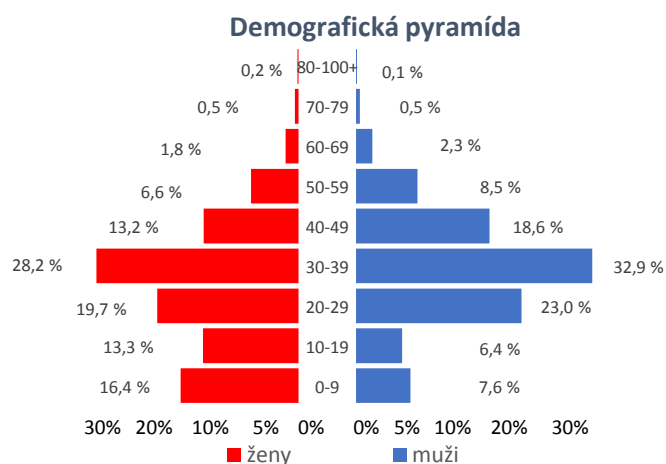

Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Populácia Spojených arabských emirátov zaznamenáva permanentný rast, ktorý na medziročnej báze v priemere osciluje okolo 1%. V roku 2020 to bol rast 1,23% oproti predchádzajúcemu roku. Rast populácie je do značnej miery determinovaný úrovňou napredujúcej ekonomickej prosperity krajiny, ktorá vyvoláva významné migračné toky do SAE za pracovnými príležitosťami, ktoré hospodársky rast generujú. Špecifikom je vysoký podiel (cca 69,5%) mužskej populácie daný jednostranným zložením prisťahovalcov za prácou. Spojené arabské emiráty zaevidovali ku koncu apríla 2021 od vypuknutia pandémie COVID-19 537 tisíc nakazených, pričom doteraz tomuto vírusu podľahlo 1600 ľudí. Zároveň sa vyliečilo 517 tisíc ľudí. SAE prijali množstvo opatrení na zamedzenie šírenia vírusu, vrátane uzatvorenia svojich hraníc, s cieľom zníženia rizika šírenia nákazy a ochrany svojho domáceho obyvateľstva. Do konca roka 2020 boli v SAE uzavreté školy a naďalej sú v platnosti ďalšie opatrenia na zníženie mobility obyvateľstva. Do mája 2021 bolo podaných už viac ako 11 miliónov dávok vakcín. Primárne sa očkuje vakcínou Sinopharm, Pfizer/BioNTech a Sputnik V.

		
	83, 60 tis.	49,03 tis.
	113.	126.
	9,77 mil.	5,45 mil.
	91.	116.
	+1,44 %	+0,13%
	Abu Dhabi	Bratislava
	Dirham (AED)	euro (EUR)
	+4 +3	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

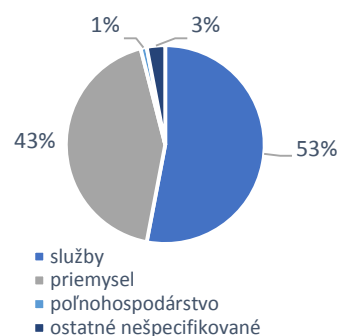
Hospodárstvo

Kým ešte v polovici 19. storočia hospodárstvo SAE reprezentovali najmä rybolov, lov perál, obchod s korením a paradoxne aj pirátstvo, na konci šesťdesiatych rokov minulého storočia to bola už ťažba ropy a zemného plynu. Tento sektor, vďaka ktorému sa SAE stali jedným z najbohatších štátov sveta aj v súčasnosti generuje 25,9% HDP a spolu s ďalšími priemyselnými odvetviami spolu vytvára 43% HDP krajiny. Z hľadiska tvorby HDP však dominujú služby, ktoré generujú až 53% HDP, z nich najmä veľkoobchod a maloobchod a tiež financie a bankovníctvo. Z výrobných odvetví, ktoré predstavujú podiel 9% na tvorbe HDP, je veľmi rozvinutá najmä výroba cementu a hliníka. Práve zvýšenie výroby hliníka, skla a ocele sú hlavnými cieľmi tzv. diverzifikačnej vízie SAE, ktorá má postupne zabezpečiť ďalšie zvýšenie podielu priemyslu na tvorbe HDP. Výrazný rozvoj SAE očakáva aj v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. Do roku 2050 má predstavovať ich podiel na energetickom mixe až 40%. Poľnohospodárstvo má len zanedbateľný význam na tvorbe HDP (1%), keďže sa obrába iba asi 0,7% územia a to buď v oázach alebo na územiach s umelým zavlažovaním.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	1,2	1,7	-5,3	2,3	3,2
HDP na obyvateľa (tis. USD)	44,03	45,1	38,8	41,8	-
Miera inflácie (%)	3,1	-1,9	-1,8	1,5	3,1
Nezamestnanosť (%)	4,1	4,0	6,4	5,2	4,8
Výmenný kurz EUR/AED (1.12.)	4,202	4,104	4,594	-	-

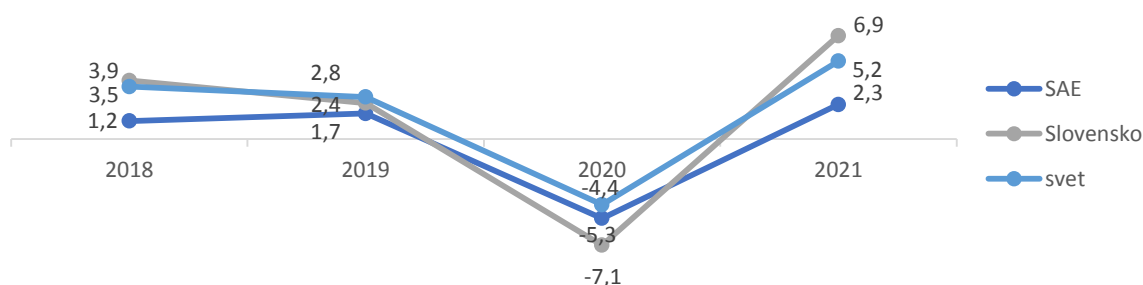
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	16.	45.
Global Competitiveness Index	25.	42.
Human Development Index	35.	36.
World Happiness	21.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

SAE sú oproti európskym administratívnym zvyklostiam typické relatívnym vnímaním času a dochvilnosti a od toho sa odvíja aj zdĺhavosť pri vybavovaní úradných záležitostí a nadmerná byrokracia. Aj napriek tomu si SAE pomerne dobre stoja v štandardných hodnoteniach krajiny. Rating agentúry Standard & Poor's (apríl 2020) pre SAE je AA so stabilným výhľadom, Moody's (november 2020) Aa2 so stabilným výhľadom a Fitch AA- so stabilným výhľadom (november 2020).

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Spojených arabských emirátov je primárne založený na vývoze ropy, jej derivátov a zemného plynu. Napriek tomu údaje o exporte ropy a exporty zo zón voľného obchodu, ktoré fakticky ležia mimo colného priestoru emirátov, nie sú obsiahnuté vo vývozných štatistikách SAE. Významnou vývoznou komoditou sú perly, drahé kovy, kamene a šperky. Dubajská zóna voľného obchodu DMCC (Dubai Multi Commodities Center) je svetovým centrom obchodu so zlatom a diamantmi. Ďalej nasledujú plasty a významný je aj vývoz hliníka. Na druhej strane sú SAE existenčne závislé na dovoze takmer všetkých bežných tovarov dennej spotreby, v dôsledku čoho dovoz v tzv. neropných produktoch a službách výrazne prevyšuje vývoz.

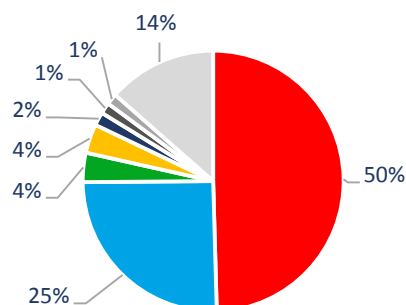
Vývoj zahraničného obchodu SAE v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	270,7	266,6	277,5	271,8	282,2	128,1
Import	258,6	244,7	242,3	221,4	239,3	139,7
Saldo	12,1	21,9	35,2	50,4	42,9	-11,6

Zdroj: ITC

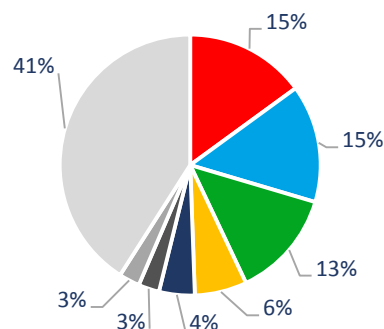
Najväčšími obchodnými partnermi SAE sú India, Irán, Japonsko, Čína a EÚ 28. Podiel Indie na celkovom zahranično-obchodnom obrate SAE je viac ako 25%. EÚ 28 má podiel viac ako 8%.

Tovarová štruktúra exportu SAE 2020

- minerálne paliva a oleje
- perly, drahé kovy a kamene
- plasty a výrobky z nich
- hliník a výrobky z neho
- elektrické prístroje a zariadenia
- komodity inde nešpecifikované
- železo a oceľ
- ostatné

Tovarová štruktúra importu SAE 2020

- elektrické stroje, prístroje a ich súčasti
- perly, drahé kovy a kamene
- stroje, mechanické zariadenia, reaktory, kotly
- vozidlá iné, ako koľajové
- minerálne palivá a oleje
- plasty a výrobky z nich
- lietadlá a ich súčasti
- ostatné

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR so SAE

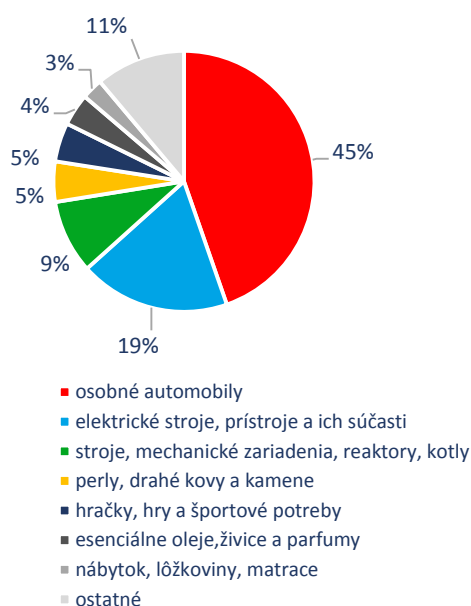
Bilaterálny obchodná relácia medzi SR a SAE má rastúci trend, pričom si SR dlhodobo udržiava aktívne saldo obchodnej bilancie. Slovenský export do SAE je do určitej miery limitovaný legislatívou (nutnosť miestneho agenta pre etablovanie sa v SAE), byrokraciou SAE inštitúcií a tiež zvyklosťami teritória, kedy bez serióznej prípravy a bez spoľahlivého SAE agenta s kontaktnou bázou na obchodných partnerov v SAE je nádej na úspešné etablovanie sa v teritórii minimálna. Práve pravidlo inkorporovania miestneho agenta pri zakladaní obchodných spoločností v SAE sa čoskoro zmení, keď že jednou z priorít vlády je umožniť zakladanie obchodných spoločností so 100% podielom zahraničného kapitálu.

Vývoj zahraničného obchodu SR so SAE v mil. EUR

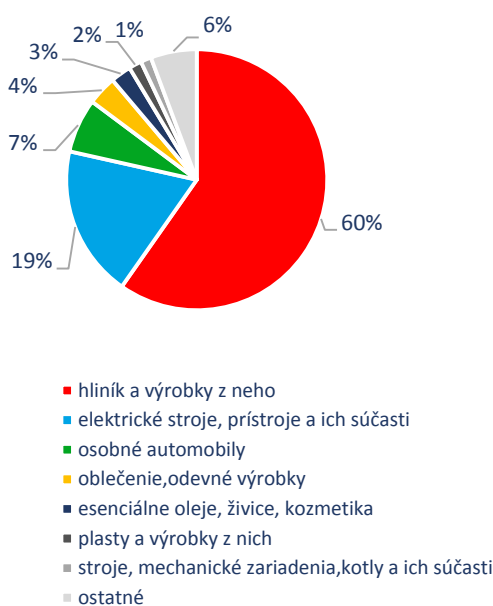
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	178,3	163,1	180,9	144,0	171,3	175,2
Import	10,6	11,4	15,8	26,4	37,4	16,5
Obrat	188,9	174,5	196,7	170,4	208,7	191,7
Saldo	167,7	151,7	165,1	117,6	133,9	158,7

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do SAE 2020

Tovarová štruktúra importu SR zo SAE 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Tak, ako indikuje graf vývoja HDP Spojených arabských emirátov, ekonomika tejto krajiny v roku 2020 bola ovplyvnená klesajúcimi cenami na trhu s ropou a krízou v súvislosti s pandémiou COVID-19 a to aj napriek rozsiahlym stimulačným opatreniam vlády SAE. HDP krajiny zaznamenal v roku 2020 medziročný pokles na úroveň -5,3%. Predikcia na rok 2021 je však už pozitívna a SAE by mali dosiahnuť opätovný rast HDP vo výške 2,3% a v roku 2022 dokonca 3,2%. Vláda SAE od vypuknutia pandémie uvoľnila doteraz celkovo na stimulačné opatrenia a stabilizáciu ekonomiky finančné zdroje vo výške takmer 283 mld. AED, čo je skoro 2% HDP. Na zmiernenie ekonomickej krízy v dôsledku pandémie SAE emitovali medzinárodnú tranžu dlhopisov vo výške 7 mld. USD, ktoré by mali zaistiť dostatok

finančných zdrojov v rozpočte a to aj s ohľadom na pokles príjmov z predaja ropy. Na základe oficiálnej žiadosti vlády SAE v súvislosti s Covid-19 a následného odporúčania Medzinárodného úradu pre výstavy (Bureau International des Expositions – BIE) sa pôvodne plánovaný termín najvýznamnejšieho lokálneho veľtrhu EXPO 2020 presunul z pôvodne plánovaného termínu od 20.10. 2020 do 10. 4. 2021 na nový termín od 1.10. 2021 do 31.3. 2022. Spojené arabské emiráty zareagovali na nástup koronavírusu pomerne rýchlo veľmi prísnymi opatreniami, ktoré znamenali od konca marca 2020 totálne uzatvorenia ekonomiky a sociálneho života. Taktiež boli uzavreté hranice a do krajiny sa mohli dostať iba občania SAE. Začiatkom apríla 2020 bol vyhlásený úplný zákaz vychádzania - okrem nutných ciest, ako sú nákup potravín či návšteva lekára. Všetky tieto opatrenia boli postupne rušené začiatkom ramadánu, na prelome apríla a mája. Boli postupne otvárané komerčné firmy, úrady a inštitúcie a bol tiež zrušený zákaz vychádzania. Zároveň boli rátané škody, ktoré obdobie totálneho lock-downu spôsobilo. Najväčšie škody utrpel sektor HORECA, nasledovaný sektorom fairs & exhibition . Napriek predpokladanému poklesu ekonomiky v r. 2020 na úroveň -6,6% , je predpoklad, že SAE sa hospodársky zotavia najrýchlejšie zo všetkých krajín GCC. Súčasná situácia je taká, že napr. v emiráte Dubaj sa život už prakticky vrátil k normálu. Úrady, obchody, všetky komerčné subjekty môžu vyvíjať svoju činnosť naplno pri dodržaní prísnych hygienických opatrení. Ostatné emiráty sú zatiaľ opatrnejšie, ale postupne tiež smerujú k pred pandemickému režimu spoločenského a hospodárskeho života.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Z faktu, že SAE má predpoklady k najrýchlejšiemu zotaveniu sa z pandemickej hospodárskej krízy vyplýva aj zaujímavý potenciál pre exportné príležitosti pre slovenské firmy, tak tie ktoré už majú rozbehnuté svoje projekty a obchodné prípady, ktoré museli byť z dôvodu pandémie prerušené, ako aj ďalšie, ktoré sa na tento trh ešte len chystajú preniknúť.

Z perspektívneho hľadiska nosnými komoditami slovenského exportu zrejme naďalej zostanú najmä motorové vozidlá, stroje a technologické zariadenia, ako aj elektrické, optické, meracie a medicínske prístroje . Perspektívu v rámci post-kovidového oživenia by mohli mať aj spoločnosti schopné dodávať produkty a riešenia pre sektory ako, ťažba ropy a plynu, energetika, výskum vesmíru a letectvo, obranná technika, farmácia, biotechnológie, vodné hospodárstvo, e-pôdohospodárstvo, smart-cities, digitálna ekonomika, elektromobilita, ale aj potravinárstvo.

Ťažba ropy a plynu

Očakávaný nárast ťažby ropy a aj jej ceny na svetových trhoch v postpandemickom období môže predstavovať zaujímavé príležitosti pre slovenské spoločnosti, ktoré ponúkajú progresívne ťažobné technológie na báze plazmy, technológie na sanovanie ropných vrtov, ale aj riešenia pre skladovanie a manipuláciu ropy a plynu. V tomto kontexte pôjde hlavne o možnosti dodávok súvisiacich s rekonštrukciou existujúcich a výstavbu nových investičných celkov a technologických zariadení.

Energetika

Spojené arabské emiráty, ako prvá z krajín GCC začiatkom augusta 2020 oficiálne spustila prvý zo štyroch reaktorov jadrovej elektrárne v Barakah. Jadrová energetika tak v SAE dostala zelenú a bude pokračovať výstavba ďalších blokov tejto jadrovej elektrárne. V rámci tohto rozvoja jadrovej energetiky v SAE sa teda vytvára priestor pre tradičné slovenské firmy, ktoré majú, ako subdodávatelia skúsenosti s dodávkami pre jadrovú energetiku. V rámci sektora energetiky je zaujímavá pre slovenské firmy aj oblasť obnoviteľných zdrojov energie. Do roku 2050 má predstavovať ich podiel na energetickom mixe SAE až 40%. Uplatniť by sa tak v SAE mohli slovenské firmy zamerané na solárne technológie, fotovoltické zdroje energie a tiež veternú energetiku.

Výskum vesmíru a letectvo

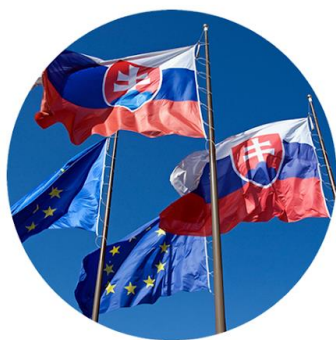
SAE ako jediná z krajín GCC má naštartovaný reálny program výskumu vesmíru. SAE úspešne odštartovala vesmírnu misiu s názvom „Hope“ na Mars v júli 2020. Misia by mala trvať 2 roky a sonda by mala doraziť k Marsu vo februári 2021. Na misii pracovalo 150 emirátskych inžinierov, vedcov a výskumníkov 6 rokov s rozpočtom 735 mil. AED. A práve slovenské spoločnosti, ktoré sa zaoberajú dizajnom a vývojom malých satelitov, tzv. „cubesatov“ môžu úspešne kooperovať so SAE a ponúknuť spoluprácu v tejto oblasti. Ďalšou oblasťou, v ktorej môžu slovenské renomované spoločnosti zaujať a presadiť sa v SAE je oblasť letectva. Či sa už jedná o trenažéri pre výcvik pilotov, alebo výrobu ultralhkých lietadiel pre súkromnú sféru, tieto segmenty majú v SAE rastúci trend a ten bude ďalej pokračovať.

Farmaceutický priemysel

Sektor farmácie a zdravotníctva sa v SAE dlhodobo teší pozornosti vlády a výdavky na tento segment majú dlhodobo rastúcu tendenciu. Slovenské spoločnosti majú aj v súčasnej pandemickej situácii čo ponúknuť emirátom, vrátane PCR testov slovenského pôvodu a dokonca spolupráce na vývoji vakcíny proti COVID – 19. Okrem toho je pre trh SAE veľmi zaujímavá aj vakcína slovenského pôvodu proti Alzheimerovej chorobe. Popri tradičných dodávkach zariadení pre zdravotnícke zariadenia, ako napr. stomatologické kreslá, vane pre vodoliečbu, prístrojoch, chirurgických nástrojoch ako aj laboratórnej technike, je tu potenciál presadiť sa aj s pľúcnyimi ventilátormi slovenskej proveniencie, ktoré sú v tejto dobe stále vysoko aktuálne aj v SAE.

Obranný priemysel

SAE chce na sektor obranného priemyslu v najbližších 5 rokoch ročne vynakladať okolo 7% HDP, čo súvisí najmä s jej zapojením sa do boja proti terorizmu v regióne. Vláda plánuje rovnako posilňovať aj vnútornú bezpečnosť SAE, najmä v kontexte ochrany strategickú infraštruktúry a kybernetickej bezpečnosti. To samozrejme vytvára priestor aj pre slovenské firmy, ktoré môžu v SAE uspieť s dodávkami ľahkých zbraní, munície, zabezpečovacej techniky a súvisiacimi ICT produktmi a riešeniami. Práve tomuto druhu dodávok zo SR môže napomôcť aj dohoda medzi Ministerstvom obrany SR a MO SAE o spolupráci vo vojenskej oblasti, ktorá nadobudla platnosť 1. marca 2019.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Singapur

Singapurská republika je moderný mestský štát a jeden z najmenších ostrovných štátov, ktorý sa rozkladá na 63 ostrovoch. S rozlohou 718 km² a počtom obyvateľov 5,8 mil. sa radí medzi najmenšie ale zároveň najhustejšie obývané krajiny sveta. Štátnym zriadením je krajina parlamentnou republikou na čele s prezidentom. Singapur je jedno z najvýznamnejších finančných a obchodných centier, logistický hub a reexportná krajina. Ide o jednu z najbohatších krajín sveta s vysokým HDP p.c, životnou úrovňou, vzdelanosťou a zdravotnou starostlivosťou. Singapur patril spolu s Japonskom, Kóreou a Hongkongom do skupiny „Tigrov“ svoj rozvoj začal budovať v 50.-tych rokoch 20.storočia. Od svojho vzniku krajina podporovala voľný obchod tovarov, zahraničný obchod a investície v krajine, čo prispelo k jej rozvoju.

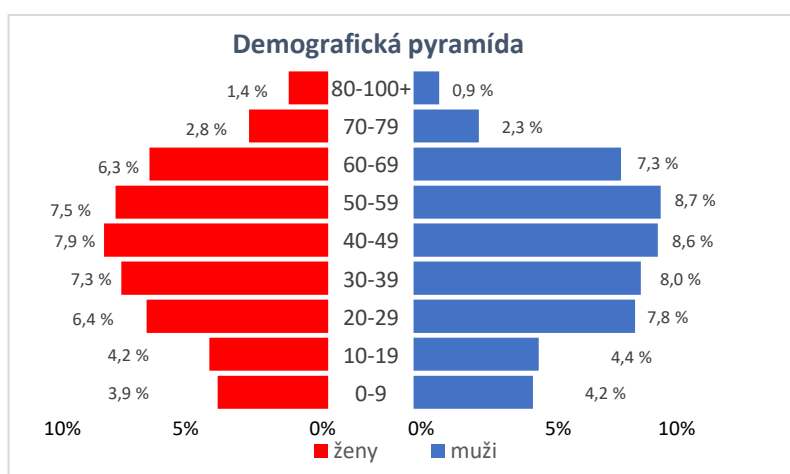
Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Populácia Singapuru rastie len veľmi pomaly, z celkového počtu 5,8 mil. obyvateľov má iba 61% z nich singapurské občianstvo. Zvyšok tvoria cudzinci, ktorí v krajine bývajú alebo každodenne dochádzajú z okolitých krajín. Multikulturalizmus je však dlhodobo zakotvený v krajine aj prostredníctvom oficiálnych jazykov, náboženstiev ale aj zákonov. Nakoľko rastie predovšetkým počet cudzincov, krajina sa snaží podporovať natalitu domáceho obyvateľstva najmä prostredníctvom tzv. bonusu na dieťa.

Singapur je jedna z krajín, ktorá úspešne čelila pandémie COVID-19. Najviac bola krajina zasiahnutá v máji 2020, kedy sa denný prírastok nakazených pohyboval na úrovni 1000 prípadov. Na základe vhodných opatrení sa krajina rýchlo dostala z týchto čísel. Celkový počet nakazených k marcu 2021 dosiahol 60 000, pričom počet úmrtí predstavoval 30.

		
	718	49,03 tis.
	182.	126.
	5,8 mil.	5,45 mil.
	114.	116.
	+0,7%	+0,13%
	Singapur	Bratislava
	singapurský dolár (SGD)	euro (EUR)
	+ 8	CET
	+ 8	CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

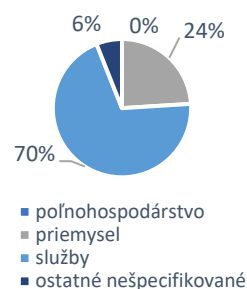
Hospodárstvo

Singapur patrí k najrozvinutejším ekonomikám sveta. Singapurská ekonomika sa vyznačuje voľným trhom, nízkymi daňovými sadzbami, nízkou mierou nezamestnanosti a relatívne vysokým tempom rastu. Singapur je krajina služieb, ktorý tvorí viac ako 70% HDP. Najvýznamnejšími sektormi ekonomiky sú bankovníctvo, logistika, nehnuteľnosti či cestovný ruch. Z priemyselného odvetvia je to predovšetkým energetika, biotechnológie, IKT, elektrotechnika. Sektor poľnohospodárstva takmer neexistuje.

Podiel sektorov na HDP 2019

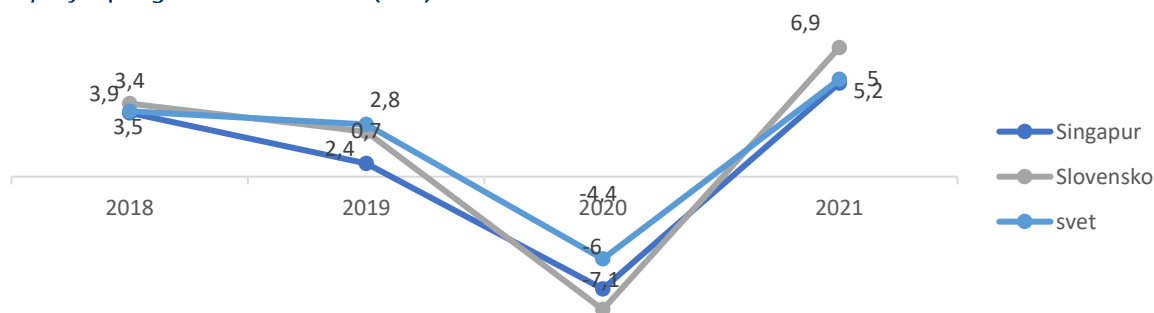
	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	3,4	0,6	-6,0	5,0	2,5
HDP na obyvateľa (tis. USD)	66200	65230	-	-	-
Miera inflácie (%)	0,4	0,6	-0,4	0,3	1,1
Nezamestnanosť (%)	4	4,1	4,4	-	-
Výmenný kurz EUR/SGD (1.12.)	1,55	1,51	1,62	-	-

Zdroj: ECB, IMF

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

		
Ease of doing business	2.	45.
Global Competitiveness Index	1.	42.
Human Development Index	11.	36.
World Happiness	31.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Singapur je vyspelá ekonomika, ktorá sa zameriava predovšetkým na inovácie a vývoj nových technológií. V krajine pôsobí veľké množstvo svetových zahraničných spoločností. Rating agentúry Standard & Poor's (september 2020) pre Singapur je AAA so stabilným výhľadom, Moody's (október 2020) Aaa so stabilným výhľadom a Fitch AAA so stabilným výhľadom (august 2020). Krajina je dlhodobo na vyšších pozíciách viacerých indexov spojených s podnikaním, konkurencieschopnosťou a inováciami. Podnikateľské prostredie v krajine je veľmi priaznivé pre domáce aj zahraničné spoločnosti.

Zahraničný obchod

Singapur dosahuje v zahraničnom obchode dlhodobo aktívnu obchodnú bilanciu. Podľa hodnotenia WTO uplatňuje krajina veľmi voľný obchodný režim. Dovozné clá sú veľmi nízke a sú uplatňované len na

Zdroje: International Trade Centre (2020), MZVEZ SR (2020), Businessinfo.cz (2020)

niekoľko položiek. Závislosť Singapuru na zahraničnom obchode demonštruje fakt, že obrat zahraničného obchodu je 3x vyšší ako HDP krajiny.

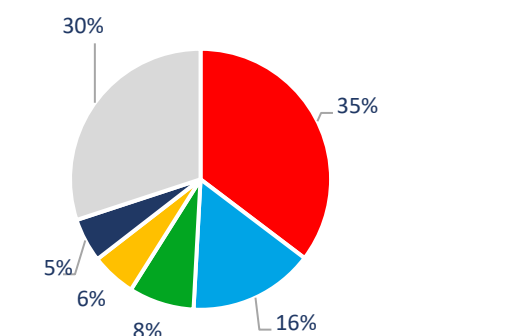
Vývoj zahraničného obchodu Singapuru v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Import	267,36	255,74	289,89	314,1	320,68	288,32
Export	312,29	298,04	330,23	348,93	348,72	327,86
Saldo	44,93	42,3	40,34	34,83	28,04	39,54

Zdroj: ITC

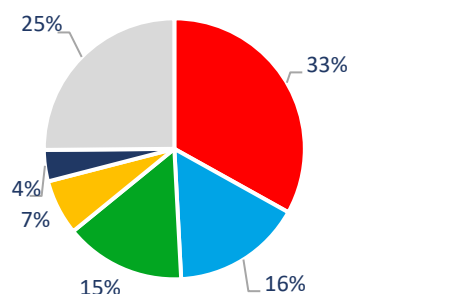
Najväčšími obchodnými partnermi Singapuru sú dlhodobo Čína, Hongkong, Malajzia a USA. Singapur je členom ASEAN, ktorá je najväčšou zónou voľného obchodu v juhovýchodnej Ázii.

Tovarová štruktúra exportu Singapuru 2020

- Elektrické stroje, prístroje a ich časti a súčasti
- Stroje, zariadenia, jadrové reaktory
- Nerastné palivá, minerálne oleje
- Optické, fotografické, kinematografické, meracie prístroje
- Prírodné alebo umelo pestované perly
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu Singapuru 2020

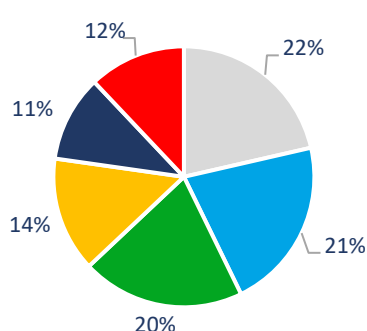
- Elektrické stroje, prístroje a ich časti a súčasti
- Stroje, mechanické zariadenia, jadrové reaktory, kotly
- Nerastné palivá, minerálne oleje
- Prírodné alebo umelo pestované perly
- Optické, fotografické, kinematografické, meracie prístroje
- Ostatné

Zdroj: ITC

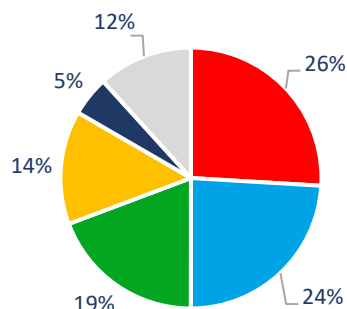
Zahraničnoobchodná spolupráca SR so Singapurom

Obchodná bilancia SR so Singapurom je dlhodobo pasíva. Väčšiemu rozvoju obchodno-hospodárskych vzťahov medzi SR a Singapurom bráni predovšetkým výrazná teritoriálna vzdialenosť. Druhým najdôležitejším faktorom, ktorý zabraňuje SR zlepšiť vzájomné saldo je obrovská konkurencia na vnútornom trhu Singapuru.

Tovarová štruktúra exportu SR do Singapuru 2020 Tovarová štruktúra importu SR zo Singapuru 2020

- Elektrické stroje a zariadenia
- Vozidlá iné ako železničné alebo električkové
- Stroje, zariadenia, jadrové reaktory
- Rôzne chemické produkty
- Guma a výrobky z nej
- Ostatné

- Elektrické stroje, prístroje a ich časti a súčasti
- Stroje, mechanické zariadenia, jadrové reaktory, kotly
- Optické, fotografické, kinematografické, meracie prístroje
- Farmaceutické výrobky
- Guma
- Ostatné

Zdroj: ITC

Vývoj zahraničného obchodu SR so Singapurom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	36,86	27,82	27,19	32,82	28,17	23,63
Import	60,06	39,46	40,52	42,21	41,82	49,41
Obrat	96,92	67,28	67,71	75,03	69,99	73,04
Saldo	-23,2	-11,64	-13,33	-9,39	-13,65	-25,78

Zdroj: ITC

COVID-19

Vláda Singapuru zareagovala na vypuknutie pandémie COVID-19 veľmi rýchlo a uzatvorila ekonomiku lockdownom a pred zahraničnými návštevníkmi. Na základe rýchlej reakcie dokázala pandémiu prekonať pomerne rýchlo. Ekonomika Singapuru bola zasiahnutá pomerne citeľne nakoľko je ekonomika Singapuru závislá na zahraničnom obchode, ktorý v jeho prípade poklesol až 40%. Pandémia taktiež zasiahla priemyselnú výrobu a cestovný ruch. S cieľom podpory ekonomiky počas pandémie prijala singapurská vláda niekoľko záchranných balíčkov v objeme až 20% HDP. Tieto balíčky boli zamerané predovšetkým na podporu nízko príjmového obyvateľstva, udržanie pracovných miest a MSP.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Hoci je Singapur malá krajina, patrí medzi najviac rozvinuté štáty sveta. Príležitosti pre slovenské spoločnosti je preto potrebné hľadať predovšetkým v oblastiach s vysokou pridanou hodnotou, službách či cestovnom ruchu. Ide o oblasti ako IKT, finančníctvo a bankovníctvo, zelené technológie či logistika.

IKT

Vláda Singapuru vyčlenila v októbri 2020 2,5 mld. USD na modernizáciu IKT infraštruktúry v štátnom a verejnom sektore. Slovenské spoločnosti majú možnosť zapojiť sa do tendrov v tejto oblasti. Taktiež miestne obyvateľstvo je na veľmi vysokej úrovni, čo sa týka využívania informačných technológií. IT sú preto hlavným prostriedkom na propagáciu ponúkaných služieb a tovarov. Spoločnosti sa snažia opätovne podporiť domácu spotrebu. Slovenské spoločnosti tak môžu ponúknuť svoje inovatívne riešenia v oblasti online marketingu pre veľké zahraničné spoločnosti pôsobiace v Singapure.

Logistika

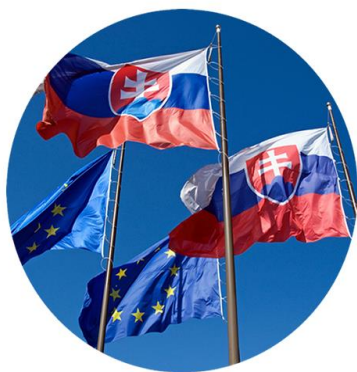
Pandémia COVID-19 viedla k obrovskému poklesu využívania všetkých druhov dopravy v Singapure. Viaceré mestá sa rozhodli túto situáciu využiť na radikálne zmeny na cestách. Pandémia totiž poskytla politikom a zodpovedným úradníkom príležitosť povzbudiť ľudí, aby zmenili spôsob, akým cestujú. Na testovanie autonómnych áut a autobusov využil Singapur až 1000 km. Otvárajú sa tiež ďalšie príležitosti pre autonómnú nákladnú prepravu. Táto oblasť tak ponúka príležitosti pre slovenské spoločnosti či už z oblasti logistiky, IKT alebo automotive.

Poľnohospodárstvo a potravinárstvo

Singapur je krajina, kde sa poľnohospodárstvo podieľa na tvorbe HDP 0,2%. Plocha, ktorá môže byť využitá na poľnohospodárske účely je z dôvodu malej rozlohy Singapuru obmedzená. Singapur je tak závislý na dovoze potravín. Singapurská vláda si počas pandémie uvedomila zraniteľnosť krajiny v tejto oblasti a preto sa rozhodla podporiť domácich potravinárov a poľnohospodárov. V tejto oblasti sa tak otvárajú príležitosti pre slovenských exportérov v oblasti inovatívnych a alternatívnych riešení pre obhospodárenie pôdy a pestovanie plodín.

Zdroje: KPMG(2020), Businessinfo.cz (2020), reuters.com (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Spojené kráľovstvo

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej len „Spojené kráľovstvo“, resp. „UK“) je ostrovný štát ležiaci v západnej Európe. Je konštitučnou monarchiou na čele s kráľovnou. Parlament je tvorený dvomi komorami. Horná komora je založená na dedičnom princípe a jej členmi sú lordi a šľachtici. Dolnú komoru tvoria členovia priamo volení v parlamentných voľbách. Je tvorené štyrmi krajinami: Anglicko, Škótsko, Wales a Severné Írsko. Okrem toho, pod suverenitu Spojeného kráľovstva, patrí aj 14 zámorských území. Britskými závislými územiami sú Normanské ostrovy a ostrov Man, ktoré sú s ňou spojené federáciou. Spojené kráľovstvo je významným členom Spoločenstva národov, čo je voľné združenie Spojeného kráľovstva a jeho bývalých kolónií. Celkovo združuje 53 členských štátov, z toho s 15 z nich má spoločnú hlavu štátu. Spojené kráľovstvo je členom mnohých medzinárodných organizácií. Zo všetkých treba spomenúť členstvo v Organizácii spojených národov (OSN), Severoatlantickej aliancii (NATO), Medzinárodnom menovom fonde (IMF), Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), Svetovej banke (WB), G7/G8 a G20.

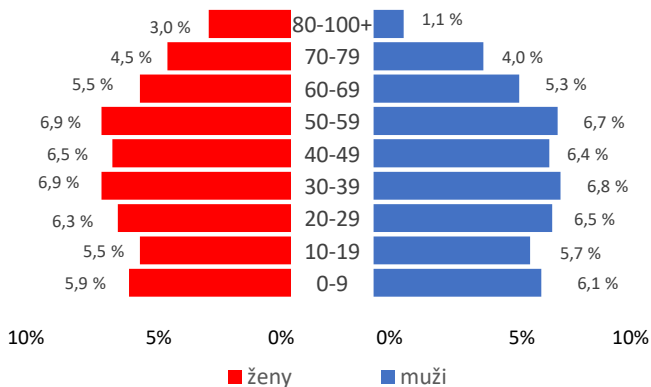
Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

S počtom obyvateľov viac ako 66 miliónov patrí k tretej najľudnatejšej krajine v Európe a v celosvetovom meradle jej patrí 22. priečka. Počet obyvateľov má mierne stúpajúcu tendenciu, ktorá je tvorená nie len prirodzeným prírastkom, ale aj prisťahovalectvom. V celosvetovom meradle je Spojené kráľovstvo piatou najpostihnutejšou krajinou na COVID-19. Doteraz krajina eviduje viac ako 4,4 milióna nakazených a približne 127 tisíc úmrtí, čo je najhoršia bilancia spomedzi európskych krajín. Krajina urobila veľký pokrok v oblasti vakcinácie a momentálne je prvou dávkou zaočkovaných približne 55% obyvateľstva.

	241,93 tis.	49,03 tis.
	80.	126.
	66,84 mil.	5,45 mil.
	22.	116.
	+0,56 %	+0,13 %
	Londýn	Bratislava
	libra šterlingov (GBP)	euro (EUR)
	-1	CET CEST

Zdroj: WB

Demografická pyramída

Zdroj: UN DESA

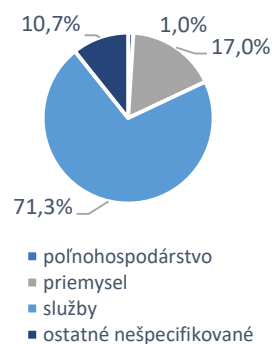
Hospodárstvo

Spojené kráľovstvo patrí dlhodobo medzi najviac rozvinuté ekonomiky sveta. Dominantným sektorom hospodárstva je sektor služieb, ktorý dosahuje viac ako 71 % podiel na celkovej tvorbe HDP. V rámci sektoru služieb je ťahúňom hlavne oblasť finančných služieb s Londýnom, ako druhým najväčším finančným centrom na svete. V rámci odvetia služieb, majú svoje miesto vyspelé technológie, kreatívny priemysel, ale aj cestovný ruch. V oblasti priemyslu dominujú, letecký a farmaceutický, ale aj automobilový a stavebný sektor. Poľnohospodárstvo sa na tvorbe HDP podieľa len 1 % a Spojené kráľovstvo je závislé v tomto smere na importe. Ekonomika Spojeného kráľovstva je v momentálnej situácii negatívne ovplyvnená nie len celkovým vývojom vo svete, pandémiou COVID-19, ale aj odchodom z Európskej únie.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	1,3	1,4	- 9,0	6,0	1,9
HDP na obyvateľa (tis. USD)	42,7	41,9	37,9	40,1	-
Miera inflácie (%)	2,3	1,7	0,7	0,6	0,9
Nezamestnanosť (%)	4,1	3,8	8,7	6,8	5,6
Výmenný kurz EUR/GBP (1.12.)	0,8907	0,8523	0,8985	-	-

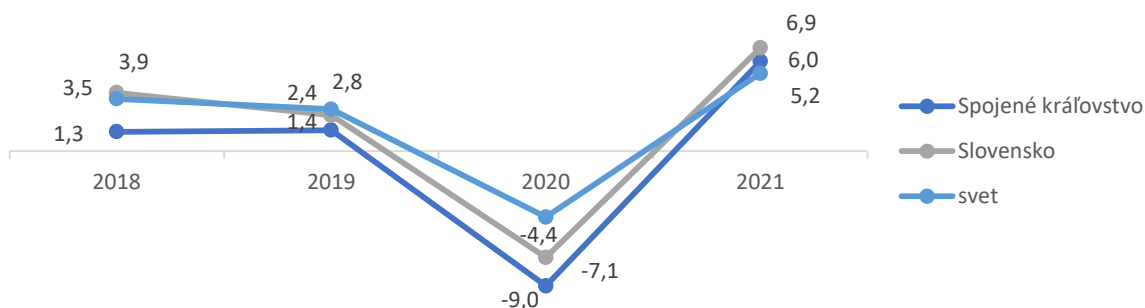
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	2	1	3
Ease of doing business	8.	45.	
Global Competitiveness Index	9.	42.	
Human Development Index	15.	36.	
World Happiness	13.	37.	

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Krajina vynakladá nemalé finančné prostriedky na zmierňovanie následkov koronavírusu rôznymi finančnými nástrojmi, čo zároveň zvyšuje jej zadlženosť. Tento fakt sa primietol aj do hodnotenia ratingu krajiny. Všetky ratingové agentúry v poslednej dobe znížili jej hodnotenie. V prípade agentúry Standard & Poor's (z decembra 2019) prišlo k zníženiu na AA so stabilným výhľadom, Moody's (október 2020) na Aa3 so stabilným výhľadom a Fitch na AA- s negatívnym výhľadom (marec 2020).

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Spojeného kráľovstva je typický pre ostrovnú krajinu a dlhodobo vykazuje pasívnu obchodnú bilanciu. Mnohé tovary sa musia dovážať a voči väčšine európskych krajín tak vzniká pasívna obchodná bilancia. Výnimkou je zahraničný obchod s Írskom, a Švajčiarskom. Mimo týchto európskych krajín, má Spojené kráľovstvo aktívnu obchodnú bilanciu napríklad so Spojenými arabskými emirátmi, Saudskou Arábiou a Singapurom. Najväčšími obchodnými partnermi ako exportnými tak aj importnými sú, USA, Čína a Nemecko. Viac ako 46% celkového exportu krajiny smeruje do krajín Európskej únie.

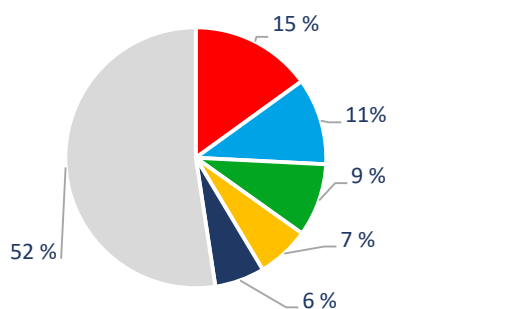
Vývoj zahraničného obchodu Spojeného kráľovstva v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	420,1	381,8	391,1	415,6	418,3	352,1
Import	567,8	575	567,3	568,8	618,6	553,6
Saldo	-1477,7	-203,2	-176,2	-153,1	-200,2	-201,5

Zdroj: ITC

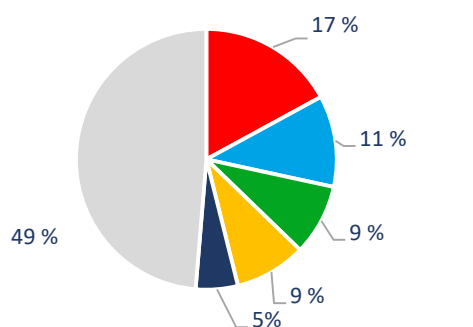
Aj keď zahraničný obchod so službami vykazuje prebytky, nie sú natoľko veľké aby zvrátili celkovú obchodnú bilanciu. Čo sa týka trendu ten má tak v exporte ako aj v importe mierne stúpajúcu tendenciu. Za rok 2019 krajina importovala tovary za viac ako 600 mld. eur a pasívna obchodná bilancia sa vyšplhala na úroveň viac ako 200 mld. eur. V roku 2020 možno badať pokles vzájomnej obchodnej výmeny čo možno pripísať na vrub celosvetovej pandémie. K poklesu došlo naprieč všetkým komoditným štruktúram s výnimkou importu drahých kovov, ktoré za posledné dva roky vykazujú extrémny nárast. Ďalšími obchodnými komoditami sú stroje, mechanické zariadenia, ale aj vozidlá a elektrické prístroje a zariadenia.

Tovarová štruktúra exportu UK 2020

- Stroje, mechanické zariadenia, jadrové reaktory, kotly
- Perly, drahokamy, drahé kovy
- Vozidlá
- Nerastné palivá, minerálne oleje
- Farmaceutické výrobky
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu UK 2020

- Perly, drahokamy, drahé kovy
- Stroje, mechanické zariadenia, jadrové reaktory, kotly
- Vozidlá
- Elektrické stroje, prístroje a zar
- Nerastné palivá, minerálne oleje
- Ostatné

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR so Spojeným kráľovstvom

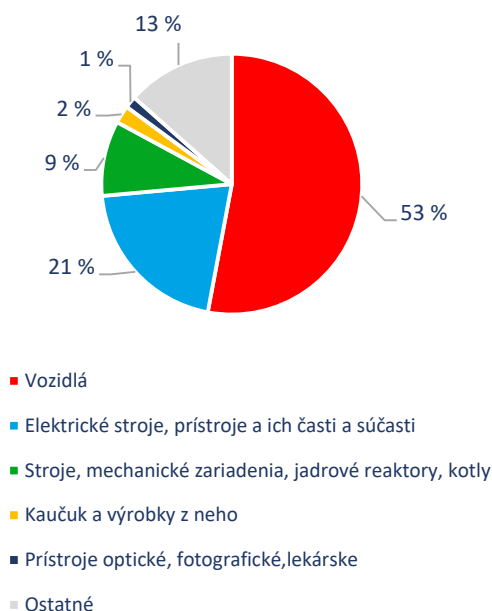
Slovensko má so Spojeným kráľovstvom dlhodobu aktívnu obchodnú bilanciu. V roku 2019 prišlo k výraznému, skoro dvojnásobnému, nárastu importu zo Spojeného kráľovstva na Slovensko. Ten dosiahol úroveň 1 222 miliónov eur. Export sa v tom istom roku vyšplhal na úroveň 2 936 miliónov eur a celková obchodná výmena tak dosiahla hodnotu viac ako 4 miliardy eur. V roku 2020 došlo k miernemu zníženiu na strane exportu ako aj importu. Komoditnej štruktúre importu dominujú stroje, mechanické zariadenia a vozidlá, ktoré tvoria približne 56 % celkovej tovarovej výmeny. Hlavným exportným artiklom zo Slovenska do Spojeného kráľovstva sú vozidlá s 53% podielom. Ďalšími komoditami sú elektrické stroje a prístroje, mechanické zariadenia, ale aj kaučuk, optické, fotografické a lekárske prístroje. Z hľadiska importu je Spojené kráľovstvo 12. a z hľadiska exportu dokonca 6. najväčším obchodným partnerom Slovenska.

Vývoj zahraničného obchodu SR so Spojeným kráľovstvom v mil. EUR

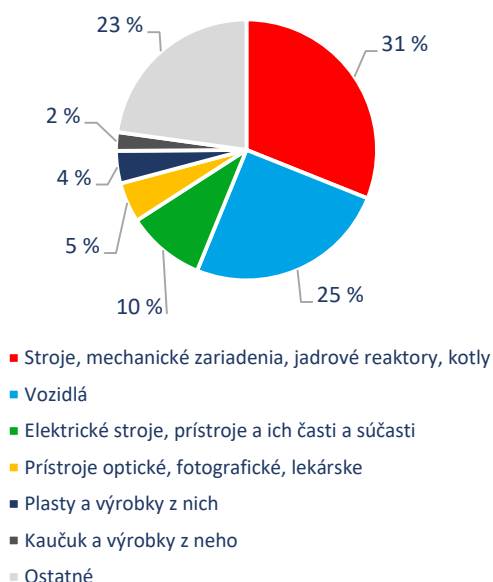
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	2756,4	3072,8	2854	2661	2936,1	2687,3
Import	608,4	645,3	685,9	688,1	1222	1037,3
Obrat	3364,8	3718,1	3539,9	3349,1	4 158,1	3724,6
Saldo	2148	2427,5	2168,1	1972,9	1 714,1	1 650,0

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do UK 2020

Tovarová štruktúra importu SR z UK 2020

COVID-19

Zdroj: ITC

Prvý prípad nákazy COVID-19 bol v krajine zaznamenaný v januári 2020. Spojené kráľovstvo je najviac postihnutou krajinou v rámci Európy a piatou najpostihnutejšou krajinou na svete. Počet nakazených presiahol 4,4 milióna a počet úmrtí je viac ako 127 tisíc. Krajina vynakladá enormné úsilie na zníženie následkov koronavírusu. V záujme zachovania zamestnanosti vláda prepláca 80 % nákladov na zamestnancov, ktorých zamestnávateľia neprepustili a nezabúda ani na kompenzácie pre samostatne

zárobkovo činné osoby. Spojené kráľovstvo vyčlenilo v tejto súvislosti na podporu ekonomiky 30 miliárd libier. Britská centrálna banka uvoľnila pravidlá pre poskytovanie pôžičiek a znížila základnú úrokovú sadzbu na 0,10 % p.a.. Spojené kráľovstvo začalo ako prvé s očkovaním svojich obyvateľov už začiatkom decembra 2020. Momentálne je prvou dávkou zaočkovaných viac ako 55% obyvateľstva.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

V súčasnom, ale aj v post covid období je na trhu Spojeného kráľovstva viacero perspektívnych odvetví pre slovenské spoločnosti. Jedná sa o odvetvia energetiky a zelených technológií, dopravy a infraštruktúry, zdravotníctva, ale aj informačných technológií, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou každého odvetvia.

Energetika

Medzi perspektívne oblasti uplatnenia sa na trhu Spojeného kráľovstva patrí oblasť energetiky. Krajina sa snaží významnou mierou znížiť uhlíkovú stopu a dosiahnuť nulové emisie CO₂. Do roku 2032 sa vláda zaviazala znížiť emisie skleníkových plynov o 57 % oproti úrovniam z roku 1990. Za rok 2018 prišlo k zníženiu už o 43 % a do roku 2050 je v pláne dosiahnuť ich nulovú produkciu. Za týmto účelom, majú byť v najbližších štyroch rokoch uzavreté elektrárne fungujúce na báze hnedého uhlia. Tak isto dôjde do roku 2025 k uzavretiu siedmych jadrových blokov. V súčasnej situácii vyrába Spojené kráľovstvo 20 % svojej energie práve prostredníctvom jadrových elektrární. Krajina plánuje výpadok nahradiť jadrovou, ale aj zelenou energiou. Do popredia sa dostane elektromobilita, nabíjacie stanice a ďalšie riešenia pre obnoviteľné zdroje.

Doprava a infraštruktúra

Významnou príležitosťou je uplatnenie sa v sektore dopravy a infraštruktúry. Spojené kráľovstvo nadviazalo na výstavbu vysokorýchlostnej železnice HS1, ktorá spája Londýn s tunelom La Manche a pristúpilo k výstavbe trate HS2. Jej prvá fáza je už v procese a bude spájať Londýn a Birmingham. V rámci druhej fázy dôjde k napojeniu miest Manchester a Leeds. V súvislosti so znižovaním environmentálnej záťaže, má vláda v pláne významnou mierou podporiť výstavbu cyklistických trás. Na tento účel vyčlenila 2 miliardy libier. Bude sa jednať hlavne o úpravu a výstavbu cyklotrás a priestoru pre peších.

Zdravotníctvo

Zdravotníctvo je jednou z priorít, na ktoré bude vláda v najbližšom období vynakladať financie. Jednak sa jedná o modernizáciu existujúcich zariadení, ale v plánoch figuruje aj výstavba úplne nových nemocníc a nemocničných oddelení. Do roku 2030 je v pláne postaviť 40 plne vybavených nových nemocníc na ktoré je vyčlenených 3,7 miliárd libier. Značná časť balíka podpory smeruje na modernizáciu prístrojového vybavenia, hlavne diagnostického zariadenia ako sú tomografy, magnetické rezonancie, ale aj komplexná modernizácia IT infraštruktúry.

Zdroj: Construction News (2021), Cycling action plan (2018), The Guardian (2020), Health infrastructure plan (2019), The Government of the UK (2021)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Srbsko

Srbsko je vnútrozemská krajina ležiaca na Balkánskom polostrove. Má vyše 6,9 mil. obyvateľov. Je to parlamentná republika, ktorá vznikla 5. júna 2006 oddelením Čiernej Hory. Národnostné zloženie obyvateľstva Srbska je veľmi pestré. Prevládajú Srbi (87 %), ďalej Maďari, Rómovia, Bosniaci, Chorváti, Slováci a iné národy. Špecifická je oblasť Vojvodiny, kde vedľa dominantných Srbov žijú Slováci, ako druhá najpočetnejšia menšina. Úradným jazykom je srbčina, ale zaujímavosťou je, že v autonómnej oblasti Vojvodina je úradným jazykom aj slovenčina. V religióznej štruktúre Srbska bez Kosova prevláda kresťanská, srbská ortodoxná cirkev (89 %). Katolíci tvoria 5 %, moslimovia 3 %, menšie zastúpenie majú protestanti, ateisti a iné náboženstvá.

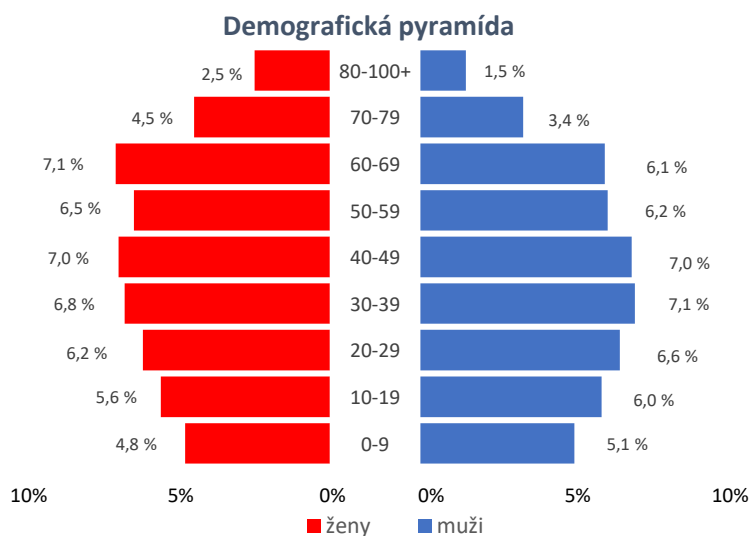

Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

Veková štruktúra obyvateľstva nám indikuje mierne regresívny typ vekovej pyramídy. Krajina zaznamenala prirodzený úbytok na úrovni 0,5 %. Belehrad je hlavným a zároveň najväčším mestom Srbska, s počtom obyvateľov 1,3 mil. V súčasnosti je Srbsko v procese integrácie do EÚ, ktoré Slovensko v tomto procese podporuje. COVID-19 najsilnejšie zasiahol Srbsko v tretej vlne, ktorá začala v septembri 2020. Celkový počet infikovaných v máji 2021 presiahol 700 tisíc, čo je približne o polovicu viac v porovnaní so Slovenskom. Zaznamenaný počet úmrtí na COVID-19 presahoval 6 tisíc. Srbsko od začiatku pandémie bolo pomerne „otvorené“ voči cudzincom a na rozdiel od väčšiny krajín neuzatvorilo svoje hranice. Od decembra 2020 sa však pri vstupe do krajiny sprísnila pravidlá a bolo potrebné poukázať sa negatívnym PCR testom na ochorenie COVID-19 (nie starším než 48h). Momentálne je epidemiologická situácia v Srbsku stabilná a denný počet prípadov ochorenia má klesajúcu tendenciu. Naďalej sa odporúča dodržiavať preventívne opatrenia s cieľom znížiť riziko výskytu a prenosu tohto ochorenia. Srbsko začalo s celonárodným očkovaním v januári 2021 s vakcínami od viacerých výrobcov ako sú Pfizer, Sputnik V, Sinopharm či AstraZeneca.

		
	88,36 tis.	49,03 tis.
	110.	126.
	6,94 mil.	5,45 mil.
	106.	116.
	-0,54%	+0,13%
	Belehrad	Bratislava
	srbský dinár (RSD)	euro (EUR)
	/	/

Zdroj: WB

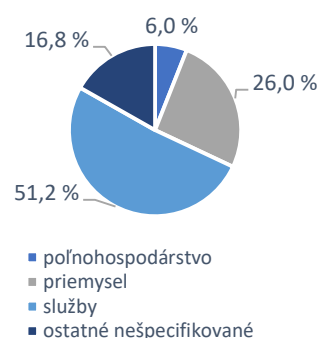
Hospodárstvo

Srbsko je priemyselno-poľnohospodársky štát s vysokým nárastom zahraničných investícií. Typickými znakmi ekonomiky sú veľké množstvo kvalifikovanej pracovnej sily a nižšie investičné aj výrobné náklady. Poľnohospodárska výroba má svoju základňu vo Vojvodine. Pestujú sa najmä obilniny, kukurica, ovocie a zelenina a tiež vinič. Z technických plodín prevláda pestovanie cukrovej repy, slnečnice, tabaku. Na tvorbe HDP sa priemysel podieľa 26 %. Jeho hlavnými odvetviami sú – automobilový, potravinársky, chemický, farmaceutický priemysel, strojárstvo a výroba nábytku. Podobne ako ja v ostatných krajinách regiónu, sa pri tvorbe HDP najviac podieľa sektor služieb, až 51 %. Srbsko má a ako jediná krajina na Balkáne uzavretú zmluvu o voľnom obchode s Eurázijskou ekonomickou úniou (EEÚ) vedenou Ruskom.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	4,4	4,2	-2,5	5,5	6,0
HDP na obyvateľa (tis. USD)	7,2	7,4	7,5	8,4	9,2
Miera inflácie (%)	2,0	1,9	1,6	2,0	2,3
Nezamestnanosť (%)	13,3	10,9	13,1	13,0	12,7
Výmenný kurz EUR/RSD (1.12.)	118,7	117,9	117,9	-	-

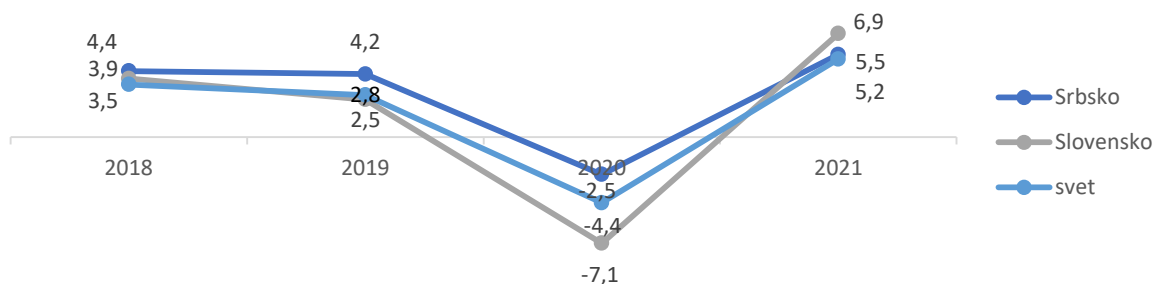
Zdroj: IMF, National bank of Serbia

Podiel sektorov na HDP 2019

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: WB

Zdroj: IMF

	2	1	3
Ease of doing business	44.	45.	
Global Competitiveness Index	72.	42.	
Human Development Index	63.	36.	
World Happiness	64.	37.	

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Srbské medzinárodné finančné hodnotenie sa zlepšuje, čo je veľmi povzbudivé. Rating agentúry Standard & Poor's (z mája 2020) pre Srbsko je BB+ so stabilným výhľadom. Spoločnosť Moody's v decembri 2020 zverejnila aktualizovaný výhľad úverového ratingu Srbska na Ba3 pozitívny, kým rating agentúry Fitch bol BB+ so stabilným výhľadom (september 2020). Srbsko sa za posledných 10 rokov posunulo v hodnotení Doing Business z 90. na 44. miesto.

Zahraničný obchod

Obchodná bilancia Srbska je dlhodobovo pasívna. V dovoze prevládajú suroviny (ropa, zemný plyn) a spotrebné tovary. Srbsko vyváža najmä suroviny, ako rudy, materiály na ďalšie spracovanie, drôty, káble, pneumatiky, cestné vozidlá a pod.

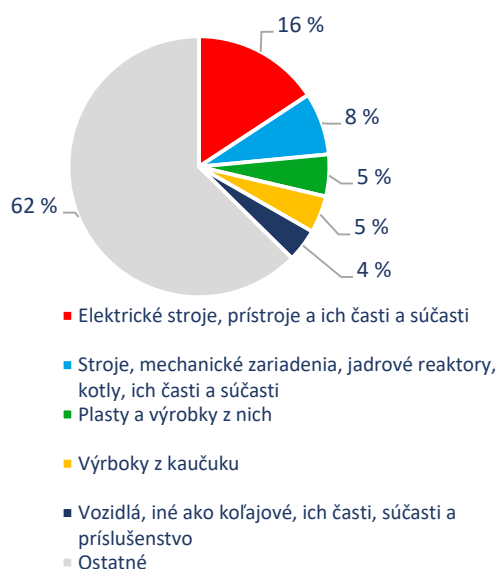
Vývoj zahraničného obchodu Srbska v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	12,04	13,40	15,00	16,22	17,47	16,98
Import	16,38	17,37	19,59	21,86	23,71	22,02
Saldo	-4,34	-3,97	-4,59	-5,64	-6,24	-5,04

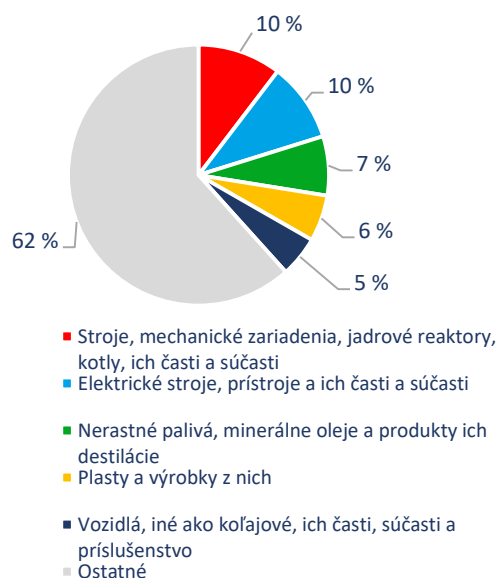
Zdroj: ITC

Hlavnými zahraničnými obchodnými partnermi Srbska sú: Nemecko, Rusko, Taliansko, Maďarsko, Čína a krajiny CEFTA. Srbsko podpísalo dohody o voľnom obchode s Eurázijskou ekonomickou úniou (EEÚ) vedenou Ruskom, s Tureckom, krajinami CEFTA a krajinami EZVO. Medzi krajinami EÚ a Srbskom je podpísaná dočasná dohoda o obchode a obchodných záležitostiach, čo zaručuje bezcolný dovoz srbského tovaru do EÚ (okrem výnimiek). Pre EÚ podnikateľov pri dovoze tovaru do Srbska v rámci dohody sú znížené colné sadzby, ale zaujímavosťou je, že pri dovoze určitých komodít sú cla úplne zrušené. V rámci obchodných vzťahov s USA je Srbsko zaradené do systému Všeobecných colných preferencií.

Tovarová štruktúra exportu Srbska 2020

Tovarová štruktúra importu Srbska 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR so Srbskom

Bilaterálna obchodná spolupráca medzi SR a Srbskom je dlhodobovo aktívna. Obchodná bilancia SR so Srbskom v roku 2019 dosiahla najväčší obrát, a to až 816 mil. EUR. Vzhľadom na súčasnú pandémiu a jej dopad na globálnu ekonomiku, v roku 2020 bol zaznamenaný pokles celkového obrátu

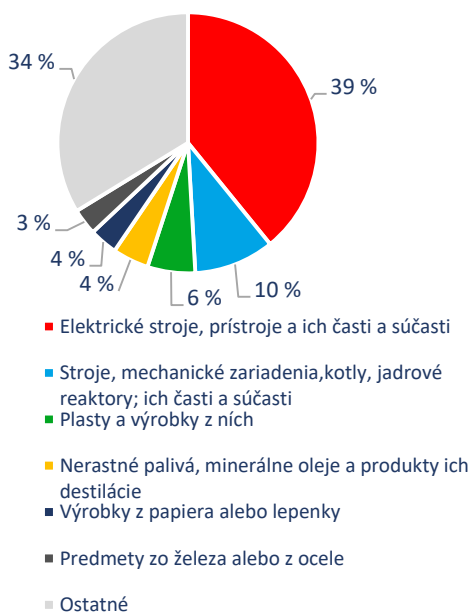
zahraničného obchodu o 14 %. Napriek tomu bolo zaznamenané pozitívne saldo bilancie vo výške 18 mil. EUR. Až takmer 50 % exportu zo Srbska tvoria automobilové káble určené pre slovenský automobilový priemysel.

Vývoj zahraničného obchodu SR so Srbskom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	308,5	332,4	363,5	387,3	379,5	360,3
Import	254,6	317,1	357,1	398,3	437,2	341,5
Obrat	563,1	649,5	720,6	785,6	816,7	701,8
Saldo	53,9	15,3	6,4	-11,0	-57,7	18,8

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Srbska 2020

Tovarová štruktúra importu SR zo Srbska 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Ekonomika Srbska bola menej zasiahnutá pandémiou COVID-19 v porovnaní s ostatnými krajinami Európy. Podľa Svetovej banky a Medzinárodného menového fondu bol v decembri 2020 zaznamenaný pokles HDP o 2,5 %, čím sa Srbsko stalo druhou európskou krajinou s najnižším poklesom HDP. Vláda vyhradila balík určený na prekonanie pandémie a to vo výške 608,2 mld. RSD (5,1 mld. EUR), čo predstavuje približne 11 % HDP. Vyhradená pomoc je najväčšia v porovnaní s krajinami juhovýchodnej Európy a desiatu najväčšia (z hľadiska HDP) v Európe, kde sa priemer pohybuje okolo 8 %. Tieto prostriedky vláda využila ako jednorazovú pomoc súkromným podnikateľom, vo výške troch minimálnych platov pre každého zamestnanca. Podmienkou získania tejto pomoci bolo to, aby žiadny zamestnanec nedostal výpoveď do 1.1.2021. V prvej vlne vláda každému, dospelému občanovi Srbska (staršiemu ako 18 rokov) vyplátila na účet pomoc vo výške 100 EUR. Koncom roka 2020 bola vyplácaná pomoc najohrozenejším obyvateľom - seniorom vo výške 5000 RSD (približne 40 EUR). V druhej polovici roka 2020 bola vyplatená jednorazová pomoc zdravotníkom, podnikateľom v oblasti služieb,

ktorých táto pandémia najviac ekonomicky ohrozila (cestovné kancelárie, hotely a pod.). Vzhľadom na preťaženosť zdravotného systému a nedostatok miest v nemocniciach od začiatku pandémie, sa v Srbsku postavili dve covid nemocnice a to v hlavnom meste Belehrad a v meste Kruševac. Srbsko je lídrom v očkovaní na Balkáne, ale záujem o očkovanie v poslednej dobe poklesol, kvôli čomu vláda uviedla, že každý občan, ktorý bude do konca mája 2021 očkovaný aspoň prvou dávkou, dostane na účet 3 000 RSD (cca 25 EUR).

Post-COVID-19 exportné príležitosti

K rozvoju Srbskej ekonomiky prispieva národný investičný program „Serbia 2025“ v hodnote 14 mld. EUR, ktorý obsahuje plán investičných projektov pre ďalší rozvoj krajiny v nasledujúcich piatich rokoch. Za účelom zlepšenia konkurencieschopnosti srbského priemyslu a jeho postavenia na medzinárodnom trhu, začiatkom roka 2020 srbská vláda prijala novú stratégiu priemyselnej politiky na roky 2021 -2030. Stratégia bude klásť veľký dôraz na digitalizáciu, inovácie, obehové hospodárstvo a činnosti súvisiace so vzdelávaním a propagáciou.

Odpadové a vodné hospodárstvo

Srbsku chýba ucelená ekologická infraštruktúra, ako sú čističky odpadových vôd a funkčné kanalizácie. Podľa štandardov EÚ je vyčistených iba 15 % odpadových vôd. Vzhľadom na rastúci záujem o dodávky technológií a riešenie tohto problému, vidíme v tejto oblasti príležitosť pre slovenských podnikateľov, keďže sa spomínané technológie v Srbsku takmer nevyrábajú. Nakoľko sa využívanie pomoci EÚ pred vstupom stále rozširuje, očakávame, že srbská vláda bude investovať do tejto oblasti. Okrem toho, môžu slovenskí podnikatelia využiť Fond technickej spolupráce SR a EBOR, alebo je možnosť využitia Spoločného európskeho fondu pre krajiny západného Balkánu. S rozvojom riešenia problémov v súvislosti s odpadovým hospodárstvom, môžeme očakávať príležitosť aj pre slovenských podnikateľov, pri zabezpečovaní dotriedňovacích liniek, kontajnerov a s tým súvisiacich inovácií v tomto sektore. Očakávané investície v uvedenom sektore sa pohybujú vo výške 6,15 mld. EUR.

IKT a digitalizácia

Vláda v posledných dvoch rokoch silno podporuje vedu, výskum, inovácie a digitalizáciu. Už prebieha množstvo projektov s cieľom zlepšiť vzdelávanie, infraštruktúru a právne prostredie súvisiace s odvetvím IKT. Veľký dôraz je kladený na digitalizáciu, ktorá už prebieha vo viacerých oblastiach, ako napr. vzdelávanie, životné prostredie, poľnohospodárstvo, obnoviteľné zdroje energie, administratíva a v rôznych iných. Na tieto účely je vyhradených 100 mil. EUR. V oblasti vzdelávania sa plánuje digitalizácia triednych kníh, učebníc, takisto aj transformácia vzdelávania do online podoby. Projekt okrem iného umožní základným a stredným školám v celom Srbsku nepretržité diaľkové štúdium aj v situáciách, keď je nevyhnutné zostať doma kvôli vírusom, prírodným, alebo iným katastrofám.

Doprava a infraštruktúra

V rámci investičného projektu „Serbia 2025“ bude vyčlenených viac ako 5 mld. EUR do cestnej infraštruktúry a približne 3,5 mld. EUR do železničnej infraštruktúry (vrátane plánovaného metra v Belehrade). V súčasnosti v Srbsku pokračuje výstavba cestného Koridoru 10, ktorý spojí Rakúsko, Maďarsko, Slovinsko, Chorvátsko, Srbsko, Bulharsko, Macedónsko a Grécko. Celkom dôležitým projektom je napríklad budovanie železničnej rýchlotrasy Belehrad - Budapešť. Projekt bude

financovaný čínskou spoločnosťou CRBC a jeho očakávaná hodnota bude približne dve miliardy EUR. Čínska spoločnosť CRBC taktiež financuje významný projekt - modernizáciu 200 km dlhej trate Belehrad – Niš, ktorého ukončenie sa odhaduje v roku 2023. Možno ho tiež vnímať, ako príležitosť pre slovenské spoločnosti, aby sa zapojili do projektov zameraných na modernizáciu a stavbu infraštruktúry vo viacerých odvetviach.

Zdroje: Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic (2020), The Government of the Republic of Serbia (2020), Development Agency of Serbia (2020), Ministry of Finance of the Republic of Serbia (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Švédske kráľovstvo

Švédske kráľovstvo je situované v regióne severnej Európy, známym pod názvom Škandinávia. Na západe hraničí s Nórske kráľovstvom a na východe zdieľa štátnu hranicu s Fínskou republikou. Dnes je však vyspelou konštitučnou monarchiou s parlamentnou demokraciou a do povedomia sa dostáva skôr ako najinovatívnejšia členská krajina Európskej únie (celosvetovo druhá), s výrazným podielom energií pochádzajúcich z obnoviteľných zdrojov (54,5%). S populáciou viac než 10 mil. obyvateľov majoritne evanjelicko-luteránskeho vierovyznania a rozlohou viac než 440-tisíc km² je tretou najväčšou krajinou Európskej únie.

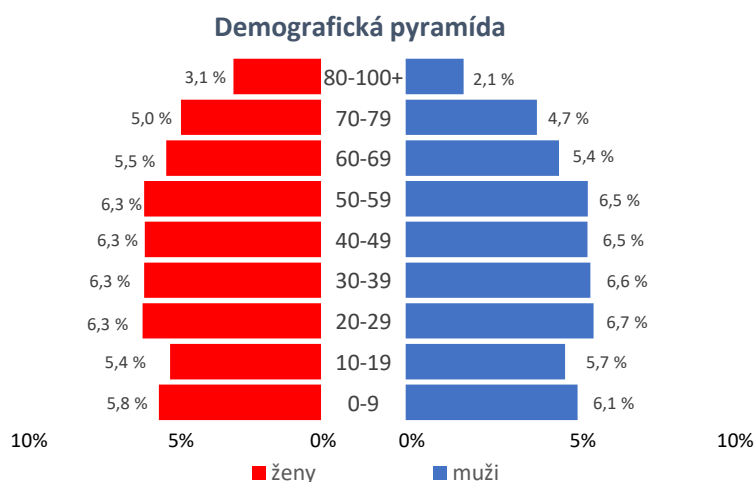
Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

Švédsko je síce teritoriálne tretou najväčšou krajinou Európskej únie, no z pohľadu veľkosti populácie sa umiestňuje skôr na priemernej úrovni počtu obyvateľov v porovnaní s ostatnými členskými štátmi. Pozitívnym ukazovateľom je vysoký odhadovaný priemerný vek dožitia populácie (83 rokov) v kombinácii s nízkou mortalitou (8,6‰) a jednou z najvyšších natalít (11,1‰) v EÚ. Populácia je výrazne koncentrovaná v južných oblastiach, najmä v mestách Štokholm, Göteborg a Malmö.

V čase uzatvárania krajín počas prvej vlny pandémie viedlo Švédsko uvoľnenejšiu politiku, v dôsledku čoho bola miera úmrtia na vírus až trojnásobne vyššia než v susedných krajinách a s najvyššou úrovňou hospitalizácie v Európe. Na druhej strane práve takýto prístup spôsobil, že švédska ekonomika nebola zasiahnutá tak zásadne ako iné ekonomiky členských štátov. Pôvodnú koncepciu budovania kolektívnej imunity nahradili prísnejšie opatrenia, avšak ich potenciálna efektivita je naďalej diskutabilná. K máju 2021 eviduje krajina viac než 1 milión prípadov, 14 000+ úmrtí, denný prírastok na úrovni približne 4 800+ prípadov nákazy a 20 úmrtí.

		
	407,31 tis.	49,03 tis.
	57.	126.
	10,29 mil.	5,45 mil.
	90.	116.
	+1,1%	+0,13%
	Štokholm	Bratislava
	koruna (SEK)	euro (EUR)
	CET CEST	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

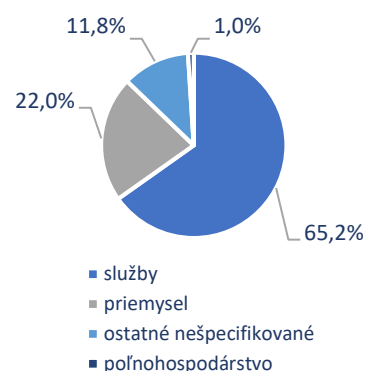
Hospodárstvo

Hospodárstvo krajiny podmieňujú základné princípy ako rovnosť príležitostí, inovatívnosť a udržateľnosť s dlhou tradíciou vo všetkých sektoroch hospodárstva krajiny. Hlavný zdroj príjmov HDP predstavuje terciárny sektor (65,2%) – služby, predovšetkým v telekomunikáciách a informačno-komunikačnom vybavení (zamestnáva približne 80% pracujúcej populácie). Druhým výrazným prispievateľom je priemysel (22%) s dominantným postavením drevospracovania, papierenstva, elektroniky, spracovania potravín, farmácie a s narastajúcim významom biotechnológií a technológií všeobecne. Najmenej výraznou zložkou príjmov HDP je poľnohospodárstvo (1%) a hoci krajina disponuje nadprodukciou, dováža veľké množstvo potravinárskych produktov v dôsledku nízkej rozmanitosti rastlinnej produkcie. Z hľadiska zdrojov prírodného bohatstva disponuje Švédsko bohatými zásobami dreva, železa, medi, olova a vodnými zdrojmi.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	2,0	1,3	-4,7	3,5	2,9
HDP na obyvateľa (tis. USD)	54,3	51,4	50,34	57,66	60,46
Miera inflácie (%)	2	1,6	0,8	1,4	1,5
Nezamestnanosť (%)	6,3	6,8	8,7	9,3	8,5
Výmenný kurz EUR/SEK (1.12.)	10,24	10,54	10,21	-	-

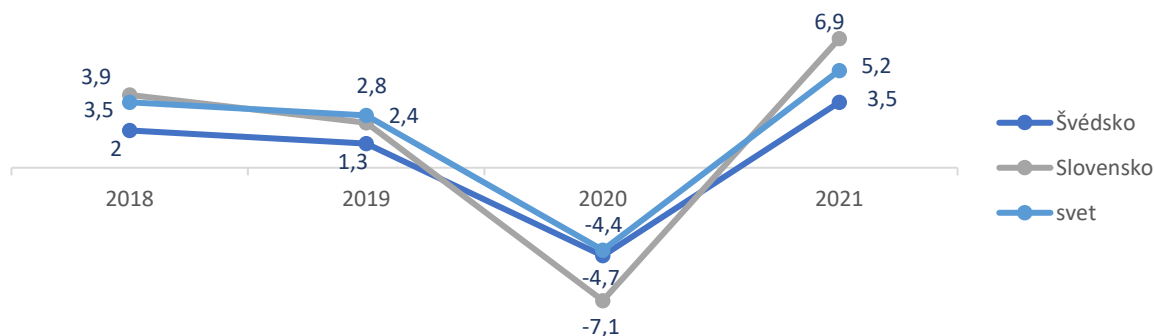
Zdroj: ECB, IMF, WB

Podiel sektorov na HDP 2019

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: WB

Zdroj: IMF

	2	1	3
Ease of doing business	10.	45.	
Global Competitiveness Index	8.	42.	
Human Development Index	7.	39.	
World Happiness	7.	37.	

Zdroj: WB 2020, WEF 2020, UNDP 2019, WHR 2020

Švédsko v súčasnosti investuje cez 3% HDP do výskumno-vývojových aktivít a viaceré inovácie používané každodenne pochádzajú práve z dielne domácich inovátorov (trojbodové bezpečnostné pásy, zips a iné). Zároveň krajinu vo svete medzinárodného biznisu preslávili nadnárodné spoločnosti (Ericsson, Skanska, H&M, IKEA, Spotify...). Švédske Volvo sa ako jediné umiestnilo v hodnotení Fortune - Global 500 za rok 2020 na 259. priečke spomedzi top výnosných korporácií z celého sveta.

Zahraničný obchod

Z hľadiska exportu tovarov zo Švédska smeruje najviac zahraničného obchodu do Nemecka a Nórska. Tretím najvýznamnejším obchodným partnerom sú Spojené štáty americké a následne Dánsko a Fínsko. Medzi hlavné exportné komodity Švédska patria stroje a mechanické zariadenia, dopravné prostriedky iné než železničnej dopravy, elektrické stroje a zariadenia, chemické a farmaceutické výrobky, lepenka a papierenské produkty.

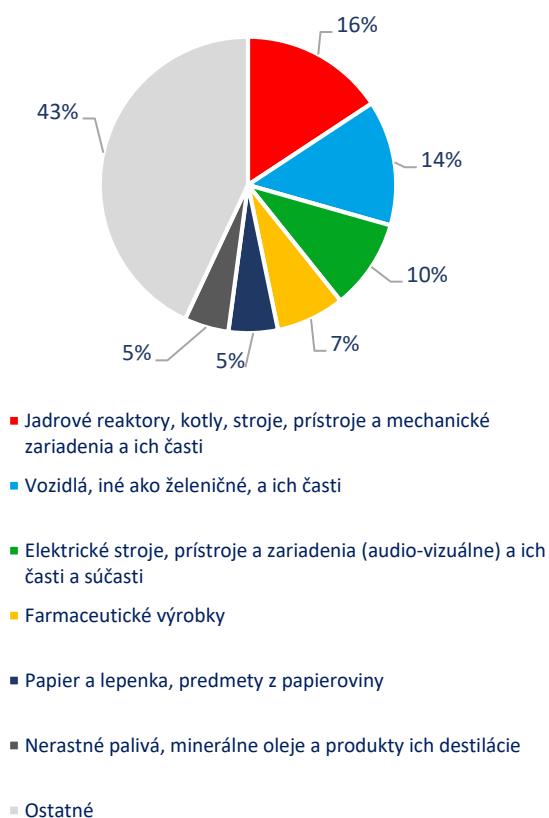
Hlavným importným partnerom krajiny je s výrazným objemom Nemecko, za ktorým nasleduje Holandsko, Nórsko a Dánsko. Čína, Poľsko a Fínsko uzatvárajú skupinu hlavných partnerov pre import tovarov na vnútorný trh krajiny. Medzi hlavné komodity dovozu patria stroje, mechanické zariadenia, nukleárne reaktory a kotle, elektrické stroje a zariadenia, dopravné prostriedky iné než železničnej dopravy, nerastné palivá a minerálne oleje spolu s plastmi a výrobkov z nich.

Vývoj zahraničného obchodu Švédska v mld. €

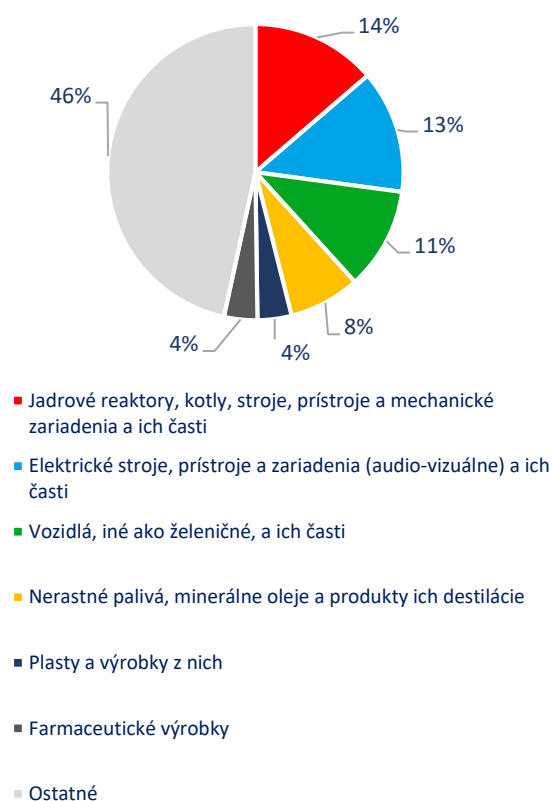
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	126,127	125,842	135,347	140,526	143,428	136,295
Import	124,649	127,387	136,492	144,449	141,991	131,250
Saldo	1,478	-1,545	-1,145	-3,923	1,437	5,045

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu Švédska 2020

Tovarová štruktúra importu Švédska 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR so Švédskom

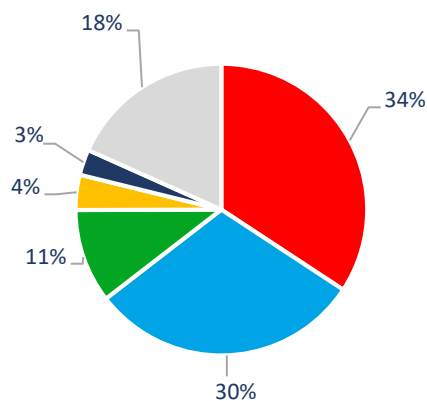
Zahraničný obchod medzi Slovenskom a Švédskom sa dlhodobo vyvíja s pozitívnou bilanciou pre export slovenských tovarov. Vývoz do Švédska je v porovnaní s dovozom približne dvojnásobne väčší, pričom z prehľadu za posledných päť rokov možno pozorovať nárast objemu predovšetkým importov. V zmysle tovarovej štruktúry exportu sa dlhodobo v popredí umiestňujú obdobné komodity ako za rok 2020. V prípade importov možno pozorovať zmeny v tovarovej štruktúre a to v náraste dovozov elektrických strojov a zariadení, ktoré sa kontinuálne dostávajú do popredia. Naopak plasty a produkty z neho sú na ústupe. Na základe tohto prehľadu možno naďalej očakávať stabilný a kontinuálny vývoj zahraničného obchodu.

Vývoj zahraničného obchodu SR so Švédskom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	1019,07	1093,30	1067,93	1077,59	1093,72	1018,73
Import	340,23	325,70	401,30	404,55	422,06	515,25
Obrat	1359,30	1419,0	1469,23	1482,14	1515,78	1533,98
Saldo	678,84	767,60	666,63	673,04	671,66	503,48

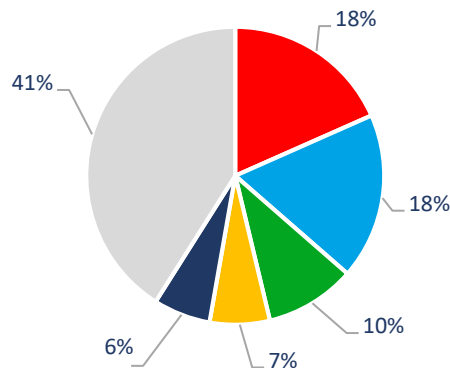
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Švédska 2020

- Vozidlá, iné ako želeničné, a ich časti
- Elektrické stroje, prístroje (audio-vizuálne) a zariadenia a ich časti
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Nábytok; posteľoviny, matrace, matracové podložky, vankúše a podobné
- Cukor a cukrovinky
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu SR zo Švédska 2020

- Vozidlá, iné ako želeničné, a ich časti
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti a súčasti
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Rôzne chemické výrobky
- Vlákna z dreva alebo ostatných vlákninových celulóзовých materiálov
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Prístup švédskej vlády k riešeniu pandémie v dôsledku šírenia vírusu COVID-19 spôsobil nižší predpoklad pre pokles ekonomického výkonu krajiny. Vláda sa nevybrala smerom zatvárania prevádzok a tzv. „lockdown-om“, pričom sa spoliehala skôr na ľahšie opatrenia a dobrovoľný pokles socializácie obyvateľstva. Zásadne negatívny vplyv na ekonomický rast krajiny mali práve naopak prísnejšie opatrenia zavedené inými krajinami, čo v konečnom dôsledku viedlo k poklesu odbytu tovarov a služieb na zahraničných trhoch. Počas prvého a najmä druhého kvartálu 2020 nastal výrazný pokles rastu HDP o -8,6%, teda najhorší pokles v novodobej histórii krajiny a horší než počas globálnej ekonomickej krízy v roku 2008 (-3,8%). Tretí kvartál 2020 priniesol návrat k ekonomickému rastu na úroveň +4,9% a prekonal tak pôvodné predpovede ekonomického rastu. Medzinárodný menový fond predpokladá rast švédskej ekonomiky na úrovni 3,5% v roku 2021 a 2,9% v roku 2022 s klesajúcou tendenciou na 2% v roku 2025. Vláda predstavila v polovici marca 2020 krízový balíček opatrení v hodnote takmer 31 mld. USD na kompenzáciu negatívnych dopadov pandémie. Zdroje boli použité na úplnú úhradu vzniknutých nákladov pre spoločnosti v dôsledku práceneschopnosti, ako aj nákladov spojených s dočasným prepúšťaním pracovnej sily. Opatrenia boli zavedené najmä v čase ohláseného zámeru prepustiť takmer 90% zamestnancov národnej leteckej spoločnosti SAS. Zároveň ohlásila vláda možnosť daňovej úľavy a DPH na jeden rok, čím by sa potenciálne navýšil balík pomoci o dvojnásobok pôvodnej hodnoty. Podľa švédskej ministerky financií je Švédsko vďaka najnižšiemu vládnomu dlhu a stabilným vládnym financiam od sedemdesiatych rokov pripravené investovať do záchranných opatrení.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Rozpočet švédskej vlády na rok 2021 predstavený v septembri minulého roka stanovuje princípy budúceho smerovania krajiny, a teda aj potenciálny priestor pre exportné príležitosti. Výrazná časť štátnych financií bude investovaná najmä do reforiem na posilnenie zelenej transformácie krajiny a vyrovnávania regionálnych disparít.

Zelené technológie, doprava a energetika

Investície do posilnenia zelenej transformácie krajiny predstavujú ústredný zámer švédskej vlády pre vysporiadanie sa s prebiehajúcou pandemiou COVID-19 a predovšetkým sa má transformácia stať základom obnovy po kríze. Z tohto dôvodu budú investície smerovať do pro-klimatickej adaptácie priemyslu, udržateľnej dopravy a ochrany biodiverzity. Investovanie do udržateľných riešení má viesť nielen k znižovaniu emisií, ale taktiež k dosiahnutiu väčšej konkurencieschopnosti a k tvorbe nových pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou. Priestor pre exportné príležitosti sa tak otvára spoločnostiam poskytujúcim riešenia pre ekologizáciu a zefektívňovanie procesov priemyselnej výroby, efektívnych energetických systémov alebo priemysel 4.0.

Udržateľná doprava je súčasťou vízie švédskej vlády k zamedzeniu využívania fosílnych palív. Príležitosti sa tak nachádzajú taktiež v kontexte elektromobility, biopalív a železničnej dopravy, ktorá by sa mala stať hlavným spôsobom prepravy tovarov.

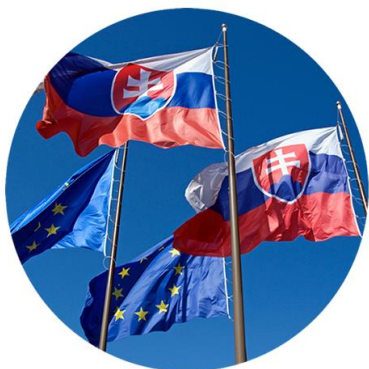
Stavebníctvo

Stavebný sektor je pre krajinu strategický v zmysle napĺňania zelených cieľov krajiny a zároveň zaznamenáva dlhodobý intenzívny rast. Švédsko predstavilo investičný balík na obdobie 2018-2029 v hodnote 68,8 miliárd EUR na rozvoj infraštruktúry. V zmysle stavebníctva budú navyše potrebné ďalšie investície do budovania nových obytných kapacít, nakoľko sa predpokladá potreba dobudovania až 600 000 nových obytných kapacít v rokoch 2018-2025. Zásadný význam predstavuje rovnako potreba renovácie a zvyšovania energetickej efektívnosti budov s priamou finančnou i daňovou štátnou podporou.

Strojárstvo

Z pohľadu štruktúry exportu krajiny dominuje vývoz strojov a dopravných zariadení (takmer 45%), pričom z tohto dôvodu možno považovať Švédsko za krajinu so silným strojárskym sektorom. V dôsledku pandémie nastalo oslabenie zahranično-obchodných kontaktov a narušenie subdodávateľských reťazcov, čo v konečnom dôsledku môže ohroziť plynulosť strojárskej výroby. Zachovanie subdodávok predstavuje oblasť exportných príležitostí pre slovenských podnikateľov s ambíciou nájsť uplatnenie na švédskom trhu.

Zdroje: The National Institute of Economic Research (2020), CNBC (2020), Statistics Sweden – scb.se (2020), International Monetary Fund (2020), Reuters (2020), Government Offices of Sweden (2020), European Commission (2018), Businessinfo.cz (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Turecká republika

Z geografického hľadiska zdieľa Turecko hranicu s Európskou úniou na juhozápade, kde susedí s Gréckom, Cyplom a Bulharskom. Napriek tomu je Turecko vnímané prevažne ako krajina Blízkeho východu, rozprestierajúca sa na hranici medzi Európou a Áziou. Teritoriálne je krajina výrazne ázijská (97%), no v dôsledku reforiem zavedených zakladateľom a prvým prezidentom republiky Mustafom K. Atatürkom možno o Turecku hovoriť ako o modernej moslimskej (99%) spoločnosti, uplatňujúcej mnoho princípov západnej kultúry. Ideová blízkosť môže byť považovaná za jeden zo zdrojov motivácie pre podanie prihlášky o členstvo v Európskej únii v osemdesiatych rokoch minulého storočia. Prístupové rokovania prebiehajú dodnes.

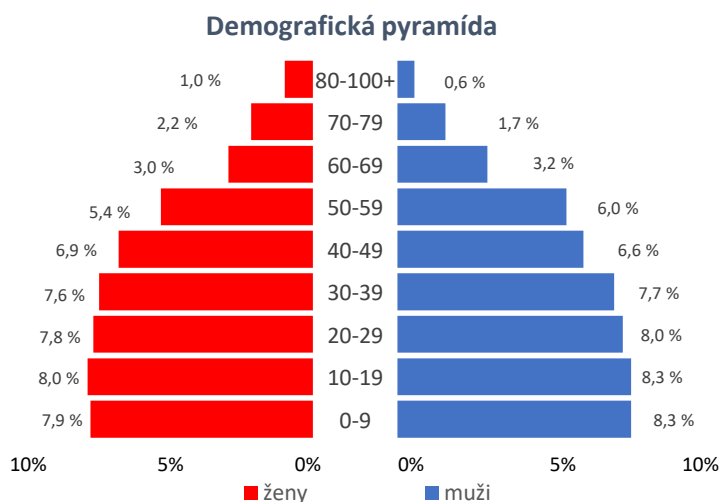

Základné informácie a vývoj pandémie COVID-19

Turecko sa radí medzi dvadsať najľudnatejších štátov sveta s približne 70% obyvateľov v produktívnom veku. Z tohto dôvodu predstavuje turecký trh zaujímavú destináciu pre odbyt slovenských tovarov a služieb. Prístup na turecký trh je jednoduchší a atraktívnejší najmä kvôli partnerstvu s Európskou úniou v podobe dohody o colnej únii z roku 1995. Na základe tejto dohody sa uplatňuje slobodný pohyb priemyselných tovarov, právo etablovať sa na trhu a právo na účasť vo verejných obstarávaníach. Výnimku z dohody tvoria predovšetkým spracované poľnohospodárske produkty. Ambície EÚ a Turecka modernizovať a prehĺbiť dohodu o prípadné vytvorenie zóny voľného obchodu, sa aktuálne stráca na pozadí zhoršených politických vzťahov a tzv. koronakrízy.

Ani Turecko sa nevyhlo konfrontácii so svetovou pandemiou v dôsledku šírenia COVID-19. Podľa Medzinárodného menového fondu sa dopad pandémie na ekonomiku prejavil o čosi neskôr, než v iných krajinách regiónu, avšak nemenej intenzívne. Turecko zmierňuje ekonomické dopady rozsiahlou finančnou i nefinančnou podporou zo strany vlády. Vo februári 2021 začali prípady znovu ostro stúpať a dnes krajina eviduje cez 5,04+ milióna prípadov, 43+ tisíc úmrtí s priemernou dennou incidenciou 13 000+ prípadov a 280+ úmrtí k máju 2021. K zníženiu miery nákazy viedlo zavedenie vôbec prvého úplného zákazu vychádzania.

		
	769,63 tis.	49,03 tis.
	35.	126.
	83,43 mil.	5,45 mil.
	16.	116.
	+1,3%	+0,13%
	Ankara	Bratislava
	lira (TRY)	euro (EUR)
	CET+2 CEST+1	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

Zdroje: European Commission (2021), European Parliament Research Service (2020), International Monetary Fund (2021), World Health organisation (2021)

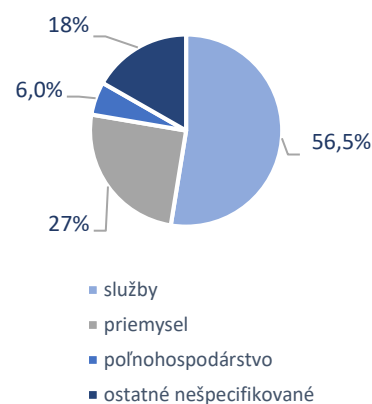
Hospodárstvo

Hospodárstvo Turecka prechádza kontinuálnou transformáciou na modernú verziu, ktorého základom je dominantné postavenie sektora služieb, podieľajúcich sa na tvorbe národného HDP skoro 56,5% (turizmus, biznis a financie a informačno-komunikačné technológie). Tradičnú remeselnú výrobu (zlatníctvo a tkáčstvo) prevážila priemyselná výroba v strojárskom (najväčší producent bielej techniky v Európe), automobilovom, textilnom, obrannom a leteckom sektore. Nadväzujúc na tieto sektory je nemenej dôležité vyzdvihnúť nerastné bohatstvo krajiny v zmysle diverzity minerálov a 2,2% svetových rezerv surových nerastov (zlato, kameň, uhlie, lignit a iné). Poľnohospodárstvo naďalej zostáva dôležitou zložkou štruktúry hospodárstva krajiny (6% HDP a zamestnáva 20% populácie). Aj vďaka úrodným oblastiam v povodí riek Eufrat a Tigris je Turecko siedmym najväčším poľnohospodárskym producentom na svete.

Podiel sektorov na HDP 2019

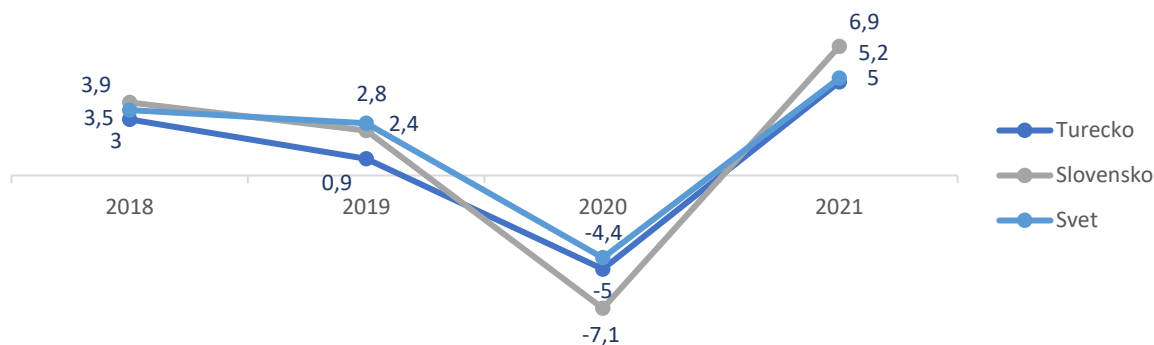
	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	3	0,9	-5	5	4
HDP na obyvateľa (tis. USD)	9,46	9,13	7,72	7,66	8,38
Miera inflácie (%)	16,3	15,1	11,9	11,9	11,4
Nezamestnanosť (%)	10,9	13,5	12,9	12,4	10,7
Výmenný kurz EUR/TRY (1.12.)	5,95	6,35	9,5	-	-

Zdroj: ECB, MZV ČR

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

Ease of doing business	33.	45.
Global Competitiveness Index	61.	42.
Human Development Index	54.	39.
World Happiness	93.	37.

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2020, WHR 2020

Turecko patrí ku krajinám, ktorým sa za desať rokov podarilo výrazne zlepšiť podnikateľské prostredie zavádzaním významných reforiem. Posunulo sa zo 73. (2010) na súčasnú 33. priečku v hodnotení Svetovej banky – *Doing Business*. Na druhej strane v kontexte globálnej konkurencieschopnosti, sa Turecko bude musieť vysporiadať s nedostatkami niektorých makroekonomických ukazovateľov (miera inflácie a eliminácia netarifných prekážok obchodu), aby získalo v indexe konkurencieschopnosti lepšie hodnotenie.

Zahraničný obchod

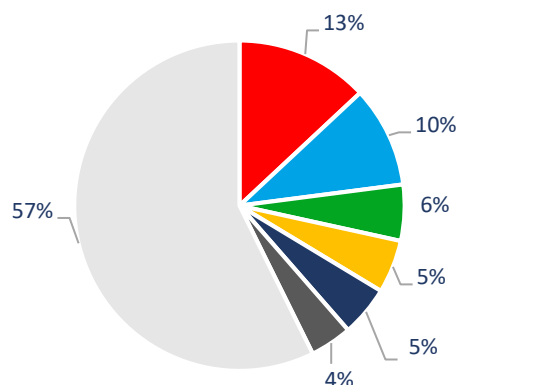
Prehľad za roky 2015-2020 informuje o dlhodobej negatívnej bilancii zahraničného obchodu krajiny. Napriek celosvetovej pandémie sa hodnota exportu za rok 2020 pohybovala približne na úrovni predchádzajúceho roka a zároveň prevyšovala hodnoty exportov za ostatné roky pozorovaného obdobia. Zaznamenaný pokles exportov sa však podľa oficiálnych štatistík tureckého ministerstva obchodu pohyboval na úrovni približne 6% a import do krajiny narástol o približne 4%. Celkový objem zahraničného obchodu zaznamenal mierny pokles o 0,59% v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Ako dôvod poklesu exportu Turecka uvádza ministerstvo obchodu pandémiu, dôsledkom ktorej v druhom kvartáli minulého roka výrazne klesli exporty. V ďalších kvartáloch nastal opätovný nárast exportu, pričom v poslednom štvrtroku dosiahol export historicky najväčší kvartálny nárast vôbec (predovšetkým v decembri 2020).

Vývoj zahraničného obchodu Turecka v mld. €

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	129,590	128,854	138,969	142,191	152,835	148,490
Import	186,70	179,449	206,958	188,867	179,240	192,223
Saldo	-57,110	-50,595	-67,989	-46,676	-26,405	-43,733

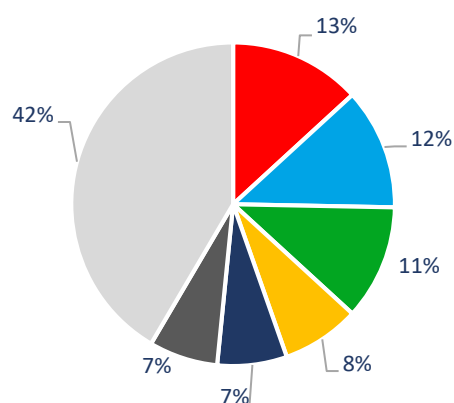
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu Turecka 2020

- Vozidlá, iné ako železničné, a ich súčasti a príslušenstvo
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich súčasti
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti a súčasti
- Železo a oceľ
- Odevy a odevné doplnky
- Plasty a výrobky z nich
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu Turecka 2020

- Nerastné palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie
- Prírodné alebo umelo pestované perly, drahokamy alebo polodrahokamy, drahé kovy
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti a súčasti
- Vozidlá, iné ako železničné, a ich časti
- Železo a oceľ
- Ostatné

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Tureckom

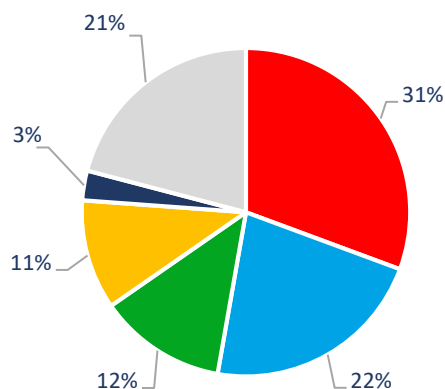
Zahraničný obchod Slovenska s Tureckom vykázal počas rokov 2018-19 negatívnu bilanciu. Už predbežné dáta za prvých desať mesiacov 2020 predpovedali pozitívny vývoj ukazovateľov v prospech Slovenska (v tom čase s pozitívnou bilanciou na úrovni viac než 102 milióna €). Aktuálne štatistiky potvrdzujú zmenu obchodnej bilancie v prospech Slovenska s výrazným nárastom v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Tradične z pohľadu komoditnej štruktúry vzájomného obchodu dominuje strojársky a elektrotechnický, kovospracujúci a odevný sektor.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Tureckom v mil. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	815,46	847,64	734,11	549,84	542,97	678,38
Import	488,67	505,23	521,64	698,79	753,46	412,39
Obrat	1304,13	1352,87	1255,75	1248,63	1296,43	1090,77
Saldo	326,79	342,41	212,47	-148,95	-210,49	265,99

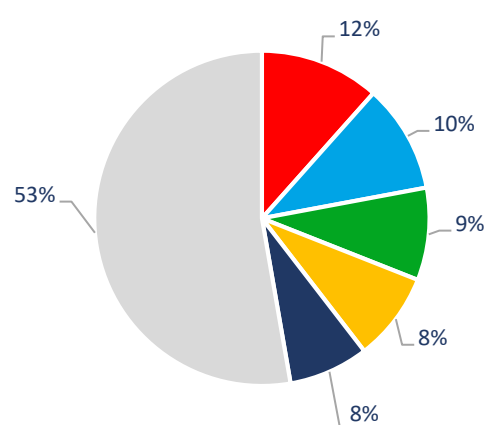
Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do Turecka 2020

- Vozidlá, iné ako želeničné, a ich časti
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Elektrické stroje, prístroje a zariadenia (audio-vizuálne) a ich časti a súčasti; prístroje
- Kaučuk a výrobky z neho
- Železo a oceľ
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu SR z Turecka 2020

- Odevy a odevné doplnky
- Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia a ich časti
- Predmety zo železa alebo z ocele
- Meď a predmety z nej
- Vozidlá, iné ako želeničné, a ich časti
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

Turecko v boji s pandémiou spôsobenou vírusom COVID-19 zaviedlo viacero opatrení, ktoré boli podobné tým, ktoré zavádzali ostatné európske štáty. Jednalo sa o opatrenia obmedzujúce socializáciu obyvateľstva a vychádzanie, obmedzenie cestovania, povinnej karantény, či zatváranie škôl a obchodov. Ekonomické dôsledky opatrení vyústili do zníženia HDP krajiny v druhom štvrťroku o 9,9% a znovuoživenie ekonomiky (máj a neskôr jún 2020) viedlo k opätovnému zvýšeniu HDP o 6,7% v treťom štvrťroku. Druhá vlna zastihla Turecko v septembri minulého roka a opätovne boli postupne uvedené do praxe prísnejšie opatrenia ako predĺženie zákazu vychádzania, či pozastavenie letov zo Spojeného kráľovstva, Dánska, či Južnej Afriky. Aktuálne riešila turecká vláda opätovne narastajúci počet nových prípadov úplným zákazom vychádzania.

V kontexte fiškálnych (štátnych) opatrení, investovala turecká vláda podľa odhadov 12,9% rozpočtu. Fiškálne opatrenia v praxi znamenajú záruky na pôžičky pre firmy a domácnosti, odklady plnenia pôžičiek štátnymi bankami a odklady platby daní, ako aj schéma skrátenej pracovnej doby („Kurzarbeit“). Do týchto opatrení tiež patrí zníženie sadzby DPH na vybrané tovary (potraviny a iné) a do marca 2021 sa uplatňoval zákaz prepúšťania zamestnancov. Vláda taktiež pozastavila vymáhanie dlhov a konkurzné konania (okrem vyživovacej povinnosti), obmedzila vyplácanie dividend bankami a zaviedla schému pomoci pre malé a stredné podniky v exportnom sektore, s cieľom podporiť financovanie zahraničného obchodu.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Turecká vláda prijala koncom roka 2020 plán komplexných opatrení na obnovu ekonomiky oslabenej pandémiou a vytýčila hlavnú prioritu, ktorou je reflektovať nastupujúce nové trendy svetového hospodárstva. Turecko sa tak bude usilovať o obchod generujúci vyššiu pridanú hodnotu, vedúcu k technologickému transformácii hospodárstva. Na základe tohto plánu možno predpokladať niektoré z perspektívnych sektorov pre obchodnú spoluprácu. Zároveň je v platnosti jedenásty rozvojový plán úradu prezidenta na obdobie 2019 – 2023. Tento plán vytyčuje dlhodobé priority v strategických sektoroch – automobilový, energetický, chemický, elektrotechnický, farmaceutický; ale aj poľnohospodársky, obranný, turizmus a iné ([bližšie info](#)).

Automobilový sektor a elektromobilita

Turecko je druhým najväčším producentom komerčných vozidiel v Európe. Podarilo sa mu transformovať automobilový priemysel postavený na výhradnej výrobe súčiastok, na plne operatívny priemysel vyrábajúci motorové vozidlá. Práve automobilový priemysel začlenil Turecko do globálneho hodnotového reťazca a v duchu ďalšieho rozvoja sektoru automotive, plánovalo uviesť na trh vlastný elektromobil, pôvodne v roku 2022. Pre slovenských exportérov sa črtá možnosť vstúpiť do dodávateľského reťazca subdodávkami komponentov do automobilov a zároveň sa otvára aj priestor pre rozvoj elektromobility (batérie, nabíjacie stanice) a inovácií v automotive sektore.

Energetika

Spotreba energií v Turecku rastie úmerne s veľkosťou populácie, ktorá rastie najviac spomedzi OECD krajín (ročne 5,5% od roku 2012). Spotreba energie z primárnych zdrojov sa tak dokonca zdvojnásobila. Zároveň rastie dopyt po elektrickej energii, s predpokladom navýšenia inštalovanej kapacity na 110GW do roku 2023. Budovanie distribučnej siete energie a bezpečné dodávky, budú preto prioritou. Vzhľadom na

závislosť od importu energií, sa vláda usiluje o podporu domácich zdrojov, s dôrazom na obnoviteľnú energiu. Krajina plánuje zvýšiť podiel obnoviteľnej energie o 30% do roku 2027.

Obranný priemysel

Turecko zdieľa hranicu s krajinami zapojenými do ozbrojených konfliktov, s potenciálom ich prelievania aj za hranice susedných štátov. Obzvlášť na juhozápade prebiehajúci vnútroštátny konflikt v Sýrii a napäté vzťahy Iránu s USA, kvôli otázkam jadrového zbrojenia. Nedávny konflikt Arménska a Azerbajdžanu dopĺňajú migračné koridory populácie z Afriky, nevyriešená kurdska vnútropolitická otázka a nedávny pokus o prevrat, sú všetko problémy, ktorým musí krajina čeliť. Turecko je zároveň členskou krajinou NATO, z čoho vyplýva záväzok investovať minimálne 2% HDP do zbrojenia. Všetky tieto okolnosti vytvárajú príležitosti pre podnikateľské subjekty pôsobiace v obrannom, zbrojárskom a taktiež leteckom a vesmírnom priemysle, pre uplatnenie svojich tovarov a služieb. Zároveň je potrebné brať do úvahy vyspelosť obranného sektora krajiny, ktorá je 15. najväčším investorom do zbrojenia.

Poľnohospodárstvo

Poľnohospodársky sektor je v Turecku silne etablovaný a radí sa medzi top producentov poľnohospodárskej produkcie (rastlinnej a živočíšnej) vo svete. V roku 2018 exportovalo Turecko viac než 1800 druhov poľnohospodárskych produktov, v hodnote viac než 17 miliárd USD. Slovenskí exportéri môžu využiť tieto priaznivé ukazovatele pre uplatnenie rôznych obalových materiálov a taktiež strojov na spracovanie potravín.

Zdroje: Invest in Turkey (2021), IMF (2021), Invest in Turkey (2021), MZVaEZ SR (2021), Presidency of Strategy and Budget (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Ukrajina

Ukrajina je štát rozprestierajúci sa vo Východnej Európe s hlavným mestom Kyjev (cca 3 mil. obyvateľov). Takmer polovicu prevažne rovinatej krajiny pokrývajú stepi a výraznejšie horstvá vystupujú iba na západe (Karpaty) a na juhu (Krymské pohorie). Ukrajina je jednou z bývalých republík Sovietskeho zväzu a nezávislosť získala po jeho rozpade v roku 1991. S rozlohou 603 550 km² a s celkovým počtom obyvateľov viac ako 44 mil. ide o veľmi dôležitý spotrebiteľský trh a významného partnera pre Slovenskú republiku aj EÚ. Štátnym zriadením je unitárna poloprezidentská republika s voleným prezidentom. Najväčšie mestá Ukrajiny ležia na rieke Dneper – Kyjev, Dnipro a Záporožie. Významným je tiež mesto Charkov (hospodárske centrum), Ľvov (turistické centrum) a čiernomorský prístav Odesa. Ukrajinu tvorí 24 oblastí, 1 autonómna republika (Krymská autonómna republika) a 2 mestá špeciálneho významu (Kyjev a Sevastopol). Väčšina obyvateľstva sa hlási k pravoslávnej cirkvi, hoci v niektorých častiach krajiny, najmä na západe, sa nachádzajú početnejšie gréckokatolícke, rímskokatolícke i protestantské komunity. Oficiálnym jazykom je ukrajinský jazyk. Obyvateľstvo krajiny tvoria: Ukrajinci, Rusi, Rumuni, Bielorusi, krymskí Tatári, Bulhari, Maďari, Poliaci, Židia, Gréci a iné národnosti.

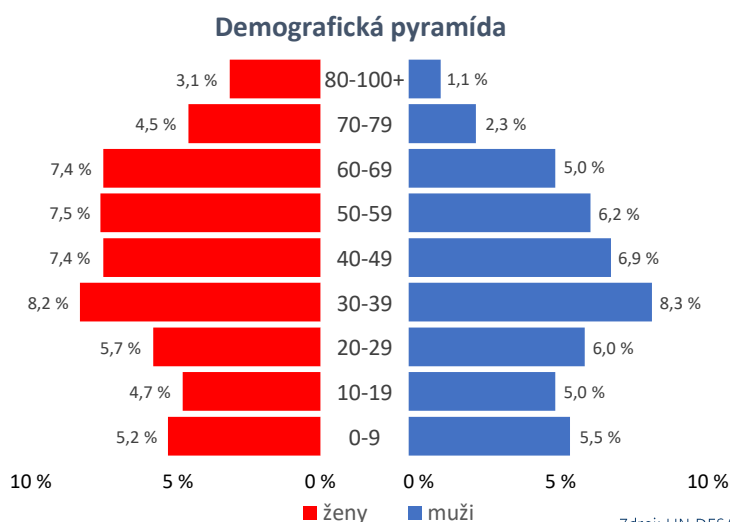

Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Populačná krivka Ukrajiny za posledných 10 rokov zaznamenávala negatívne hodnoty. K tejto skutočnosti prispeli prevažne dva faktory – nízka pôrodnosť a migrácia. Pôrodnosť je v dôsledku ekonomických ťažkostí Ukrajiny dlhodobo nižšia ako úmrtnosť. Migrácia po roku 1990 má najmä ekonomické dôvody, pričom počet migrantov dosahuje státisíce ročne. Za roky 2009 až 2019 Ukrajina stratila viac ako 1,5 mil. obyvateľov. K situácii so zlepšením demografie neprispel ani v súčasnosti stále pretrvávajúci konflikt na východe krajiny (v Doneckej a Luhanskej oblasti). Fenomén vyludňovania krajiny ešte znásobilo ochorenie COVID-19, ktoré zasiahlo Ukrajinu najsilnejšie na jeseň v roku 2020 (1. vlna) a na jar v roku 2021 (2. vlna), pričom sa nakazilo viac ako 2 milióny obyvateľov a chorobe podľahlo viac ako 45 tisíc ľudí. Skutočné počty nakazených môžu byť oveľa väčšie v dôsledku nedostatočného testovania a falšovania testov. Miera zaočkovanosti je veľmi nízka, prvou dávkou sú zaočkované 2 % obyvateľstva.

		
	603,55 tis. km ²	49,03 tis. km ²
	43.	126.
	44,39 mil.	5,45 mil.
	32.	116.
	-0,533 %	+0,13 %
	Kyjev	Bratislava
	ukrajinská hrivna (UAH)	euro (EUR)
	+1 +1	CET CEST

Zdroj: WB

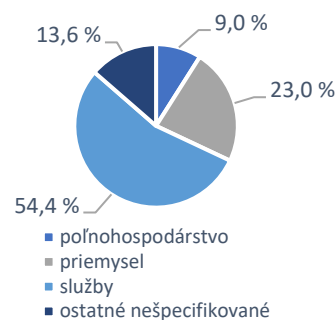
Hospodárstvo

Ukrajina sa po rozpade ZSSR dokázala pretransformovať z centrálne plánovanej ekonomiky na modernú trhovú ekonomiku s rozvinutým kapitalizmom. Krajina od začiatku 90. rokov prežila turbulentné obdobie striedané politickými či ekonomickými krízami. Na ekonomiku mala enormný dopad aj svetová hospodárska kríza v roku 2009 (pokles HDP o viac ako 14 %) a taktiež od roku 2014 pretrvávajúci ozbrojený konflikt na východe krajiny (kontinuálny pokles HDP v roku 2014 o 6,6 % a v roku 2015 o 9,8 %). K zlepšeniu situácie neprispeli ani problémy s demografickou krivkou, korupcia, oligarchizácia a strata dôvery vo verejné inštitúcie. Poľnohospodárska výroba predstavuje zhruba 9 % HDP a Ukrajina patrí k významným exportérom pšenice, sůraže a oleja. Priemyselná výroba sa podieľa 23 % na tvorbe HDP. Významným výrobným odvetvím je ťažké strojárstvo, spracovanie železných rúd či neželezných kovov. Krajina disponuje zásobami uhlia, železnej rudy, uránu, ropy, plynu i farebných kovov. K ďalším významným priemyselným odvetviam patrí chemický, strojársky, spracovateľský, ľahký a drevársky priemysel, výroba stavebných hmôt či potravinárstvo. Je dôležité poznamenať, že v dôsledku ozbrojeného konfliktu Ukrajina stratila veľkú časť priemyslu najmä v oblasti tzv. doneckej uhoľnej panvy. Najrozvinutejším sektorom sú služby (transport, maloobchod a veľkoobchod, telekomunikácie, finančné služby, v prímorských oblastiach alebo historických centrách aj turizmus), ktoré tvoria cca 54 % HDP.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	3,4	3,2	-7,2	3,0	3,2
HDP na obyvateľa (tis. USD)	3,1	3,7	3,4	3,6	4,0
Miera inflácie (%)	9,8	4,1	5,2	5,8	5,3
Nezamestnanosť (%)	9,8	8,2	10,8	9,8	9,2
Výmenný kurz EUR/UAH (1.12.)	32,32	26,45	34,15	-	-

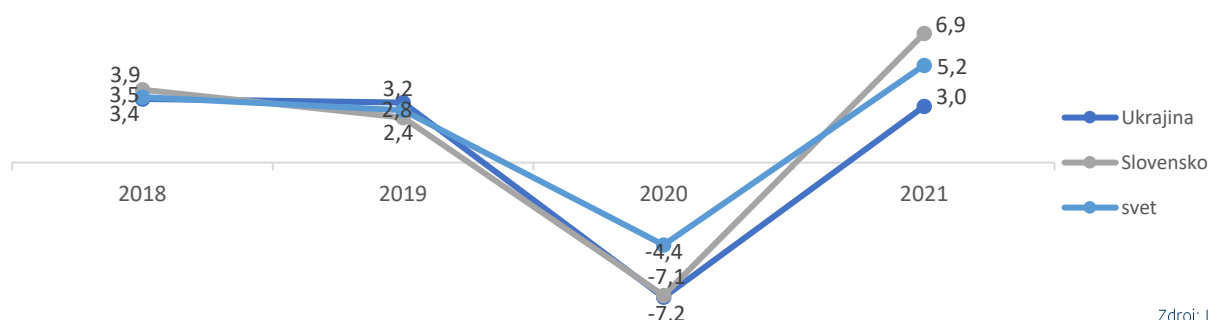
Zdroj: IMF, National Bank of Ukraine

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

Ease of doing business	64.	45.	
Global Competitiveness Index	85.	42.	
Human Development Index	88.	36.	
World Happiness	123.	37.	

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Ukrajina je krajinou, ktorá sa vyznačuje výraznou mierou politickej aj ekonomickej nestability. Napriek tomu priniesli renomované ratingové agentúry Ukrajine v roku 2020 pozitívnejšie správy. Standard & Poor's potvrdila krajine rating na úrovni B so stabilným výhľadom. Podobné predpovede uverejnila aj agentúra Fitch, ktorá potvrdila rating na úrovni B so stabilným výhľadom či agentúra Moody's, ktorá krajinu ohodnotila ratingom B3.

Zahraničný obchod

Ukrajina sa orientuje predovšetkým na vývoz kukurice, železa, železných rúd a koncentrátov, nelegovanej ocele, živočíšnych a rastlinných tukov, olejov a olejnatých semien, potravinárskych produktov, obilnín a iných zrnových produktov. Krajina je závislá na dovoze ropy a zemného plynu, bitúmenového uhlia, automobilov, liekov, polovodičov, strojov a zariadení či technológií s vyššou pridanou hodnotou.

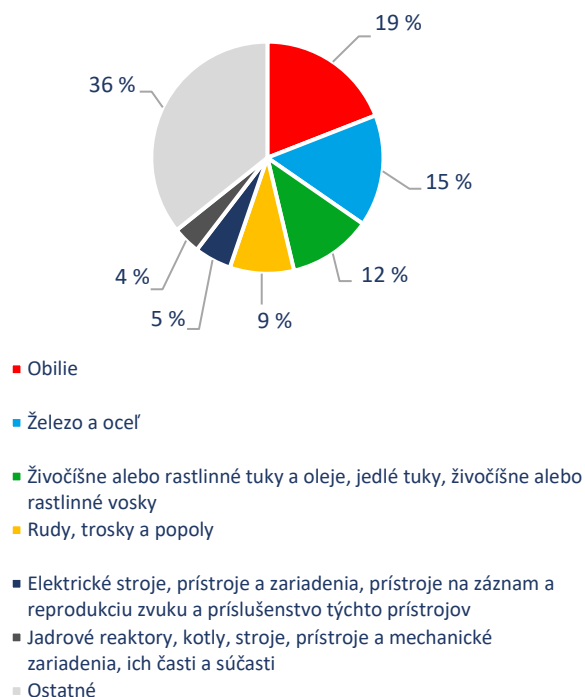
Vývoj zahraničného obchodu Ukrajiny v mld. EUR

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	34,35	32,85	38,44	40,08	44,53	43,27
Import	33,80	35,46	43,76	48,42	54,21	47,29
Saldo	+0,55	-2,61	-5,32	-8,34	-9,68	-4,02

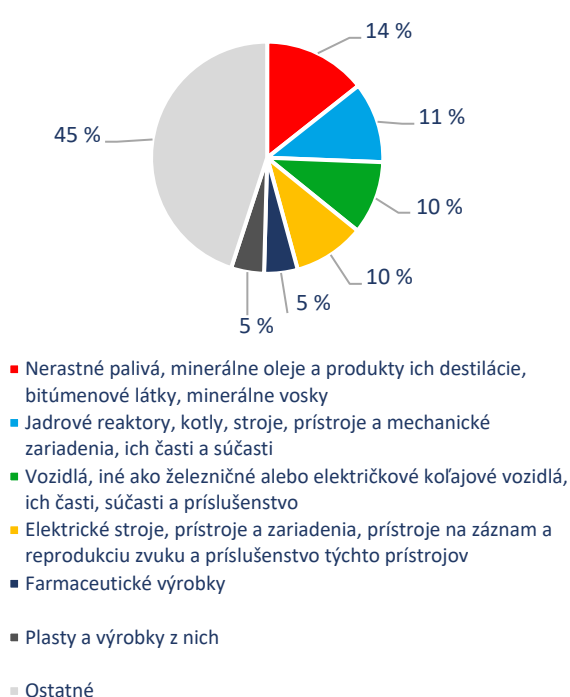
Zdroj: ITC

Najväčšími obchodnými partnermi Ukrajiny boli v roku 2020 Čína, Ruská federácia a krajiny EÚ. Z členských štátov EÚ bolo Poľsko najväčším dovozcom tovaru z Ukrajiny. Nemecko bolo najväčším vývozcom tovaru na Ukrajinu. Významnými obchodnými partnermi sú tiež Turecko, India a Bielorusko. Ukrajinský zahraničný obchod sa od roku 2014 (po anexii Krymu a začiatku ozbrojeného konfliktu na východe krajiny) ťažko spamätáva, no má tendenciu vrátiť sa k predošlým hodnotám (spred roku 2014). Tomu napomáha aj tzv. Dohoda o prehĺbenej a komplexnej zóne voľného obchodu (skrátene DCFTA) medzi EÚ a Ukrajinou, ktorá pokrýva oblasti konkurencie a vstupu na trh, otázky technických prekážok obchodu, problematiku sanitárnych a fytosanitárnych certifikátov, colníctva či práv duševného vlastníctva. V dohode sa strany zaviazali postupne znižovať colné tarify, uskutočňovať colné koncesie a minimalizovať niektoré ďalšie prekážky zahraničného obchodu. V dôsledku zhoršenia obchodných stykov s Ruskou federáciou po roku 2014 je Ukrajina momentálne nútená preorientovať sa a nájsť nové obchodné príležitosti na trhoch EÚ a trhoch iných západných krajín.

Tovarová štruktúra exportu Ukrajiny 2020

Tovarová štruktúra importu Ukrajiny 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Ukrajinou

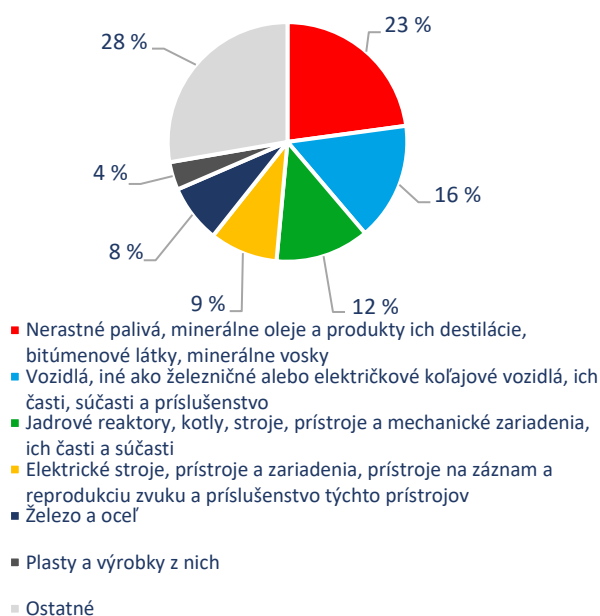
Slovenský export na Ukrajinu je ovplyvnený zvýšenými nákladmi v súvislosti so šandardizáciou produktov, transportnými nákladmi kvôli menej rozvinutej dopravnej infraštruktúre či kurzovým rizikom spojeným s volatilitou ukrajinskej hrivny (UAH). Vzájomná obchodná výmena medzi SR a Ukrajinou tvorí približne 1 mld. EUR. V kontexte so stále ľahším prístupom na ukrajinský trh aj vďaka spomínanej DCFTA sa predpokladá, že napriek drobným negatívnym krátkodobým výkyvom bude trend zvyšovania sa vzájomného obchodu pokračovať a slovenský export naďalej rásť.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Ukrajinou v mil. EUR

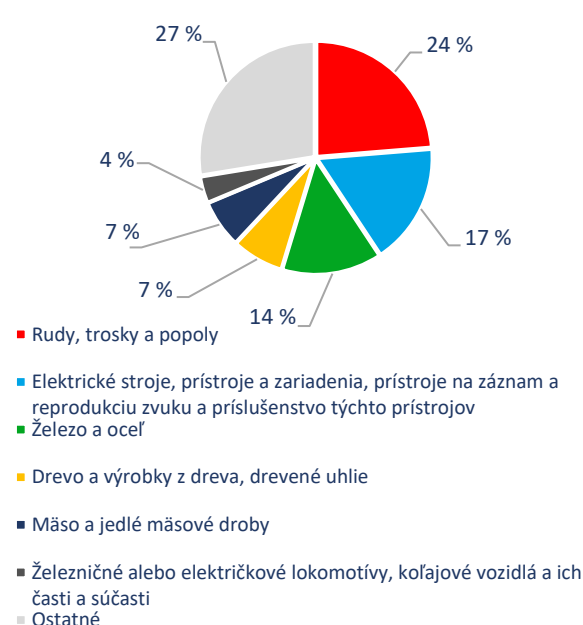
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	405,27	433,47	581,87	570,51	688,21	662,38
Import	448,76	432,13	636,02	695,82	615,72	359,20
Obrat	854,03	865,60	1 217,89	1 266,33	1 303,93	1 021,58
Saldo	-43,49	1,34	-54,15	-125,31	72,49	303,18

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR na Ukrajinu 2020

Tovarová štruktúra importu SR z Ukrajiny 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Pandémia COVID-19, vysoké počty denných prírastkov (okolo 5 000 ľudí) a nedostatok finančných, kapitálových či personálnych zdrojov negatívne ovplyvnili už dosť skúšané ukrajinské zdravotníctvo. V snahe zlepšiť epidemiologickú a pandemickú situáciu sa na Ukrajine realizuje vakcinačný program, v rámci ktorého sa zatiaľ očkuje vakcínami od spoločností Pfizer, Sinovac a AstraZeneca.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

V spojitosti s nedostatkom financií a dodatočnými nákladmi potrebnými na obnovenie hospodárstva zasiahnutého globálnou pandémiou je Ukrajina nútená hľadať finančné výpomoci a stimuly na strane MMF a Európskej komisie (EÚ). V súčasnosti celková výška zvýhodnenej pôžičky, ktorú Ukrajina obdržala od EÚ v rámci makrofinančnej pomoci v rokoch 2014 až 2020, dosiahla celkovo 4,41 mld. EUR. Najnovšie sa rokuje, za akých podmienok bude EÚ schopná poskytnúť Ukrajine ďalší balík finančnej pomoci vo

výške 600 mil. EUR. Podobne v júni 2020 schválil MMF v rámci 18-mesačnej pohotovostnej finančnej výpomoci pre Ukrajinu peňažný balík v celkovom objeme 5 mld. USD. Ukrajina okamžite získala 2 mld. USD, zatiaľ čo zvyšná suma sa plánuje vyplatiť v štyroch fázach počas 18-mesačného obdobia. V súvislosti s očakávanými stimulmi a pumpovaním nových prostriedkov do ekonomiky sa predvída zmiernenie negatívnych vplyvov pandémie nového koronavírusu, čím sa vytvoria aj nové obchodné príležitosti pre slovenské podnikateľské subjekty a etablované exportne ladené firmy.

Farmaceutický priemysel

Výroba a voľný obeh farmaceutických prostriedkov a zdravotníckych pomôcok na Ukrajine podlieha prísnej kontrole. Právny rámec pre reguláciu týchto dôležitých produktov je komplexný a zahŕňa niekoľko osobitných zákonov a predpisov. Napriek tomu v krajine existuje len okolo 30 väčších farmaceutických spoločností, ktoré sa zaoberajú výrobou a distribúciou liekov a medicínskych preparátov. Dopyt po týchto produktoch stále pretrváva, o čom svedčí aj tovarová štruktúra importu Ukrajiny. V aktuálnej situácii ide najmä o dopyt po vitamínoch i liekoch na podporu imunity.

Obnoviteľné zdroje

Zákon o trhu s elektrinou ukladá osobitné povinnosti univerzálnym dodávateľom a prevádzkovateľom elektrických sietí zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov na trhu s elektrinou do roku 2030. V poslednom období sa tiež od platenia DPH oslobodili niektoré zariadenia, časti a súčasti, ktoré sú potrebné pre stavbu a prevádzku elektrární obnoviteľných zdrojov energie (napr. solárne panely, inektory, a pod.). Potrebu zníženia uhlíkovej stopy a zvýšenia podielu obnoviteľnej energie okrem požiadaviek zo strany EÚ umocňujú aj negatívne spomienky na neslávne známu černobyľskú jadrovú haváriu.

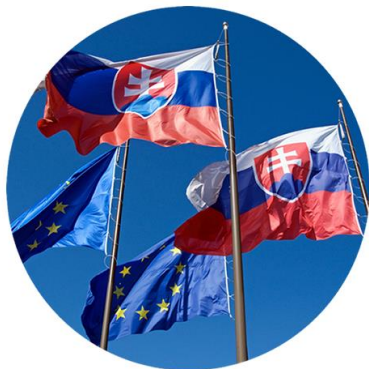
Energetika

V roku 2020 oznámil Fond národného majetku Ukrajiny svoj zámer predať podiely vo viacerých energetických spoločnostiach. S privatizáciou a efektívnejším manažmentom z radov súkromných investorov vzniká dopyt po nových úspornejších, inovatívnejších, modernejších a efektívnejších technológiách. Zaujímavou oblasťou pre slovenských exportérov sú dodávky technológií a zariadení pre veľké vodné elektrárne, ktorých je na rieke Dneper až sedem.

Potravinárstvo

Ukrajina zaviedla embargo na dovoz niektorých tovarov a potravín z Ruskej federácie. Ide napr. o mrazené mäso, čokoládu, karamel, pivo, vodku či praženú kávu. Dopyt po týchto produktoch však v krajine naďalej pretrváva, a preto sa v tomto segmente naskytujú aj nové obchodné príležitosti pre slovenské subjekty. Tovary vyrobené v EÚ sa totiž na Ukrajine považujú za prestížne a vysoko kvalitné.

Zdroje: Baker McKenzie (2021), www.med-ukraine.info (2020), www.rada.gov.ua (2021), www.ukrinform.ua (2021), MZVEZ (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Spojené štáty americké

Spojené štáty americké sú federatívnou prezidentskou republikou, skladajúcou sa z 50 štátov, 1 federálnej oblasti a 6 zámorských závislých území (napr. Portoriko alebo Americká Samoa). Svojou rozlohou, približne polovičnou oproti Rusku, no dvakrát väčšou ako je rozloha EÚ, predstavuje USA 3. najväčší štát na svete. Pôvodne 13 britských kolónií, oslavujúcich Deň nezávislosti 4. júla (od roku 1776), získali ako zjednotené Spojené štáty v priebehu dvoch storočí titul najväčšej ekonomiky sveta z pohľadu nominálneho HDP, pričom na ich necelých 5% z celkovej populácie tejto planéty pripadá takmer tretinový podiel celosvetového národného bohatstva, čo je najvyšším podielom na krajinu.

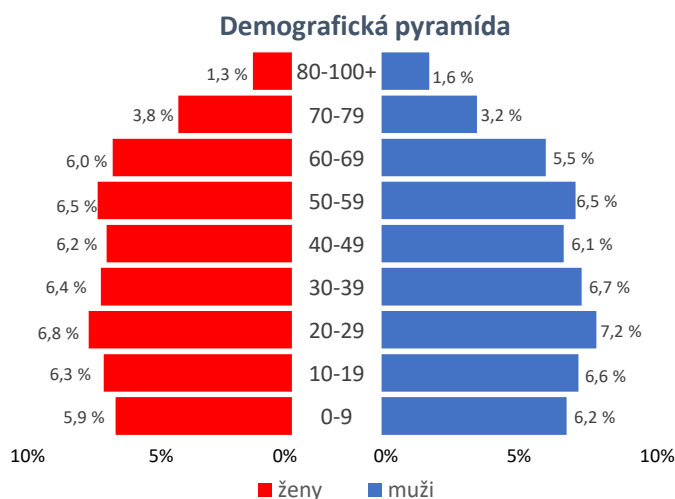
Základné informácie

Za posledné storočie sa populácia USA viac ako stonásobila a len v rokoch 1967-2006 narástla o 100 miliónov ľudí vďaka 0,75-1,3% medziročnému populačnému rastu a imigrácii z 3. krajín. Dnes s celkovým počtom obyvateľov približne 330 miliónov sa tento severoamerický štát radí na 3. miesto na svete, pričom štatistický úrad USA predpokladá nárast obyvateľstva na 417 miliónov do roku 2060. Miera urbanizácie je jednou z najvyšších na svete (cez 80%) a len v urbanizovanej zóne mesta New York žije viac ako 20 miliónov ľudí (ďalších 8 miest v USA má počet obyvateľov cez 1 milión).

Po vypuknutí pandémie COVID-19 majú k máju 2021 Spojené štáty bohužiaľ svetové prvenstvo aj v počte celkovo nakazených (cez 33 miliónov) a taktiež v počte úmrtí (takmer 600 tisíc), čo predstavuje skoro štvrtinu, respektíve pätinu nových prípadov a úmrtí v dôsledku COVID-19 na svete. V priebehu roku 2020 zasiahli USA až tri vlny pandémie, pričom pri prvej vlne v polovici apríla vrcholil 7-dňový priemer nových prípadov nákazy na čísle 32-tisíc, pri druhej vlne na konci júla sa toto číslo vyšplhalo až na 67 tisíc. Obidve vlny sa však môžu javiť ako mierne v porovnaní s treťou jesennou vlnou, ktorá dosiahla v januári hrozivý 7-dňový priemer nových prípadov na úrovni takmer 250 tisíc. Od prepuknutia koronakrízy boli najviac zasiahnuté štáty Kalifornia, Texas či Florida, ktoré evidujú vysoko cez milión prípadov nákazy, no situácia je nemenej kritická aj v štátoch New York či New Jersey, najmä čo sa počtu úmrtí týka.

		
	9831,51 tis.	49,03 tis.
	3.	126.
	328,24 mil.	5,45 mil.
	3.	116.
	+0,47%	+0,13%
	Washington D.C.	Bratislava
	americký dolár (USD)	euro (EUR)
	-6 až -12 (NY -6, LA -9) -6 až -10 (NY -6, LA -8)	CET CEST

Zdroj: WB

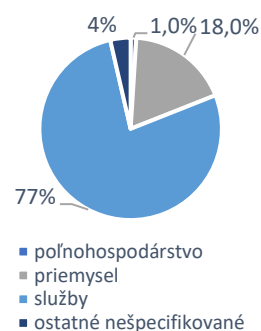

Spojené štáty americké zostávajú naďalej najväčšou ekonomikou sveta a s 2-2,5% medziročným rastom HDP v posledných rokoch zaznamenali najdlhšiu konjunktúru v histórii. HDP na obyvateľa predstavuje 65-tisíc USD, čo ich radí na 8. miesto na svete. Pre porovnanie Slovensko je v tomto parametri na 45. mieste s hodnotou 19,3-tisíc USD. V rebríčku 500 najziskovejších spoločností na svete, Fortune Global 500, sa nachádza jedna štvrtina spoločností z USA (1. Walmart, 9. Amazon, 11. Exxon Mobil, 12. Apple). Ekonomika je v zásade založená na vysoko rozvinutých a technologicky vyspelých službách, pričom tento sektor predstavuje viac ako tri štvrtiny HDP a zamestnáva takmer 80 % pracovnej sily v krajine. Najväčší podiel pripadá na sektor finančnictva, poisťovníctva, nehnuteľností, predaja či zdravotníctva (26 %). Aj keď sú služby hnacím motorom ekonomiky, vyspelá priemyselná výroba predstavuje približne 18 % HDP a, mimo iného, sú USA druhým najväčším výrobcom na svete (16 % podiel). Dominujú hlavne produkty s vyššou pridanou hodnotou z automobilového, leteckého, telekomunikačného, strojárkeho a chemického priemyslu. Napriek tomu, že poľnohospodársky sektor predstavuje iba 1-2 % HDP, Spojené štáty sú najväčším exportérom poľnohospodárskych produktov na svete v hodnote 150 mld. dolárov ročne a majú prvenstvo vo vývoze kukurice či sójových bôbov. Len v štáte Kalifornia sa vypestuje viac ako jedna tretina celoštátnej produkcie zeleniny a dve tretiny ovocia a orechov.

	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	2,9	2,3	-5,3	3,7	2,6
HDP na obyvateľa (tis. USD)	62,8	65,1	61,5	64,4	-
Miera inflácie (%)	2,4	1,8	0,7	1,7	1,9
Nezamestnanosť (%)	3,9	3,7	11,0	8,4	6,6
Výmenný kurz EUR/USD (1.12.)	1,15	1,12	1,13	-	-

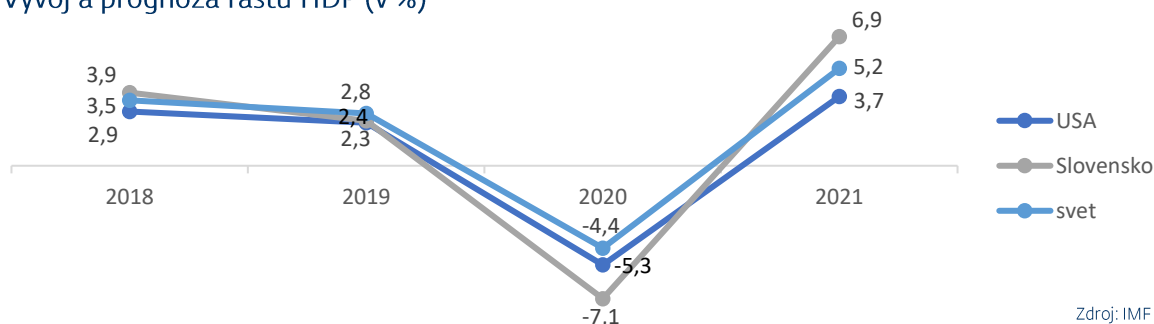
Zdroj: ECB, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Zdroj: WB

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

Zdroj: IMF

	2	1	3		
Ease of doing business	6.		45.		
Global Competitiveness Index	2.		42.		
Human Development Index	15.		36.		
World Happiness	18.		37.		

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Z hľadiska výdavkov na výskum a vývoj sú USA tradične lídrom s celkovým ročným objemom 476 mld. USD (PPP). Rating agentúry Standard & Poor's (z apríla 2020) pre Spojené štáty je AA+ so stabilným výhľadom, Moody's (jún 2020) AAA so stabilným výhľadom a Fitch AAA s negatívnym výhľadom (júl 2020). Od začiatku hodnotenia ekonomiky v správe Doing Business sa síce krajina mierne prepadla z najlepšieho 3. na 6. miesto, no medzi krajinami s obyvateľstvom nad 100 miliónov je stále lídrom. V indexe ekonomickej slobody prislúcha USA 17. miesto (SR 60.)

Spojené štáty americké predstavujú v zahraničnom obchode absolútneho giganta s celkovým objemom obchodu s tovarmi a službami vo výške 5,3 bln. USD (2020), sú najväčším svetovým importérom (3,0 bln. USD) a druhým najväčším exportérom (2,3 bln. USD). Pasívne saldo obchodnej bilancie v objeme 690 mld. USD v roku 2020 len potvrdzuje dlhodobý trend, keďže už od roku 1975 sa do USA viac tovaru doviezlo ako vyviezlo. Tradične najväčší podiel v exporte z tejto krajiny prislúcha kapitálovému a spotrebnému tovaru, primárne ide o ropné produkty, motorové vozidlá a ich časti, polovodiče, elektrické prístroje či medicínske zariadenia. Komoditná štruktúra dovozu kopíruje vývoz, a teda dominujú motorové vozidlá a ich časti, ropné produkty, elektrické zariadenia v oblasti telekomunikácií, medicínske zariadenia a stroje na automatické spracovanie údajov.

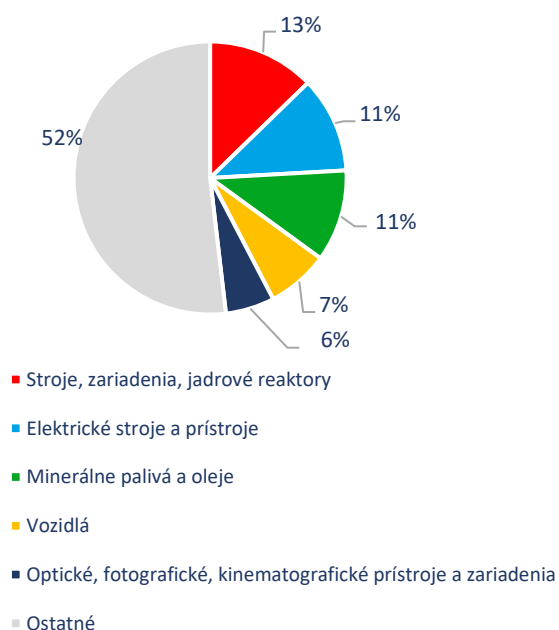
Vývoj zahraničného obchodu USA (s tovarmi a službami) v bln. USD

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	2,272	2,232	2,377	2,528	2,521	2,306
Import	2,813	2,761	2,951	3,175	3,157	2,996
Saldo	-0,541	-0,529	-0,574	-0,647	-0,636	-0,690

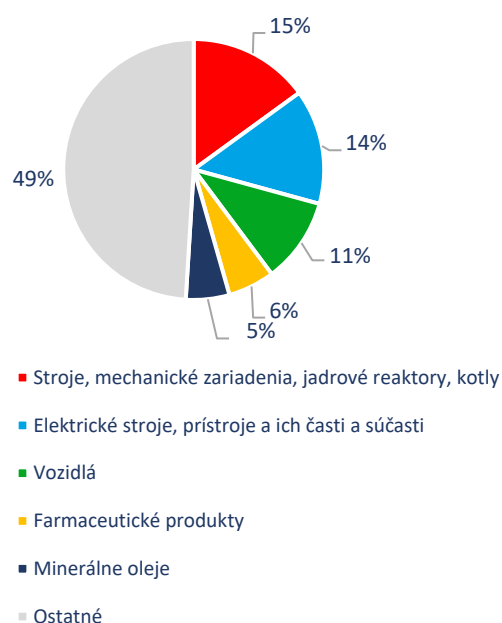
Zdroj: ITC

Najväčší podiel exportu USA smeruje dlhodobo do Kanady, Mexika, Číny, Japonska a Spojeného kráľovstva, pričom viac ako jedna tretina celkového vývozu ostáva na území Severnej Ameriky. V krajinách dovozu dominuje jednoznačne Čína s importom v hodnote okolo 500 mld. USD, čo je však do veľkej miery dôsledok výrobkov produkovaných americkými firmami v Číne. Spojené štáty majú uzatvorené dohody o voľnom obchode s 20 krajinami sveta a od 1. júla 2020 vstúpila do platnosti najvýznamnejšia z nich, USMCA, ktorá nahrádza dohodu NAFTA a upravuje obchodné vzťahy medzi USA, Kanadou a Mexikom. Spomedzi jednotlivých štátov majú vedúce postavenie v objeme importovaných tovarov Kalifornia (441 mld. USD), Texas (304 mld. USD), Illinois (157 mld. USD), Michigan (146 mld. USD) a New York (137 mld. USD).

Tovarová štruktúra exportu USA 2020

Tovarová štruktúra importu USA 2020

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s USA

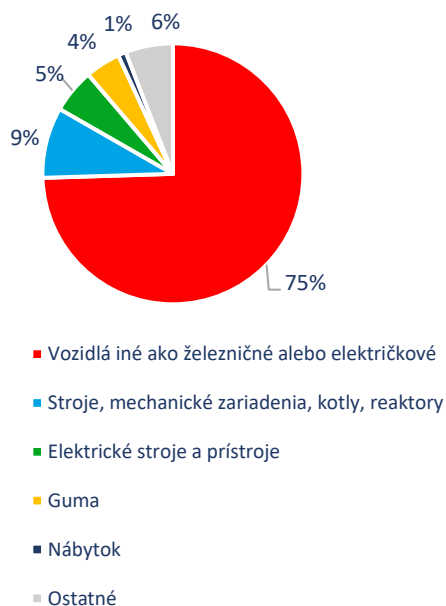
Z pohľadu SR predstavujú Spojené štáty americké jedného z najvýznamnejších obchodných partnerov, pričom slovenský vývoz sa v priebehu posledných 5 rokov takmer zdvojnásobil a v súčasnosti patrí USA 9. miesto v poradí trhov, kam smeruje najviac slovenského exportu. Pochopiteľne, vyplývajúc z veľkosti slovenského trhu, postavenie SR v rebríčku obchodných partnerov USA je diametrálne odlišné (50. miesto v exporte, 62. miesto v importe). Saldo zahraničného obchodu SR-USA je dlhodobo aktívne. Najviac amerického vývozu v 2019 smerovalo na Slovensko zo štátov Georgia, Pennsylvánia, Kalifornia, Illinois, Michigan, Texas či New York. Z pohľadu tovarov išlo podľa ŠÚ SR predovšetkým o osobné automobily, čierne uhlie a brikety, železné rudy, lieky a elektronické obvody pre využitie v automobilovom priemysle. Naopak najviac slovenského exportu do USA smerovalo v rovnakom období do štátov Kalifornia, Rhode Island, Texas, Florida a Georgia. Nášmu vývozu dominujú tradične osobné automobily, pneumatiky a prevodové hriadele, ktoré spolu tvoria až tri štvrtiny celkovej hodnoty exportu.

Vývoj zahraničného obchodu SR s USA (s tovarmi a službami) v mld. USD

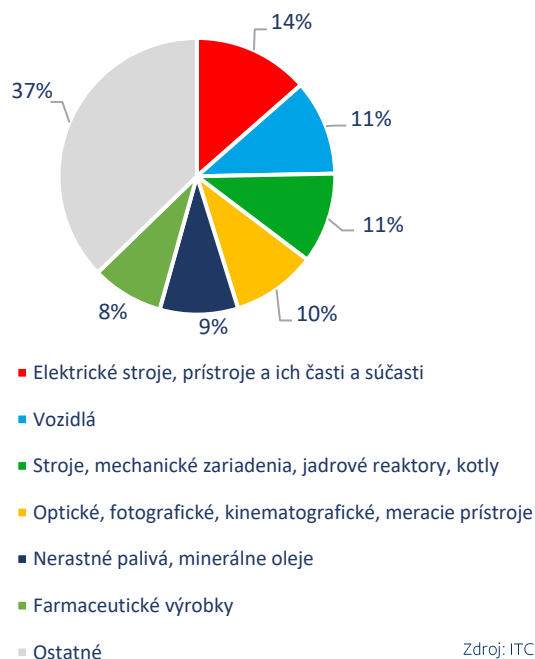
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Export	1,86	2,17	2,83	3,66	3,31	3,74
Import	0,96	1,03	1,24	1,19	1,34	1,30
Obrat	2,82	3,2	4,07	4,85	4,65	5,04
Saldo	0,9	1,14	1,59	2,47	1,97	2,44

Zdroj: ITC

Tovarová štruktúra exportu SR do USA 2020

Tovarová štruktúra importu SR z USA 2020

Zdroj: ITC

COVID-19

Napriek tomu, že prvý prípad nákazy na území USA sa objavil už 20. januára 2020, šírenie nákazy bolo z počiatku relatívne pomalé a až do 23. februára bolo evidovaných len 14 nakazených Američanov COVID-19, vo všetkých prípadoch priamo súvisiacich s cestovaním z Číny. Avšak už ku koncu februára začal narastať počet nových prípadov spôsobených komunitným šírením v dôsledku čoho 13. marca 2020

vyhlásil prezident D. Trump stav núdze. Prvá vlna pandémie zasiahla USA ekonomicky tvrdo. Kým vo februári 2020 dosiahla miera nezamestnanosti najnižšiu hodnotu (3,5%) za posledných 50 rokov, tak už v apríli narástla na 14,7 %. Odhaduje sa, že len v apríli zmizlo z trhu práce okolo 21 miliónov pracovných miest a v období 18 týždňov od marca do júla si podalo 52,7 mil. ľudí žiadosť o dávku v nezamestnanosti. Úrad pre hospodársku analýzu USA zaznamenal v druhom kvartáli 2020 historicky bezprecedentný prepád reálneho HDP o takmer tretinu (-31,4%) . V odpovedi na negatívne dopady pandemickej situácie na ekonomiku USA schválila administratíva niekoľko záchranných balíčkov, najvýznamnejší z nich bol na základe tzv. CARES Act z 27. marca 2020 v celkovej hodnote 2,2 bln. USD, čo predstavuje 10% HDP krajiny a je zároveň najväčším hospodárskym stimulom v histórii USA . Aj vďaka týmto finančným opatreniam mohla ekonomika dohnať v treťom kvartáli (+33,4%) stratu z predošlého a podľa IMF zaznamenajú Spojené štáty prepád rastu reálneho HDP v roku 2020 o 4,3%. Pozitívny trend možno vidieť aj v znížení nezamestnanosti na 6,7% v novembri 2020.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Bez ohľadu na dopady COVID-19 na hospodárstvo krajiny, USA ostávajú naďalej najväčším importérom na svete. Plán hospodárskej obnovy zvoleného prezidenta J. Bidena pod názvom „Build back better“ s predpokladanou výškou stimulov v hodnote 7,3 bln. USD by mal pomôcť americkému trhu zachovať si svoje postavenie aj v budúcom období.

Potravinárstvo

Aj keď pandémia ovplyvnila nepochybne negatívne americké hospodárstvo ako také, predaj potravín narástol oproti roku 2019 o 10%, čo je až päť násobne viac ako v predchádzajúcich rokoch (2%). Pri veľkosti amerického trhu predstavuje takýto nárast 100 mld. USD ročne, ktoré boli vynaložené na nákup potravín. Tento rast v spojení s vysokou dostupnosťou nákupu potravín cez internet je logickým dôsledkom protipandemických opatrení súvisiacich s obdobím lockdownu a zatvorených stravovacích prevádzok. Samostatnou kapitolou sú výživové doplnky a trend zvýšeného záujmu Američanov o „zdravé potraviny“. Predaj organických potravín a nápojov sa zvýšil od jari 2020 o 25%. Najrýchlejšie rastúcou kategóriou potravín v tomto roku bolo napríklad ovsené mlieko. Nebývalý dvojciferný rast zažil sektor výživových doplnkov, ktorý s predajom v hodnote 54,5 mld. USD predstavuje viac ako tretinový celosvetový podiel. Vzhľadom na pozitívne prognózy aj na najbližšie roky v tomto segmente vzniká priestor pre dodávateľov zdravých potravín, funkčných nápojov a organických doplnkov s celkovým posunom smerom k bielkovinám z rastlinných zdrojov, zdravším sacharidom z celých zŕn či výživovým doplnkom na podporu imunity alebo s obsahom vitamínu C.

Zelené technológie

Dosiahnutie uhlíkovej neutrality Spojených štátov je jednou z priorít zvoleného prezidenta USA J. Bidena, čoho jednoznačným dôkazom bolo aj jeho vyhlásenie o znovupripojení krajiny k parížskej klimateckej dohode. Už v 2019 predstavil svoj plán zameraný na klimatické zmeny, ktorý predpokladá investície vo výške 1,7 bln. USD. Táto iniciatíva otvára možnosti pre dodávateľov v oblasti obnoviteľných energií, správy elektrických sietí, veľkokapacitných batérií na ukladanie energie či technológií na zachytávanie CO₂.

Zdravotníctvo a farmaceutický priemysel

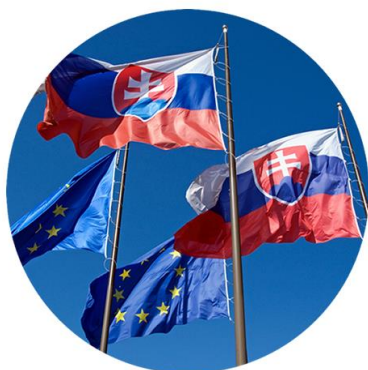
Výdavky Spojených štátov amerických na zdravotnú starostlivosť (ako podiel na HDP) sú dlhodobo jedny z najvyšších na svete a v roku 2019 tvorili až 17,7% HDP. Na základe predikcií Amerického centra pre zdravotné služby sa očakáva rast výdavkov na zdravotnú starostlivosť na 19,7% HDP do roku 2028 .

Výdavky sú spojené aj so zavádzaním inovatívnych technológií a smart zdravotníckych riešení, kde vzniká priestor pre slovenské spoločnosti.

Počas vypuknutia COVID-19 zjednodušila americká inštitúcia FDA, zodpovedajúca za import zdravotníckeho materiálu do štátov, importné povolenia s cieľom zrýchlenia schvaľovacích procesov dovozu zdravotníckeho materiálu nevyhnutného na boj proti pandémii COVID-19. Toto opatrenie poskytuje príležitosť pre slovenských exportérov z tejto oblasti na dovoz tovarov ako pľúcne ventilátory, rúška, ochranné obleky, zdravotnícke prístroje a iný spotrebný zdravotnícky materiál.

Z dôvodu stresujúceho a urýchléného spôsobu života Američanov a taktiež vplyvom COVID-19 rastie v poslednej dobe dopyt po antidepresívach, liekoch na cukrovku, cholesterol a na chudnutie. V USA evidujú nedostatok týchto liekov, čo predstavuje aktuálne príležitosti pre spoločnosti z farmaceutického sektoru

Zdroje: U.S. Food & Drug Administration (2020), Bloomberg (2020)

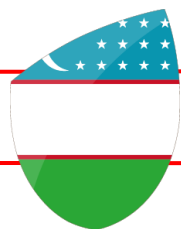

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

Uzbekistan

Uzbeká republika (UZ) so svojou rozlohou takmer 450 000 km², hraničí okrem Afganistanu aj so všetkými ostatnými stredoázijskými republikami, čo z nej geograficky robí centrum tohto regiónu. Od rozpadu Sovietskeho zväzu oslavuje krajina svoju nezávislosť od 1. septembra 1991, pričom od prvých prezidentských volieb stál na čele republiky Islam Karimov dlhých 25 rokov až do svojej smrti v roku 2016. Následné voľby vyhral súčasný prezident Šavkat Mirziyoev, ktorý započal celý rad reforiem prakticky v každej oblasti, od hospodárstva až po kultúru. Administratívne je Uzbekistan rozčlenený na 12 provincií, jednu autonómnu republiku (Karakalpacko) a jedno nezávislé mesto (Taškent).

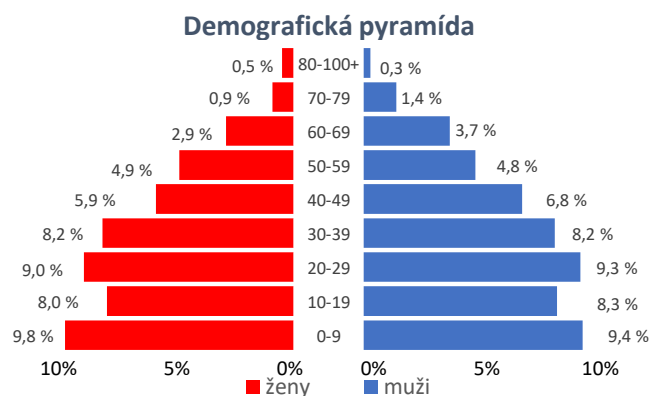
Základné informácie o krajine a vývoj pandémie COVID-19

Uzbekistan je nie len geografickým centrom regiónu, ale vďaka svojej populácii cez 33 mil. obyvateľov predstavuje aj najväčší trh, keďže ide o najľudnatejší štát Strednej Ázie. Populačný rast významne zvýšil svoje tempo predovšetkým v období rokov 2000-2020, kedy sa počet obyvateľov zvýšil takmer o 40 %. Aj keď v hlavnom meste Taškent žije cez 2,5 mil. ľudí a patrí mu tak pozícia štvrtého najľudnatejšieho mesta v krajinách SNŠ, až polovica obyvateľstva žije na vidieku. Etnicky sú v krajine dominantní Uzbeki (85 %) a medzi najvýznamnejšie menšiny patria Rusi (5 %), Tadžici (4,5 %) alebo Kazachovia (2,5 %). Hoci oficiálnym jazykom je len uzbečtina (a karakalpačtina v autonómnej republike), komunikačným jazykom ostáva aj ruština.

Prvý prípad nákazy COVID-19 zaznamenali v Uzbekistane približne o týždeň neskôr ako na Slovensku (15. marca 2020) a nárast nových prípadov bol zo začiatku zanedbateľný s ohľadom na počet obyvateľov, kedy až do júna 2020 bol týždenný medián na úrovni 50-60 nových výskytov. Tento trend sa zhoršil paradoxne v letných mesiacoch 2020, avšak ani vtedy tento parameter nepresiahol tisícku za deň a začiatkom roka 2021 evidovali denný prírastok novonakazených už len v desiatkach. Z pohľadu štatistiky úmrtí sa Uzbekistan javí ako úspešná krajina v boji proti ochoreniu COVID-19, keďže za rok pandemického obdobia podľahlo tomuto ochoreniu „len“ 622 osôb. S celonárodným očkovaním sa začalo v Uzbekistane od marca 2021 s vakcínami od viacerých výrobcov (Sputnik V, ZF-UZ-VAK 2001, Pfizer alebo AstraZeneca).

		
	447,4 tis.	49,03 tis.
	55.	126.
	33,58 mil.	5,45 mil.
	42.	116.
	+1,88 %	+0,13 %
	Taškent	Bratislava
	uzbecký sum (UZS)	euro (EUR)
	+4 +3	CET CEST

Zdroj: WB

Zdroj: UN DESA

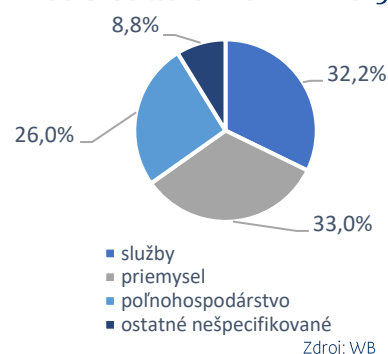
Hospodárstvo

Uzbekská republika je najväčším trhom spomedzi krajín Strednej Ázie s počtom obyvateľov viac ako 33,58 mil. V roku 2019 dosiahol HDP Uzbekistanu 57,9 mld. USD, z čoho 32,2 % vytvorili služby, 33 % priemysel a 26 % poľnohospodárstvo. Čoraz významnejšiu úlohu v sektore služieb zohráva cestovný ruch. Najvýznamnejšími priemyselnými odvetvami ekonomiky sú ťažobný, potravinársky, strojársky a textilný priemysel, ktoré majú v krajine dlhú tradíciu. Ekonomika Uzbekistanu je založená na ťažbe zemného plynu a poľnohospodárstve. V krajine sa ťaží predovšetkým zlato, meď a urán, kde dosahuje popredné miesta z hľadiska ťažby. V roku 2019 bol Uzbekistan 8. najväčší producent zemného plynu a bavlny na svete. Krajina zaznamenala za posledných 20 rokov stabilný ekonomický rast v priemere vo výške na úrovni 5 %, v roku 2019 dosiahol rast HDP 5,6 %. Vývoj HDP je závislý od cien ropy a zemného plynu, bavlny a ekonomických opatrení prijímaných vládou. Nezamestnanosť Uzbekistanu sa podľa oficiálnych štatistík pohybuje na úrovni okolo 6 %. Vysoká miera inflácie je dlhodobým problémom Uzbekistanu. Podľa ministra financií Uzbekistanu Jamshida Kuchkarova sú príčinami vysokej inflácie bezprostredné kroky, ktoré musela krajina podniknúť, a to zvýšenie cien pšenice a bavlny, palív a mazív, veľké množstvo pôžičiek a vysoké finančné výdavky na riešenie sociálnych a ekonomických problémov krajiny.

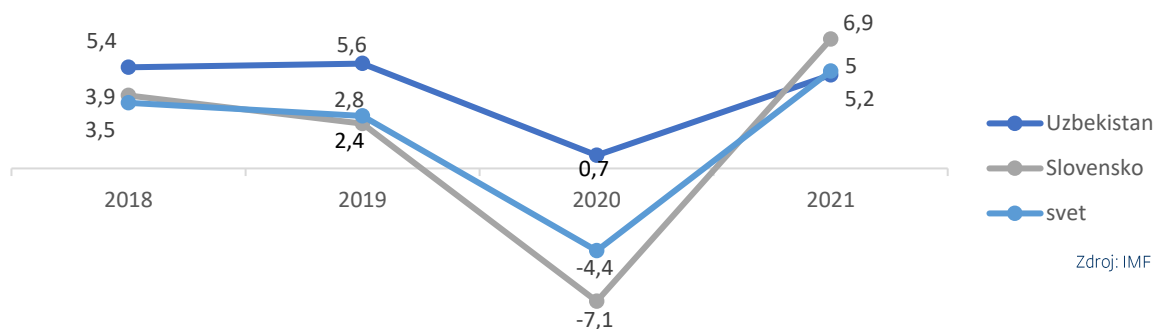
	2018	2019	2020f	2021f	2022f
Rast HDP (%)	5,1	5,6	0,9	6,1	5,5
HDP na obyvateľa (tis. USD)	1,6	1,7	1,8	2,0	-
Miera inflácie (%)	13,1	15,1	11,9	11,3	12,0
Nezamestnanosť (%)	5,7	5,9	-	-	-
Výmenný kurz EUR/UZS (1.12.)	9440	10448	12378	-	-

Zdroj: NBS, MZV ČR

Podiel sektorov na HDP 2019

Vývoj a prognóza rastu HDP (v %)

	213		
Ease of doing business	69.	45.	
Global Competitiveness Index	-	42.	
Human Development Index	108.	36.	
World Happiness	38.	37.	

Zdroj: WB 2020, WEF 2019, UNDP 2019, WHR 2020

Typickým problémom regiónu je korupcia, čo potvrdzuje aj Index vnímania korupcie (Transparency International) v ktorom sa krajina nachádza až na 149. mieste zo 179. štátov. Rating agentúry od Standard & Poor's (z júna 2020) pre Uzbekkú republiku je BB- s negatívnym výhľadom, od Moody's (február 2021) B1 so stabilným výhľadom a od Fitch BB- so stabilným výhľadom (február 2021). V hodnotení Doing Business sa Uzbekistan umiestnil na 69 mieste, pričom najlepšie hodnotenie dosiahol v kategórii založenie spoločnosti

a najhoršie v zahraničnom obchode. Medzi krajinami Strednej Ázie sa v tomto hodnotení umiestnil na 2. mieste za Kazachstanom. V indexe ekonomickej slobody prislúcha krajine až 108. miesto (SR 61.)

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod Uzbekistanu vykazuje dlhodobu pasívnu obchodnú bilanciu, čo je spôsobené najmä nedostatočne rozvinutou domácou produkciou a potrebou dovozu strojov a technológií a vývozom nespracovaných nerastných surovín. V roku 2019 dosiahol obrat zahraničného obchodu hodnotu 32,33 mld. EUR. Medzi najvýznamnejších exportných partnerov v 2019 pre Uzbekistan patrili Rusko, Čína, Kazachstan a Turecko. V roku 2019 bola tovarová štruktúra exportu Uzbekistanu tvorená podľa HS2 17,6 % nerastnými palivami, 9 % bavlnou a 5 % medťou. Medzi hlavné exportné komodity Uzbekistanu v 2019 podľa užšej klasifikácie HS4 patrili 16 % ropný plyn (HS 2711), 6,4% bavlnená priadza (HS 5205) a 3,9 % med' (HS 7403) EÚ si dala za cieľ pomôcť stredoázijským krajinám diverzifikovať ich export prostredníctvom systémov GSP a GSP+, prostredníctvom ktorých poskytuje znížené alebo nulové colné sadzby pre stredoázijské exporty na trhy EÚ. Kirgizsko využíva systém GSP+ a Tadžikistan s Uzbekistanom systém GSP. Hospodársky vplyv systémov nie je zatiaľ významný. Problém je, že krajiny Strednej Ázie exportujú do EÚ najmä nerastné suroviny, na ktoré sa zníženie cla nevzťahuje a nie tovary s vyššou pridanou hodnotou, pre ktoré sú znížené colné sadzby určené. V budúcnosti by tento systém mohol pomôcť výrobkom s potenciálom export ako napríklad uzbeckej bavlny dosiahnuť európske trhy.

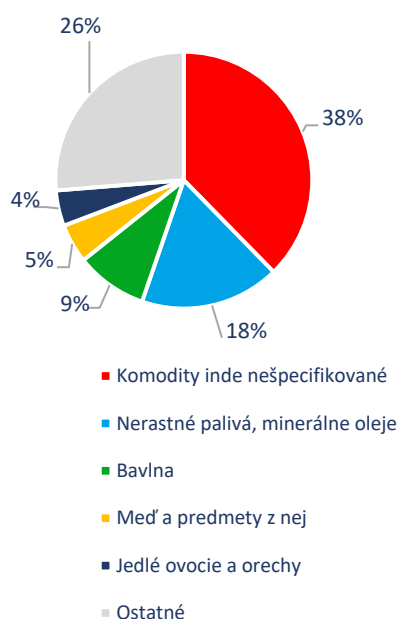
Vývoj zahraničného obchodu Uzbekistanu v mld. EUR

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Export	-	-	-	8,92	9,24	12,81
Import	-	-	-	25,94	14,66	19,52
Saldo	-	-	-	-17,02	-5,42	-6,71

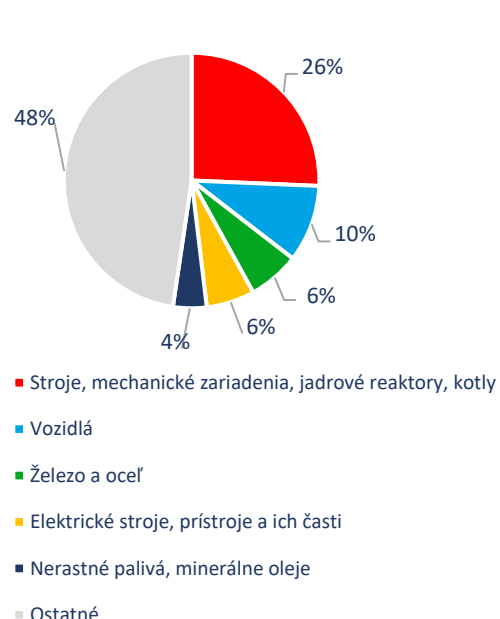
Zdroj: ITC

Najvýznamnejšími importnými partnermi Uzbekistanu v 2019 boli Čína, Rusko, EÚ a Južná Kórea. V 2019 tvorili uzbecký import podľa HS2 s viac ako 25 % stroje a mechanické zariadenia, 9,8 % vozidlá, 6,5 % železo a oceľ. Medzi najvýznamnejšie importné položky Uzbekistanu v 2019 podľa užšej klasifikácie HS4 patrili 3,9 % príslušenstvo pre traktory (HS 8708), 3,8 % lieky (HS 3004) a 2,9 % ropné oleje (HS 2710). Väčšina projektov v Uzbekistane je financovaná prostredníctvom medzinárodných alebo rozvojových bánk. Spoločnosti exportujúce na daný trh alebo investori tak môžu využiť aj tieto možnosti financovania.

Tovarová štruktúra **exportu** Uzbekistanu 2019

Tovarová štruktúra **importu** Uzbekistanu 2019

Zdroj: ITC

Zahraničnoobchodná spolupráca SR s Uzbekistanom

Obchodná bilancia Slovenska s Uzbekistanom je dlhodobo aktívna. Uzbekistan je druhým najvýznamnejším partnerom Slovenska spomedzi krajín Strednej Ázie. Najvyššie čísla dosiahol slovenský export do Uzbekistanu v roku 2019, pričom možno evidovať nárast oproti predchádzajúcim rokom. V roku 2019 patrili medzi najviac exportované komodity zo Slovenska do Uzbekistanu podľa HS4 najmä pneumatiky, časti automobilov, revoly a rúry. Takmer totožná bola komoditná štruktúra exportu v 2018. Dlhodobo Slovensko vyváža do Uzbekistanu najmä komodity spojené s automobilovým priemyslom.

Vývoj zahraničného obchodu SR s Uzbekistanom v mil. EUR

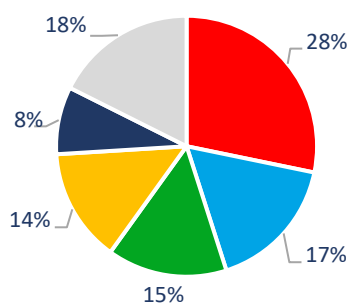
Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Export	-	-	-	6,37	9,18	14,22
Import	-	-	-	5,01	4,13	2,16
Obrat	-	-	-	11,38	13,31	16,38
Saldo	-	-	-	1,36	5,05	12,06

Zdroj: ITC

V roku 2019 boli z Uzbekistanu dovážané predovšetkým ovocie a zelenina (najmä hrozno a cibuľa) a textilné produkty (tielka a kostýmy). V predchádzajúcom roku 2018 boli najviac dovážané komodity takmer totožné s komoditami z 2019, pričom sa ešte doviezla meď a jej zliatiny. Uzbecký export na Slovensko je tvorený najmä produktami tradičných uzbeckých odvetví, ktorými sú potravinársky a textilný priemysel, prípadne nerastnými surovinami.

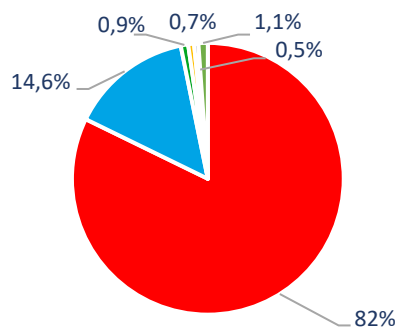
V Uzbekistane má svoju investíciu slovenská spoločnosť Asseco a vytvorila v hlavnom meste dcérsku spoločnosť Asseco Central Asia, odkiaľ spoločnosť ponúka svoje služby pre všetky krajiny Strednej Ázie. Ďalšiu významnú investíciu v Uzbekistane má slovenská spoločnosť Chirana, ktorá v Uzbekistane vybuďovala závod na výrobu medicínskych zariadení.

Tovarová štruktúra exportu SR do UZ 2019

- Stroje, mechanické zariadenia, jadrové reaktory, kotly
- Vozidlá iné ako železničné alebo električkové
- Guma a výrobky z nej
- Zbrane a strelivo; ich časti, súčasti a príslušenstvo
- Výrobky zo železa alebo ocele
- Ostatné

Tovarová štruktúra importu SR z UZ 2019

- Jedlé ovocie a orechy; kôra citrusových plodov
- Odevy a odevné doplnky, pletené alebo háčikované
- Jedlá zelenina a niektoré korene a hľuzy
- Výrobky živočíšneho pôvodu, inde nešpecifikované ani nezahnuté
- Pripravené perie a páperie a predmety z peria alebo páperia
- Ostatné

Zdroj: ITC

COVID-19

COVID-19 zasiahol krajinu o niečo neskôr ako európske krajiny, preto sa dopady pandémie prejavili až v druhej polovici 2020. Straty z turistického ruchu, návrat niekoľko tisíc migrantov a s ním spojený pokles remitencií ako aj výpadok v rozpočte budú mať negatívny vplyv na životnú úroveň obyvateľstva, rast nezamestnanosti a inflácie. Opatrenia spojené s podporou ekonomiky vytvárajú enormný tlak na štátny rozpočet a prehlbujú zahraničnú zadlženosť krajiny. Vládne programy sú zamerané najmä na podporu zamestnanosti, sociálnu podporu a rozvoj infraštruktúry. Na základe vývoja situácie vláda ešte koncom roku 2020 zrušila všetky dočasne zriadené strediská pre infikovaných COVID-19 a začiatkom roku 2021 vyhlásila, že pre krajinu ochorenie nepredstavuje mimoriadnu hrozbu. V Q1 2021 bola dokonca zaregistrovaná prvá UZ – CN vakcína a postupne sa začalo s dobrovoľným očkovaním cieľených skupín obyvateľstva.

Post-COVID-19 exportné príležitosti

Pandémia COVID-19 veľmi negatívne zasiahla hospodárstvo Uzbekistanu vo viacerých sektoroch a spôsobila najväčšiu hospodársku krízu v Uzbekistane od rozpadu Sovietskeho zväzu. Vláda prijala v spolupráci s EÚ a medzinárodnými organizáciami ako Svetová banka, Ázijská rozvojová banka či Medzinárodný menový fond viaceré protikrizové opatrenia na zmiernenie hospodárskych následkov pandémie.

Najmenej postihnutým odvetvím ekonomiky bolo poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybné hospodárstvo, ktoré sa vláda rozhodla podporiť s cieľom uspokojenia zvýšeného dopytu zo zahraničia. Na druhej strane bol výrazne zasiahnutý sektor zdravotníctva z dôvodu nedostatočných kapacít a potrebného materiálu, či ťažobný sektor z dôvodu poklesu zahraničného dopytu a svetových cien niektorých komodít. Všetky tieto sektory tak prinášajú nové možnosti pre slovenské spoločnosti zapojenia sa do tendrov či dodávky potrebných tovarov a technológií.

Výhľad Uzbekistanu však zostáva pozitívny, pretože reformy naďalej posúvajú ekonomiku smerom k väčšej efektívnosti využívania zdrojov a rastu súkromného sektora.

Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárstvo zohráva v krajine významnú úlohu, nakoľko sa podieľa na tvorbe HDP až 25%. S cieľom podpory toho významného sektora hospodárstva počas COVID-19, prijala uzbecká vláda stratégiu na modernizáciu poľnohospodárstva na roky 2019-2030. Na financovanie projektov boli vyčlenené finančné prostriedky zo strany uzbeckej vlády, EÚ a Svetovej banky, ktoré sú určené pre súkromné spoločnosti, ale aj štátnu a verejnú správu. Doteraz bolo na plnenie stratégie vyčlenených viac ako 500 mil. USD. Slovenské spoločnosti sa tak môžu zapojiť do projektov a tendrov či v oblasti hnojív a chemikálií, zavlažovania, strojov, ale aj v oblasti výskumu.

Potravinárstvo

Potravinársky sektor Uzbekistanu je primárne zameraný na spracovanie ovocia a zeleniny. Počas pandémie COVID-19 sa potravinárskemu sektoru v Uzbekistane relatívne darilo, pričom vzrástol export potravín z Uzbekistanu najmä do Ruska a Číny. S cieľom podporiť domácich výrobcov potravín sa uzbecká vláda v spolupráci s EÚ rozhodla poskytnúť priamu finančnú podporu potravinárskym spoločnostiam v Uzbekistane (domácim aj zahraničným) s cieľom zvýšenia produkcie potravín, plnenia medzinárodných štandardov, účasti na veľtrhoch a výstavách. V tejto oblasti sa tak vytvára príležitosť pre slovenských výrobcov potravinárskych strojov, výrobcov obalových a baliacich materiálov.

IKT a digitalizácia

Uzbekistan sa dlhodobo snaží o zvýšenie podielu digitálnej ekonomiky na HDP, ktorý je v súčasnosti len na úrovni 1,8%. Avšak až pandemická situácia odhalila vážnosť nedostatkov v IT infraštruktúre krajiny, keď pri prvých protipandemických opatreniach v marci 2020 sa zvýšil podiel užívateľov internetu o 20-30% v priebehu pár týždňov. To viedlo k masívnemu spomaleniu internetu a podľa štatistík Speedtest sa Uzbekistan so svojou rýchlosťou pevného pripojenia umiestnil na 128. priečke zo 140 krajín. Na tento trend reagovala uzbecká vláda pomocou mobilným operátorom, ako je napríklad Uzbektelecom a modernizáciou viac ako 302 digitálnych staníc. Uzbecký predseda vlády A. Aripov 5. februára 2021 oznámil, že jeho vláda plánuje investovať 2 miliardy eur do posilnenia digitálnej infraštruktúry do roku 2023. Cieľom tejto investície je umožniť digitálny prístup k verejným službám, vyvinúť elektronickú správu pre bankový sektor a následne pre zdravotníctvo a poľnohospodárstvo. Fondy tiež umožnia do roku 2023 výstavbu troch nových dátových centier v hlavnom meste Taškent, v Buchare a Kokande, ktoré podporia rozšírenie pevnej telekomunikačnej siete. Uzbecká vláda chce tiež prepojiť všetky školy (8 000 škôl), mimoškolské a zdravotnícke zariadenia s optickými vláknami. Do roku 2022 sa v Uzbekistane plánuje realizovať 268 projektov zameraných na vývoj systému elektronickej správy, telekomunikácií, Technologického parku softvérových produktov a informačných technológií, ako aj na zavedenie digitálnych technológií v hospodárstve, poľnohospodárstve a vodnom hospodárstve. Vzhľadom na predpokladanú výšku investícií (1,7 mld. EUR) zo strany uzbeckých inštitúcií na tieto projekty absenciu domácich dodávateľov, vznikajú možnosti aj pre slovenské spoločnosti poskytujúce služby v oblasti správy datacentier a kybernetickej bezpečnosti, IT riešení pre e-government alebo dodávateľov hardwaru a riešení pre IT infraštruktúru a telekomunikačné siete.

Zdroje: International Monetary Fund (2021), Norma (2020), World Today News (2021), Observer Research Foundation (2020)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
Trnavská cesta 100
821 01 Bratislava
Slovenská republika

www.sario.sk

**ODBOR ZAHRANIČNÉHO OBCHODU (OZO) AGENTÚRY
SARIO ZABEZPEČUJE KOMPLEX INFORMAČNÝCH,
PORADENSKÝCH, ASISTENČNÝCH A VZDELÁ-
VACÍCH SLUŽIEB PRE SLOVENSKÝCH EXPORTÉ-
ROV A ZAHRANIČNÝCH ZÁUJEMCOV O SLOVENSKÚ
PRODUKCIU A VÝROBNÚ KOOPERÁCIU.**

SLOVENSKÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ INVESTÍCIÍ A OBCHODU

Trnavská cesta 100 | 821 01 Bratislava | Slovakia

Odbor zahraničného obchodu | trade@sario.sk

COPYRIGHT©2021 SARIO

Upozorňujeme, že niektoré z obrázkov v tejto prezentácii môžu podliehať autorským právam tretích osôb.

www.sario.sk

